

מדיניות כלכלית בישראל

דן בן-דוד
אוניברסיטת תל-אביב

bendavid.org.il/course-israel

The Origins of Totalitarianism

Hannah Arendt (1951)

"הנתין האידיאלי של שלטון טוטליטרי אינו
הנאצי המשוכנע או הקומוניסט המשוכנע,
אלא אנשים שעבורם ההבחנה בין עובדה
לבדיון (כלומר, מה שחשים בפועל) ויכולת
ההבחנה בין אמת לשקר (כלומר, אמות
המידה של החשיבה) לא קיימים יותר.

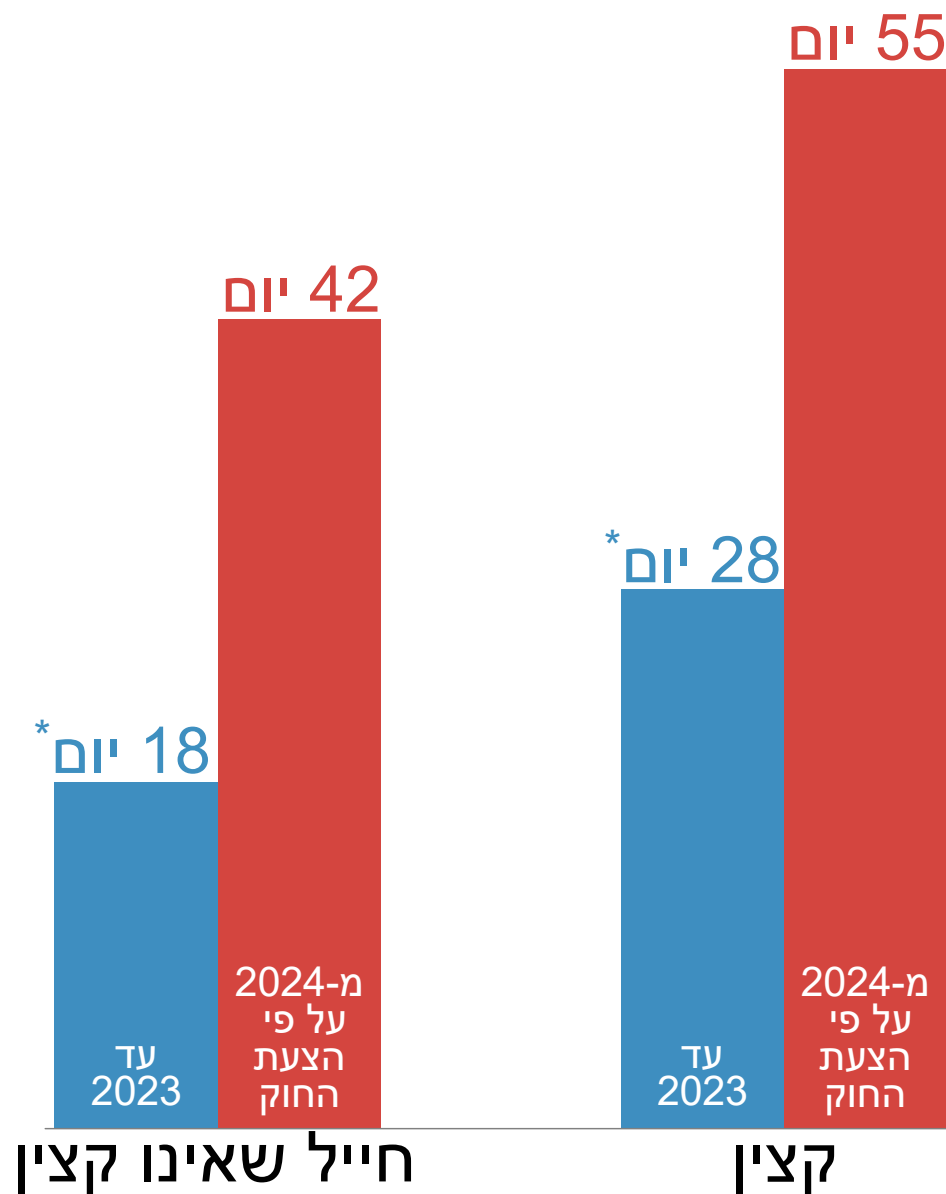
"The ideal subject of totalitarian rule is not the
convinced Nazi or the convinced Communist, but
people for whom the distinction between fact and
fiction (i.e., the reality of experience) and the
distinction between true and false (i.e., the
standards of thought) no longer exist."

Hannah Arendt was a political philosopher, author, and Holocaust survivor. She is
widely considered to be one of the most influential political theorists of the 20th
century (from Wikipedia).

שוויון בנטל

זווית חברתית-כלכלית-דמוגרפית

מספר ימי מילואים מירבי בשנה

מספר הגברים החרדים, 2023

מספר הגברים החרדים	גילים	
39,400	18-20	גילי שירות סדיר
202,700	18-39	גילי סדיר, קבע ומילואים

נתונים: המכון הישראלי לדמוקרטיה

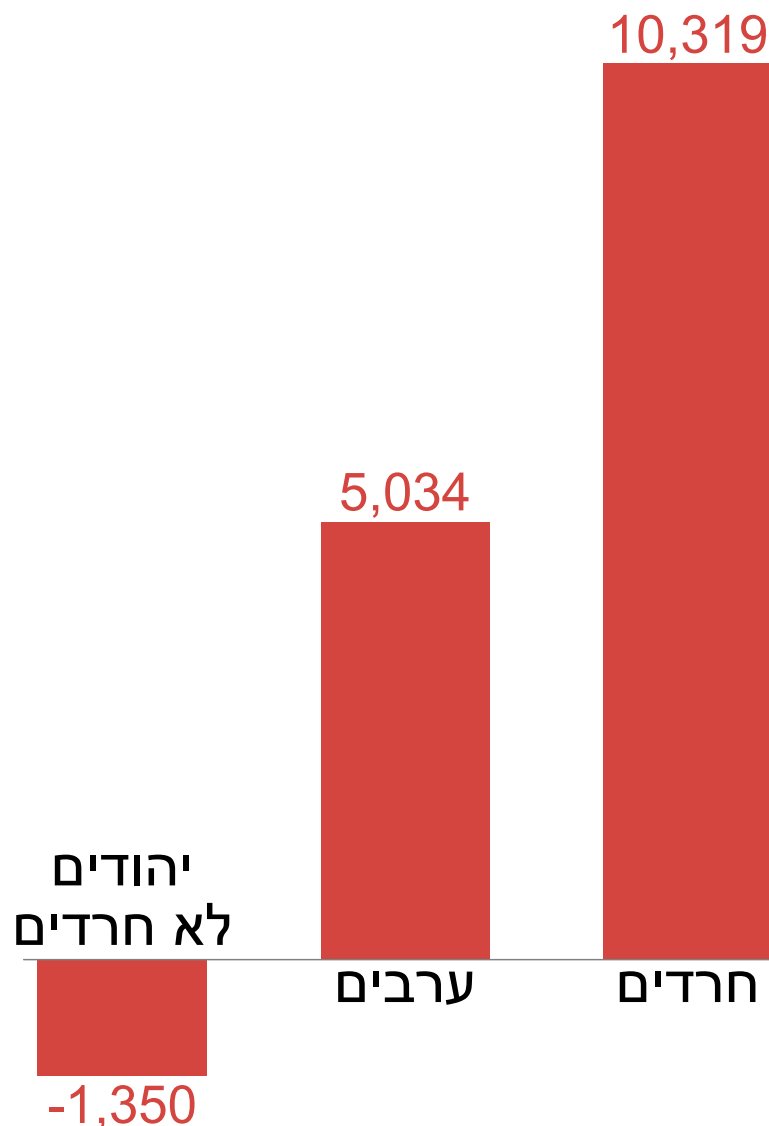
בגיל 40 בגיל 45

בגיל 45 בגיל 50

גיל סיום שירות מילואים

הטבות חודשיות פחות מיסים חודשיים

ממוצעים חודשיים של הטבות פחות מיסים* במשקי בית לפי קבוצת אוכלוסייה, 2019

* הטבות כוללות: שירותי דת; מדע תרבות וספורט; מעונות יום; דיור ציבורי; רווחה; שלטון מקומי; אברכים; השכלה גבוהה; תחבורה ציבורית; בריאות; ביטוח לאומי; חינוך מיסים כוללים: מיסי קניה; נדל"ן; כלי רכב; מס בלו; ארנונה; מיסים עסקיים; מע"מ; ביטוח לאומי ומס בריאות; מיסי הכנסה ומיסי הון

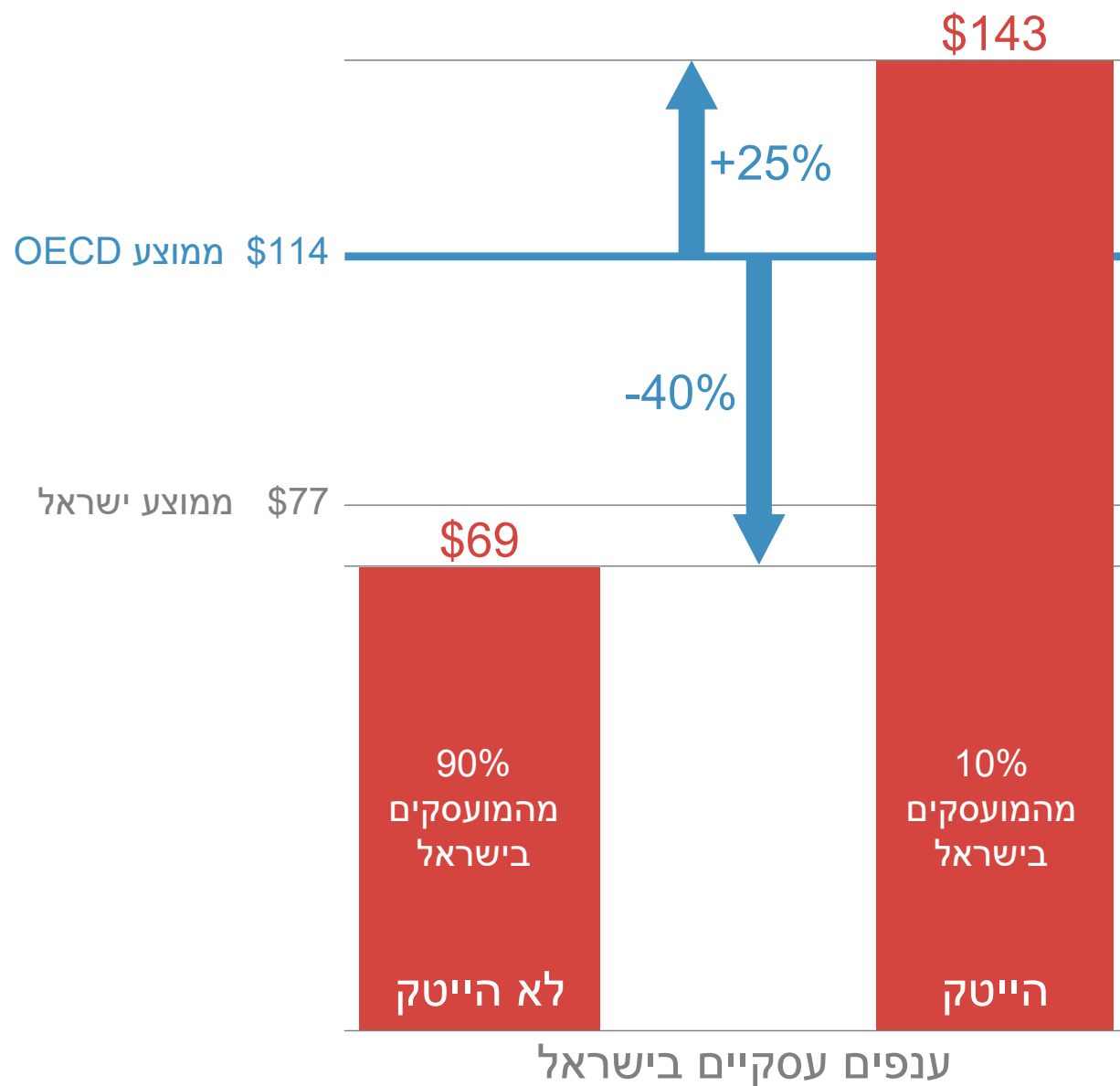
מקור: שלדור

(פורסם ע"י אגף תקציבים, משרד האוצר, 2024)

נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

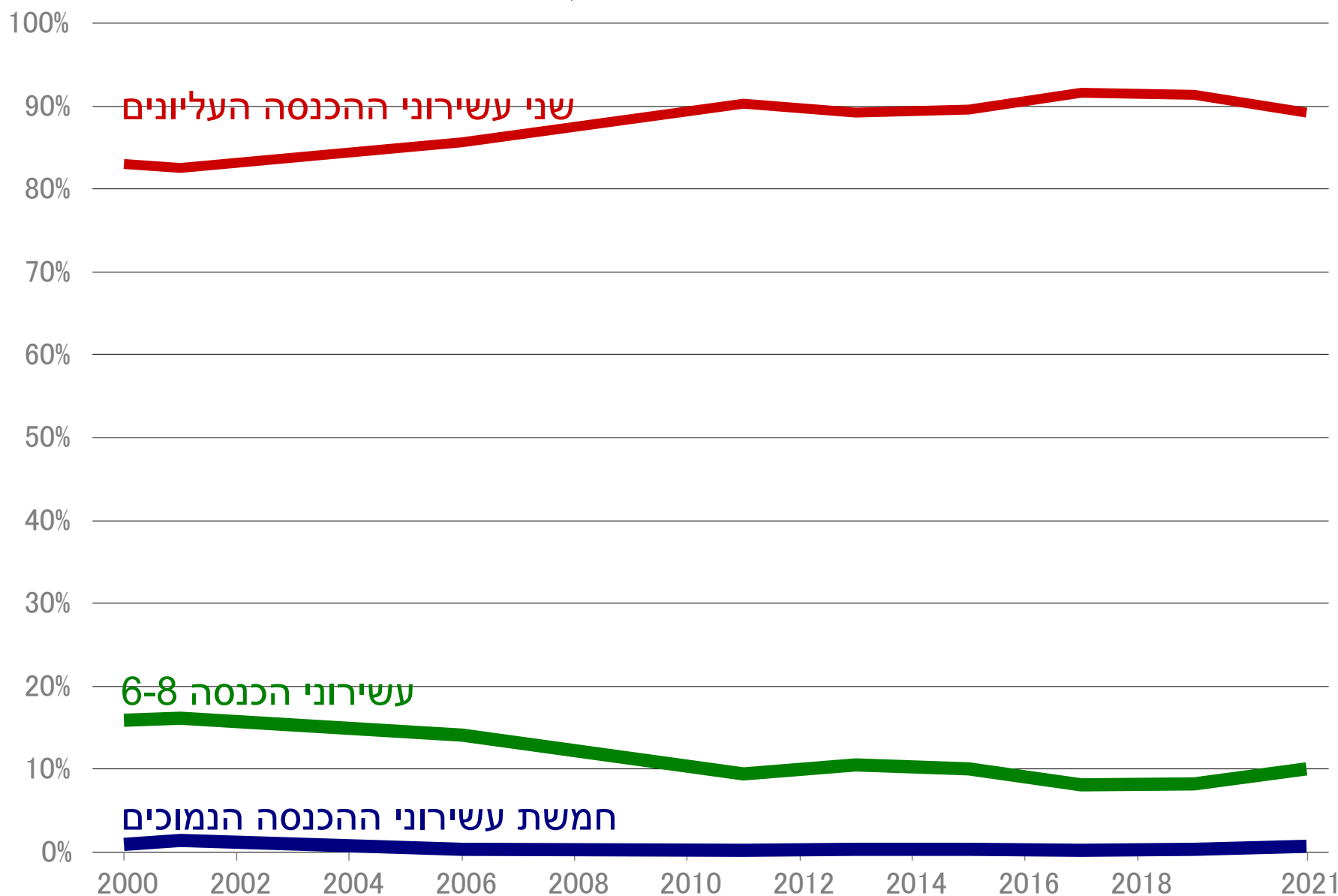
פריון של עובדים בסקטור העסקי*

ערך מוסף פר עובד באלפי דולר לפי יחס כח קניה, 2018

* חקלאות, ייעור, תעשייה, דיג, כרייה, חציבה, חשמל, מים, פסולת, בניה ושירותים עסקיים

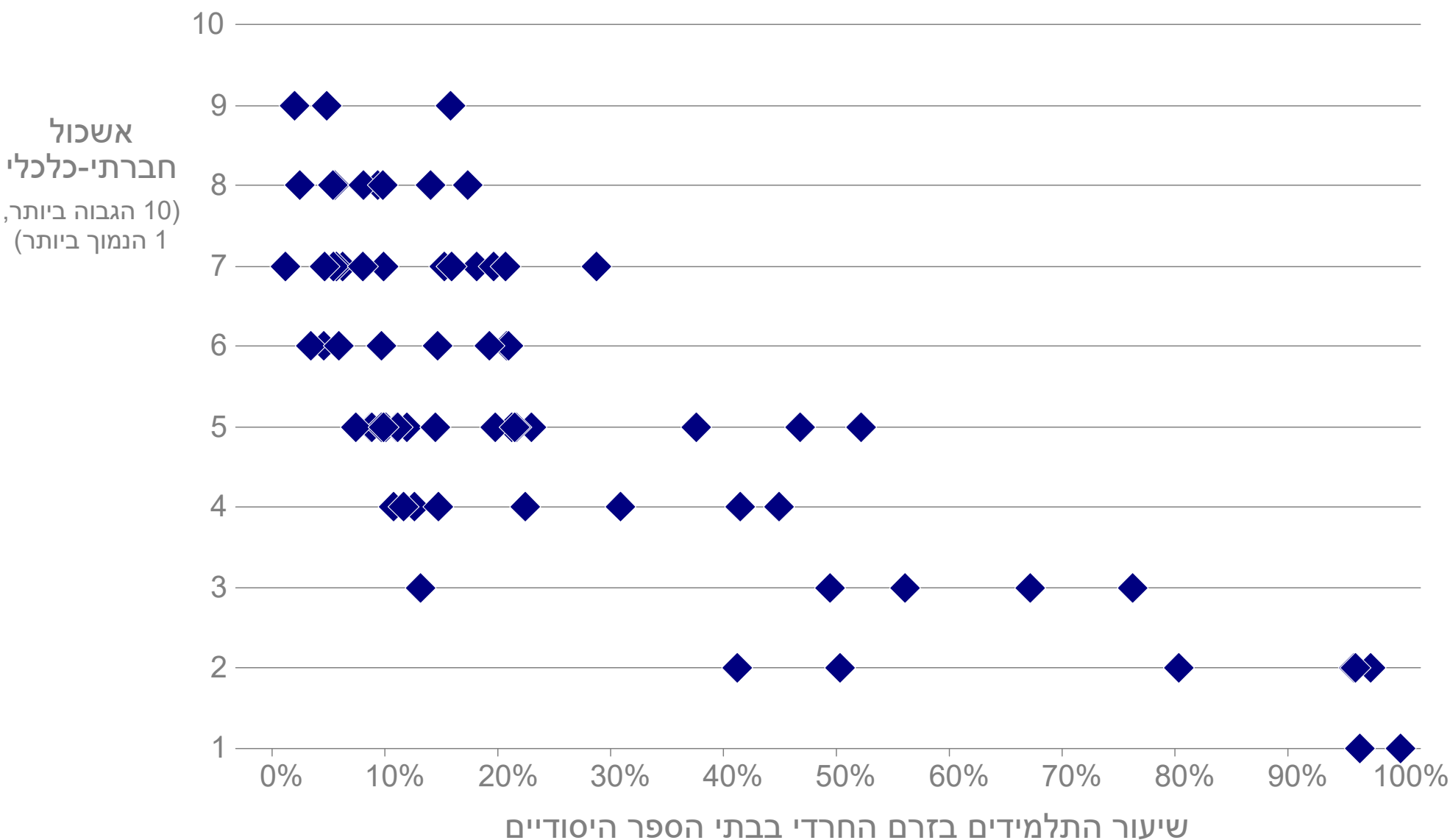
חלקם של עשירוני ההכנסה בסך התשלומים למס הכנסה, 2000-2021

רשויות מקומיות מתחרדות כמשל לישראל

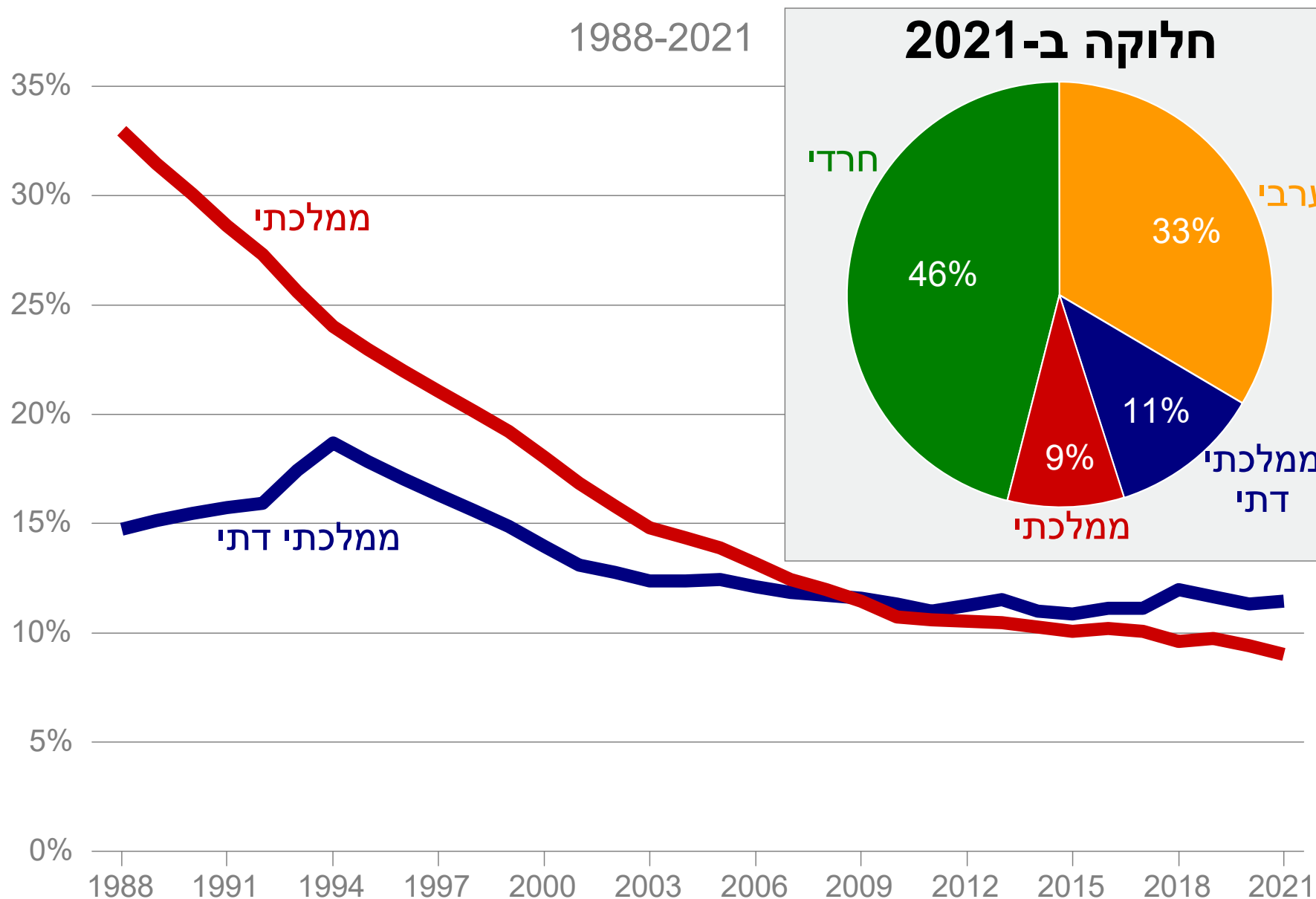
הקשר בין אשכול חברתי-כלכלי לבין שיעור התלמידים בזרם החרדי בבתי הספר היסודיים

רשויות מקומיות עם ספר בזרם החרדי, 2019

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ומשרד החינוך

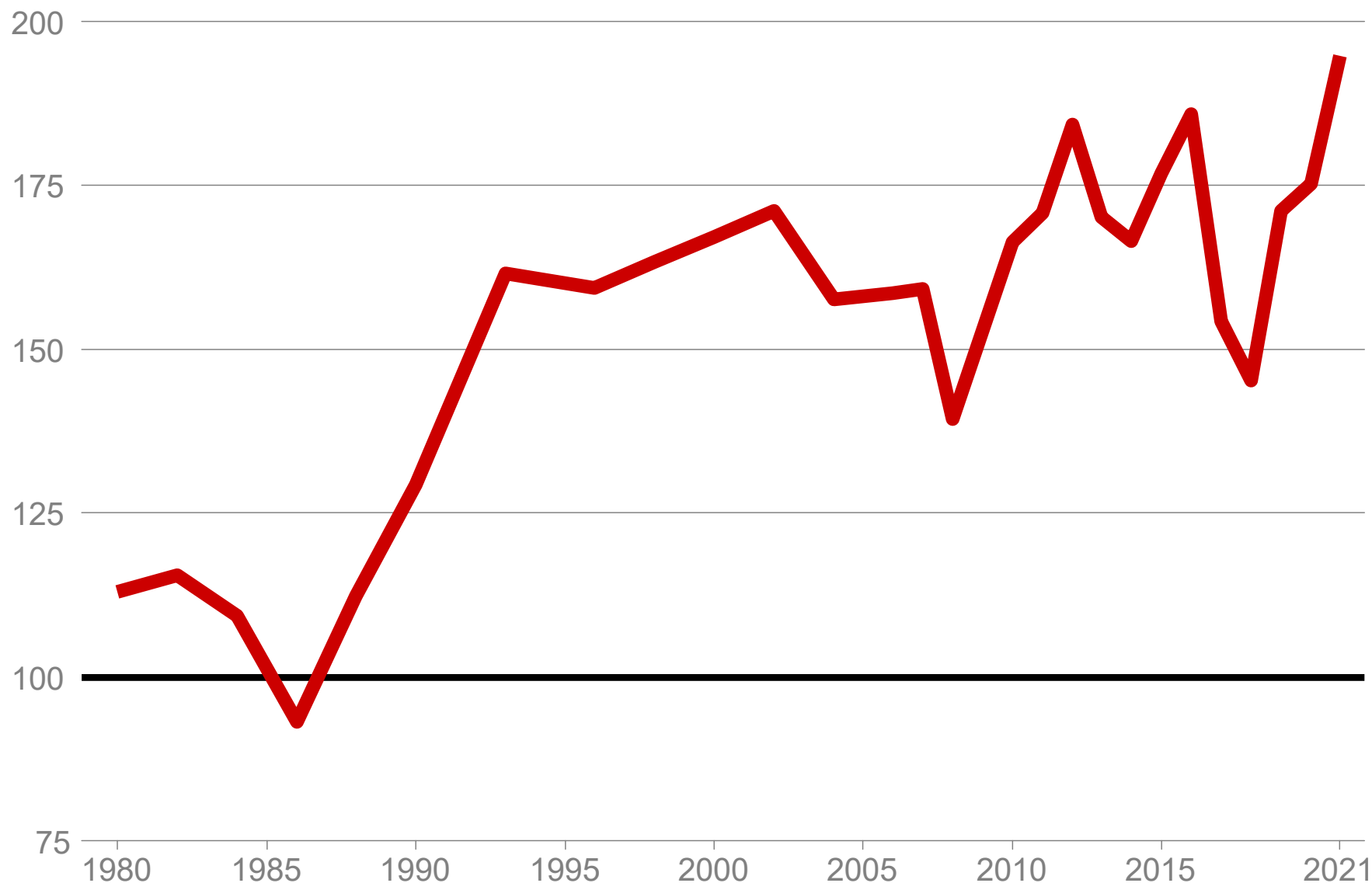
שיעור התלמידים לפי זרם בבתי הספר היסודיים בירושלים

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: מכון ירושלים למחקרי מדיניות

מספר היהודים העוזבים את ירושלים על כל 100 יהודים שעוברים אל ירושלים

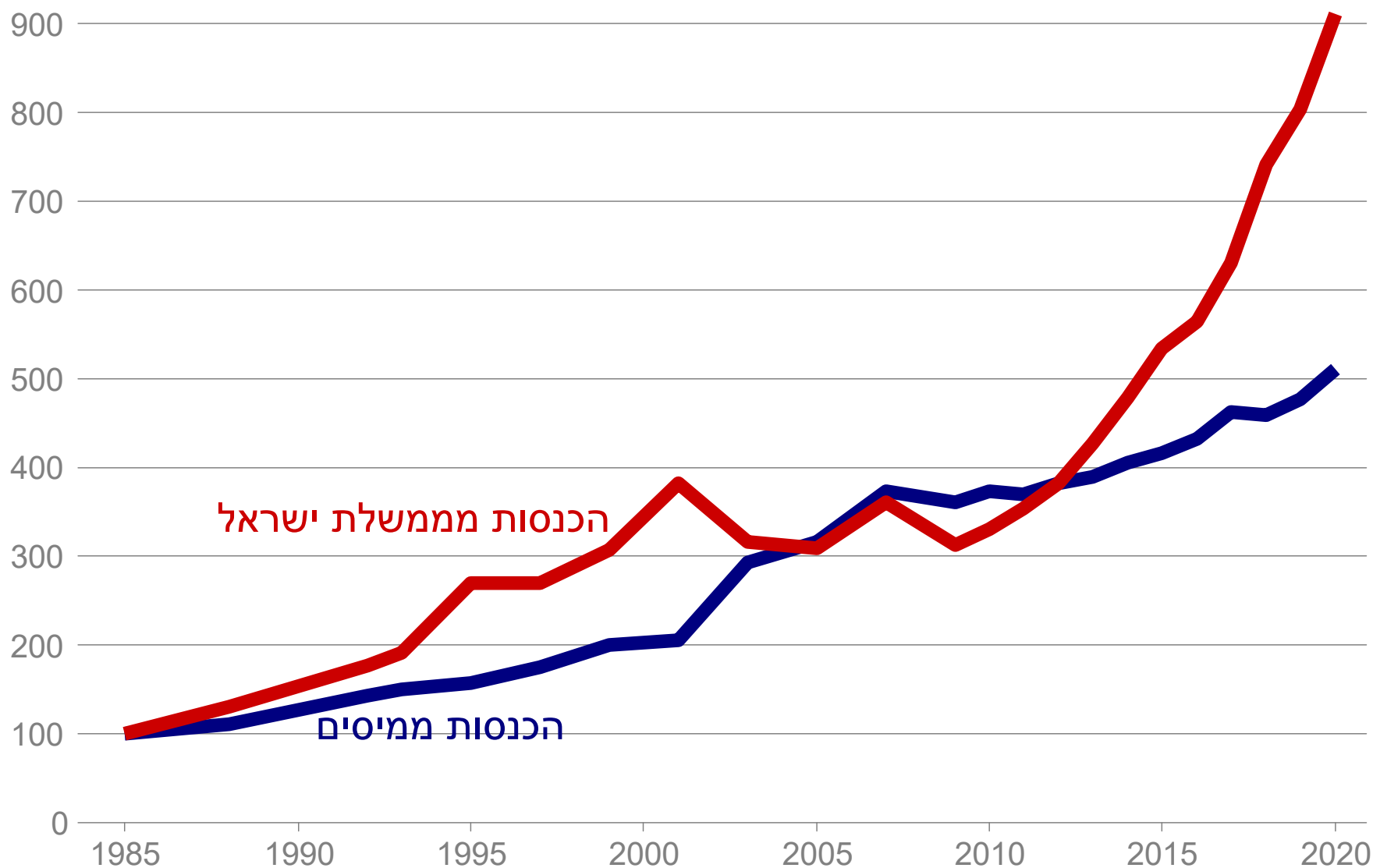
1980-2021

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: מכון ירושלים למחקרי מדיניות

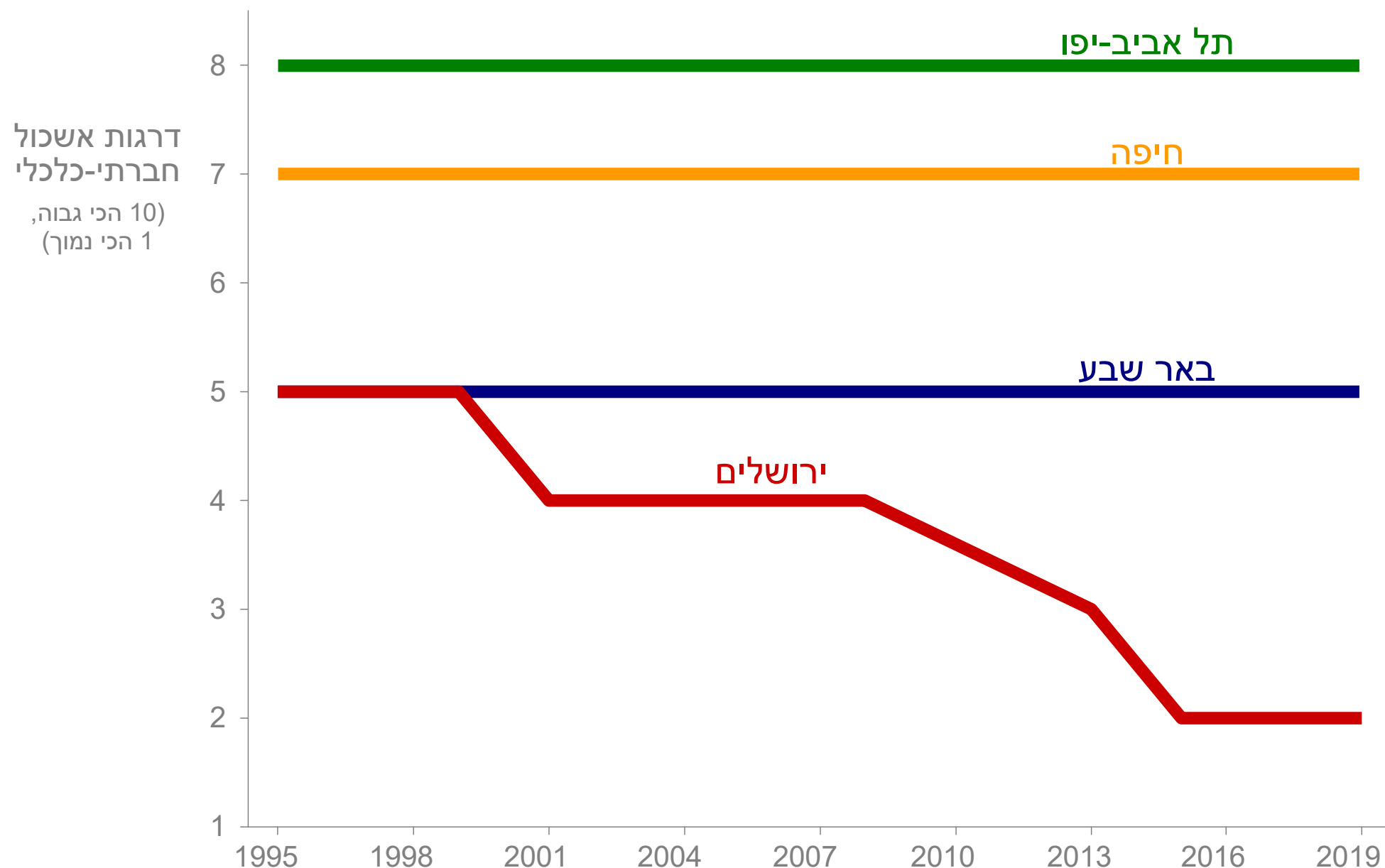
הכנסות עיריית ירושלים ממסים וממשלת ישראל*

בסיס = 1985

אשכול חברתי-כלכלי של ארבע ערים גדולות

1995-2019

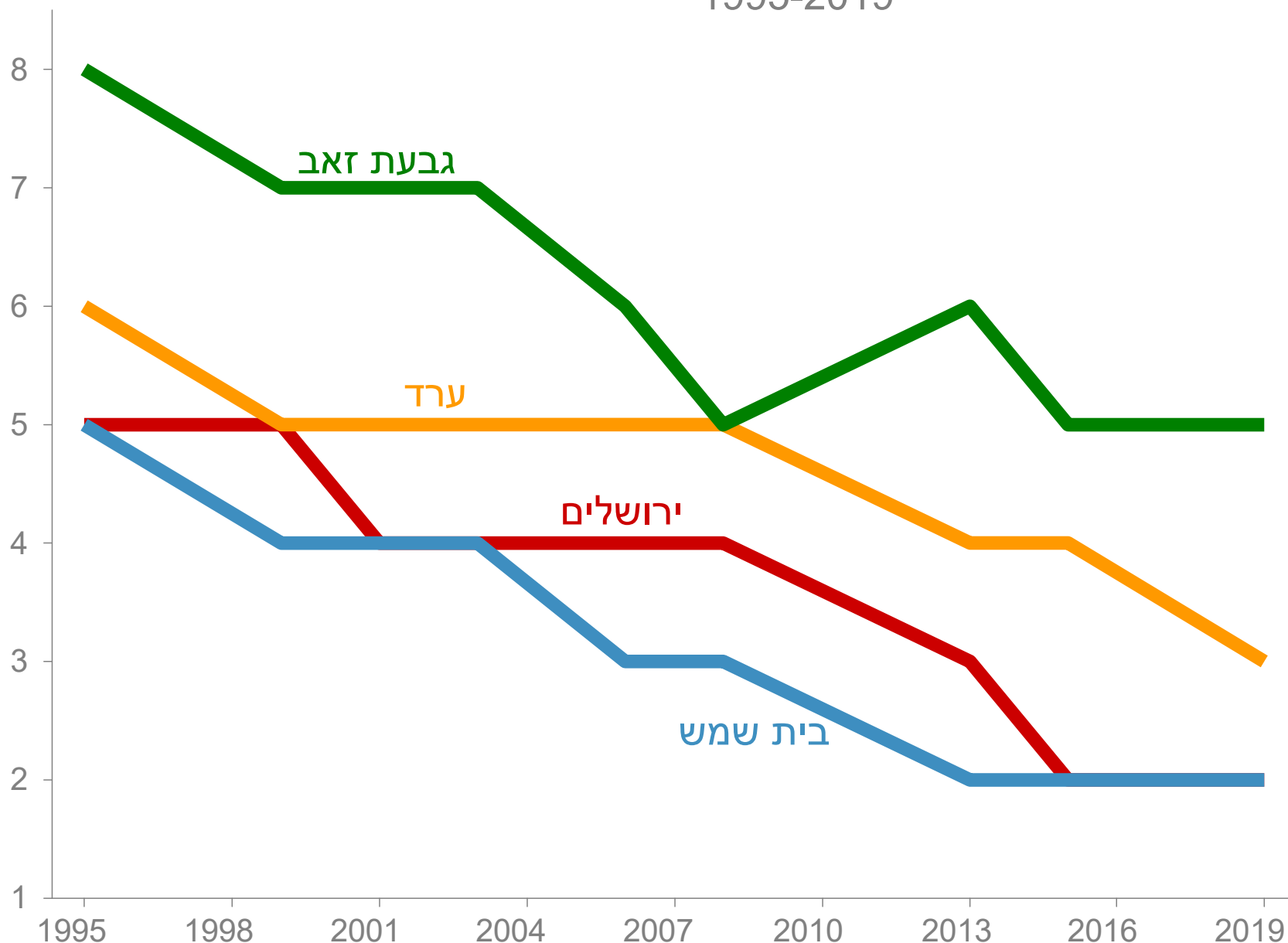

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

ארבע הרשויות המקומיות שספגו את הירידה הגדולה ביותר (3 דרגות) באשכולות החברתיים-כלכליים

1995-2019

דרגות אשכול
חברתי-כלכלי
(10 הכי גבוה,
1 הכי נמוך)

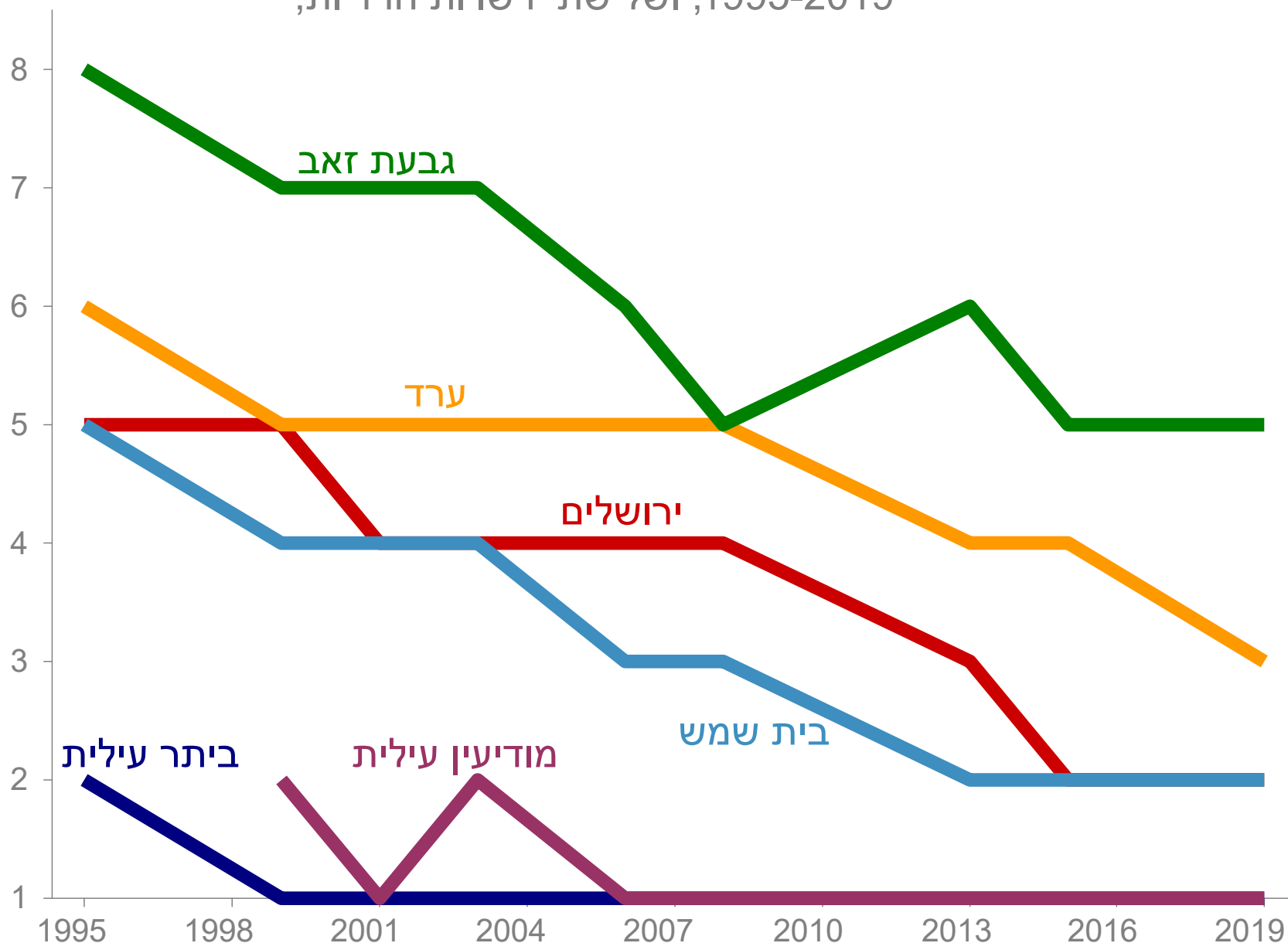

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

ארבע הרשויות המקומיות שספגו את הירידה הגדולה ביותר (3 דרגות) באשכולות החברתיים-כלכליים

1995-2019, ושל שתי רשויות חרדיות,

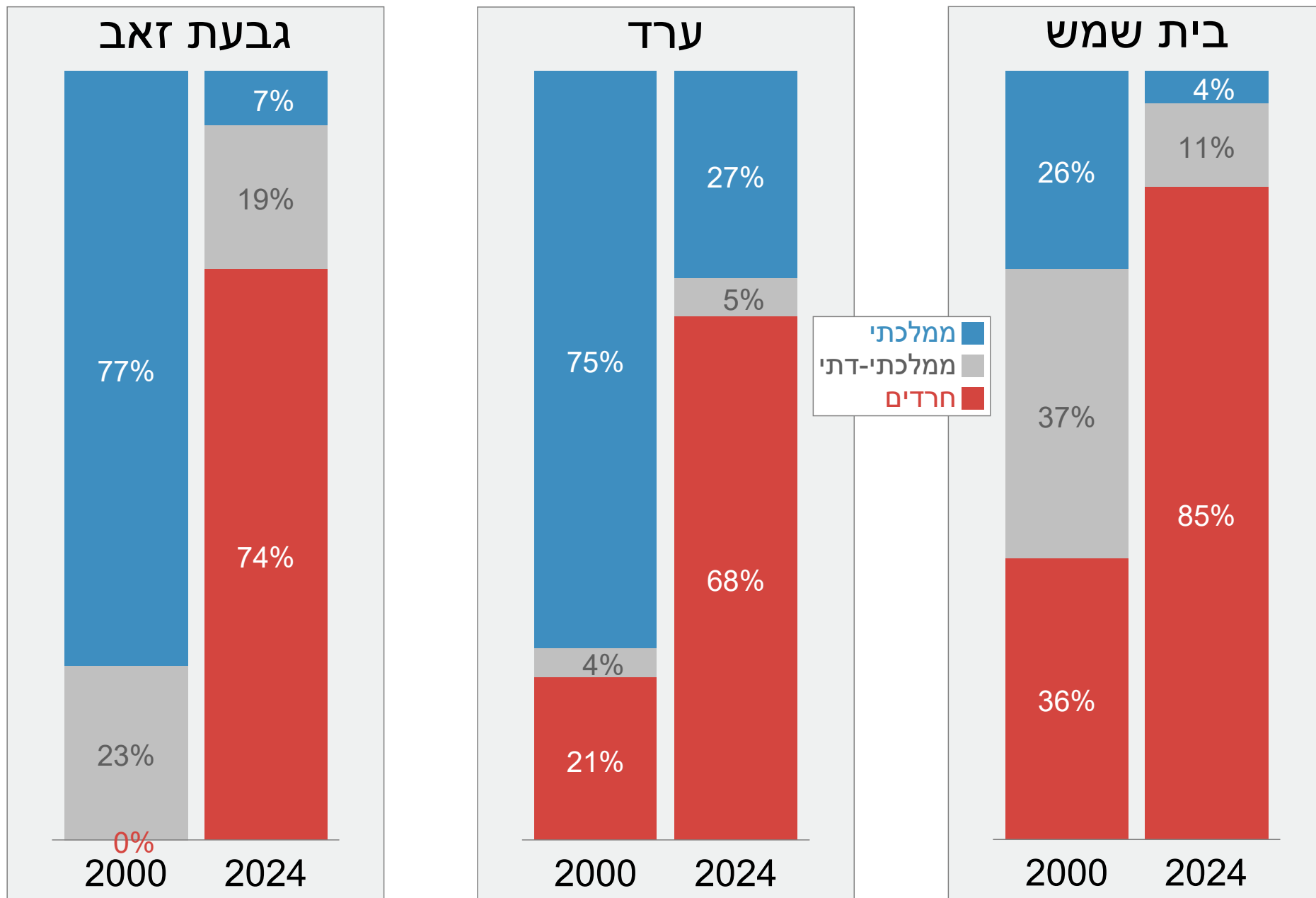
דרגות אשכול
חברתי-כלכלי
(10 הכי גבוה,
1 הכי נמוך)

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

שיעור התלמידים לפי זרם בבתי הספר היסודיים

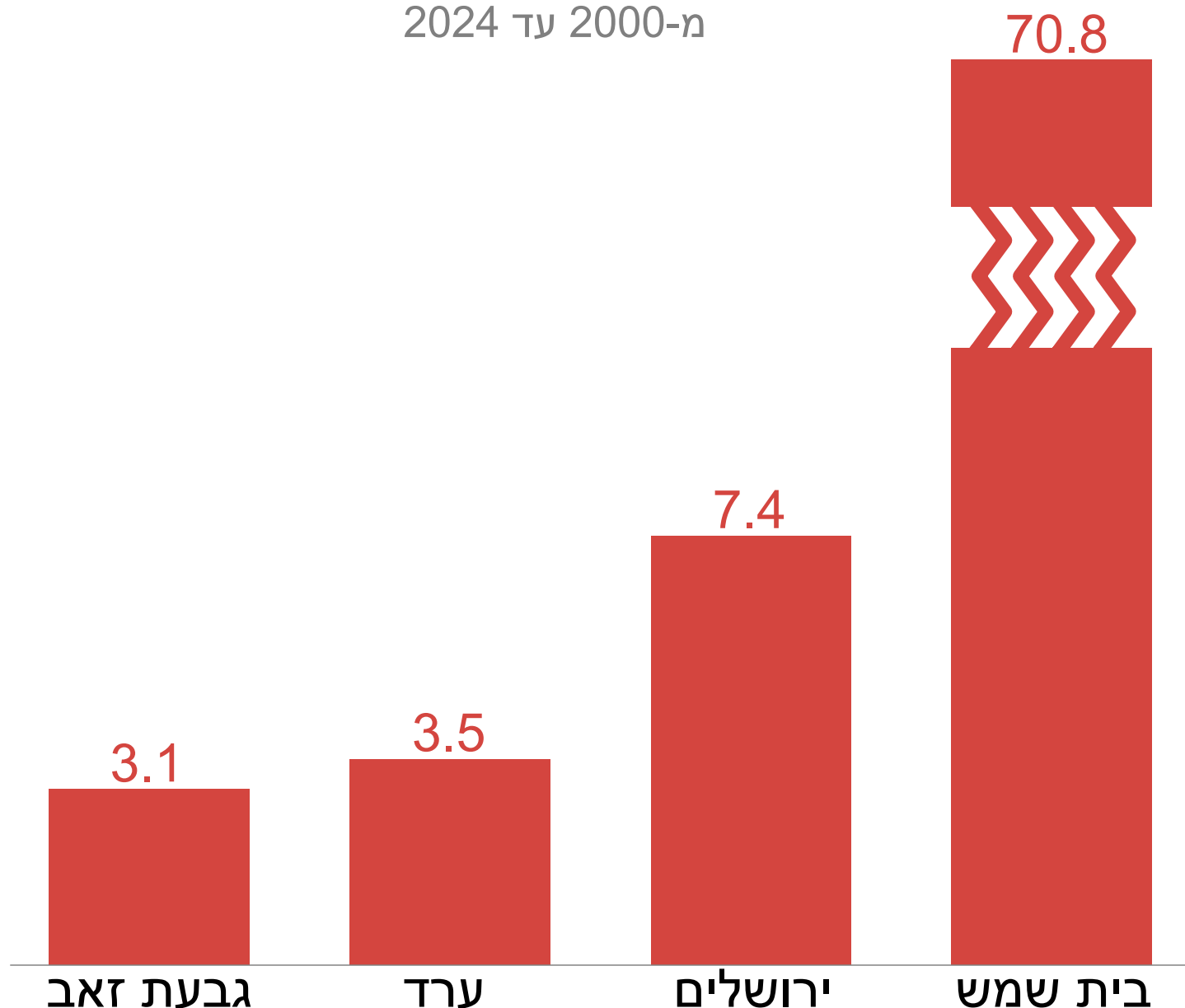
בערים נבחרות, 2000, 2024

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: משרד החינוך

מספר התלמידים החרדים הנוספים ביחס לכל תלמיד שעוזב את בתי הספר הממלכתיים*

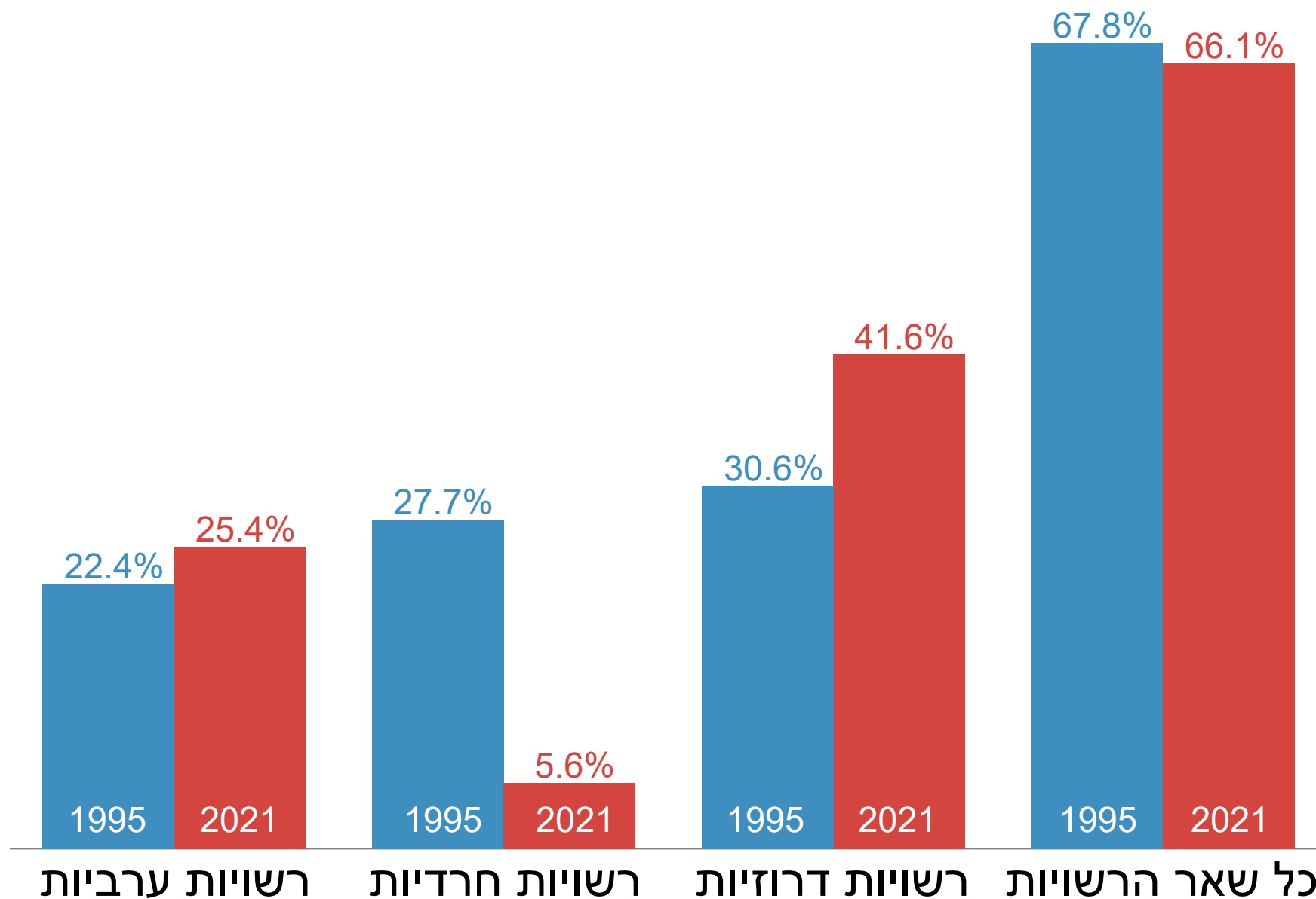
מ-2000 עד 2024

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: משרד החינוך

* תלמידים בבתי ספר יסודיים

שיעור מכלל הרשויות המדורגות מתחת לכל ממוצע קבוצתי לפי המדד החברתי-כלכלי*

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

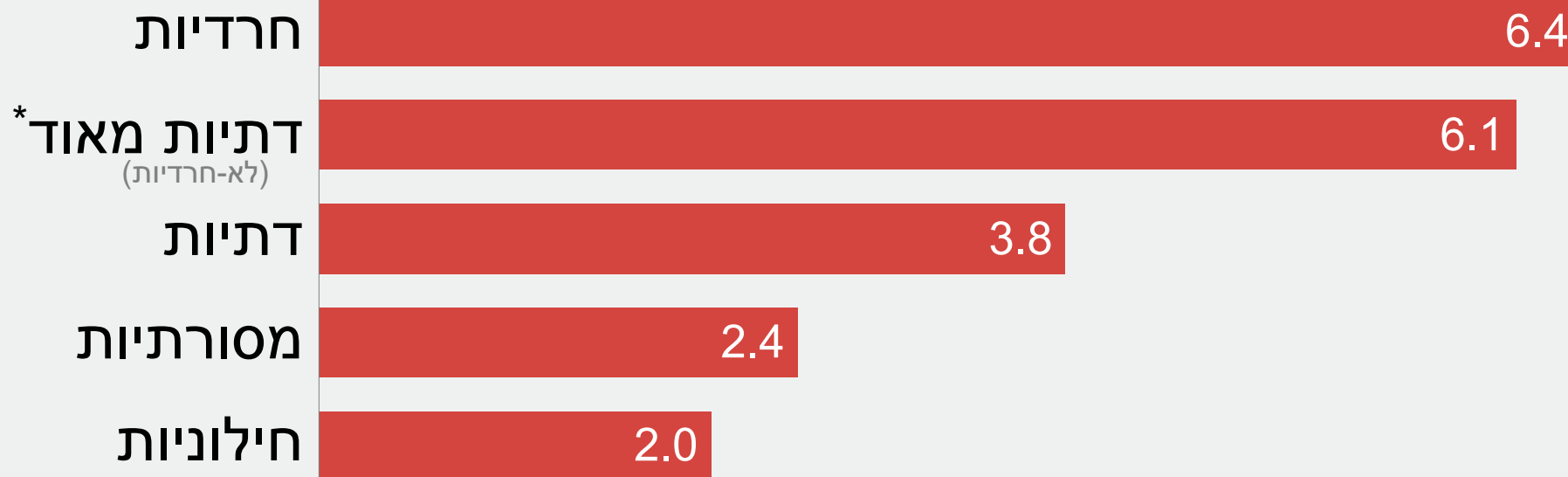
* כל 190 הרשויות המקומיות עם דירוג כלכלי-חברתי ב-1995 וב-2021

הכיוון הדמוגרפי של ישראל

פריון ילודה בישראל

מספר ילדים לאשה, ממוצע 2020-2022

יהודיות

לא-יהודיות

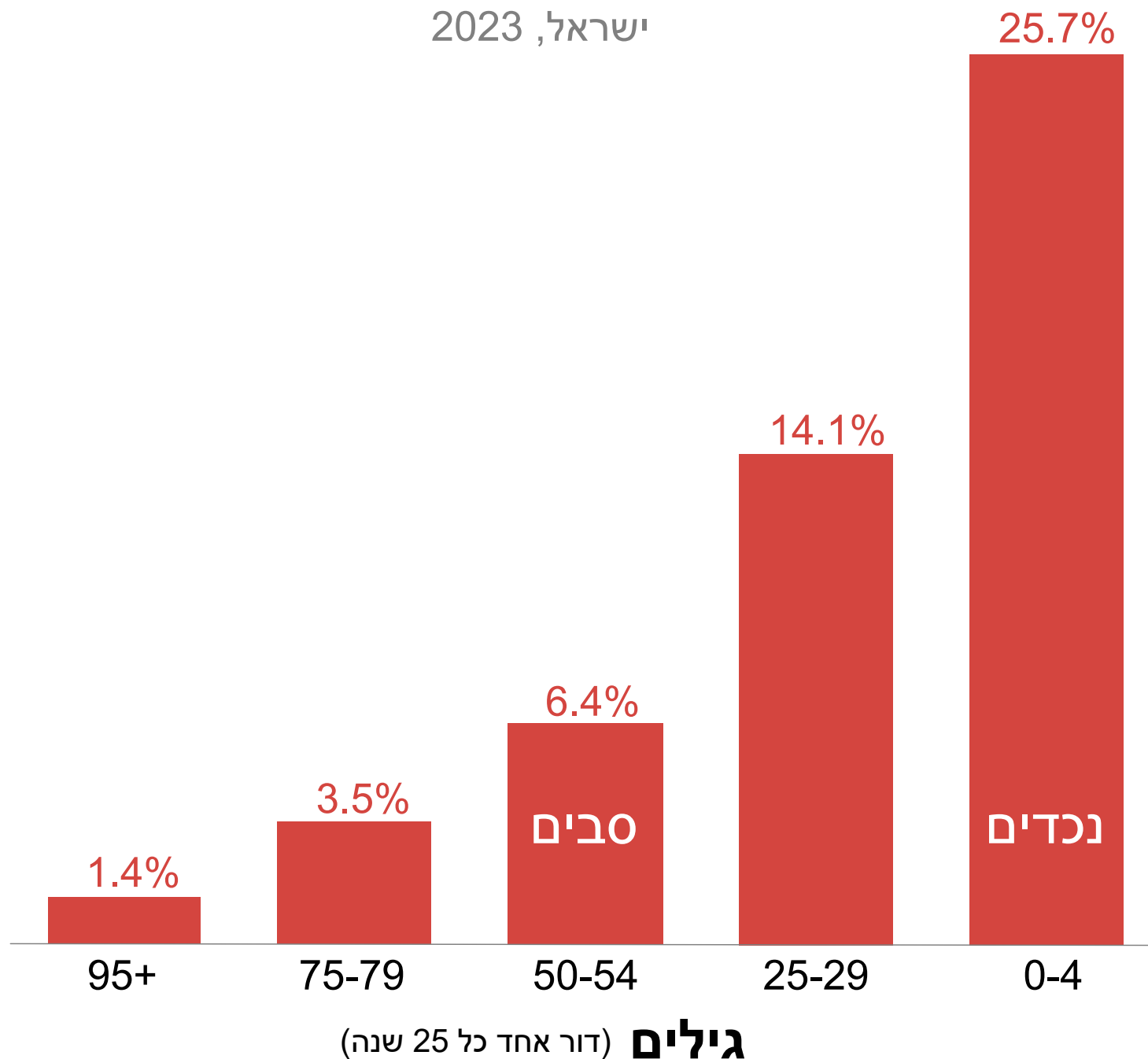
מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב

נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, אחמד חליחל ואיילת ציונוב

* דתיים מאוד (שאינם חרדים) המתגוררים ביהודה ושומרון (מהווים 22% מסך הדתיים שם) ב-2022 בלבד

שיעור החרדים בכל דור

ישראל, 2023

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
נתונים: המכון הישראלי לדמוקרטיה (2023)

אזהרת הכלכלנים

28 במאי, 2024

ביום פרסומו, חתמו על המכתב 130 כלכלנים, מהבכירים בישראל. ביניהם 119 אנשי סגל בכיר באוניברסיטאות המחקר, כולל ששה דיקאנים, נשיא אוניברסיטה לשעבר, הנשיא הנוכחי והנשיא לשעבר של אגודת הכלכלנים. הרשימה כוללת גם כלכלנים ששירתו בתפקידי ניהול בכירים במשרד האוצר, בנק ישראל ומשרד ראש הממשלה.

קישור לאזהרת הכלכלנים:

https://economists-for-israeli-democracy.com/files/letter_2024-05-28.pdf

August 5, 2005

Design for Confusion

Paul Krugman

"מי שאינם מדענים מתקשים לפעמים
להבדיל בין מחקר וסינגור (advocacy).
אם יש למסמך מספרים ולוחות,
הרי זה בוודאי מדע, נכון?"

"גם כשעיתונאים יודעים מה ההבדל,
הנורמות העיתונאיות של 'הוא אמר, היא
אמרה' מקשים על העברת ידע זה לקוראים.
פעם התבדחתי שאילו הנשיא בוש היה טוען
שהעולם שטוח, היתה מתפרסמת הכותרת
'יש חילוקי דעות ביחס לצורת כדור הארץ'".

מדיניות חייבת להתבסס על

"טוב ויפה להביע דעות בנוגע לנושא,
כפי שאנשים נוטים לעשות."

"אך כאשר מחליפים השקפות עולם בניתוח כנה
של נתונים, התוצאה מובילה, לעיתים קרובות,
לתובנות חדשות ומפתיעות."

הבעיה עם דעות רווחות אינה רק בכך שהן
מבוססות על מידע חלקי, שבמקרים רבים פשוט
אינו נכון, אלא בכך שאותן דעות ואמונות הופכות
לעיתים קרובות מדי לאבני היסוד של מדיניות.

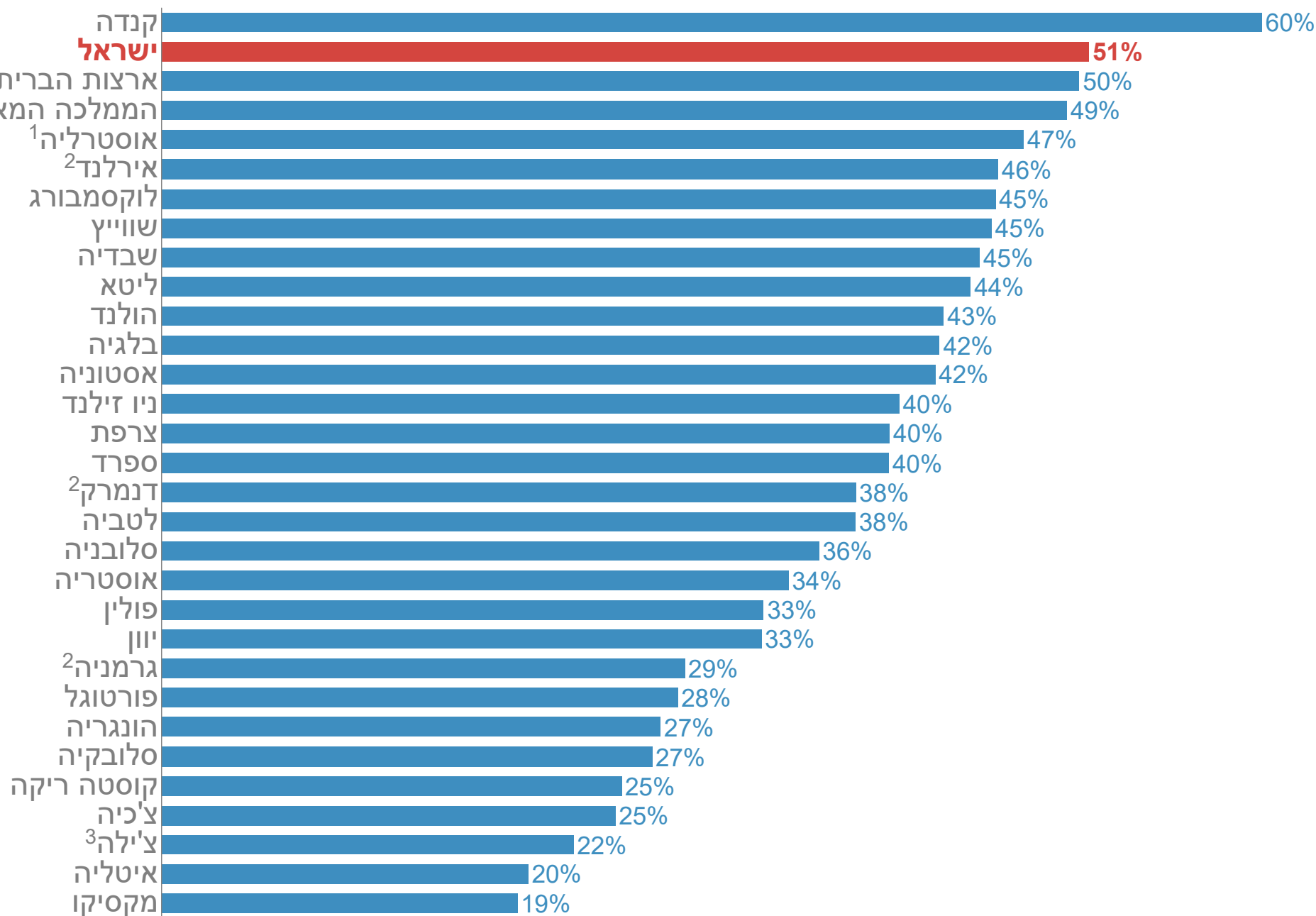
איך ממצאים חלקיים יכולים
לעוות את תחושת מציאות
באתגרי השורש של ישראל

השכלה

דוגמא 1

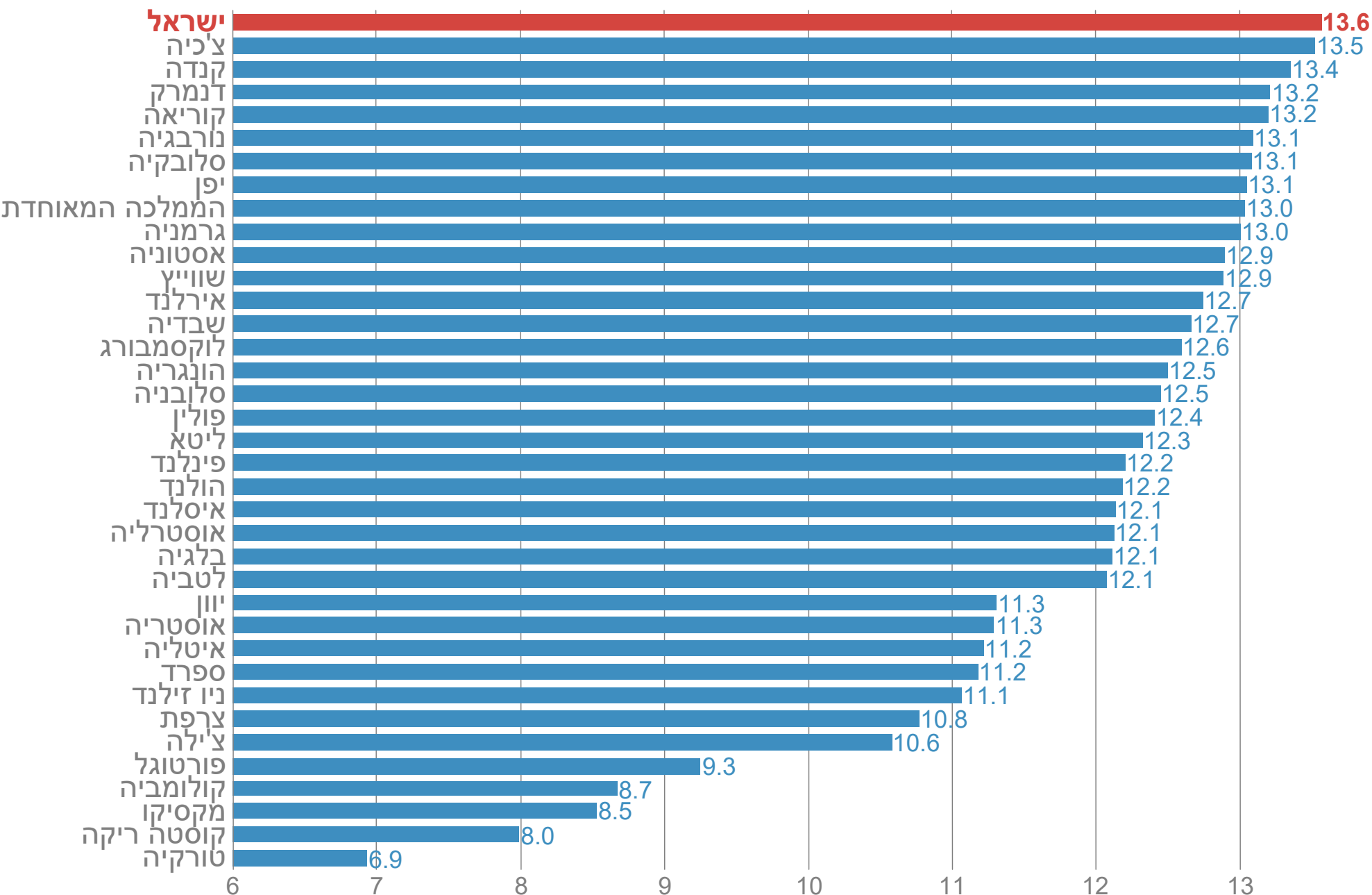
שיעור האוכלוסיה עם השכלה אקדמית

בגילאים 25-64, 2020

מספר שנות לימוד ממוצע

בגילי העבודה העיקריים (35-54), 2015

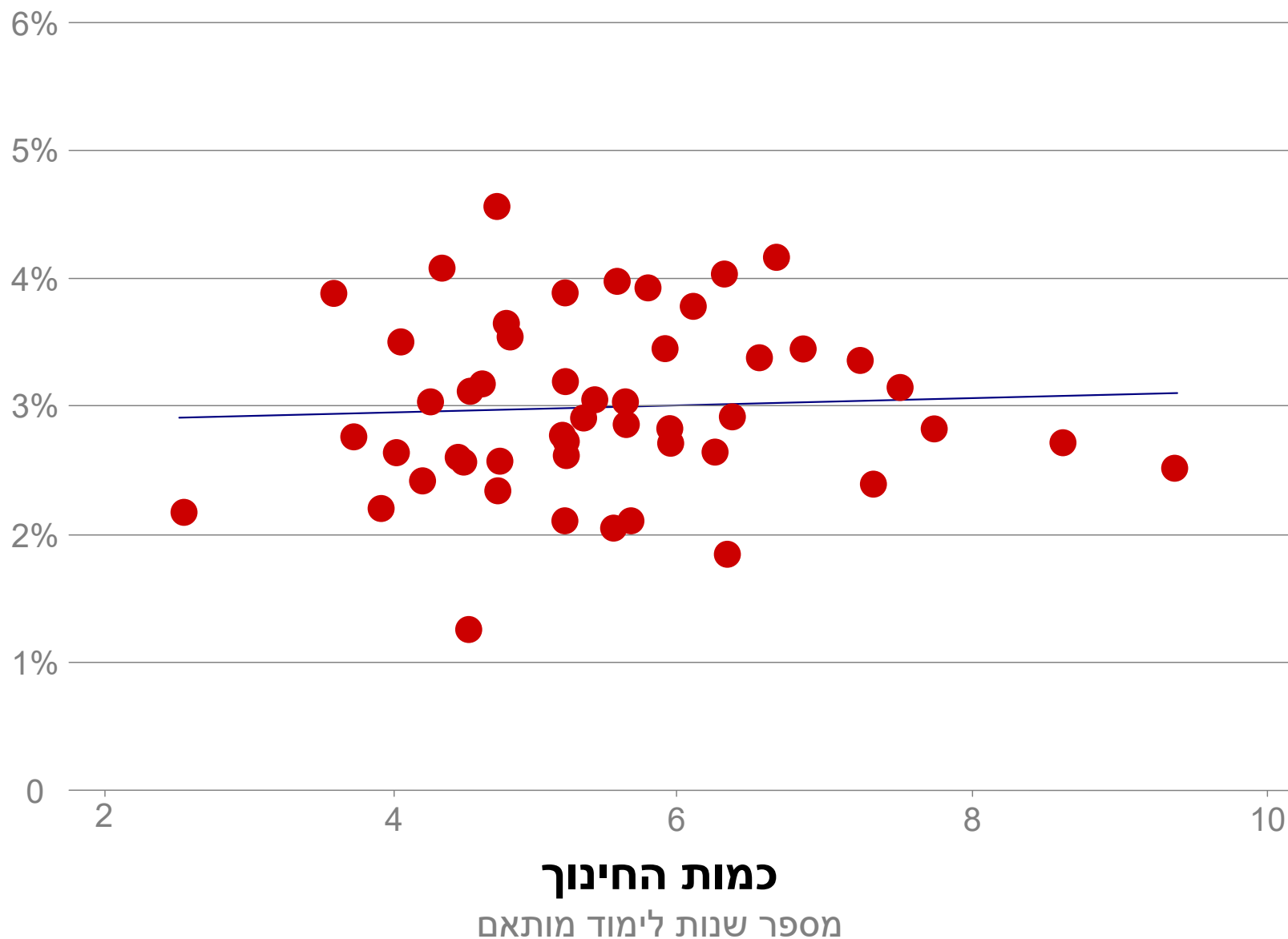

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
נתונים: Barro and Lee (2021)

חינוך וצמיחה כלכלית*

50 מדינות, 1960-2000

צמיחה כלכלית
צמיחה כלכלית מותאמת בתמ"ג לנפש

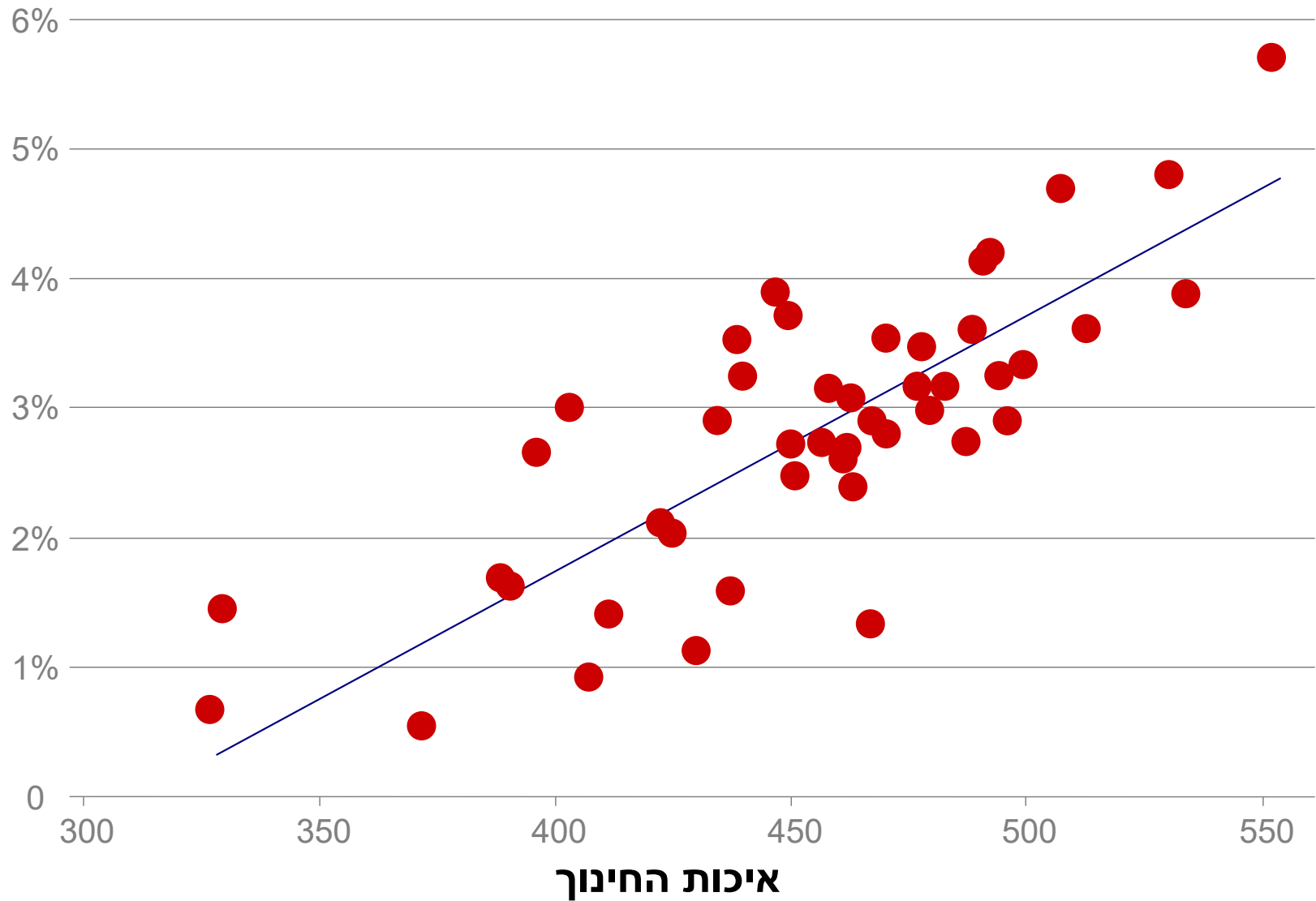

* קשר בין שני המשתנים לאחר בקרה על השפעת משתנים מסבירים נוספים (כגון מספר שנות לימוד ממוצעים ותמ"ג לנפש ריאלי ב-1960) על כל אחד. התוצאה מניבה קשר בין שני המשתנים שאינו נובע מהמשתנים המסבירים. לשאריות של הרגרסיות מתווספים ממוצעי המשתנים הלא-מותנים על כל ציר.

חינוך וצמיחה כלכלית*

50 מדינות, 1960-2000

צמיחה כלכלית
צמיחה כלכלית מותאמת בתמ"ג לנפש

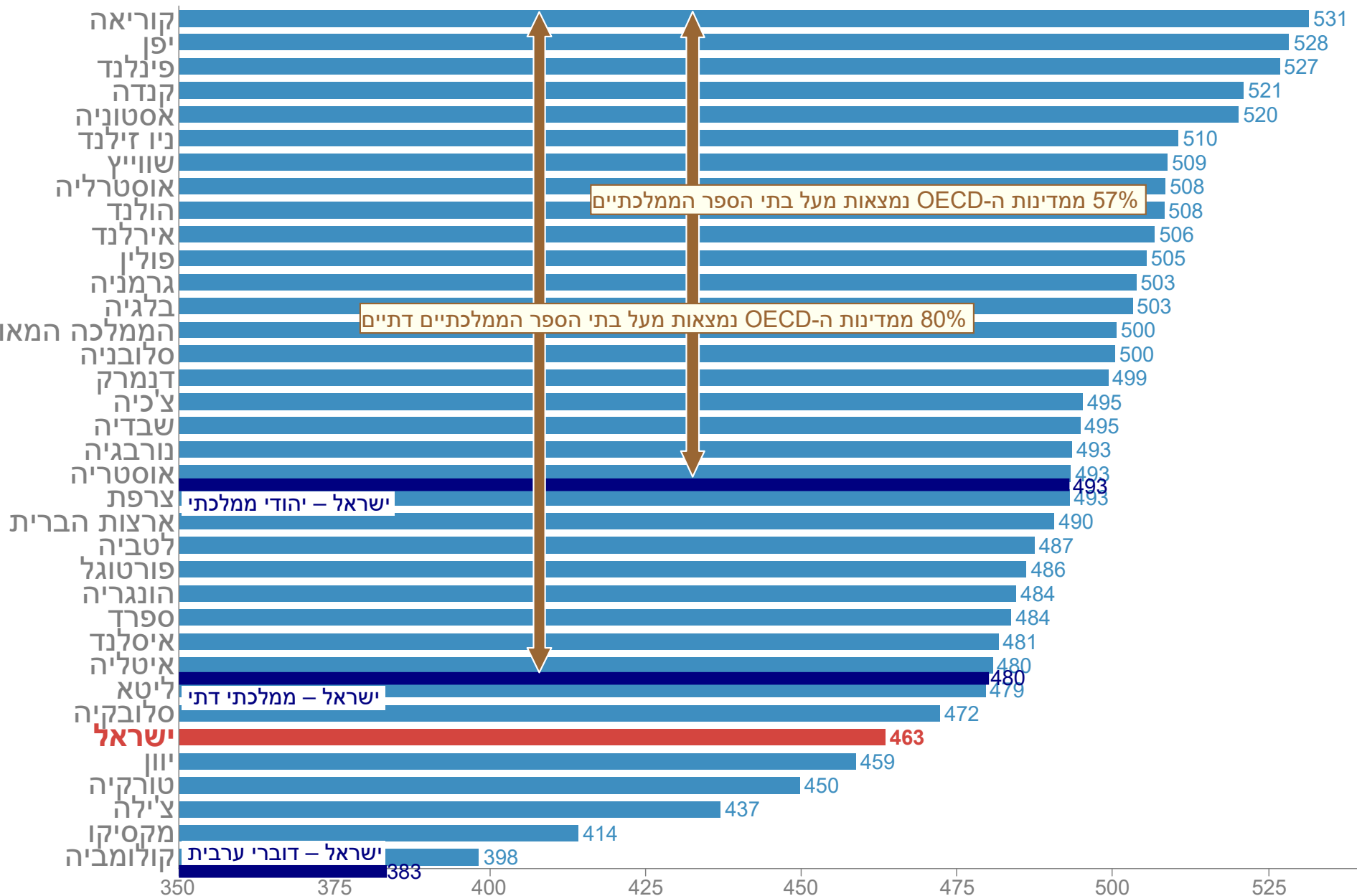
ציון מותאם בתחומי ליבה במבחנים הבינלאומיים

* קשר בין שני המשתנים לאחר בקרה על השפעת משתנים מסבירים נוספים (כגון מספר שנות לימוד ממוצעים ותמ"ג לנפש ריאלי ב-1960) על כל אחד. התוצאה מניבה קשר בין שני המשתנים שאינו נובע מהמשתנים המסבירים. לשאריות של הרגרסיות מתווספים ממוצעי המשתנים הלא-מותנים על כל ציר.

ציון ממוצע רב-שנתי במבחני הפיזה

בכל 36 מדינות ה-OECD שהשתתפו לפחות ב-17 מ-18 המבחנים, 2006-2022*

מרבית הבנים החרדים אינם לומדים את החומר – ואינם משתתפים במבחנים

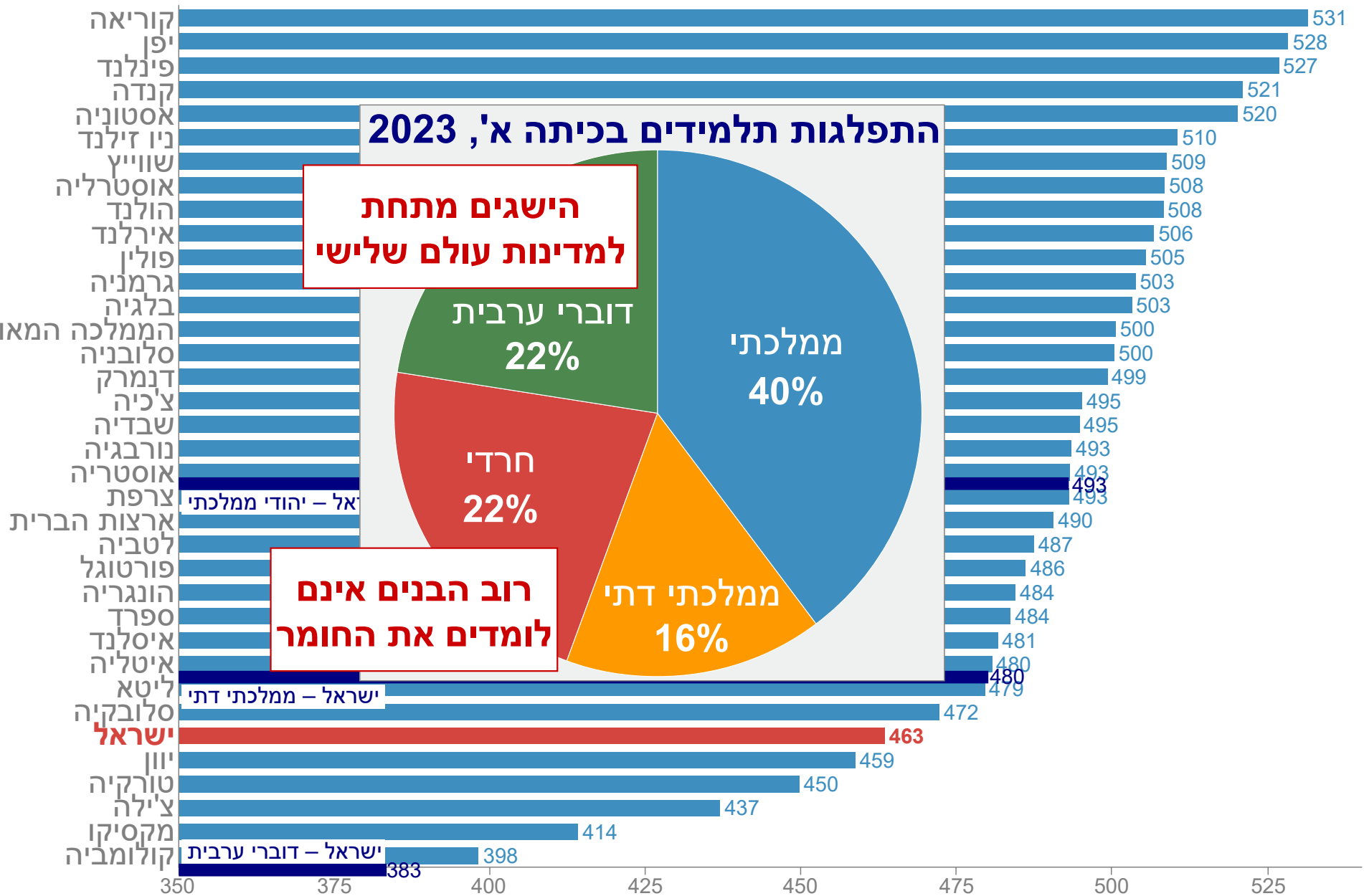
* ציונים ממוצעים במתמטיקה, מדע וקריאה. כל המדינות השתתפו בכל 18 המבחנים שניתנו בשנים 2006-2022, מלבד ארה"ב וספרד, שהשתתפו ב-17 מהמבחנים.

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: OECD

ציון ממוצע רב-שנתי במבחני הפיזה

בכל 36 מדינות ה-OECD שהשתתפו לפחות ב-17 מ-18 המבחנים, 2006-2022*

מרבית הבנים החרדים אינם לומדים את החומר – ואינם משתתפים במבחנים

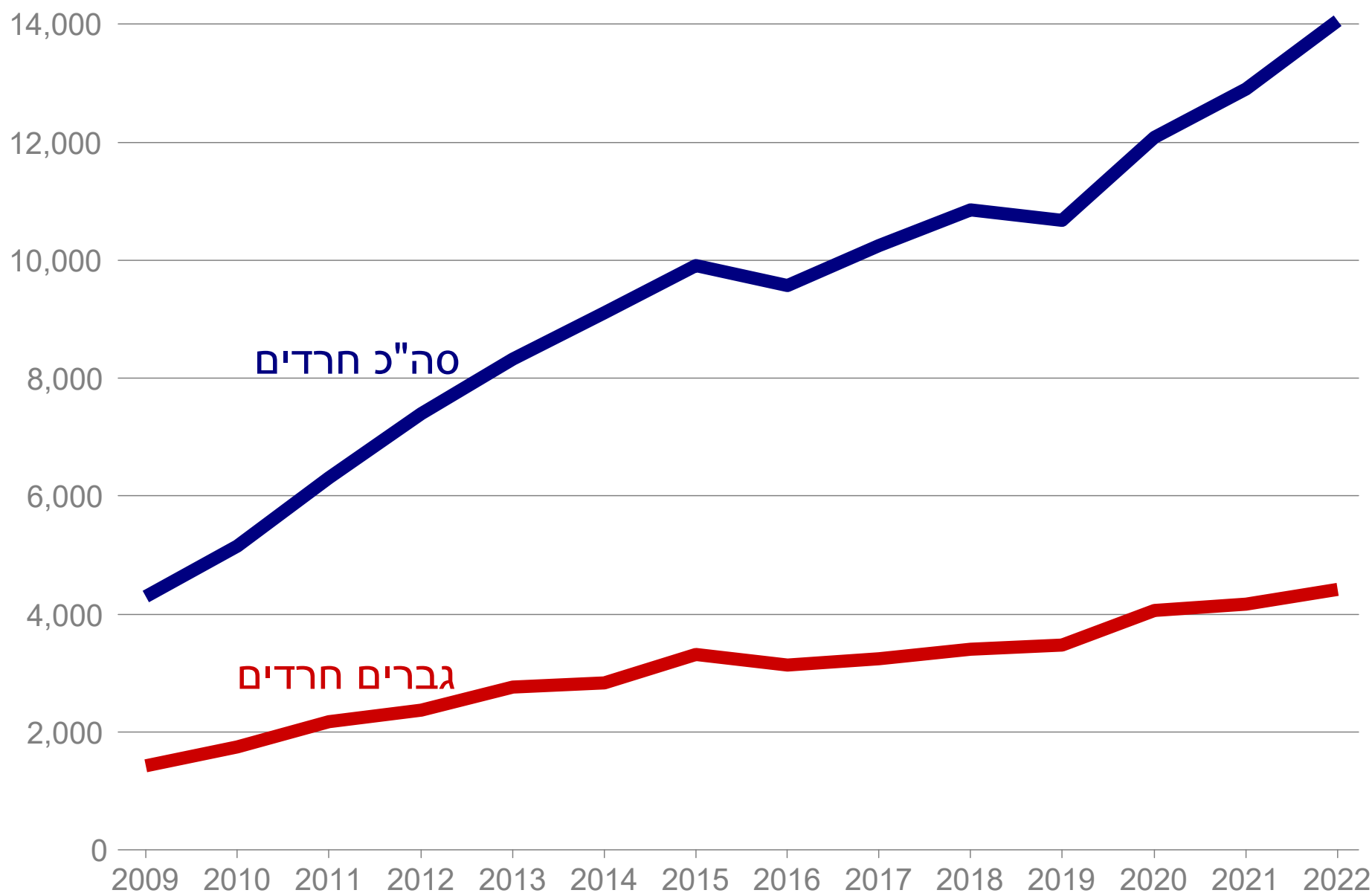
איך ממצאים חלקיים יכולים
לעוות את תחושת מציאות
באתגרי השורש של ישראל

חרדים

דוגמא 2

סטודנטים חרדים בהשכלה גבוהה

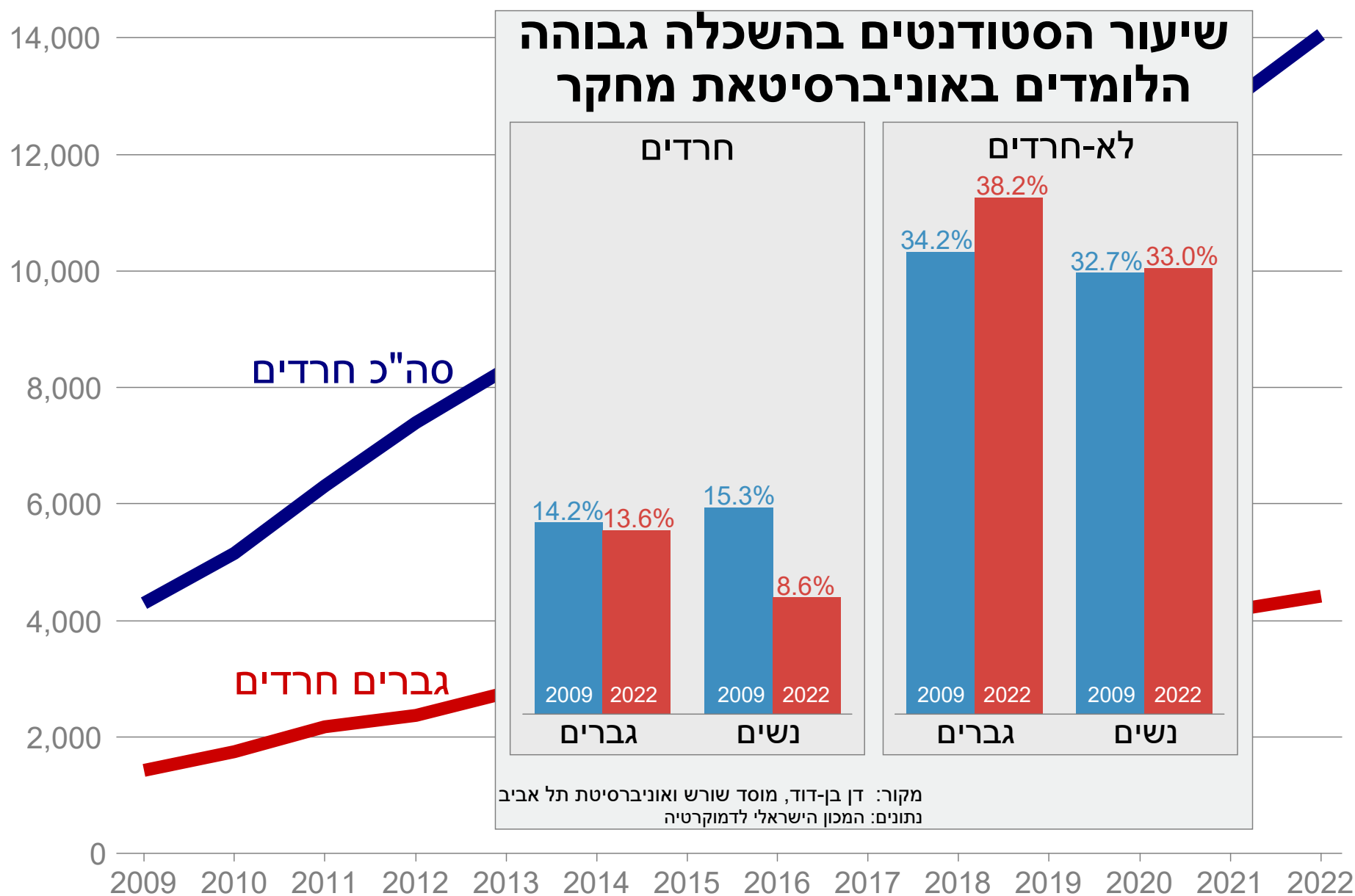
2009-2022

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: המכון הישראלי לדמוקרטיה

סטודנטים חרדים בהשכלה גבוהה

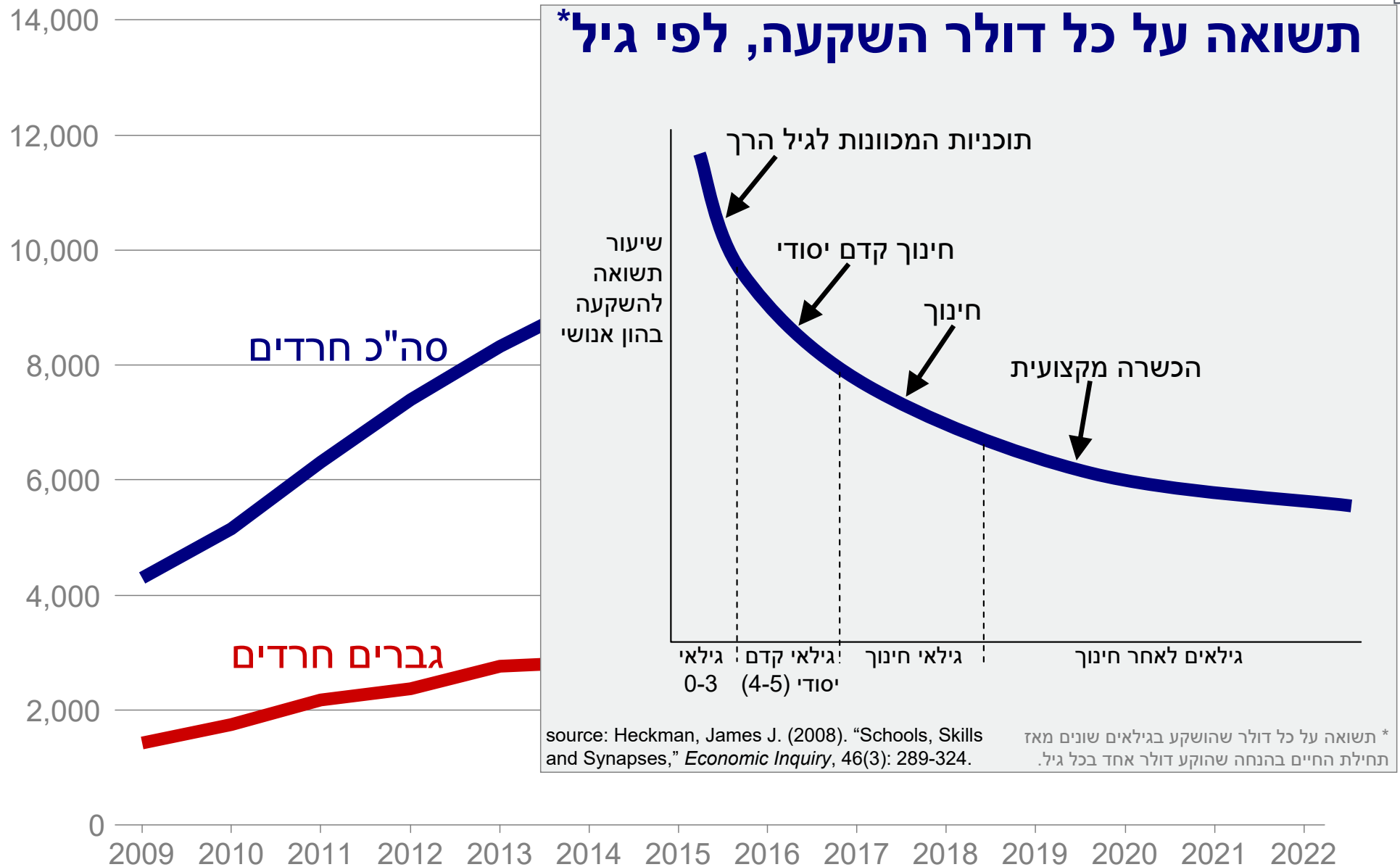
2009-2022

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: המכון הישראלי לדמוקרטיה

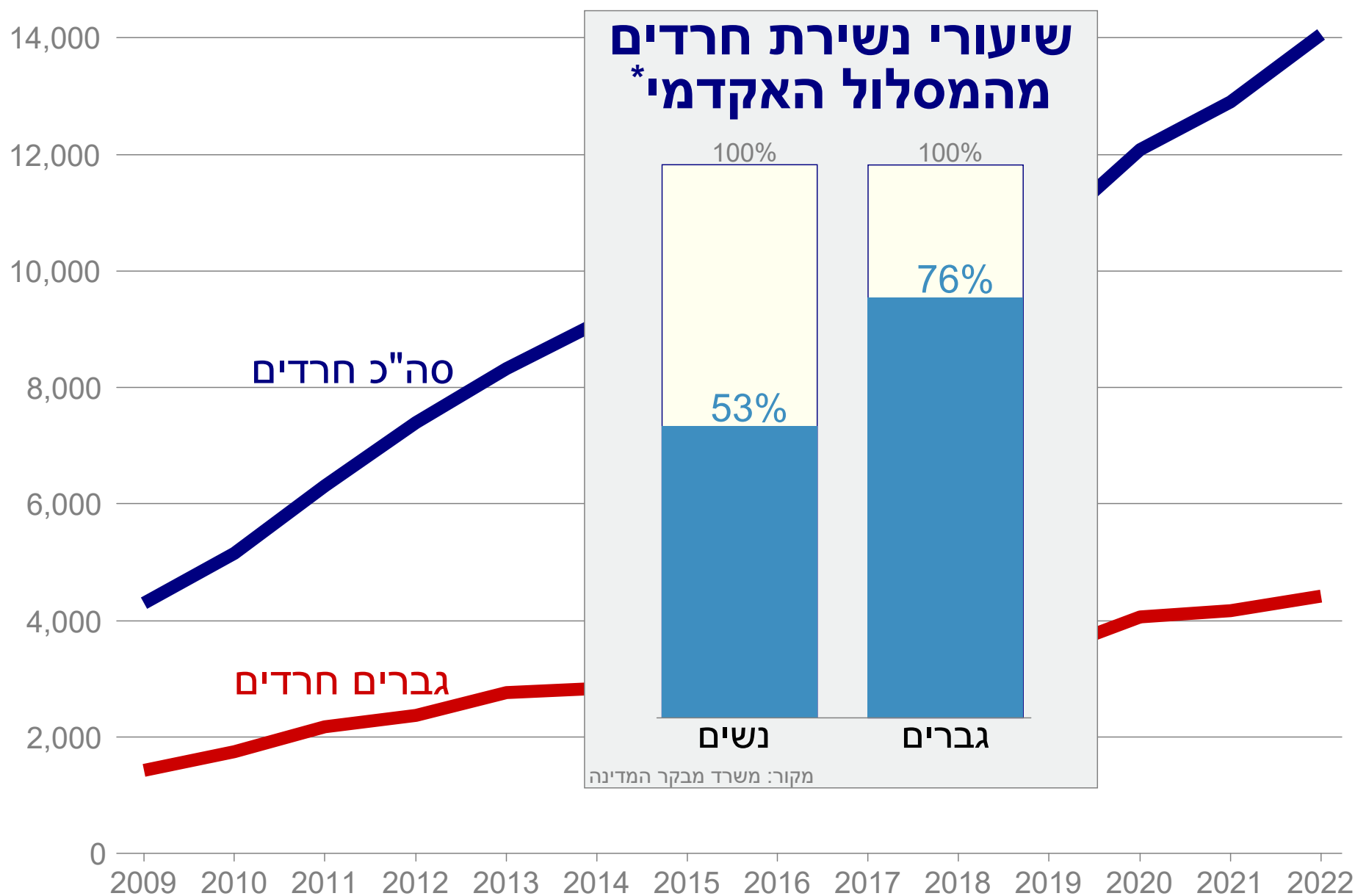
סטודנטים חרדים בהשכלה גבוהה

2009-2022

סטודנטים חרדים בהשכלה גבוהה

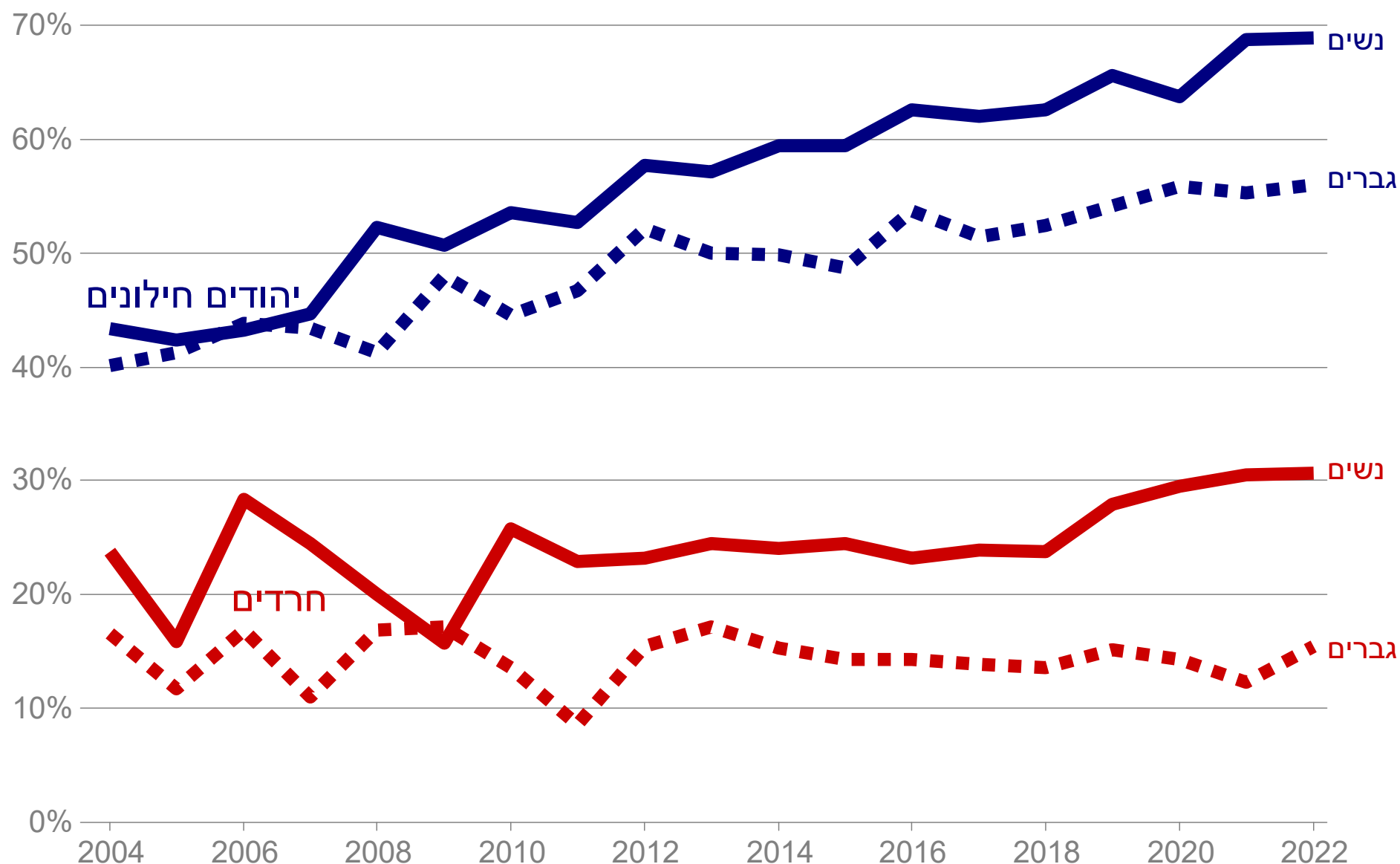
2009-2022

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: המכון הישראלי לדמוקרטיה

שיעור בעלי תואר אקדמי בגילי העבודה העיקריים

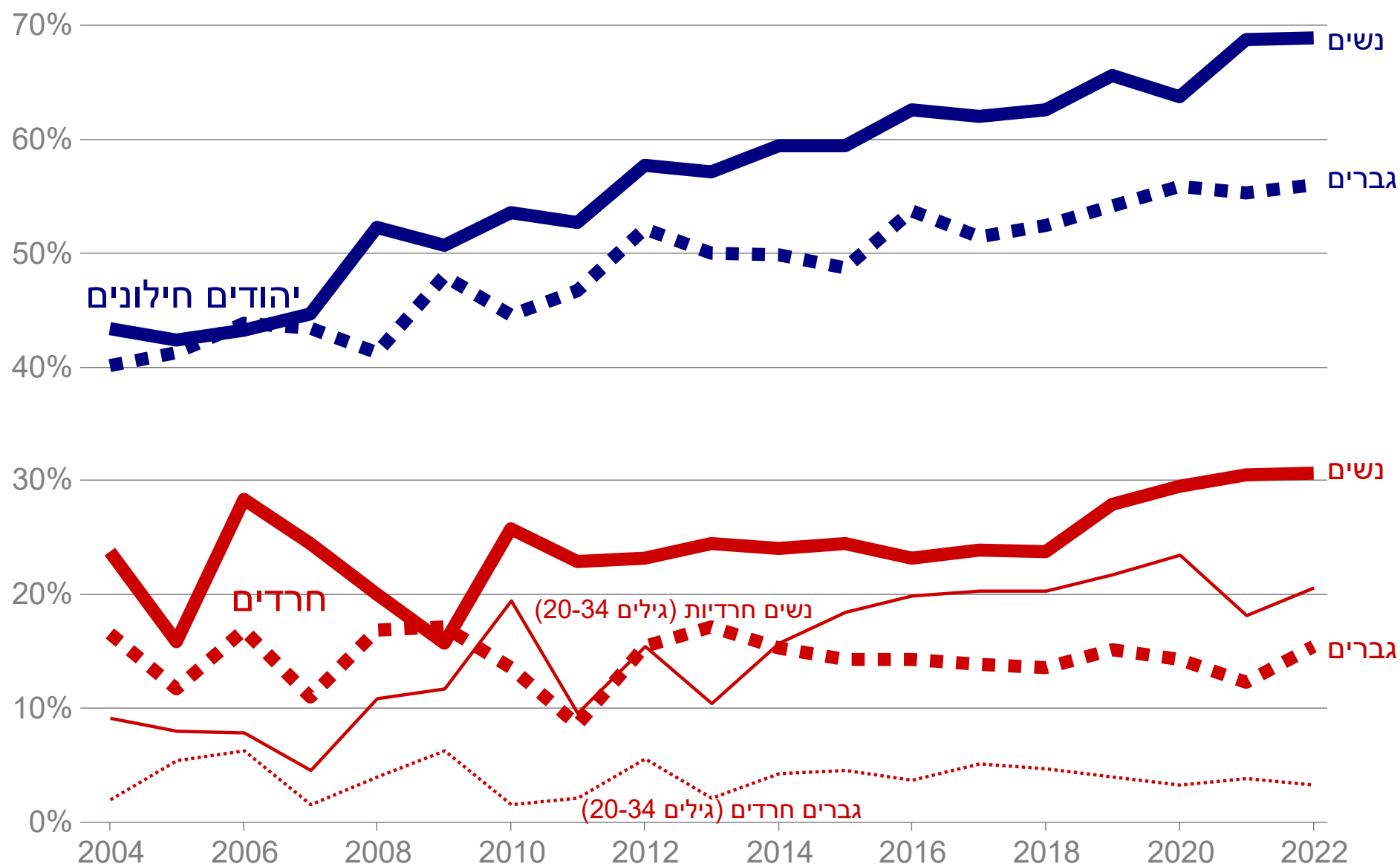
גילים 35-54, 2004-2022 *

* נתונים עבור חילונים, דתיים ומסורתיים מהסקר החברתי. נתונים עבור דוברי הערבית (הכוללי ערבים נוצרים, מוסלמים, ודרוזים) מסקר כח האדם. נתונים עבור החרדים מ-2014 מסקר כח אדם ולפני כן מהסקר החברתי משורשים אחורה.

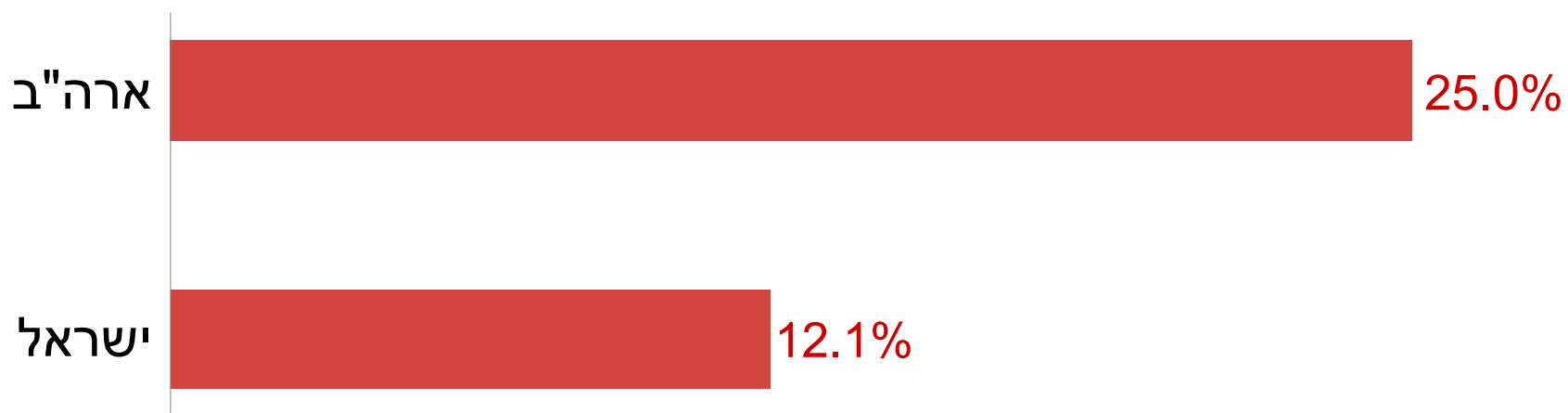
שיעור בעלי תואר אקדמי בגילי העבודה העיקריים

גילים 35-54, 2004-2022 *

* נתונים עבור חילוניים, דתיים ומסורתיים מהסקר החברתי. נתונים עבור דוברי הערבית (הכוללי ערבים נוצרים, מוסלמים, ודרוזים) מסקר כח האדם. נתונים עבור החרדים מ-2014. מסקר כח אדם ולפני כן מהסקר החברתי משורשים אחורה.

שיעור החרדים עם תואר אקדמי*, 2013

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב

נתונים: הסקר החברתי של הלמ"ס וה-Pew Research Center

* בוגרים בגיל 18 ומעלה באררה"ב ו-20 ומעלה בישראל

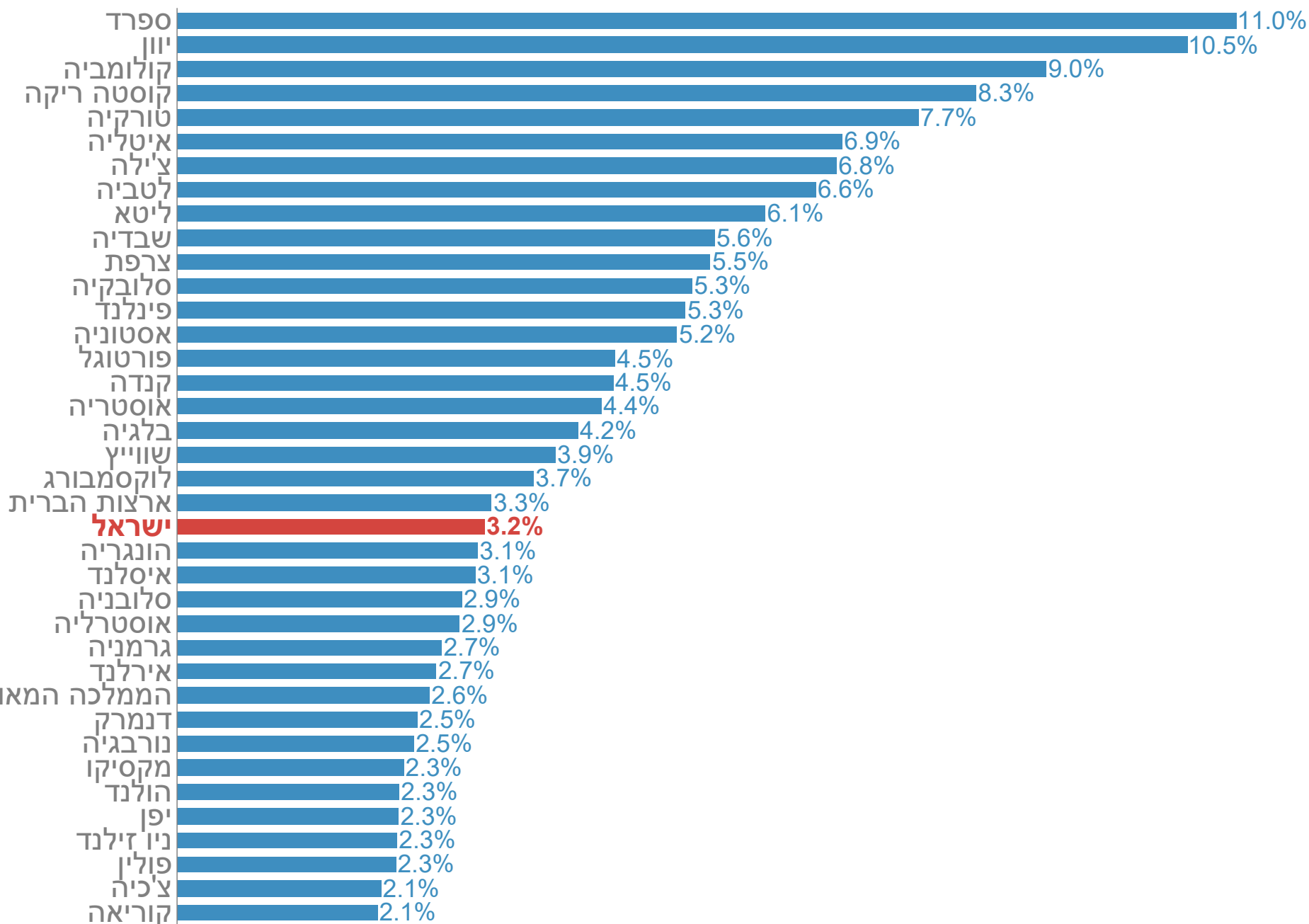
איך ממצאים חלקיים יכולים
לעוות את תחושת מציאות
באתגרי השורש של ישראל

תעסוקה

דוגמא 3

שיעורי אבטלה

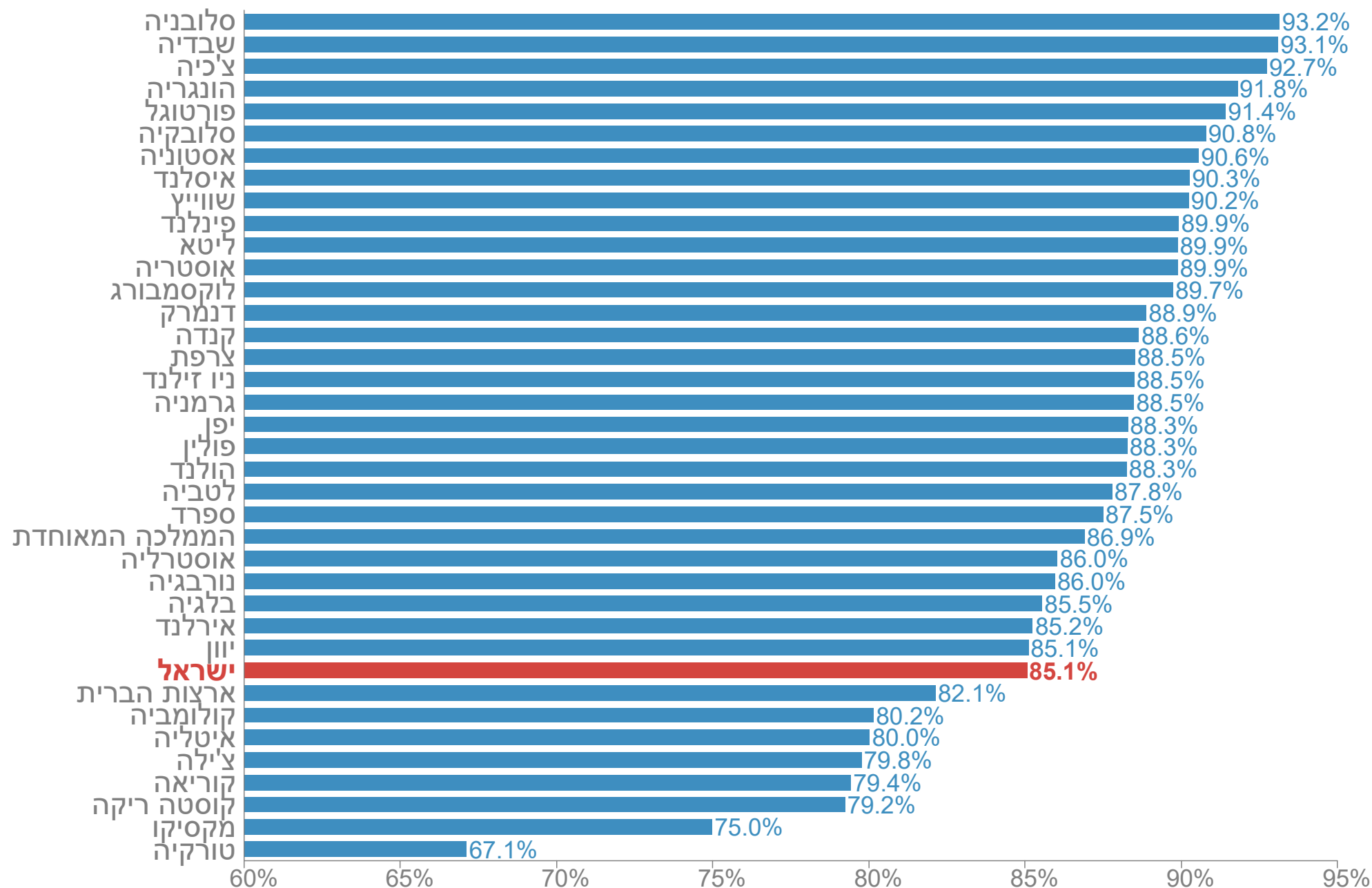
גילים 35-54, 38 מדינות OECD, ממוצע 2021-2023

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים מה-OECD

שיעורי השתתפות בכח העבודה

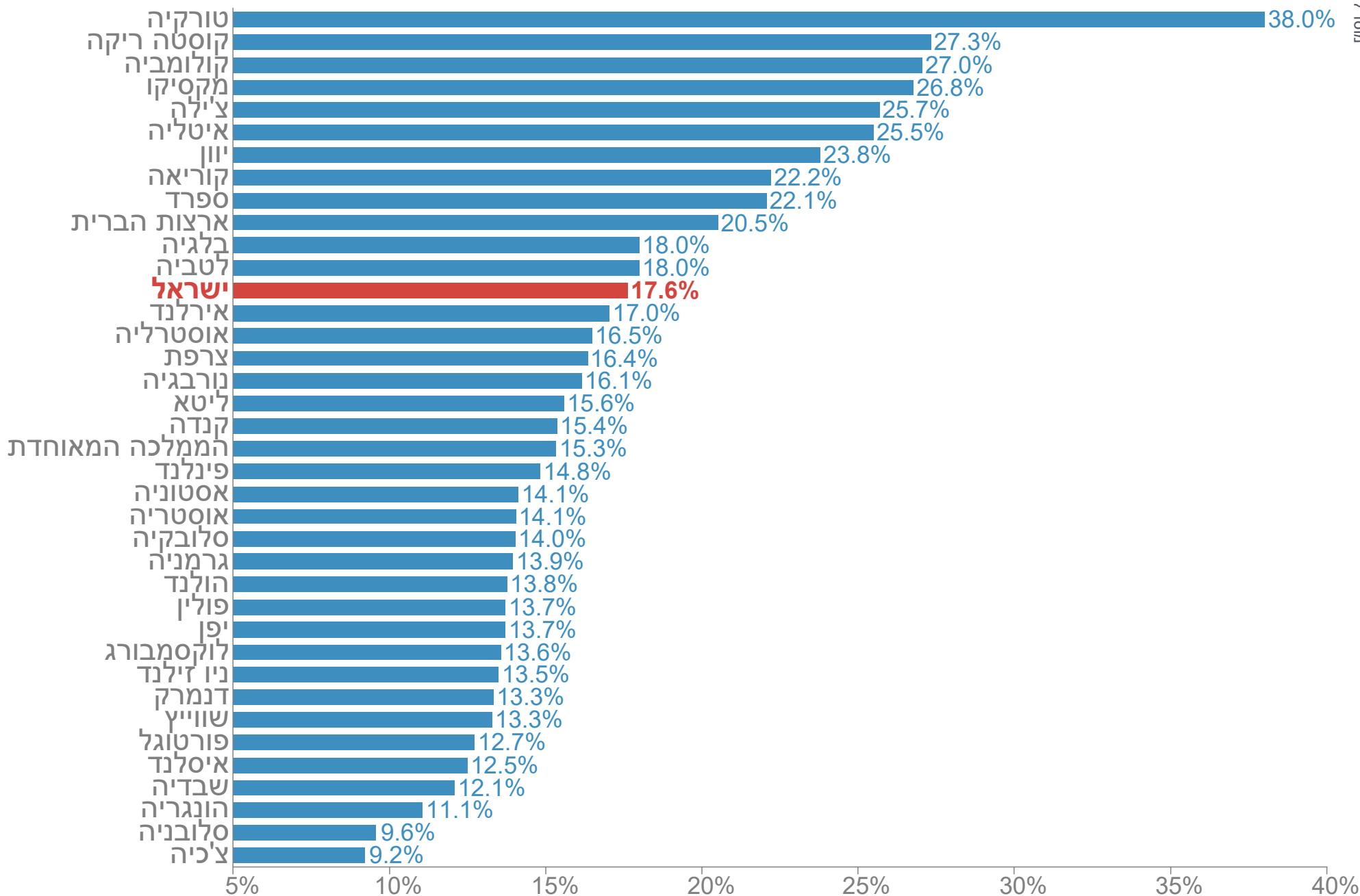
גילים 35-54, 38 מדינות OECD, ממוצע 2021-2023

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים מה-OECD

שיעורי אי-תעסוקה

גילים 35-54, 38 מדינות OECD, ממוצע 2021-2023

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב

נתונים מה-OECD

איך ממצאים חלקיים יכולים
לעוות את תחושת מציאות
באתגרי השורש של ישראל

דוגמא 4 (א') **רמת חיים**

וואלה חדשות ספורט כסף תרבות סלבס אוכל אופנה בריאות תיירות מקומי קניות

בטופ העולמי: כלכלת ישראל צמחה ב-2021 ב-8.1%

למ"ס מפרסמת את נתוני הצמיחה לשנת 2021: התמ"ג הישראלי ב-8.1% ב-2021 לעומת 2020. אמנם בכל העולם נרשמה האנאוששות בפעילות הכלכלית, בעיקר תודות לחיסונים נגד הקורונה, אבל הנתון הישראלי ממקם את כלכלת ישראל בטופ העולמי, עם שא של 15 שנה

16/02/2022

TheMarker

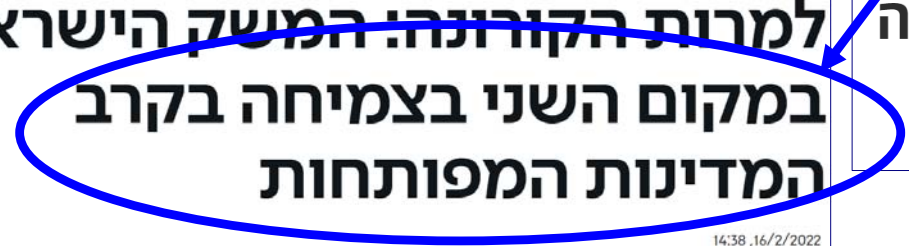
הצמיחה ב-2021 זינקה ל-8.1%; ישראל מובילה בצמיחה ברבעון הרביעי במדינות המפותחות

16 בפברואר 2022

ישראל היום

למרות הקורונה: המשק הישראלי במקום השני בצמיחה בקרב המדינות המפותחות

14:38, 16/2/2022

כלכליסט

שיא של 21 שנה: המשק הישראלי צמח ב-2021 בשיעור של 8.1%

מדובר בשיעור צמיחה גבוה בהרבה מההערכות המוקדמות בשוק ומהתחזיות של בנק ישראל. בהשוואה לרבעון השלישי של 2021 צמח המשק ברבעון האחרון של השנה בשיעור של 16.1%; הסיבות העיקריות לשיעור הצמיחה הגבוה - עלייה בצריכה הפרטית וביצוא; שיעור הצמיחה בישראל גבוה מהממוצע ב-OECD וממדינות כמו צרפת, ארה"ב ובריטניה

12:59, 16.02.22

ynet ידיעות אחרונות

ראשי ynet+ חדשות ספורט כלכלה תרבות רכילות בריאות

הצמיחה הגבוהה אי-פעם בישראל: 16% ברבעון האחרון, 8.1% בכל 2021

13:08 | 16.02.22

השאלות שצריכים לשאול בכל נושא ציבורי

פרספקטיבה

- מה משווים למה?
- האם ניתנה התמונה המלאה?

האם הנתון שמציגים מתאים לשאלה?

- בהינתן הנושא, מה השאלה החשובה ביותר?
- מה משקף הנתון שמציגים ומה עומד מאחוריו?

צמיחה (נכון למה שהיה ידוע בעת פרסום הכתבות (2/2022))

האם רמת החיים בישראל גבוהה, דומה או נמוכה מכפי שהיתה לפני הקורונה?
כלומר, האם המשק הישראלי יצא מהבור העמוק של מיתון הקורונה?

- התמ"ג של ישראל צמח ב-5.8% בין 2019 ל-2021

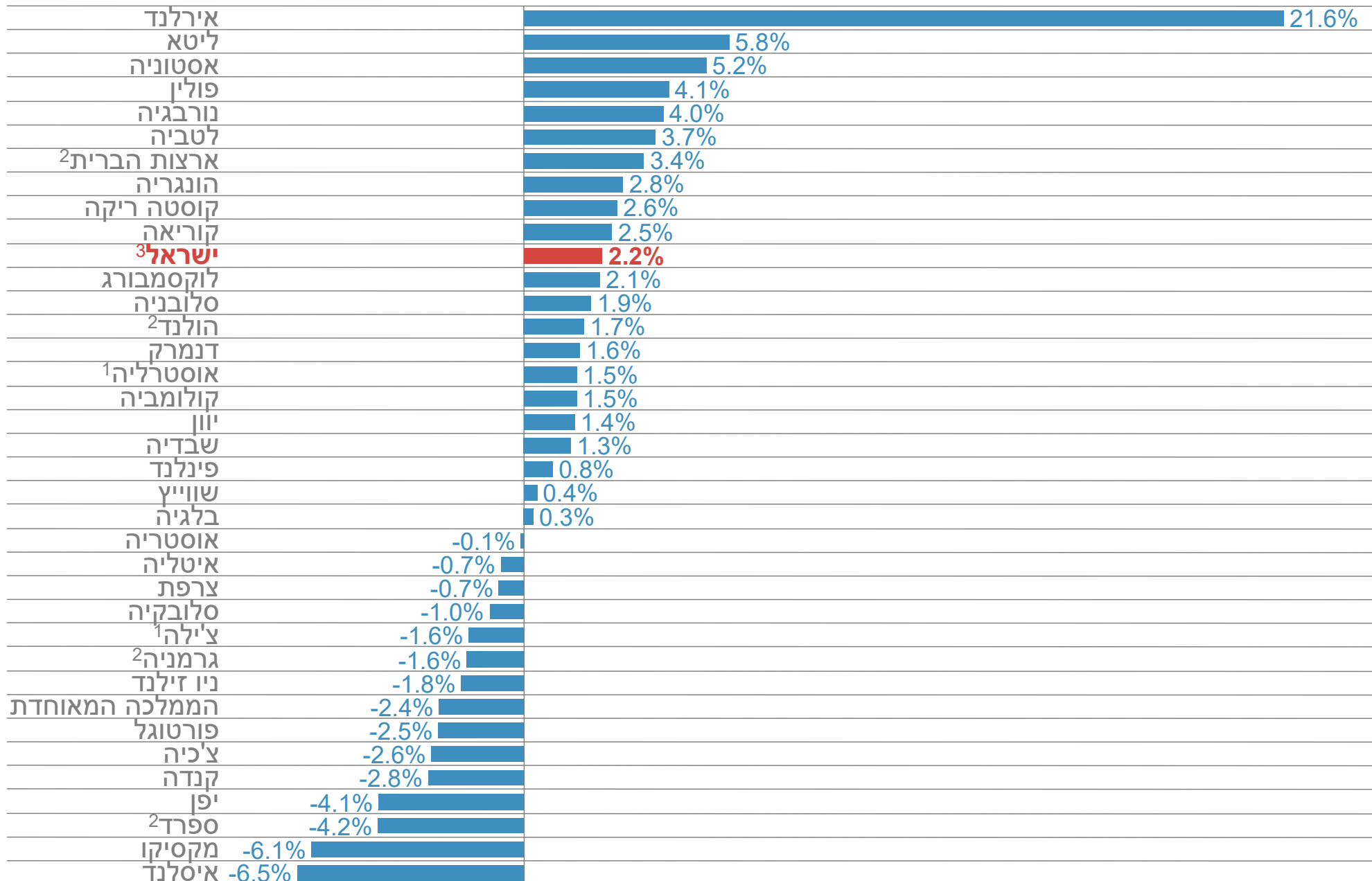
אבל • רוב הגידול בתוצר נובע מהגידול היוצא דופן באוכלוסיית ישראל (3.1 ילדים למשפחה לעומת 2.1 במקסיקו, המדינה במקום השני ב-OECD).
ככל שגידול האוכלוסיה מהיר יותר, כך הגידול במספר העובדים גדול יותר – מה שגורם לצמיחת תוצר מהירה יותר.

התמ"ג לנפש (הנתון שמשקף את רמת החיים – וגם מנטרל את השפעת הגידול באוכלוסיה) צמח ב-2.2% בין 2019 ל-2021

האם זו צמיחה יוצאת דופן?

צמיחה בתמ"ג לנפש מתחילת מגפת הקורונה

37 מדינות OECD, רבעון 3, 2021 לעומת רבעון 3, 2019, מנוכה עונתיות

¹ רבעון 2, 2021 לעומת רבעון 2, 2019, מנוכה עונתיות
² רבעון 4, 2021 לעומת רבעון 4, 2019, מנוכה עונתיות
³ 2021 לעומת 2019, במונחים שנתיים

השאלות שצריכים לשאול בכל נושא ציבורי

פרספקטיבה

- מה משווים למה?
- האם ניתנה התמונה המלאה?

האם הנתון שמציגים מתאים לשאלה?

- בהינתן הנושא, מה השאלה החשובה ביותר?
- מה משקף הנתון שמציגים ומה עומד מאחוריו?

תצרוכת (נכון למה שהיה ידוע בעת פרסום הכתבות (2/2022))

יותר ממחצית (57%) מכלל ההוצאה בישראל היא על צריכה.
הוצאות אלו גדלו ב-2.6% מאז 2019.
אולם, במונחים לנפש, הן ירדו ב-0.8%.

- הצריכה הציבורית עלתה ב-5.4% מאז 2019,
אבל זה נבע בעיקר מהצורך של הממשלה להוציא יותר בגלל המשבר.
- הצריכה הפרטית מהווה את החלק הארי (71%) מכלל ההוצאה לצריכה.
היא עלתה ב-1.5% מאז 2019, מה שיכול להצביע על שיפור לכאורה
במצבנו היום לעומת אז. אך גידול זה נבע מהגידול המהיר של האוכלוסייה
הישראלית – יותר אנשים, יותר צריכה.
- הצריכה הפרטית לנפש ירדה ב-1.9% מאז 2019.

השאלות שצריכים לשאול בכל נושא ציבורי

פרספקטיבה

- מה משווים למה?
- האם ניתנה התמונה המלאה?

האם הנתון שמציגים מתאים לשאלה?

- בהינתן הנושא, מה השאלה החשובה ביותר?
- מה משקף הנתון שמציגים ומה עומד מאחוריו?

השורה התחתונה (נכון למה שהיה ידוע בעת פרסום הכתבות (2/2022))

הגידול בתוצר לנפש נבע בעיקר ממגזר ההיי-טק החזק מאוד

- פחות מ-10% מהמועסקים בישראל עובדים בהיי-טק
- ההיי-טק לבדו אחראי למחצית מיצוא הסחורות והשירותים של ישראל.

הצלחת ההיי-טק אפשרה לתמ"ג לנפש לעלות.

אבל העובדה שהצריכה הפרטית לנפש ירדה מעידה על כך שמצבם של רוב האנשים היה גרוע יותר ב-2021 בהשוואה ל-2019.

איך ממצאים חלקיים יכולים
לעוות את תחושת מציאות
באתגרי השורש של ישראל

דוגמא 4 (ב') **רמת חיים**

"התוצר לנפש שלנו עובר את זה של בריטניה, יפן ושל צרפת"

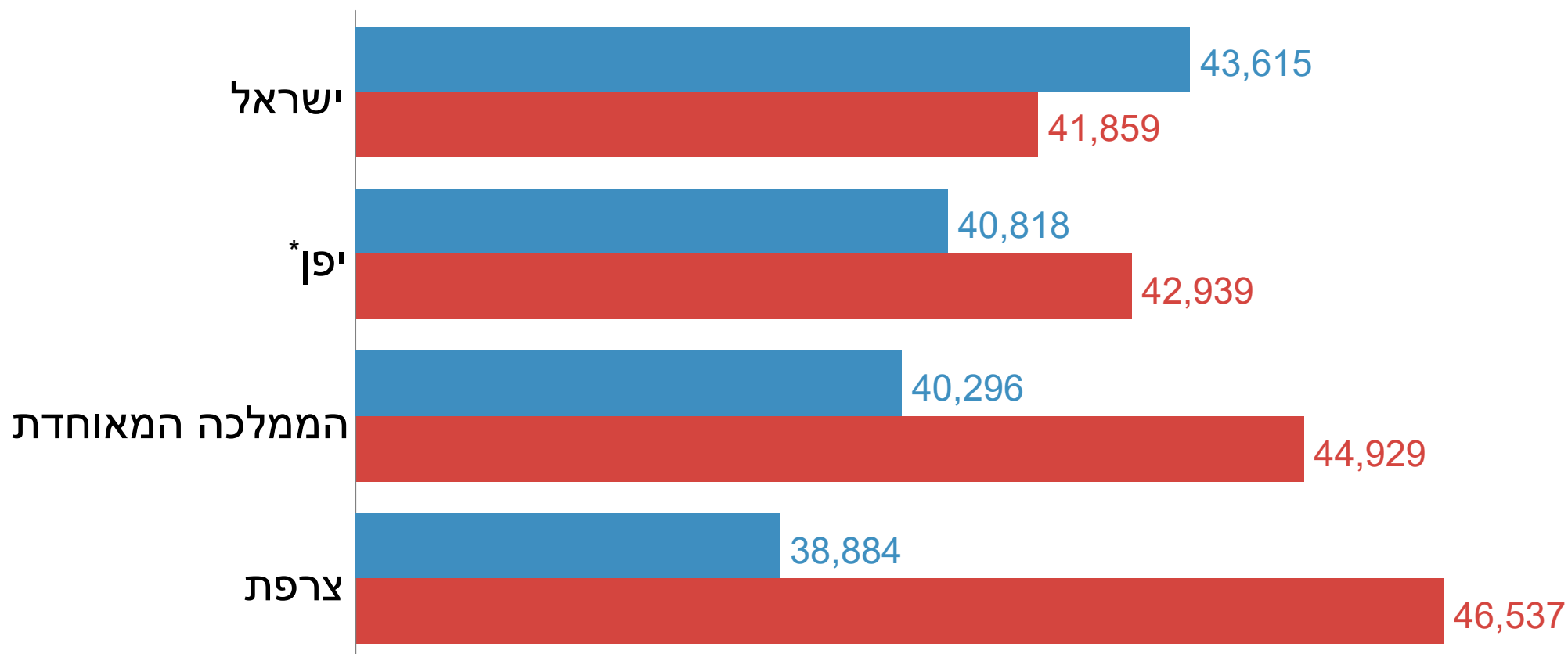

בנימין נתניהו מיד לאחר הצבעת הכנסת להחליפו כראש הממשלה (6/2021)

תמ"ג לנפש

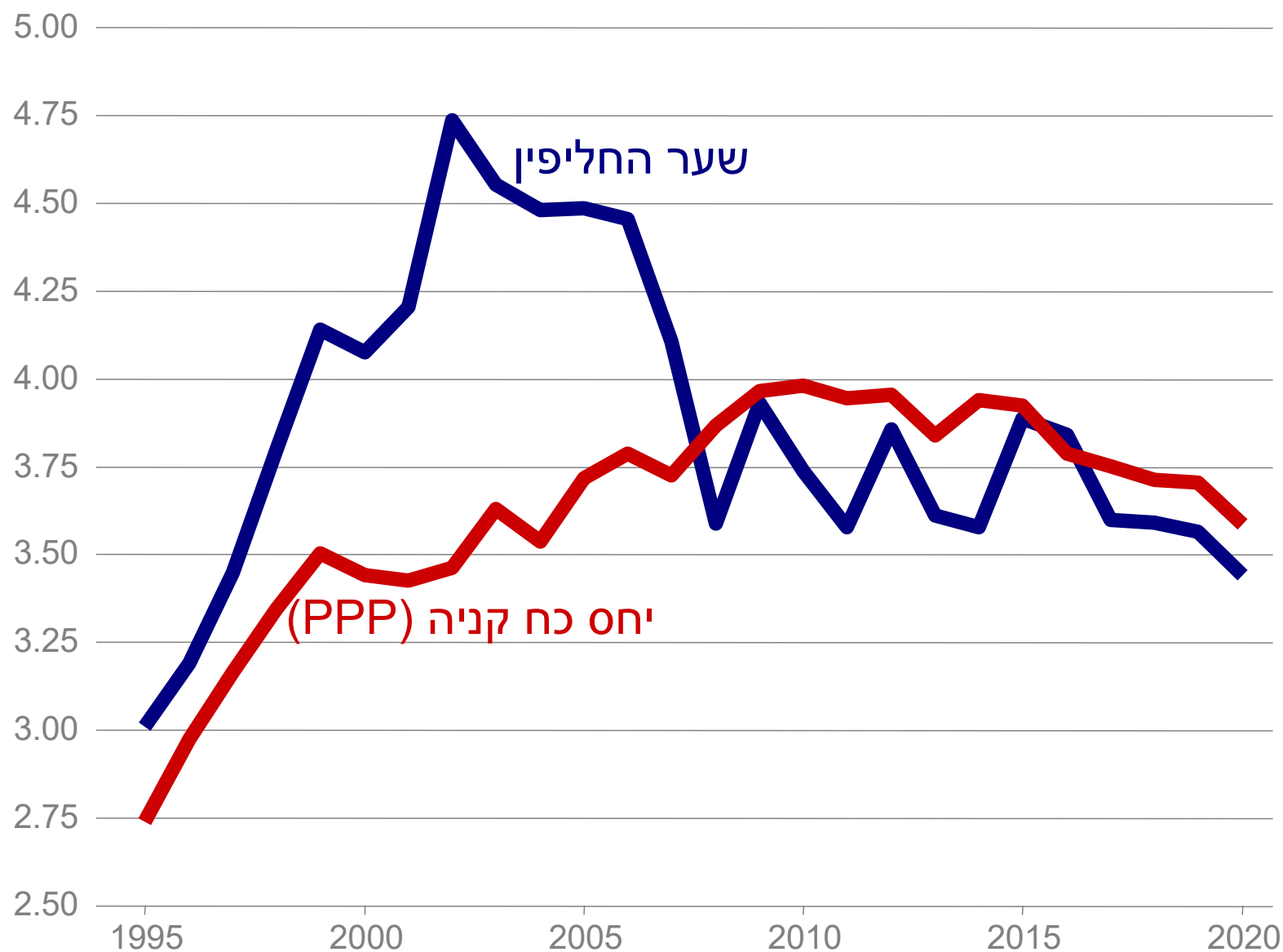
המחירים שוטפים, 2020

■ בדולרים לפי שיערי חליפים שוטפים
■ בדולרים לפי יחסי כח קניה שוטפים

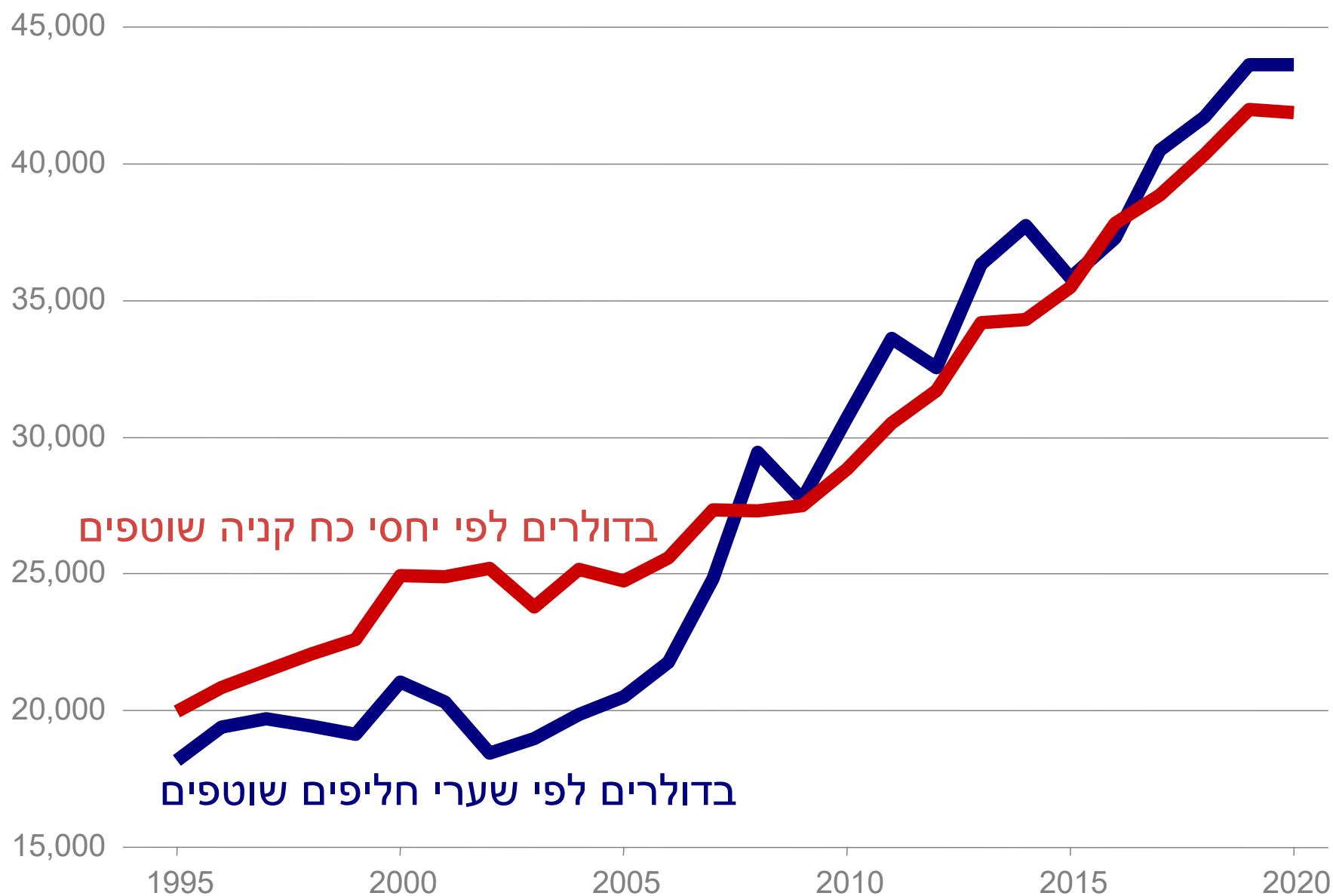
שער החליפין מול יחס כח קניה של ישראל

1995 – 2020

רמת החיים בישראל

תוצר מקומי גולמי לנפש בדולרים שוטפים, לפי מדדים שונים, 1995-2020

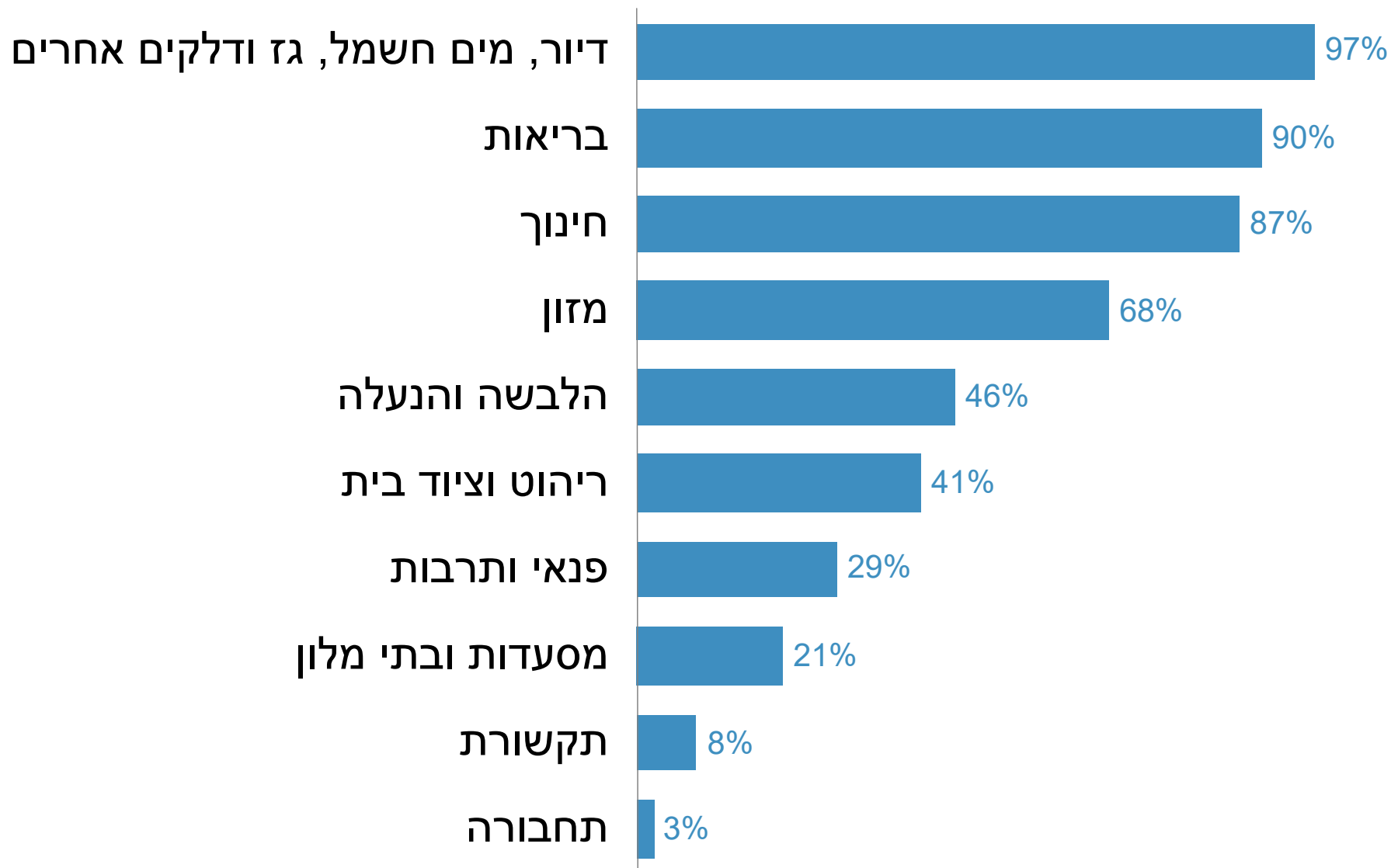
איך ממצאים חלקיים יכולים
לעוות את תחושת מציאות
באתגרי השורש של ישראל

מחירים

דוגמא 5

שינוי בפערי המחירים בין ישראל לממוצע ה-OECD בין 2005 ו-2017

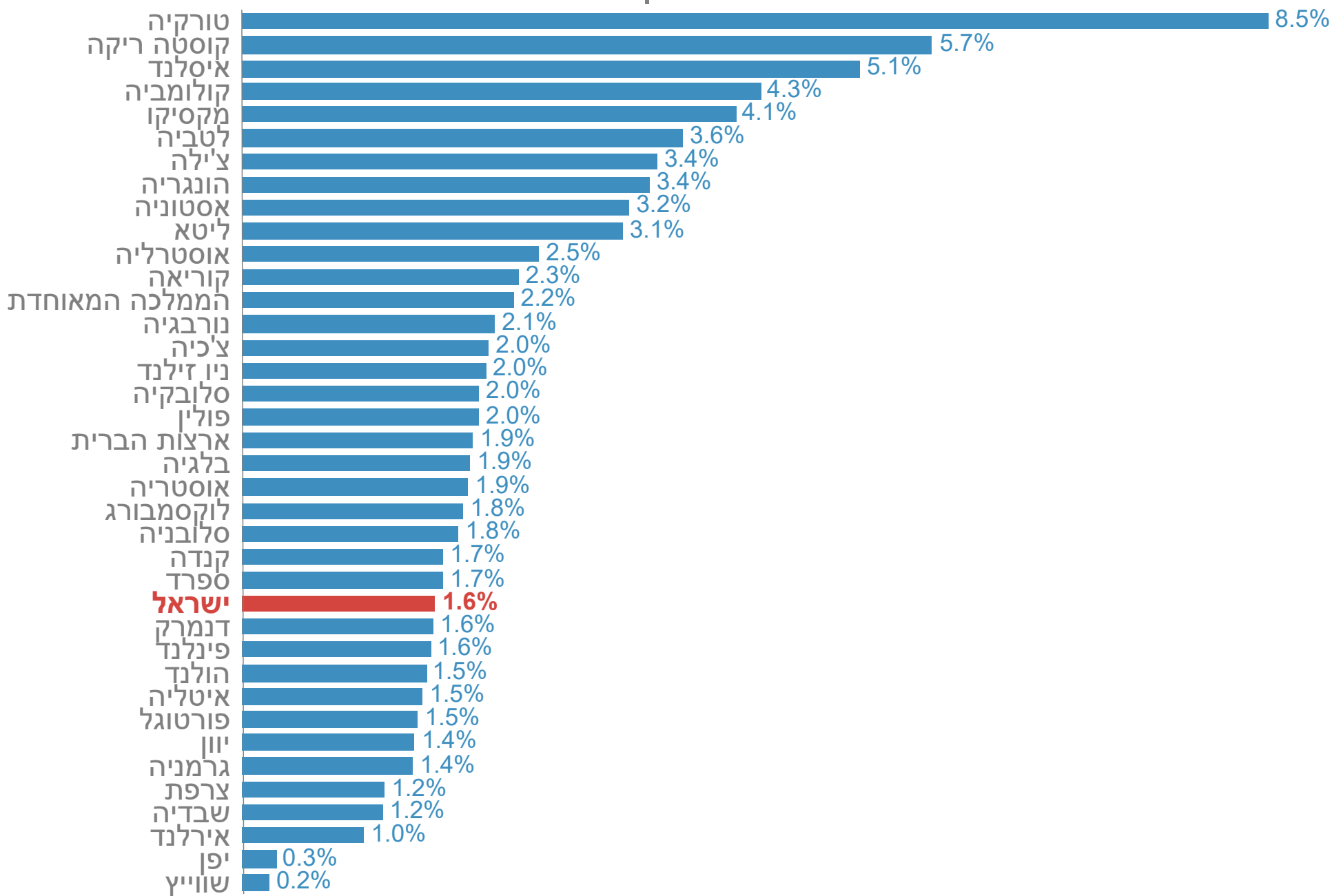
ממוצע ה-OECD מחושב על בסיס שערי חליפין

מקור: דן בן-דוד ואיל קמחי, מוסד שורש למחקר כלכלי-חברתי
נתונים: OECD

שיעורי אינפלציה

ממוצעים שנתיים בין 2005 ו-2017

מקור: דן בן-דוד ואיל קמחי, מוסד שורש למחקר כלכלי-חברתי
נתונים: OECD

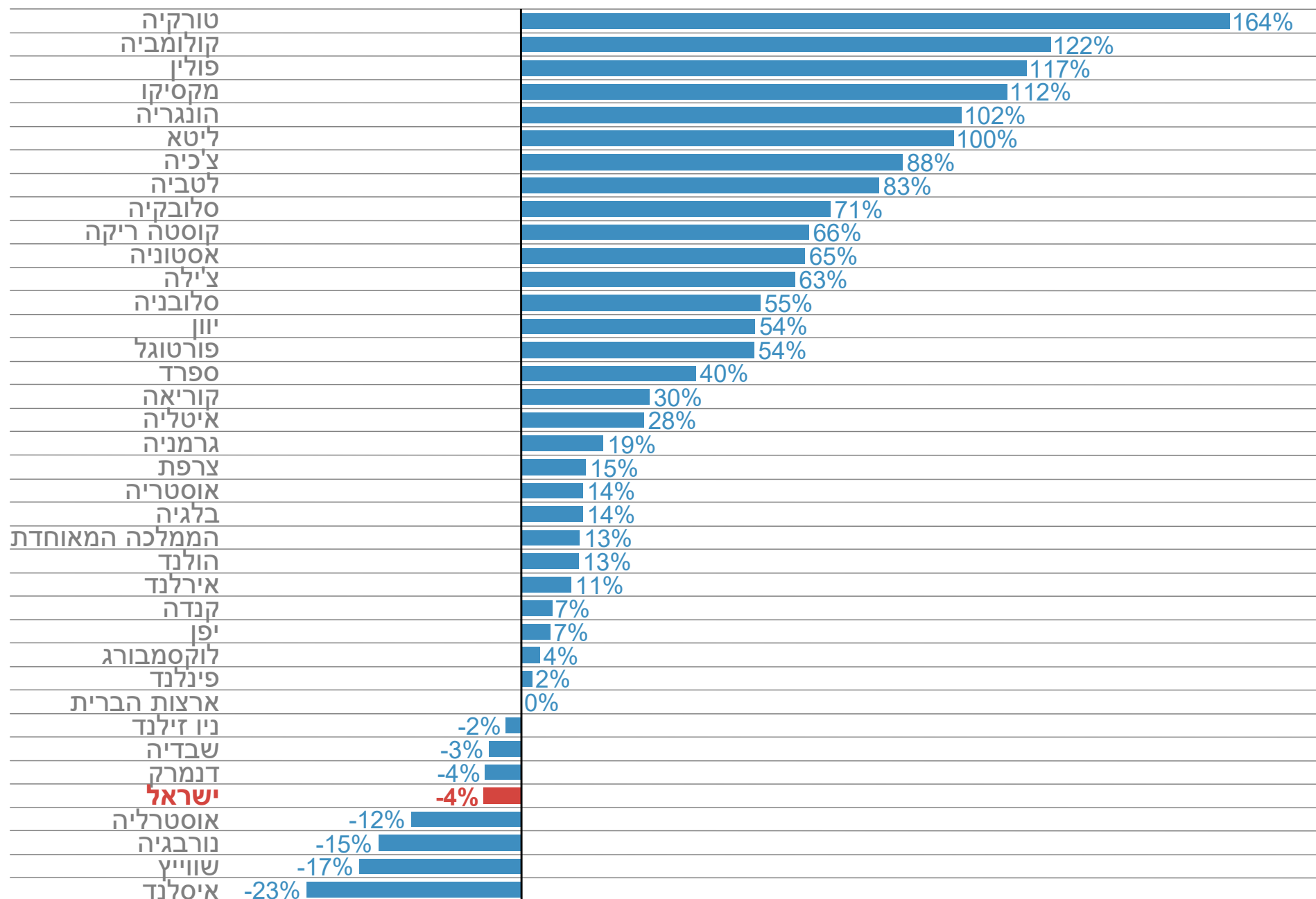
דוגמא: מחיר סל מזון ב-2005 וב-2017

במטבעות מקומיים לפי יחסי כוח קניה לדולר
(ארה"ב=100)

שיעור שינוי	2017	2005	
0%	\$100	\$100	ארה"ב
-2%	€ 95	€ 97	צרפת
17%	₪ 499	₪ 425	ישראל
-29%	¥ 17,000	¥ 23,900	יפן

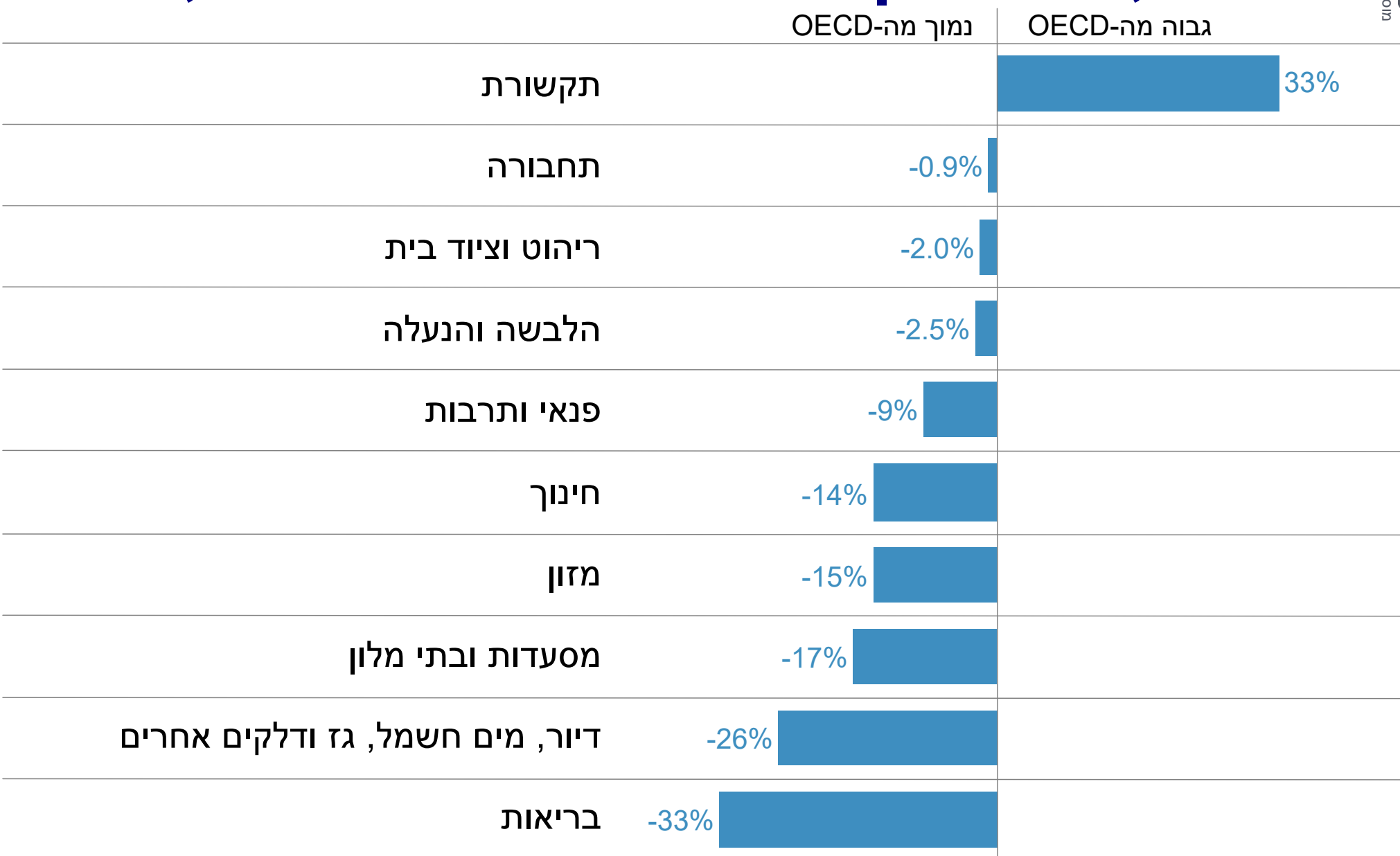
פערים בין שיערי חליפין לבין יחסי כח קניה

הפרש באחוזים בין שיער חליפין לבין יחס כח קניה בכל מדינות ה-OECD, 2017

מקור: דן בן-דוד ואיל קמחי, מוסד שורש למחקר כלכלי-חברתי
נתונים: OECD

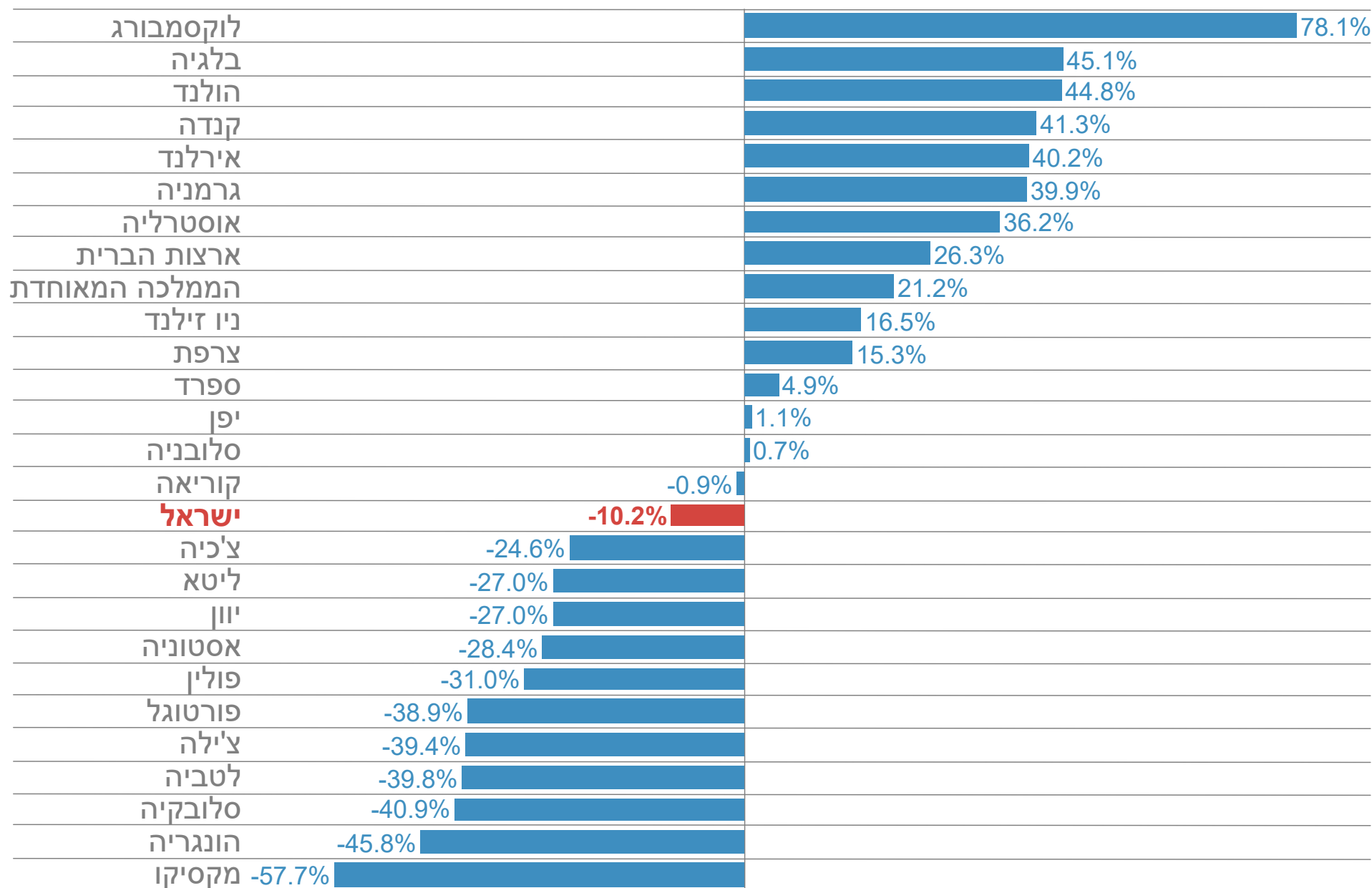
מספר סלי התצרוכת שניתן לרכוש בעזרת השכר החציוני*, הפער בין ישראל לממוצע ה-OECD, 2017

מקור: דן בן-דוד ואיל קמחי, מוסד שורש למחקר כלכלי-חברתי
נתונים: OECD

* הפער באחוזים בין ישראל לממוצע ה-OECD במספר סלי התצרוכת שניתן לרכוש בעזרת השכר החציוני של שכירים שעובדים במשרה מלאה במשך שנה שלמה.

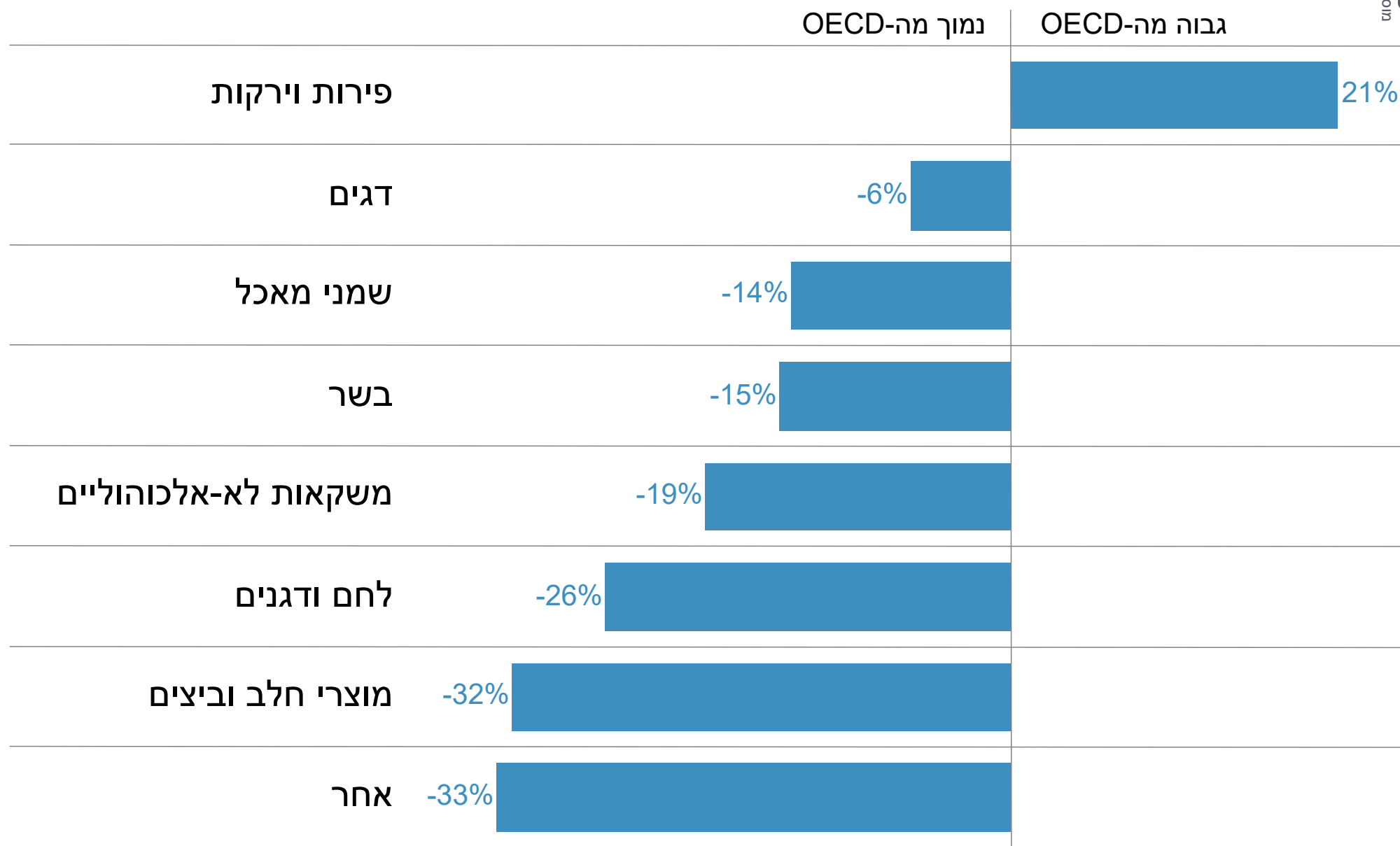
הפער באחוזים בין השכר החציוני בכל מדינה* והשכר החציוני הממוצע ב-OECD, 2017

מקור: דן בן-דוד ואיל קמחי, מוסד שורש למחקר כלכלי-חברתי
נתונים: OECD

* השכר החציוני של שכירים העובדים במשרה מלאה במשך שנה שלמה.

מספר סלי המזון שניתן לרכוש בעזרת השכר החציוני*, הפער בין ישראל לממוצע ה-OECD, 2017

מקור: דן בן-דוד ואיל קמחי, מוסד שורש למחקר כלכלי-חברתי
נתונים: OECD

* הפער באחוזים בין ישראל לממוצע ה-OECD במספר סלי המזון שניתן לרכוש בעזרת השכר החציוני של שכירים שעובדים במשרה מלאה במשך שנה שלמה.

שיח ציבורי שטחי ורדוד
המבוסס על ממצאים חלקיים

– ובמקרים רבים, אף מטעים –

משמש בעיקר להגברת אמונות קיימות
ותיעולן לנרטיבים של אינטרסנטים.

עם שאינו מבין,

אינו שואל

ואינו מתעניין בתמונה המלאה

מסכן את עתידו

1. קצה הקרחון

- המחאה החברתית של קיץ 2011
- מחאות המחירים בחורף 2021-2022

2. הקרחון

התוואים הכלכליים-חברתיים בתחומי היסוד

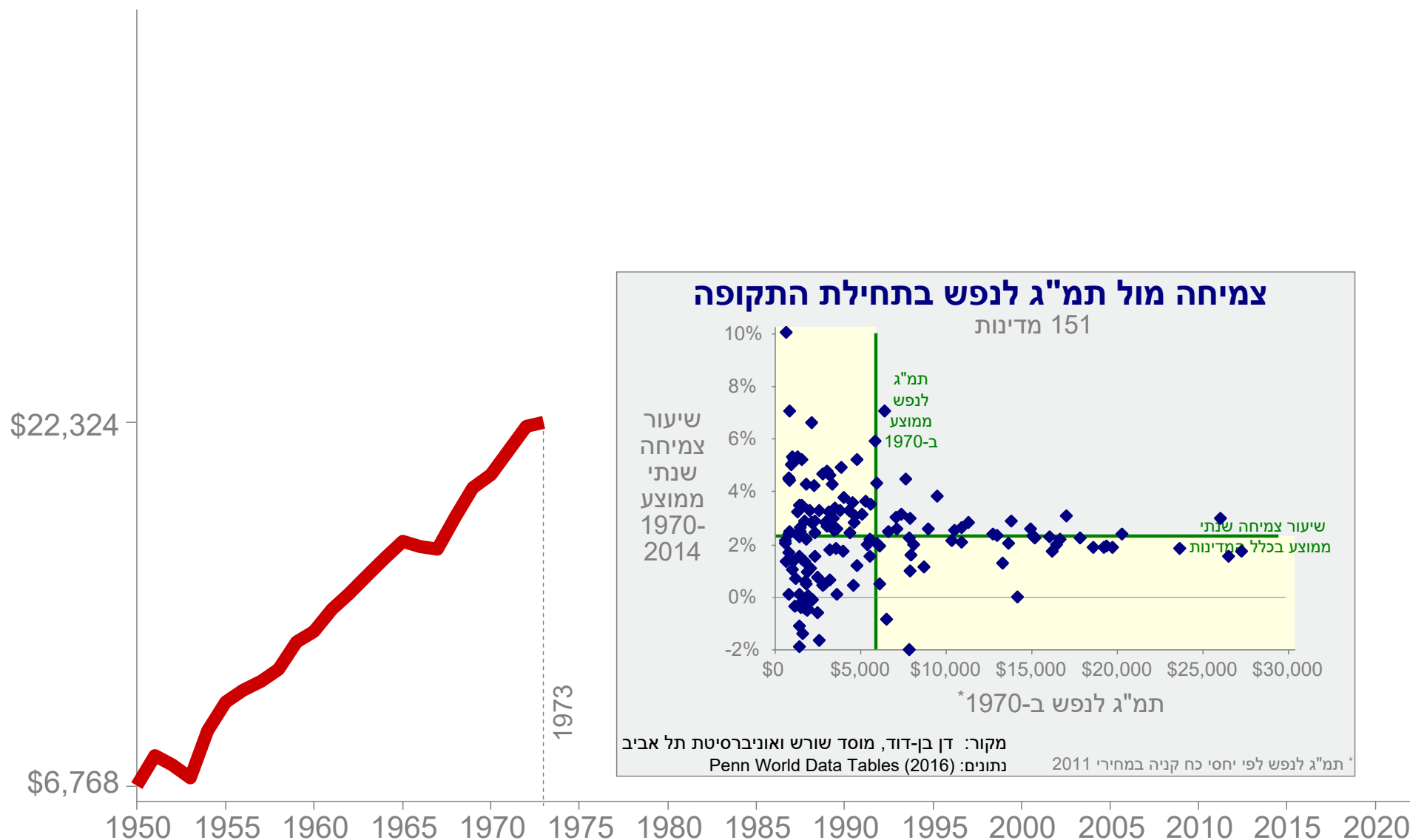
- רמת החיים הכללית בישראל
- עוני ואי-שוויון

אינם ברי קיימא בטווח הארוך

מדובר בתוואים המהווים סיכון קיומי בטווח הארוך

מסלול הצמיחה הכלכלית של ישראל

תמ"ג לנפש במחירי 2023*, 1950-2023

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: Penn World Tables, ה-OECD והלמ"ס

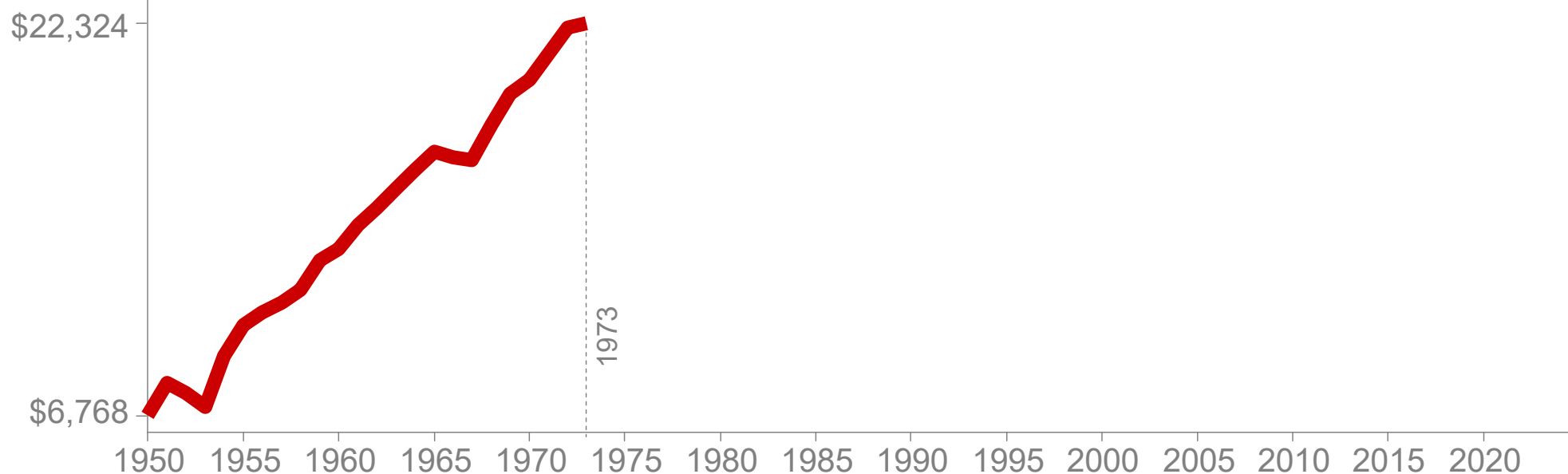
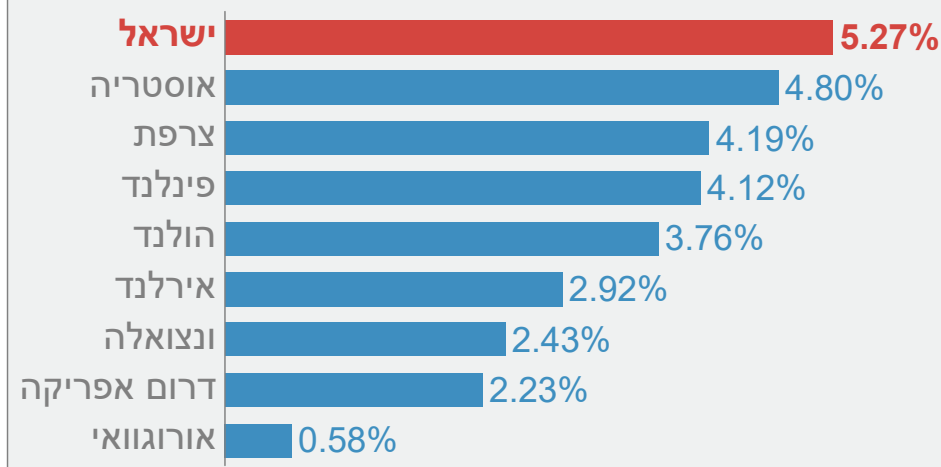
* בדולרים לפי יחס כח קניה, סרגל מידה לוגריתמי.
** ארבע המדינות מיד מעל וארבע המדינות מיד מתחת ישראל.

מסלול הצמיחה הכלכלית של ישראל

תמ"ג לנפש במחירי 2023*, 1950-2023

צמיחה שנתית ממוצעת בין 1950 ו-1972

מדינות עם תמ"ג לנפש דומה** לישראל בשנת 1950

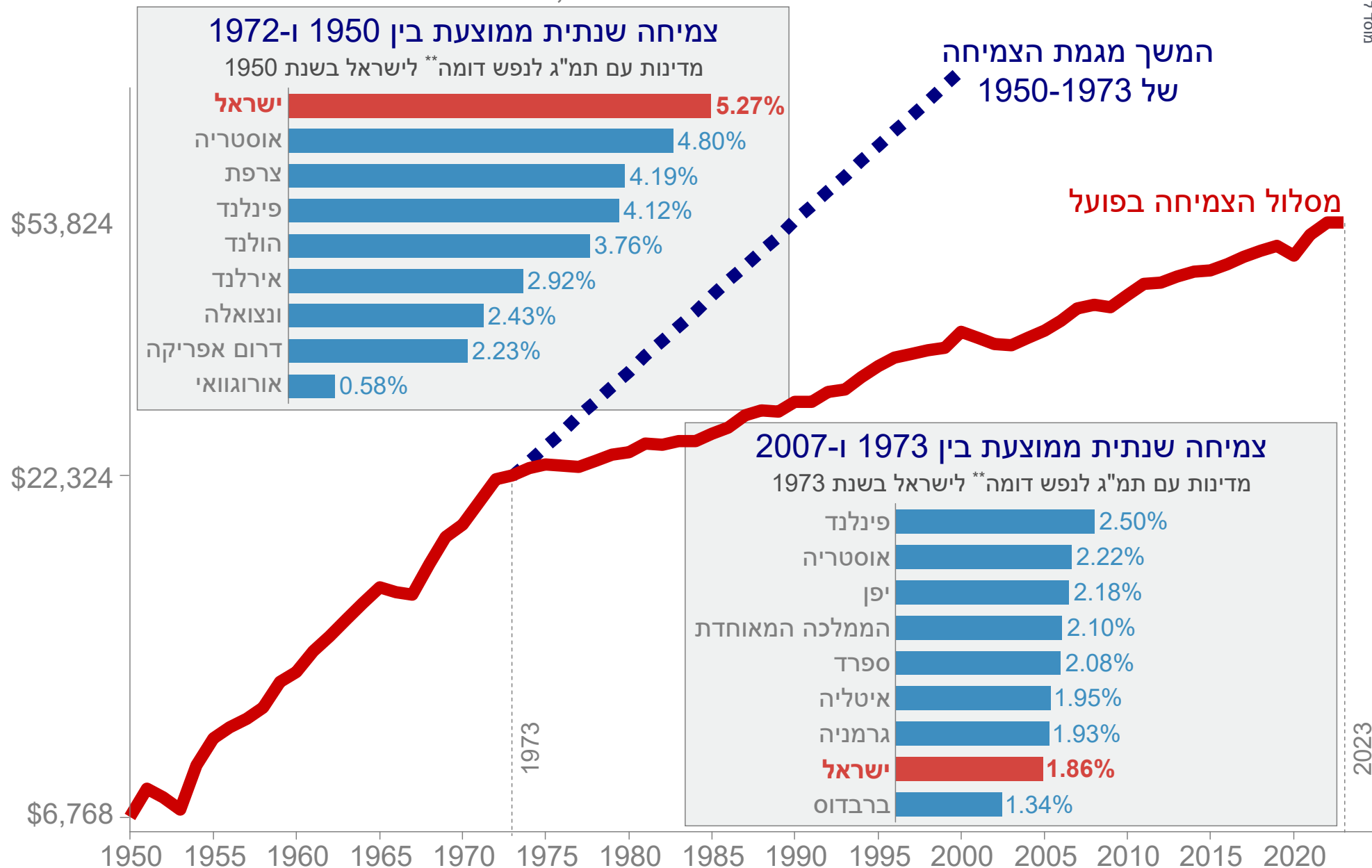

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: Penn World Tables, ה-OECD והלמ"ס

* בדולרים לפי יחס כח קניה, סרגל מידה לוגריתמי.
** ארבע המדינות מיד מעל וארבע המדינות מיד מתחת ישראל.

מסלול הצמיחה הכלכלית של ישראל

תמ"ג לנפש במחירי 2023*, 1950-2023

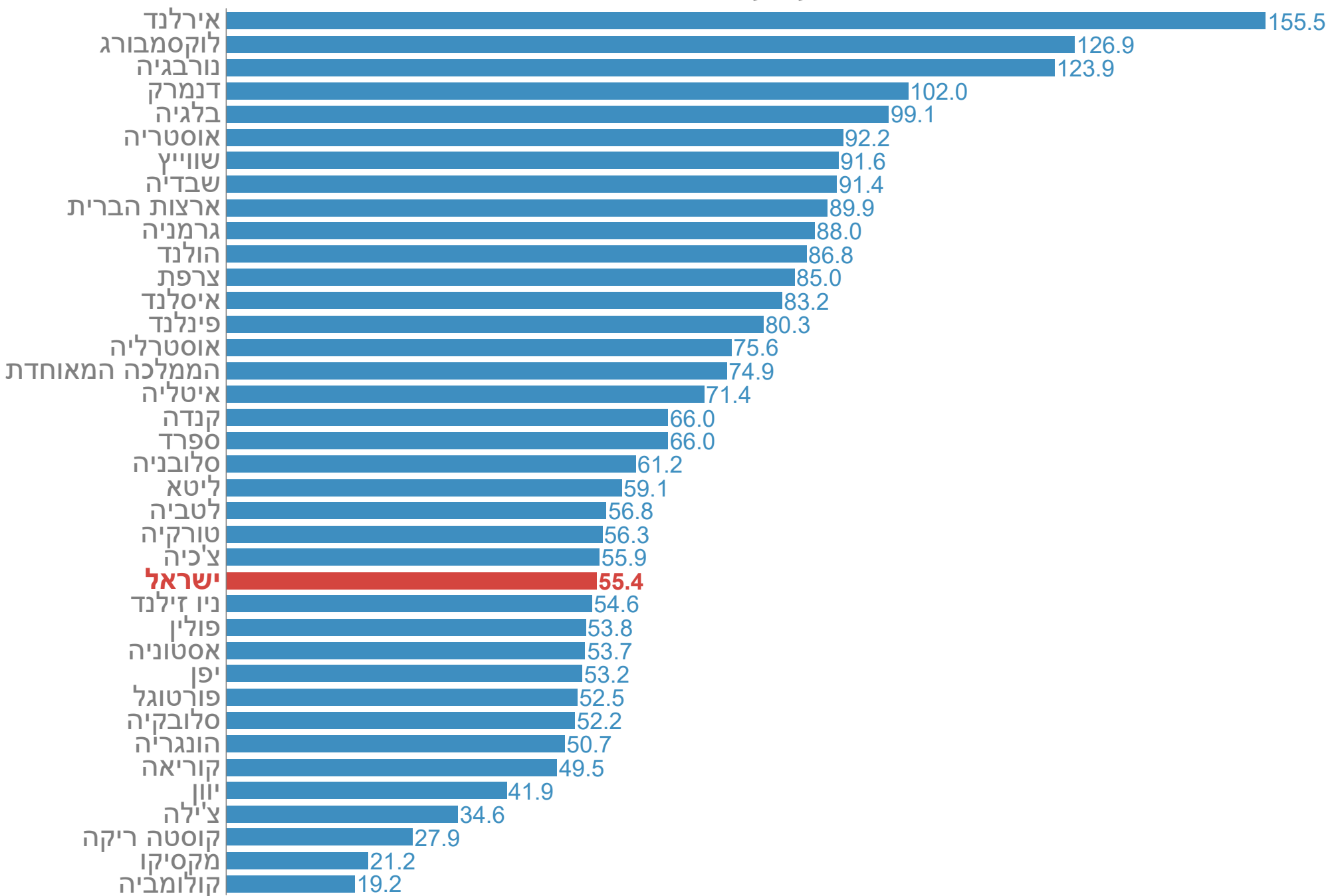

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: Penn World Tables, ה-OECD והלמ"ס

* בדולרים לפי יחס כח קניה, סרגל מידה לוגריתמי.
 ** ארבע המדינות מיד מעל וארבע המדינות מיד מתחת ישראל.

פריון עבודה ב-2022

תמ"ג לשעת עבודה ב-38 מדינות OECD

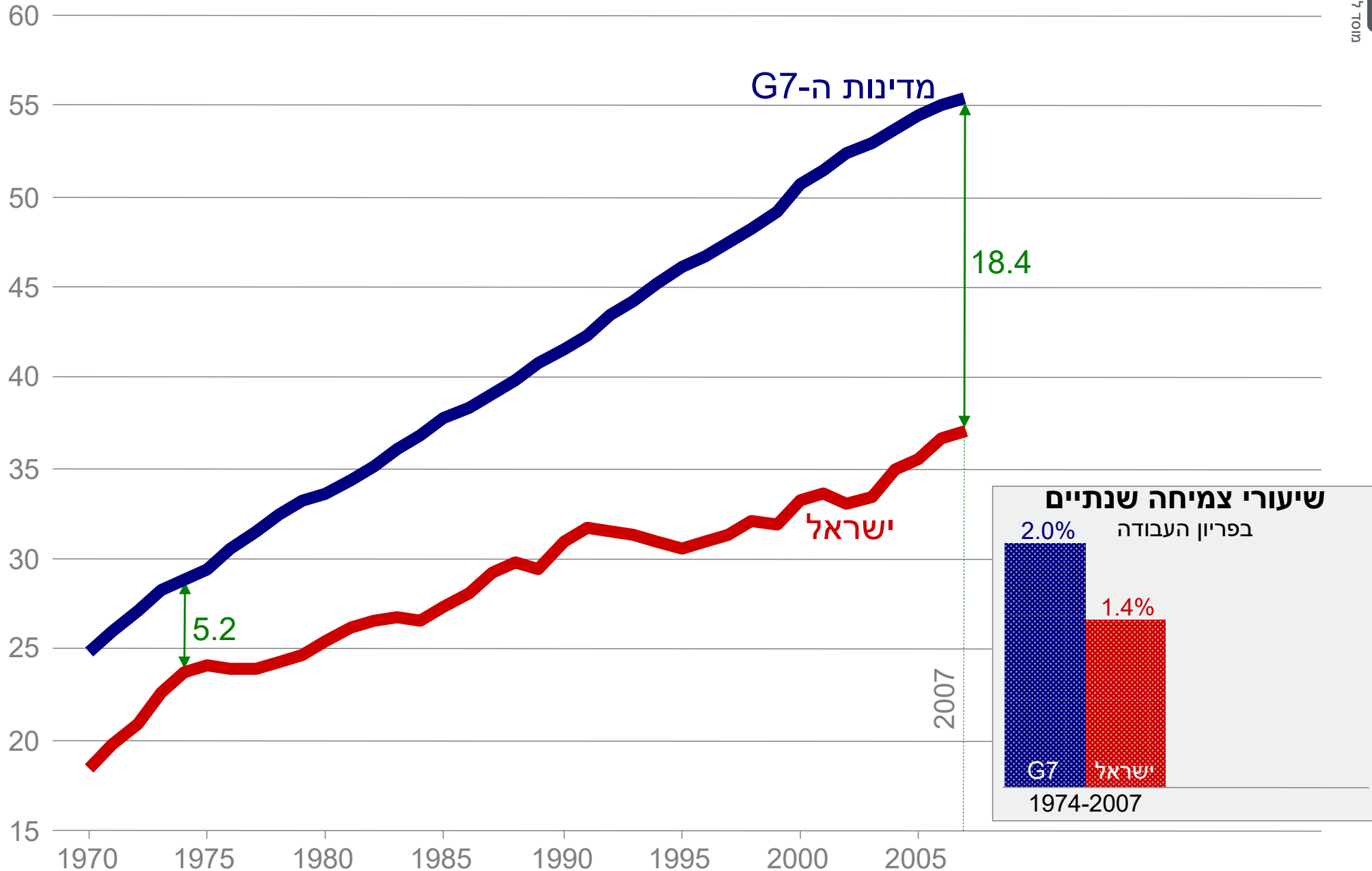

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: OECD

* בדולרים שוטפים לפי יחס כח קניה.

פריון עבודה, 1970-2019

תמ"ג לשעת עבודה*

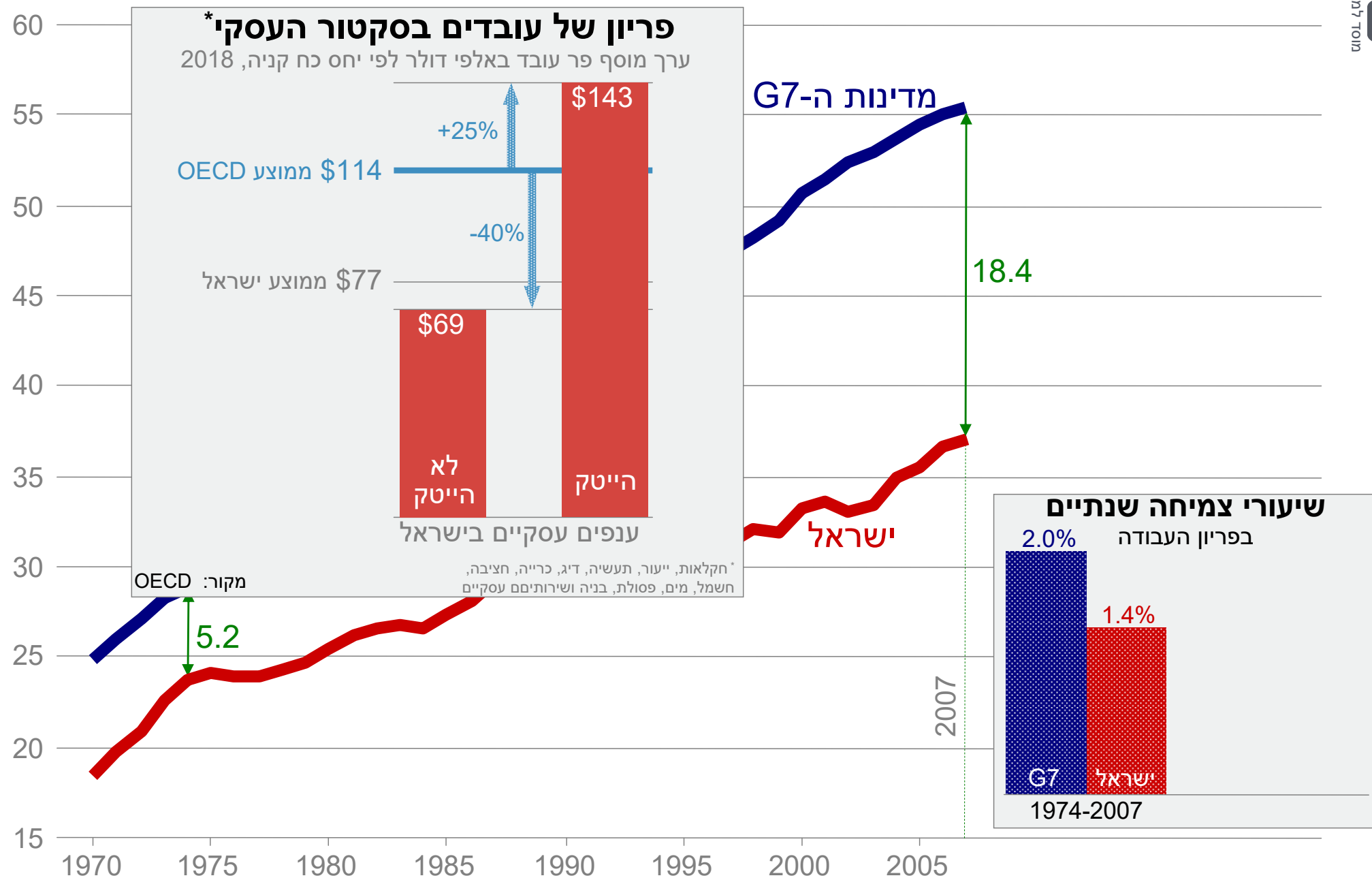

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
עיבוד נתוני ה-OECD, הלמ"ס ובנק ישראל

* בדולרים של 2015 לפי יחס כח קניה.

פריון עבודה, 1970-2019

תמ"ג לשעת עבודה*

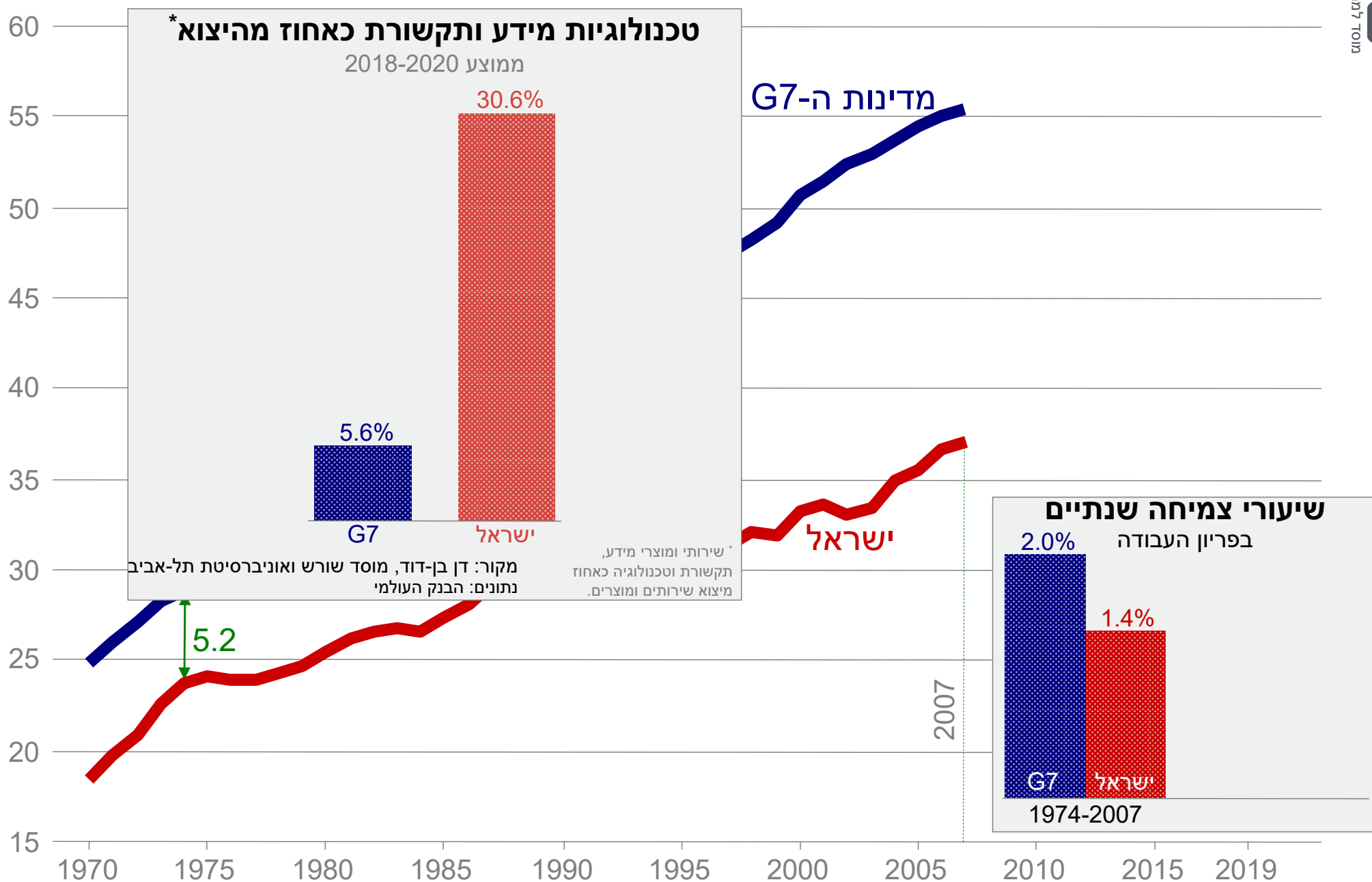

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
עיבוד נתוני ה-OECD, הלמ"ס ובנק ישראל

* בדולרים של 2015 לפי יחס כח קניה.

פריון עבודה, 1970-2019

תמ"ג לשעת עבודה*

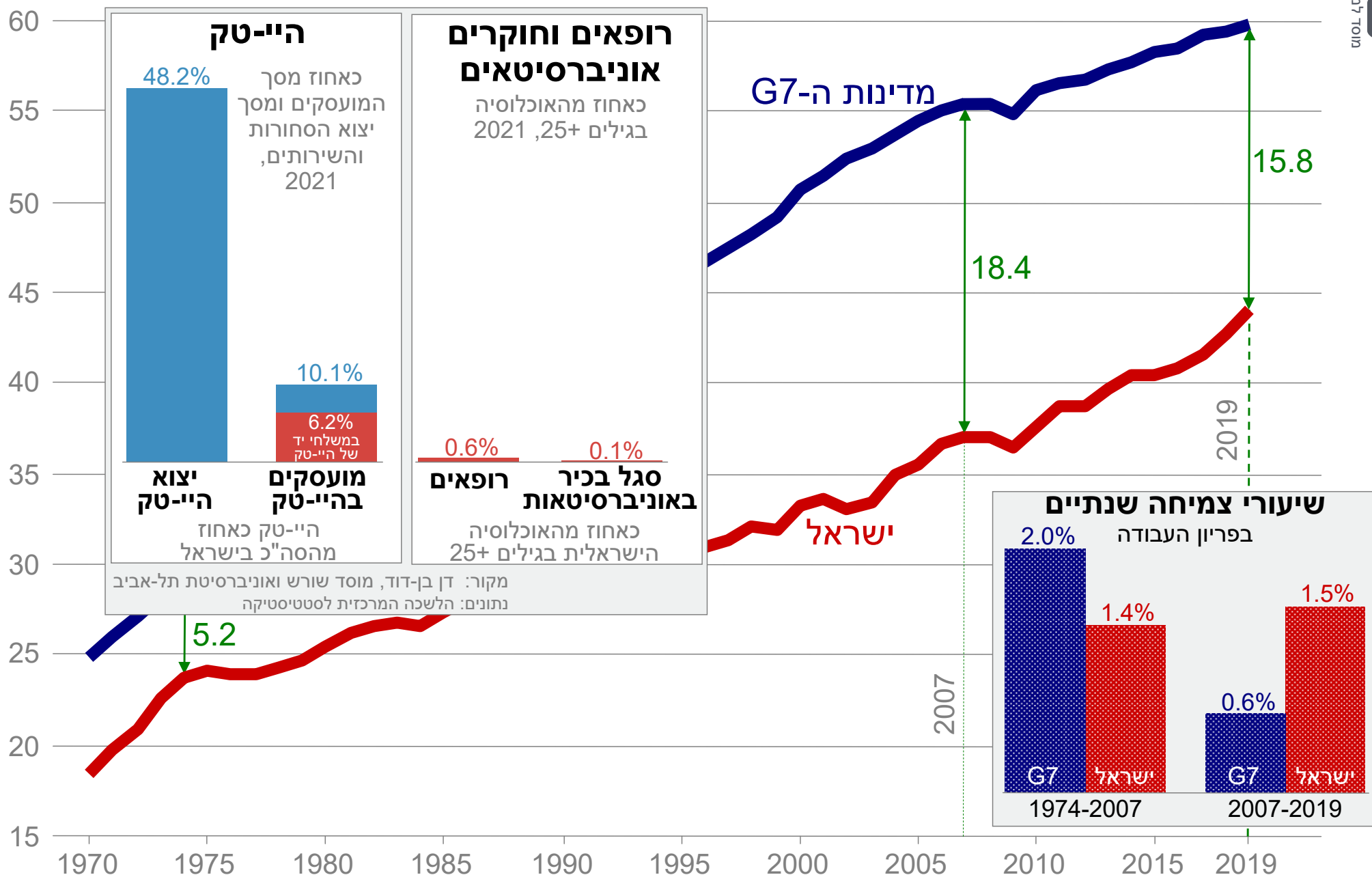
מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
עיבוד נתוני ה-OECD, הלמ"ס ובנק ישראל

* בדולרים של 2015 לפי יחס כח קניה.

פריון עבודה, 1970-2019

תמ"ג לשעת עבודה*

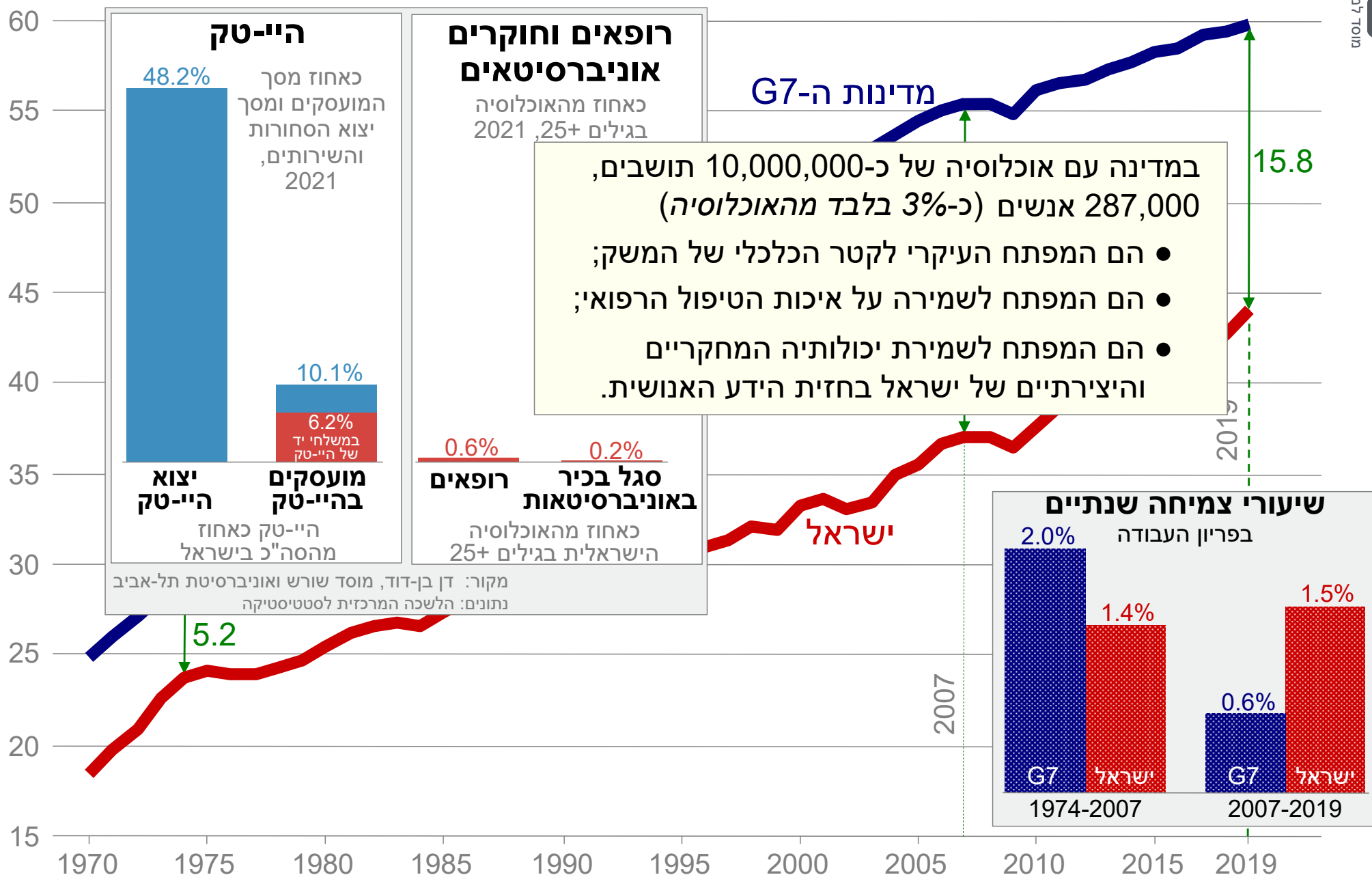

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
עיבוד נתוני ה-OECD, הלמ"ס ובנק ישראל

* בדולרים של 2015 לפי יחס כח קניה.

פריון עבודה, 1970-2019

תמ"ג לשעת עבודה*

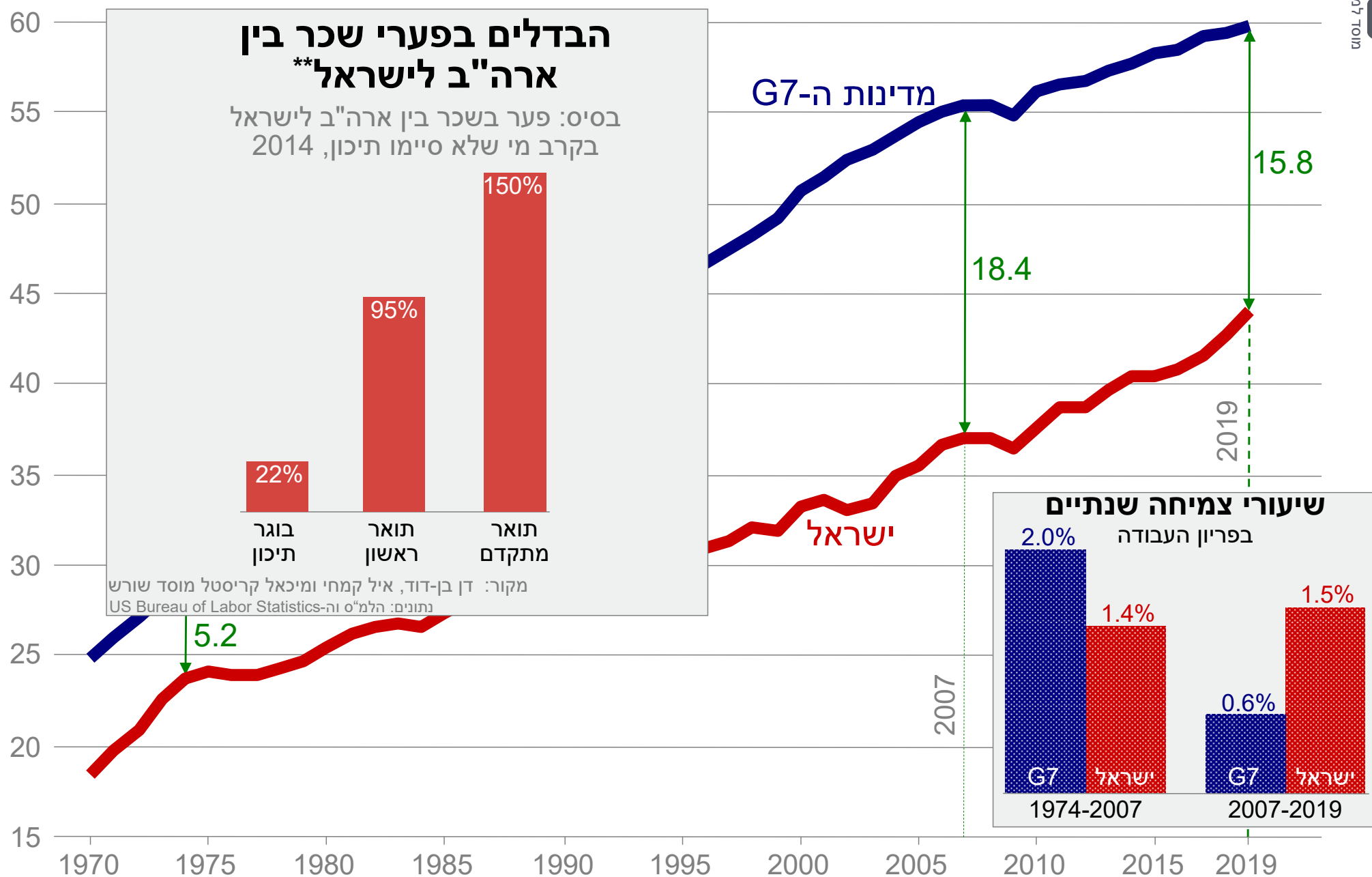

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
עיבוד נתוני ה-OECD, הלמ"ס ובנק ישראל

* בדולרים של 2015 לפי יחס כח קניה.

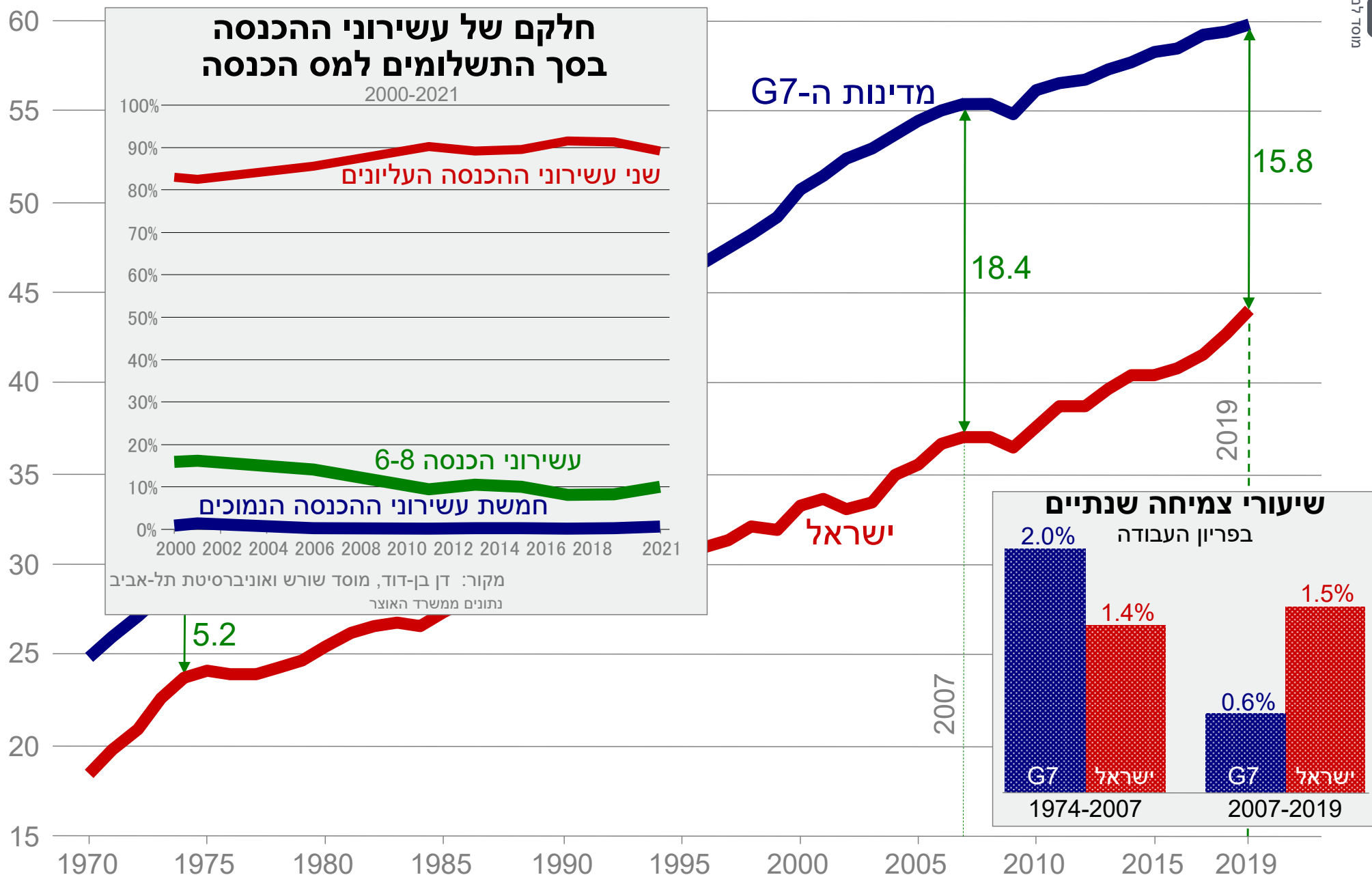
פריון עבודה, 1970-2019

תמ"ג לשעת עבודה*

פריון עבודה, 1970-2019

תמ"ג לשעת עבודה*

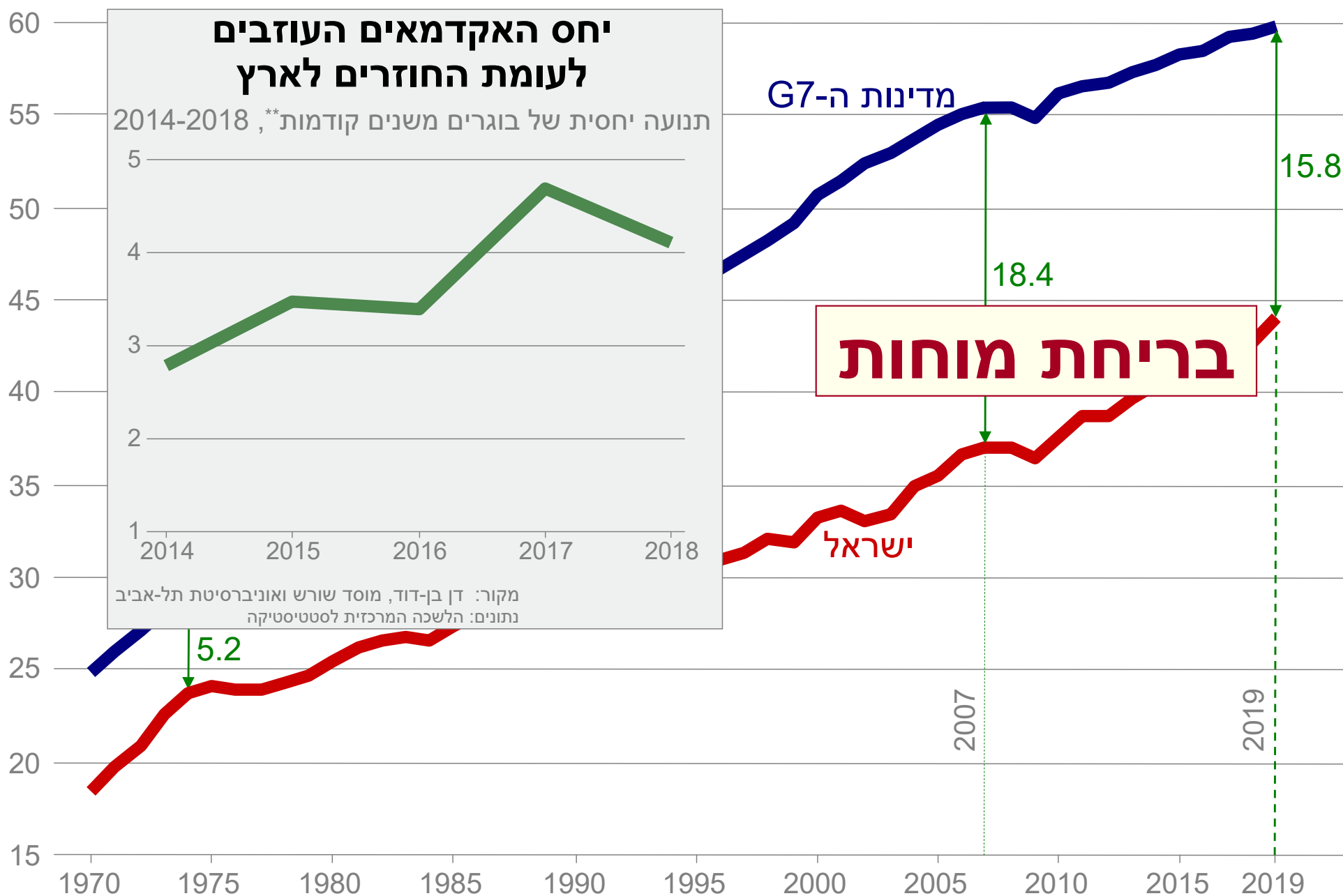

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
עיבוד נתוני ה-OECD, הלמ"ס ובנק ישראל

* בדולרים של 2015 לפי יחס כח קניה.

פריון עבודה, 1970-2019

תמ"ג לשעת עבודה*

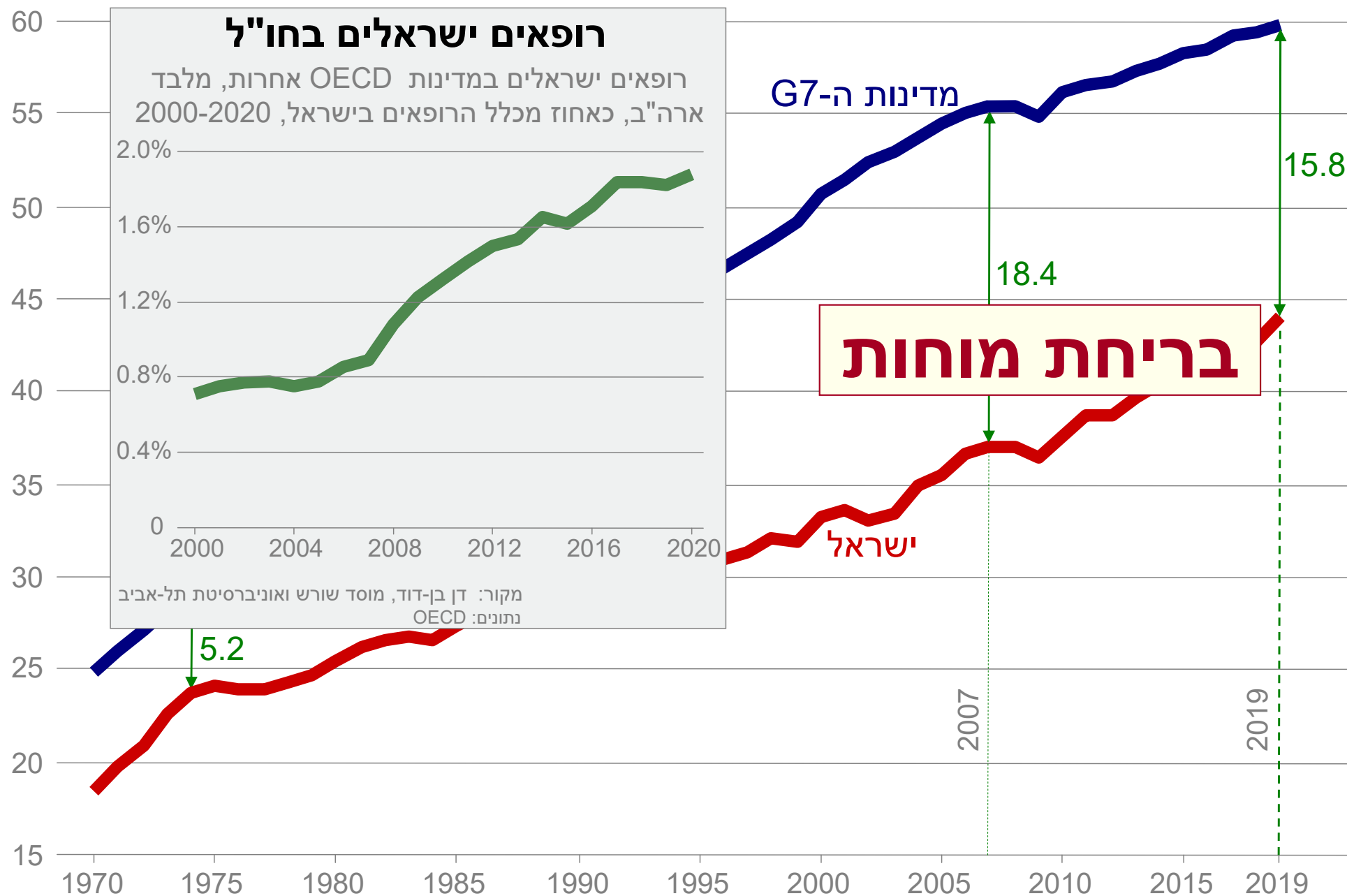

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
עִיבוד נתוני ה-OECD, הל"מ⁵ ובנק ישראל

* בדולרים של 2015 לפי יחס כח קניה.

פריון עבודה, 1970-2019

תמ"ג לשעת עבודה*

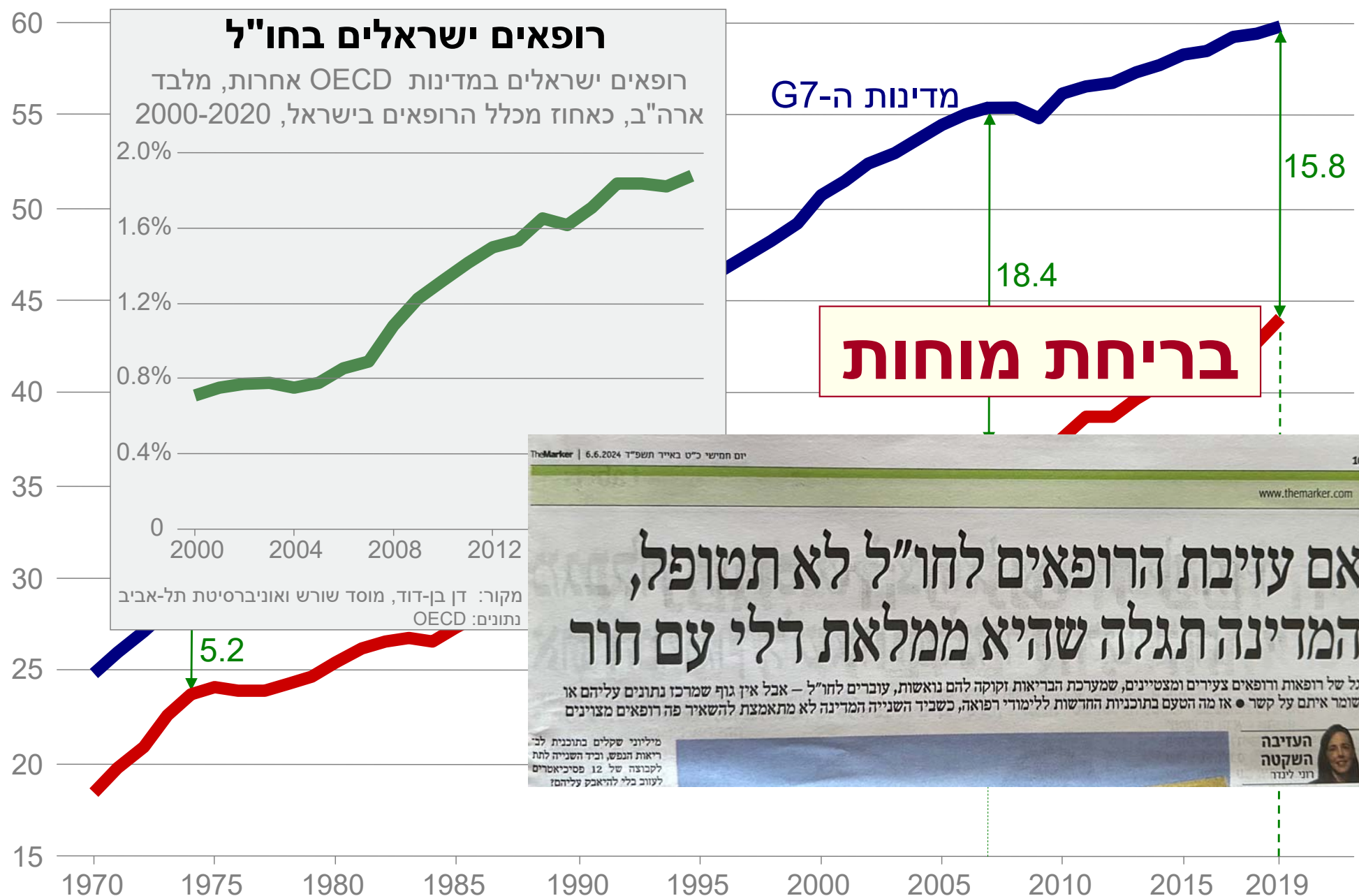

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
 עיבוד נתוני OECD, הלמ"ס ובנק ישראל

* בדולרים של 2015 לפי יחס כח קניה.

פריון עבודה, 1970-2019

תמ"ג לשעת עבודה*

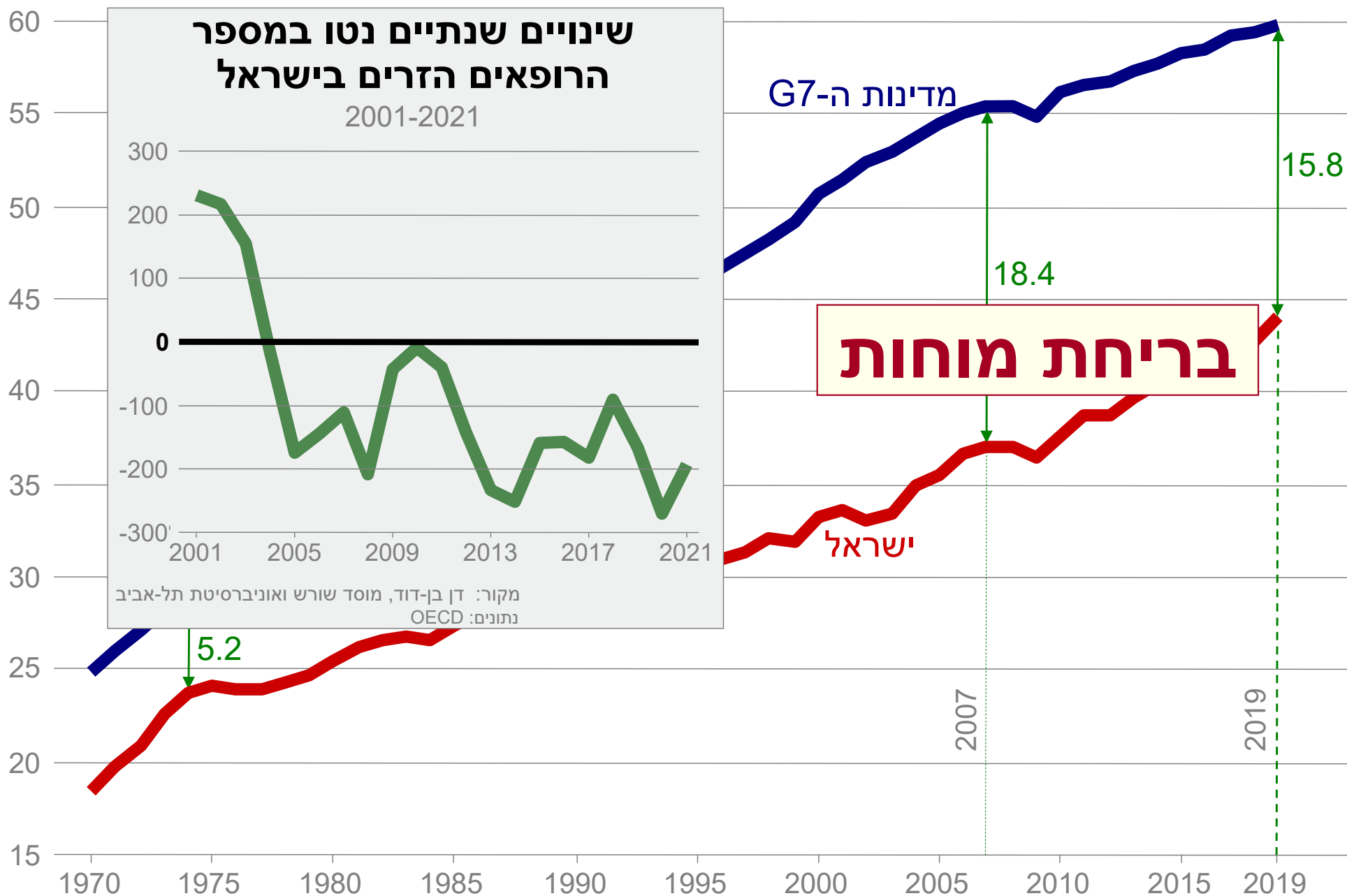

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
עיבוד נתוני ה-OECD, הלמ"ס ובנק ישראל

* בדולרים של 2015 לפי יחס כח קניה.

פריון עבודה, 1970-2019

תמ"ג לשעת עבודה*

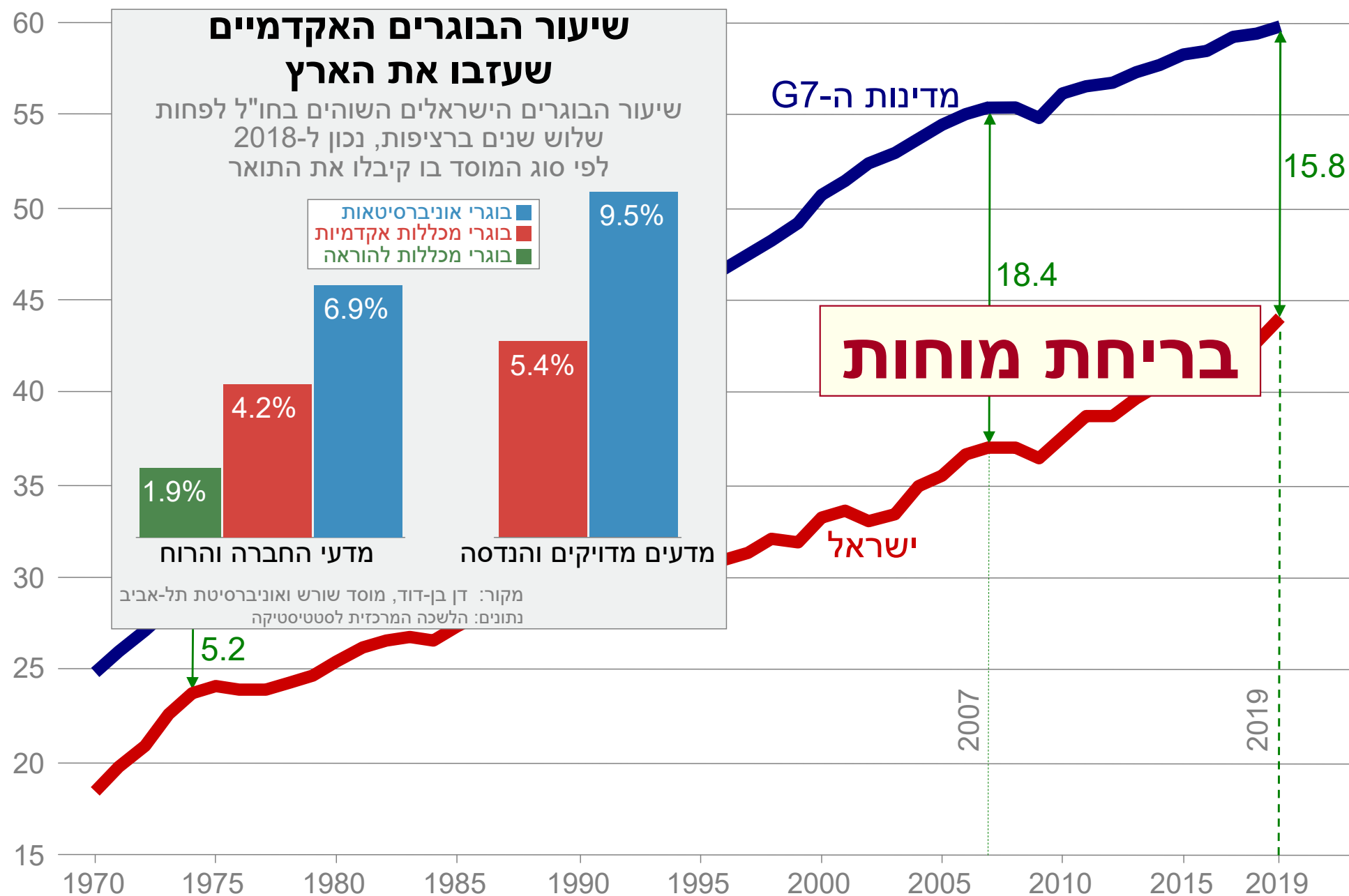

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
עיבוד נתוני ה-OECD, הלמ"ס ובנק ישראל

* בדולרים של 2015 לפי יחס כח קניה.

פריון עבודה, 1970-2019

תמ"ג לשעת עבודה*

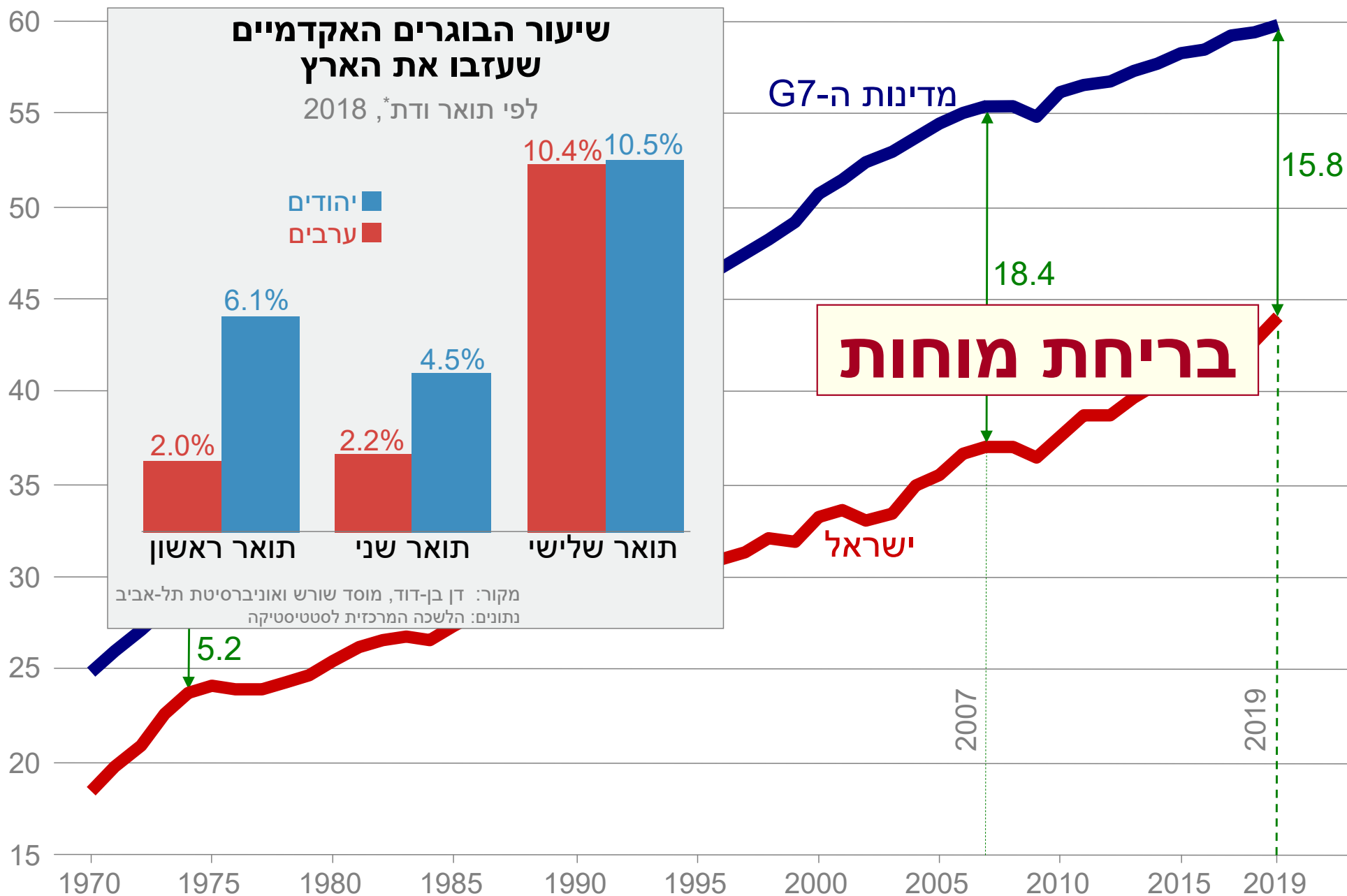

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
עיבוד נתוני ה-OECD, הלמ"ס ובנק ישראל

* בדולרים של 2015 לפי יחס כח קניה.

פריון עבודה, 1970-2019

תמ"ג לשעת עבודה*

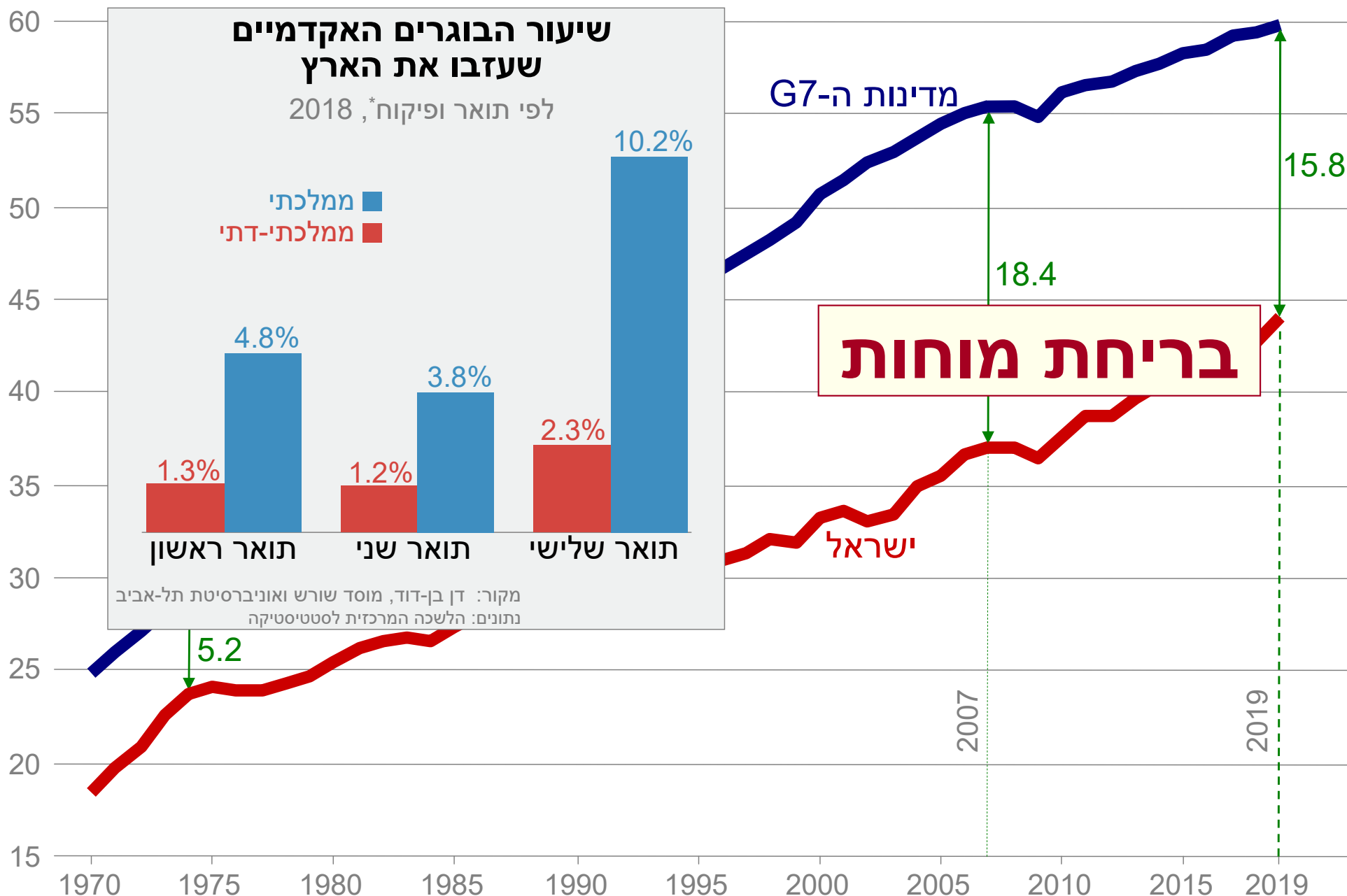

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
 עיבוד נתוני ה-OECD, הלמ"ס ובנק ישראל

* בדולרים של 2015 לפי יחס כח קניה.

פריון עבודה, 1970-2019

תמ"ג לשעת עבודה*

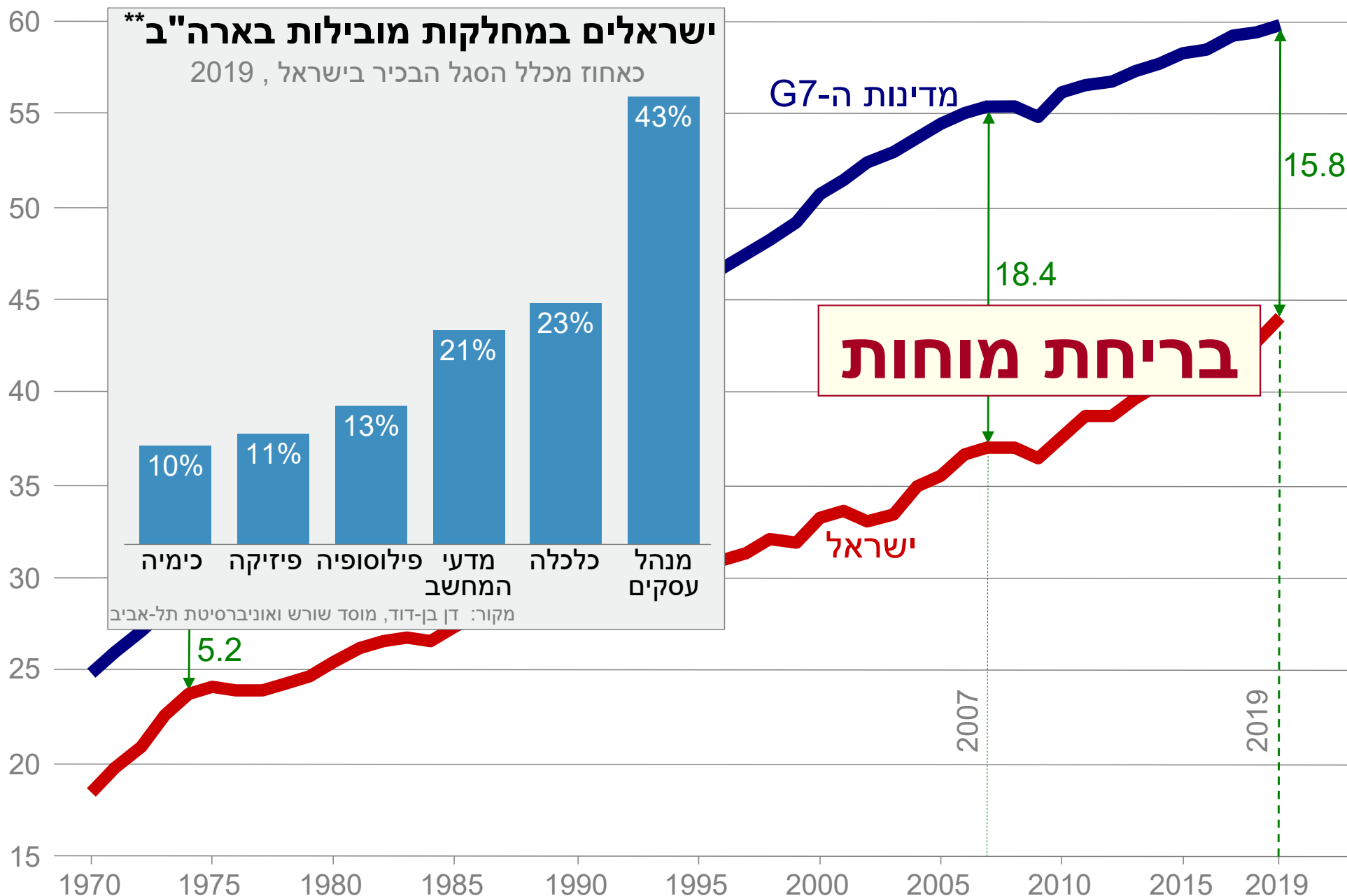

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
עיבוד נתוני ה-OECD, הלמ"ס ובנק ישראל

* בדולרים של 2015 לפי יחס כח קניה.

פריון עבודה, 1970-2019

תמ"ג לשעת עבודה*

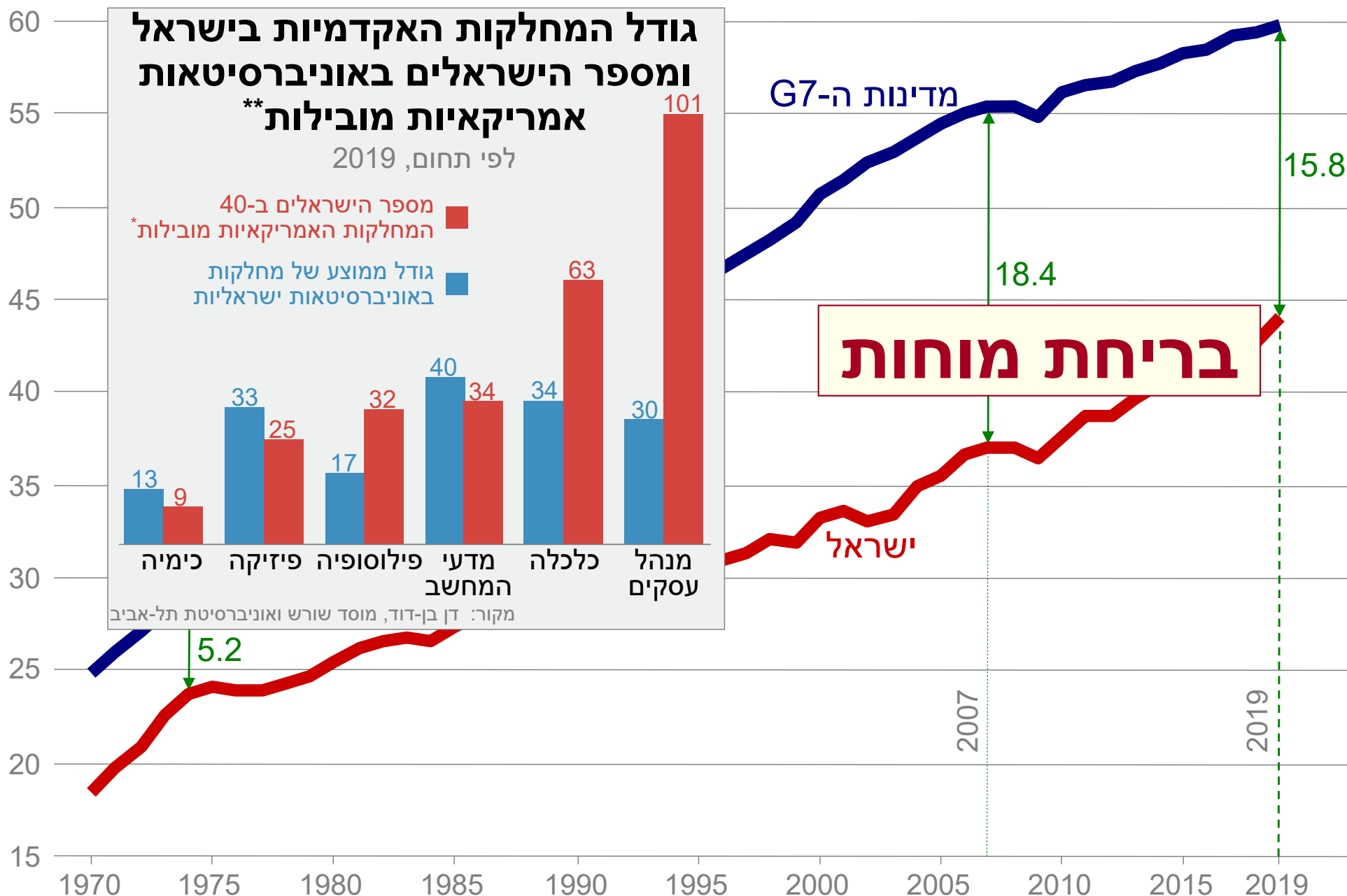

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
עיבוד נתוני ה-OECD, הלמ"ס ובנק ישראל

* בדולרים של 2015 לפי יחס כח קניה.

פריון עבודה, 1970-2019

תמ"ג לשעת עבודה*

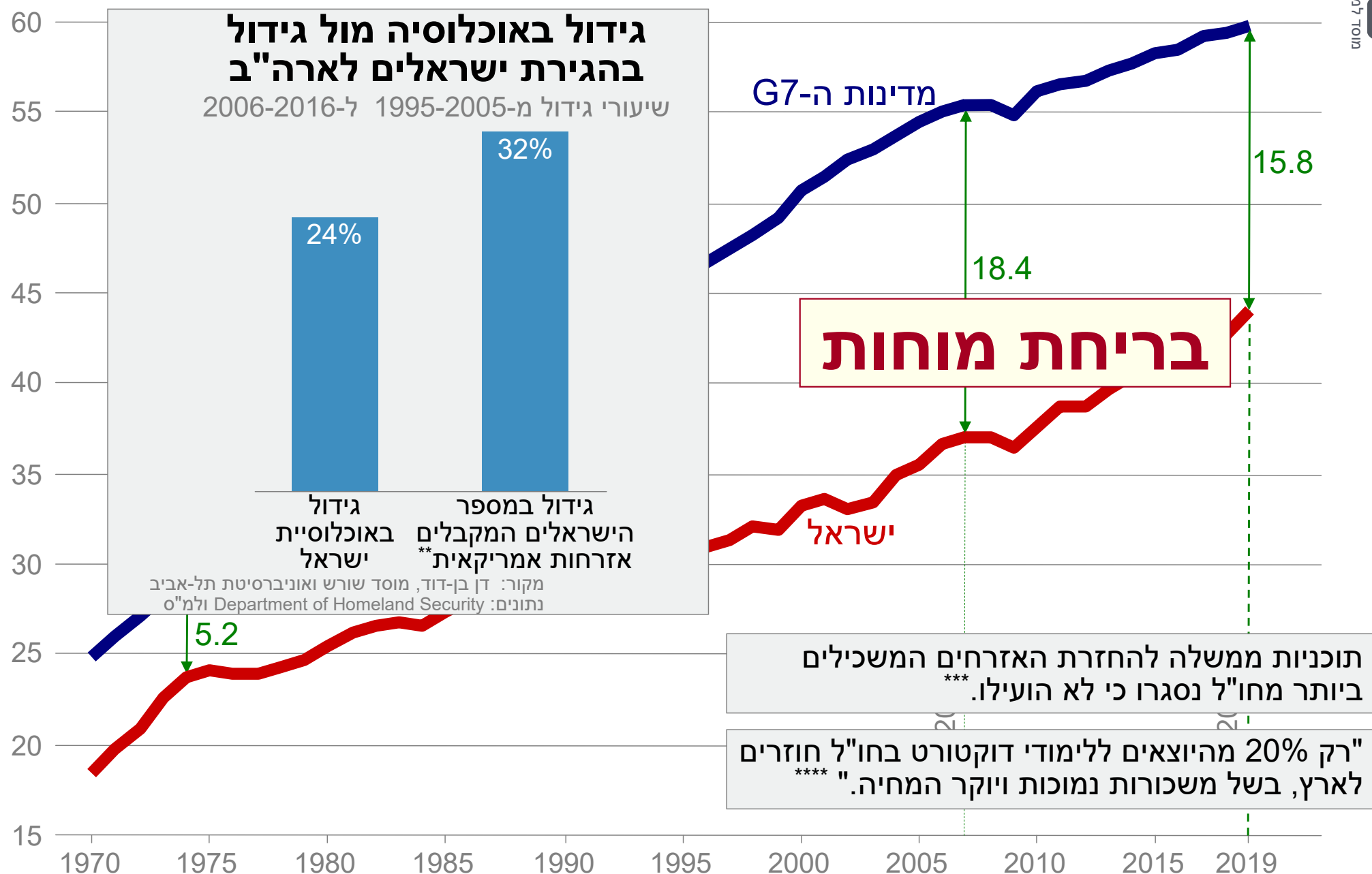

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
עיבוד נתוני ה-OECD, הלמ"ס ובנק ישראל

* בדולרים של 2015 לפי יחס כח קניה.

פריון עבודה, 1970-2019

תמ"ג לשעת עבודה*

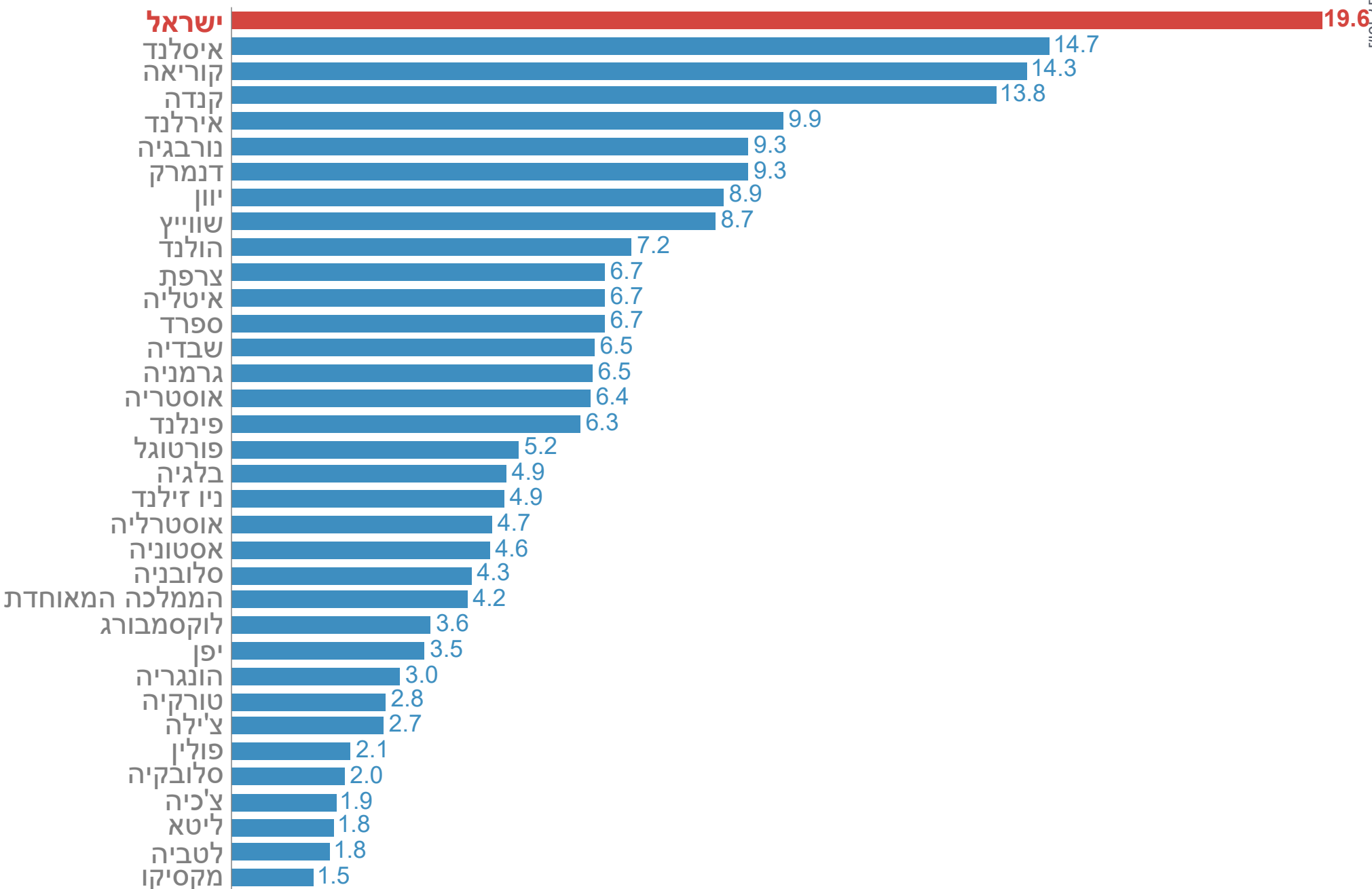

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
עיבוד נתוני ה-OECD, הלמ"ס ובנק ישראל

* בדולרים של 2015 לפי יחס כח קניה.

סגל אקדמי זר זמני בארה"ב*

לכל 100,000 אוכלוסיה במדינת האם. ממוצע עבור 2015-2017

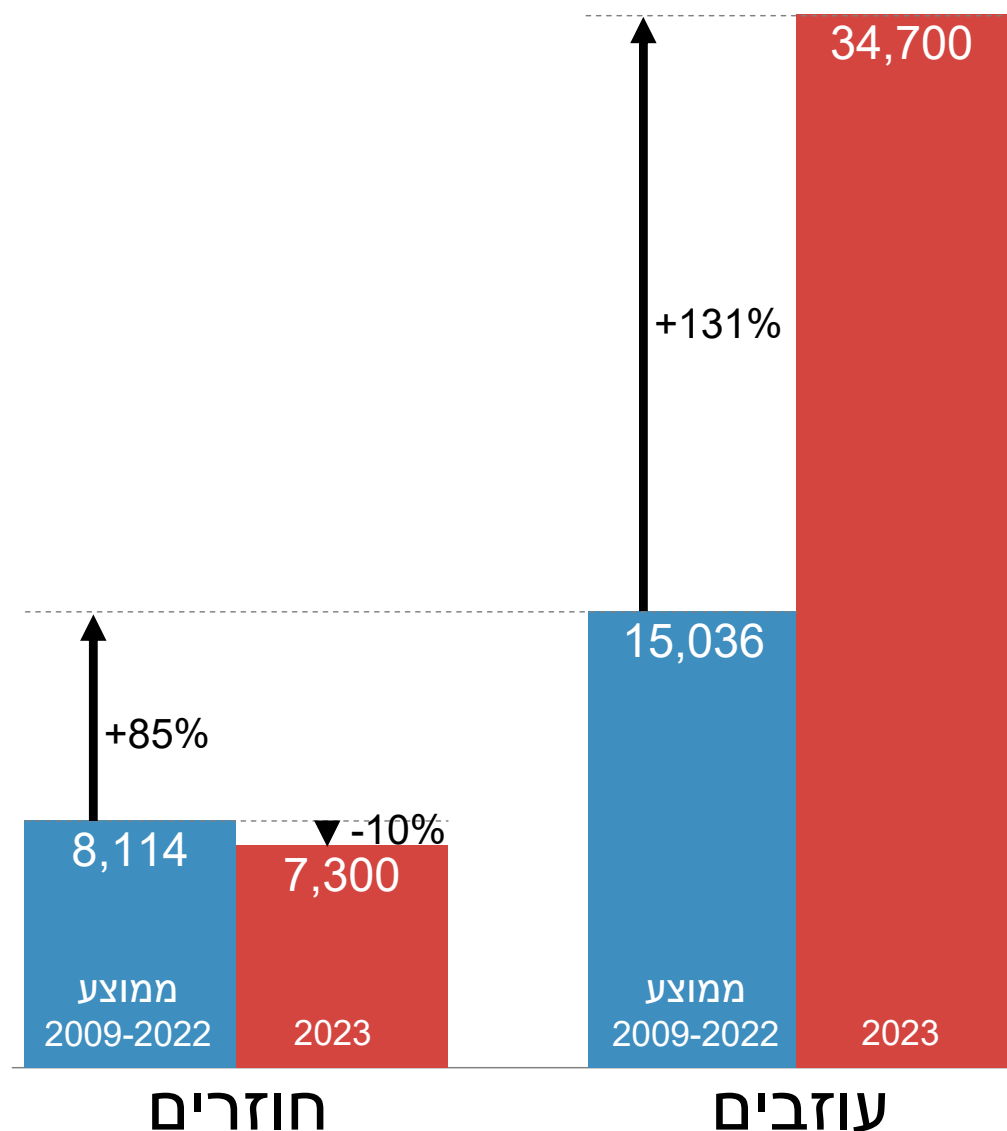

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: Institute of International Education.

* סגל אקדמי זר (שאינו רשום כסטודנט) העוסק בפעילות אקדמית זמנית בארה"ב. אלה כוללים מרצים או חוקרים מבקרים, פוסט-דוקטורנטים וכד'.

מספר העוזבים והחוזרים בקרב ישראלים ילידי חו"ל*

עבור התקופה ינואר-ספטמבר בכל אחת מהשנים 2009-2023

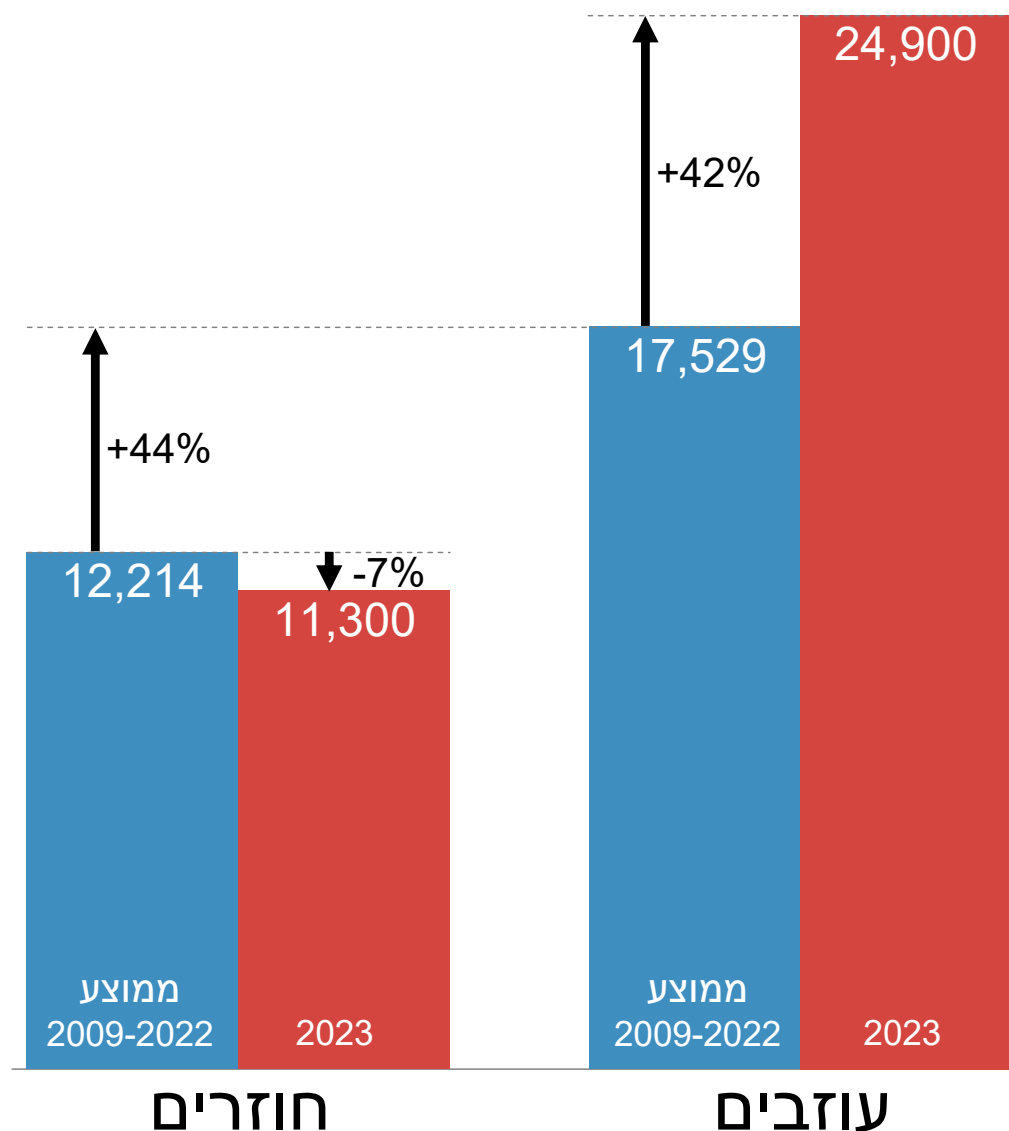

* הנתונים בכל שנה מתייחסים למי שעזבו באותה שנה ועדיין בחו"ל בשנה העוקבת ומי שחזרו באותה שנה ועדיין בישראל בשנה העוקבת. מדובר בילידי ישראל ששהו בחו"ל/בישראל לפחות 275 ימים במצטבר (מהם תשעים יום ראשונים ברצף).

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: אילת כהן-קסטרו, מרינה שפס, אלאא אטרש, ואחמד חליחל מהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

מספר העוזבים והחוזרים בקרב ילידי ישראל*

עבור התקופה ינואר-ספטמבר בכל אחת מהשנים 2009-2023

* הנתונים בכל שנה מתייחסים למי שעזבו באותה שנה ועדיין בחו"ל בשנה העוקבת ומי שחזרו באותה שנה ועדיין בישראל בשנה העוקבת. מדובר בילידי ישראל ששהו בחו"ל/בישראל לפחות 275 ימים במצטבר (מהם תשעים יום ראשונים ברצף).

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: אילת כהן-קסטרו, מרינה שפס, אלאא אטרש, ואחמד חליחל מהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

מדיניות

או

מזל?

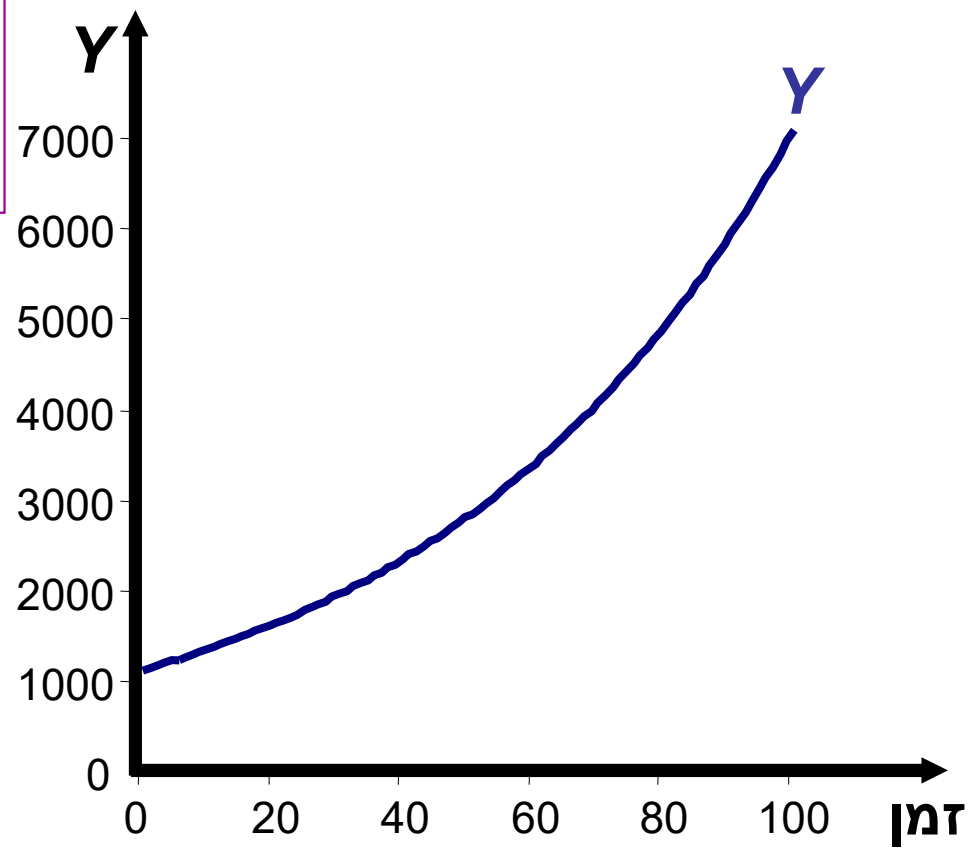
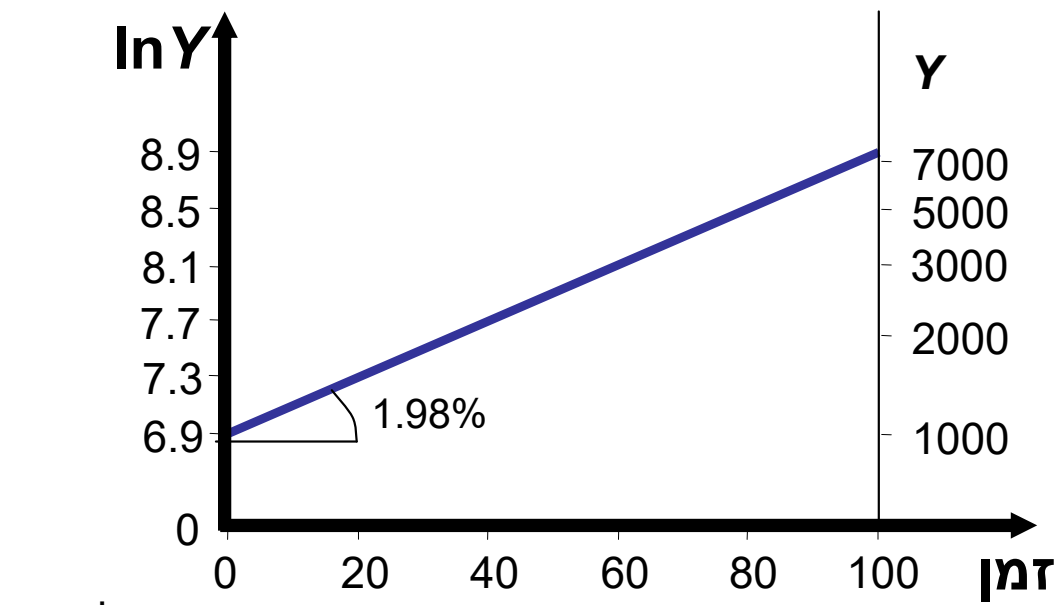
	Purchasing Power Parities (PPP's)		Exchange Rates		avg ann rate of growth 1980-2005		Purchasing Power Parities (PPP's)		Exchange Rates		avg ann rate of growth 1980-2005		Purchasing Power Parities (PPP's)		Exchange Rates		avg ann rate of growth 1980-2005		
	GDP per cap	Ratio of USA to Country	GDP per cap	Ratio of USA to Country			GDP per cap	Ratio of USA to Country	GDP per cap	Ratio of USA to Country			GDP per cap	Ratio of USA to Country	GDP per cap	Ratio of USA to Country		GDP per cap	Ratio of USA to Country
1 Luxembourg	60,228	0.70	79,851	0.52	3.6%		54 Romania	9,060	4.6	4,556	9.2		107 Vietnam	3,071	13.6	631	66.4		
2 United States	41,890	1.00	41,890	1.00	1.9%		55 Bulgaria	9,032	4.6	3,443	12.2		108 Bolivia	2,819	14.9	1,017	41.2	-0.2%	
3 Norway	41,420	1.01	63,918	0.66	2.5%		56 Thailand	8,677	4.8	2,750	15.2	4.5%	109 Cambodia	2,727	15.4	440	95.3		
4 Ireland	38,505	1.09	48,524	0.86	4.4%		57 Turkey	8,407	5.0	5,030	8.3	2.1%	110 Papua New Guin.	2,563	16.3	840	49.9	-0.1%	
5 Iceland	36,510	1.15	53,290	0.79	1.9%		58 Brazil	8,402	5.0	4,271	9.8	0.6%	111 Ghana	2,480	16.9	485	86.4	0.7%	
6 Switzerland	35,633	1.18	49,351	0.85	1.0%		59 Tunisia	8,371	5.0	2,860	14.6	2.4%	112 Pakistan	2,370	17.7	711	58.9	2.6%	
7 Hong Kong	34,833	1.20	25,592	1.64	4.0%		60 Dominican Rep.	8,217	5.1	3,317	12.6	2.3%	113 Angola	2,335	17.9	2,058	20.4		
8 Denmark	33,973	1.23	47,769	0.88	1.6%		61 Tonga	8,177	5.1	2,090	20.0		114 Guinea	2,316	18.1	350	119.7		
9 Austria	33,700	1.24	37,175	1.13	1.9%		62 Iran	7,968	5.3	2,781	15.1	0.4%	115 Cameroon	2,299	18.2	1,034	40.5	-0.1%	
10 Canada	33,375	1.26	34,484	1.21	1.6%		63 Belarus	7,918	5.3	3,024	13.9		116 Mauritania	2,234	18.7	603	69.5	0.0%	
11 United Kingdom	33,238	1.26	36,509	1.15	2.1%		64 Kazakhstan	7,857	5.3	3,772	11.1		117 Sao Tome & Prin.	2,178	19.2	451	92.9		
12 Netherlands	32,684	1.28	38,248	1.10	1.6%		65 Suriname	7,722	5.4	2,986	14.0	-0.1%	118 Djibouti	2,178	19.2	894	46.9		
13 Sweden	32,525	1.29	39,637	1.06	1.8%		66 Panama	7,605	5.5	4,786	8.8	1.2%	119 Mongolia	2,107	19.9	736	56.9		
14 Finland	32,153	1.30	36,820	1.14	2.1%		67 Namibia	7,586	5.5	3,016	13.9		120 Moldova	2,100	19.9	694	60.4		
15 Belgium	32,119	1.30	35,389	1.18	1.8%		68 Colombia	7,304	5.7	2,682	15.6	1.2%	121 Sudan	2,083	20.1	760	55.1	1.9%	
16 Australia	31,794	1.32	36,032	1.16	2.0%		69 Micronesia	7,242	5.8	2,097	20.0		122 Uzbekistan	2,063	20.3	533	78.6		
17 Japan	31,267	1.34	35,484	1.18	2.0%		70 Macedonia	7,200	5.8	2,835	14.8		123 Bangladesh	2,053	20.4	423	99.0	2.1%	
18 France	30,386	1.38	34,936	1.20	1.6%		71 Belize	7,109	5.9	3,786	11.1	2.9%	124 Lao	2,039	20.5	485	86.3		
19 Singapore	29,663	1.41	26,893	1.56	4.4%		72 Algeria	7,062	5.9	3,112	13.5	0.4%	125 Zimbabwe	2,038	20.6	259	161.6	-0.9%	
20 Germany	29,461	1.42	33,890	1.24	1.7%		73 Gabon	6,954	6.0	5,821	7.2	-0.7%	126 Solomon Islands	2,031	20.6	624	67.2	0.1%	
21 Italy	28,529	1.47	30,073	1.39	1.6%		74 Ukraine	6,848	6.1	1,761	23.8		127 Comoros	1,993	21.0	645	65.0		
22 Spain	27,169	1.54	25,914	1.62	2.3%		75 China	6,757	6.2	1,713	24.5	8.5%	128 Kyrgyz Republic	1,927	21.7	475	88.3		
23 Kuwait	26,321	1.59	31,861	1.31	-1.1%		76 Venezuela	6,632	6.3	5,275	7.9	-0.9%	129 Gambia	1,921	21.8	304	137.8	0.2%	
24 Israel	25,864	1.62	17,828	2.35	1.8%		77 St. Vin and Gren	6,568	6.4	3,612	11.6	3.0%	130 Senegal	1,792	23.4	707	59.3	0.4%	
25 United Arab Em.	25,514	1.64	28,612	1.46	-2.1%		78 Samoa	6,170	6.8	2,184	19.2		131 Haiti	1,663	25.2	500	83.7	-2.2%	
26 New Zealand	24,996	1.68	26,664	1.57	1.4%		79 Fiji	6,049	6.9	3,219	13.0	0.6%	132 Cote d'Ivoire	1,648	25.4	900	46.5	-2.4%	
27 Greece	23,381	1.79	20,282	2.07	1.4%		80 Peru	6,039	6.9	2,838	14.8	0.2%	133 Nepal	1,550	27.0	272	153.8	1.8%	
28 Slovenia	22,273	1.88	17,173	2.44			81 Cape Verde	5,803	7.2	1,940	21.6		134 Togo	1,506	27.8	358	116.9	-0.9%	
29 Korea	22,029	1.90	16,309	2.57	5.5%		82 Lebanon	5,584	7.5	6,135	6.8		135 Uganda	1,454	28.8	303	138.4		
30 Bahrain	21,482	1.95	17,773	2.36			83 Jordan	5,530	7.6	2,323	18.0	0.8%	136 Chad	1,427	29.4	561	74.7	2.1%	
31 Czech Republic	20,538	2.04	12,152	3.45			84 Albania	5,316	7.9	2,678	15.6		137 Tajikistan	1,356	30.9	355	117.9		
32 Portugal	20,410	2.05	17,376	2.41	2.3%		85 El Salvador	5,255	8.0	2,467	17.0	-0.1%	138 Congo, Rep.	1,262	33.2	1,273	32.9	0.7%	
33 Malta	19,189	2.18	13,803	3.03	3.2%		86 Philippines	5,137	8.2	1,192	35.1	0.6%	139 Mozambique	1,242	33.7	335	124.9		
34 Hungary	17,887	2.34	10,830	3.87	1.8%		87 Azerbaijan	5,016	8.4	1,498	28.0		140 Kenya	1,240	33.8	547	76.6	0.1%	
35 Seychelles	16,106	2.60	8,209	5.10	1.2%		88 Armenia	4,945	8.5	1,625	25.8		141 Central Afr. Rep.	1,224	34.2	339	123.5	-1.5%	
36 Slovak Republic	15,871	2.64	8,616	4.86			89 Swaziland	4,824	8.7	2,414	17.4	1.6%	142 Burkina Faso	1,213	34.5	391	107.2	1.0%	
37 Saudi Arabia	15,711	2.67	13,399	3.13	-1.8%		90 Paraguay	4,642	9.0	1,242	33.7	0.2%	143 Rwanda	1,206	34.7	238	175.8	-0.1%	
38 Estonia	15,478	2.71	9,733	4.30			91 Kiribati	4,597	9.1	772	54.3	-2.1%	144 Benin	1,141	36.7	508	82.4	0.6%	
39 Trinidad and Tob.	14,603	2.87	11,000	3.81	1.4%		92 Sri Lanka	4,595	9.1	1,196	35.0	3.0%	145 Nigeria	1,128	37.2	752	55.7	0.0%	
40 Lithuania	14,494	2.89	7,505	5.58			93 Guatemala	4,568	9.2	2,517	16.6	0.2%	146 Eritrea	1,109	37.8	220	190.1		
41 Argentina	14,280	2.93	4,728	8.86	0.4%		94 Morocco	4,555	9.2	1,711	24.5	1.4%	147 Ethiopia	1,055	39.7	157	267.1		
42 Poland	13,847	3.03	7,945	5.27			95 Guyana	4,508	9.3	1,048	40.0	0.7%	148 Mali	1,033	40.5	392	106.7	0.1%	
43 Latvia	13,646	3.07	6,879	6.09	1.9%		96 Ecuador	4,341	9.7	2,758	15.2	0.5%	149 Zambia	1,023	41.0	623	67.2	-1.0%	
44 Croatia	13,042	3.21	8,666	4.83			97 Egypt	4,337	9.7	1,207	34.7	2.7%	150 Yemen	930	45.0	718	58.3		
45 Mauritius	12,715	3.29	5,059	8.28			98 Jamaica	4,291	9.8	3,607	11.6	1.0%	151 Madagascar	923	45.4	271	154.6	-1.5%	
46 Botswana	12,387	3.38	5,846	7.17	5.8%		99 Indonesia	3,843	10.9	1,302	32.2	3.6%	152 Guinea-Bissau	827	50.7	190	220.7	-1.1%	
47 Chile	12,027	3.48	7,073	5.92	3.5%		100 Syria	3,808	11.0	1,382	30.3	0.9%	153 Sierra Leone	806	52.0	216	194.1	-1.0%	
48 South Africa	11,110	3.77	5,109	8.20	0.1%		101 Nicaragua	3,674	11.4	954	43.9	-0.6%	154 Niger	781	53.6	244	171.7	-1.9%	
49 Malaysia	10,882	3.85	5,142	8.15	3.6%		102 India	3,452	12.1	736	56.9	4.0%	155 Tanzania	744	56.3	316	132.6		
50 Russia	10,845	3.86	5,336	7.85			103 Honduras	3,430	12.2	1,151	36.4	0.0%	156 Congo	714	58.7	123	339.4	-3.9%	
51 Mexico	10,751	3.90	7,454	5.62	1.0%		104 Georgia	3,365	12.4	1,429	29.3	-1.9%	157 Burundi	699	59.9	106	395.3	-1.1%	
52 Costa Rica	10,180	4.11	4,627	9.05	1.3%		105 Lesotho	3,335	12.6	808	51.8	2.0%	158 Malawi	667	62.8	161	260.5	-0.3%	
53 Uruguay	9,962	4.20	4,848	8.64	0.8%		106 Vanuatu	3,225	13.0	1,611	26.0	-0.3%							

	Purchasing Power Parities (PPP's)		Exchange Rates		avg ann rate of growth 1980-2005	Purchasing Power Parities (PPP's)		Exchange Rates		avg ann rate of growth 1980-2005	Purchasing Power Parities (PPP's)		Exchange Rates		avg ann rate of growth 1980-2005
	GDP	Ratio of USA to Country	GDP	Ratio of USA to Country		GDP	Ratio of USA to Country	GDP	Ratio of USA to Country		GDP	Ratio of USA to Country	GDP	Ratio of USA to Country	
	per cap	Country	per cap	Country		per cap	Country	per cap	Country		per cap	Country	per cap	Country	
1 Luxembourg	60,228	0.70	79,851	0.52	3.6%	54 Romania	9,060	4.6	4,556	9.2	107 Vietnam	3,071	13.6	631	66.4
2 United States	41,890	1.00	41,890	1.00	1.9%	55 Bulgaria	9,032	4.6	3,443	12.2	108 Bolivia	2,819	14.9	1,017	41.2
3 Norway	41,420	1.01	63,918	0.66	2.5%	56 Thailand	8,677	4.8	2,750	15.2	109 Cambodia	2,727	15.4	440	95.3
4 Ireland	38,505	1.09	48,524	0.86	4.4%	57 Turkey	8,407	5.0	5,030	8.3	110 Papua New Guin.	2,563	16.3	840	49.9
5 Iceland	36,510														86.4
6 Switzerland	35,633					Purchasing Power Parities (PPP's)		Exchange Rates			average annual growth rate 1980-2005				58.9
7 Hong Kong	34,833														20.4
8 Denmark	33,973														119.7
9 Austria	33,700					GDP per capita		Ratio of USA to country			1980-2005				40.5
10 Canada	33,375														69.5
11 United Kingdom	33,238														92.9
12 Netherlands	32,684					41,890		1.00			1.9%				46.9
13 Sweden	32,525	2	United States												56.9
14 Finland	32,153														60.4
15 Belgium	32,119					33,238		1.26			2.1%				55.1
16 Australia	31,794														78.6
17 Japan	31,267														99.0
18 France	30,386					31,267		1.34			2.0%				86.3
19 Singapore	29,663	11	United Kingdom												161.6
20 Germany	29,461														67.2
21 Italy	28,529					29,461		1.42			1.7%				65.0
22 Spain	27,169														88.3
23 Kuwait	26,321	17	Japan												137.8
24 Israel	25,864					25,864		1.62			1.8%				59.3
25 United Arab Em.	25,514														83.7
26 New Zealand	24,996	20	Germany												46.5
27 Greece	23,381					14,280		2.93			0.4%				153.8
28 Slovenia	22,273														116.9
29 Korea	22,029														138.4
30 Bahrain	21,482	24	Israel			6,757		6.20			8.5%				74.7
31 Czech Republic	20,538														117.9
32 Portugal	20,410														32.9
33 Malta	19,189	41	Argentina			3,452		12.13			4.0%				124.9
34 Hungary	17,887														76.6
35 Seychelles	16,106														123.5
36 Slovak Republic	15,871					667		62.80			-0.3%				107.2
37 Saudi Arabia	15,711	75	China												175.8
38 Estonia	15,478														82.4
39 Trinidad and Tob.	14,603					3,452		12.13			4.0%				55.7
40 Lithuania	14,494	102	India												190.1
41 Argentina	14,280														267.1
42 Poland	13,847					161		260.47			-0.3%				106.7
43 Latvia	13,646	158	Malawi												67.2
44 Croatia	13,042														58.3
45 Mauritius	12,715					4,291		11.0			1.0%				154.6
46 Botswana	12,387	3.38	5,846	7.17	5.8%										220.7
47 Chile	12,027	3.48	7,073	5.92	3.5%										216
48 South Africa	11,110	3.77	5,109	8.20	0.1%	99 Jamaica	4,291	9.0	3,007	11.0	1.0%	101 Madagascar	920	40.4	271
49 Malaysia	10,882	3.85	5,142	8.15	3.6%	99 Indonesia	3,843	10.9	1,302	32.2	3.6%	152 Guinea-Bissau	827	50.7	190
50 Russia	10,845	3.86	5,336	7.85		100 Syria	3,808	11.0	1,382	30.3	0.9%	153 Sierra Leone	806	52.0	216
51 Mexico	10,751	3.90	7,454	5.62	1.0%	101 Nicaragua	3,674	11.4	954	43.9	-0.6%	154 Niger	781	53.6	244
52 Costa Rica	10,180	4.11	4,627	9.05	1.3%	102 India	3,452	12.1	736	56.9	4.0%	155 Tanzania	744	56.3	316
53 Uruguay	9,962	4.20	4,848	8.64	0.8%	103 Honduras	3,430	12.2	1,151	36.4	0.0%	156 Congo	714	58.7	123
						104 Georgia	3,365	12.4	1,429	29.3	-1.9%	157 Burundi	699	59.9	106
						105 Lesotho	3,335	12.6	808	51.8	2.0%	158 Malawi	667	62.8	161
						106 Vanuatu	3,225	13.0	1,611	26.0	-0.3%				260.5

השימוש ב-In

צמיחה שנתית של 2%

$\Delta \ln Y$	$\ln Y$	ΔY	Y	זמן
	6.9078		1,000.0	1
0.0198	6.9276	20.0	1,020.0	2
0.0198	6.9474	20.4	1,040.4	3
0.0198	6.9672	20.8	1,061.2	4
0.0198	6.9870	21.2	1,082.4	5
0.0198	7.0068	21.6	1,104.1	6
0.0198	7.0266	22.1	1,126.2	7
0.0198	7.0464	22.5	1,148.7	8
0.0198	7.0662	23.0	1,171.7	9
0.0198	7.0860	23.4	1,195.1	10

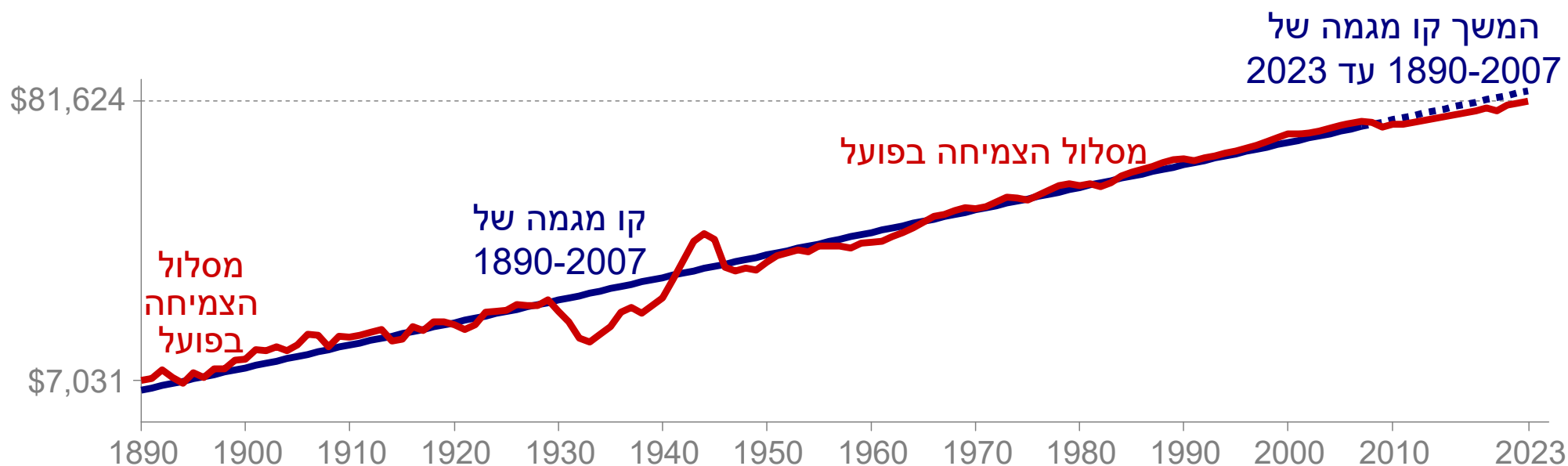
“stylized fact” of economic growth

The rate of growth of output per worker is
roughly constant over long periods of time

Nicholas Kaldor (1961)

מסלול הצמיחה הכלכלית של ארה"ב

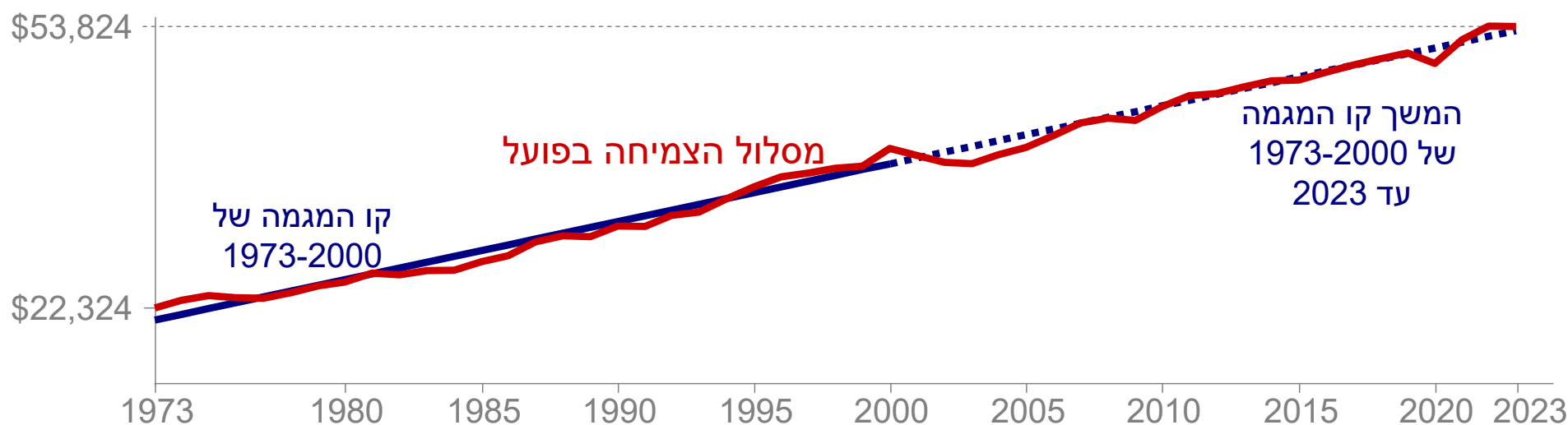
תמ"ג לנפש במחירי 2023*, 1890-2023

שיפוע קו המגמה של ארה"ב בשנים 1890-2007: **2.0%** (שיעור הצמיחה השנתי של ארה"ב)

מסלול הצמיחה הכלכלית של ישראל

תמ"ג לנפש במחירי 2023*, 1973-2023

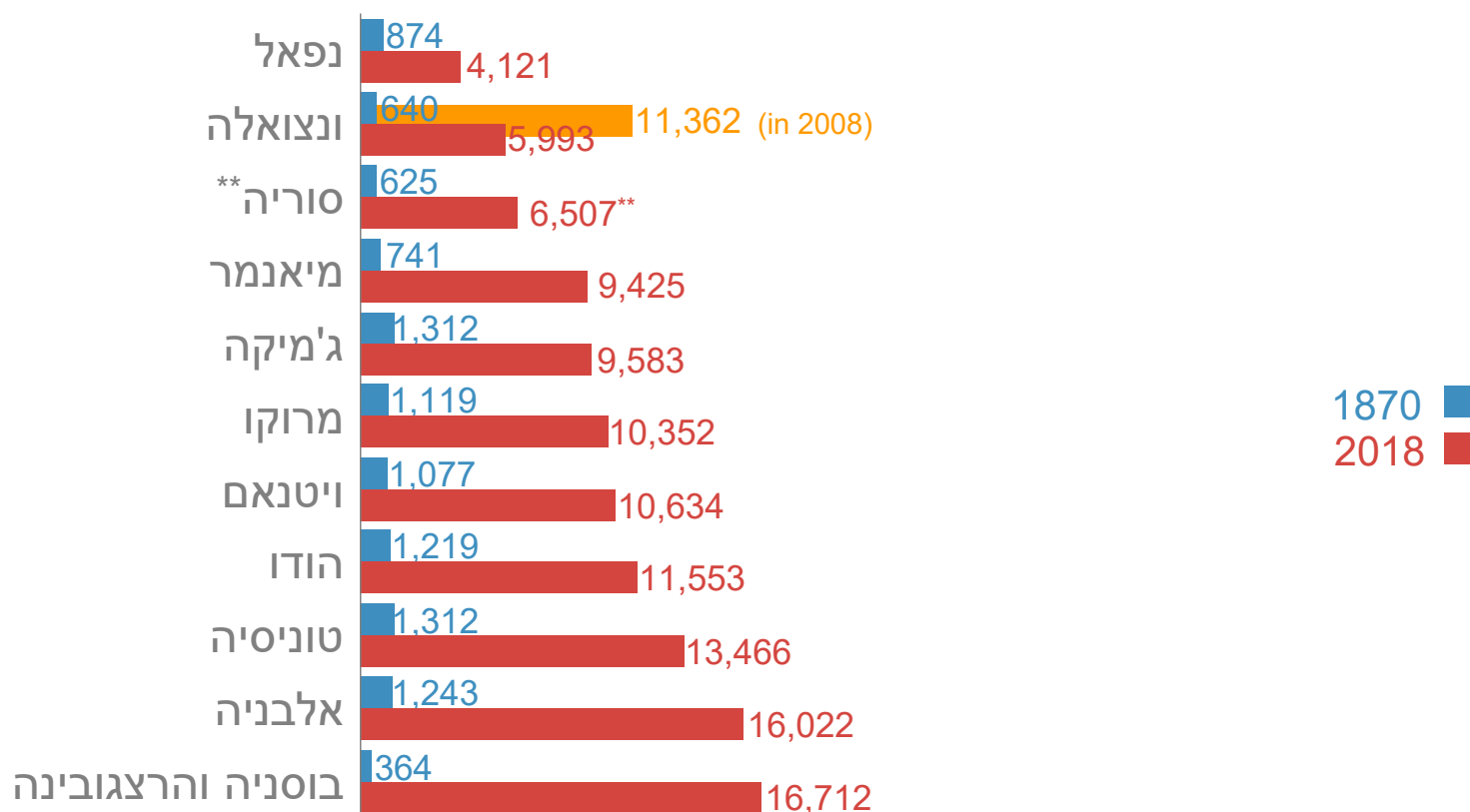

שיפוע קו המגמה של ארה"ב בשנים 1890-2007: **2.0%** (שיעור הצמיחה השנתי של ארה"ב)

שיפוע קו המגמה של ישראל בשנים 1973-2000: **1.8%** (שיעור הצמיחה השנתי של ישראל)

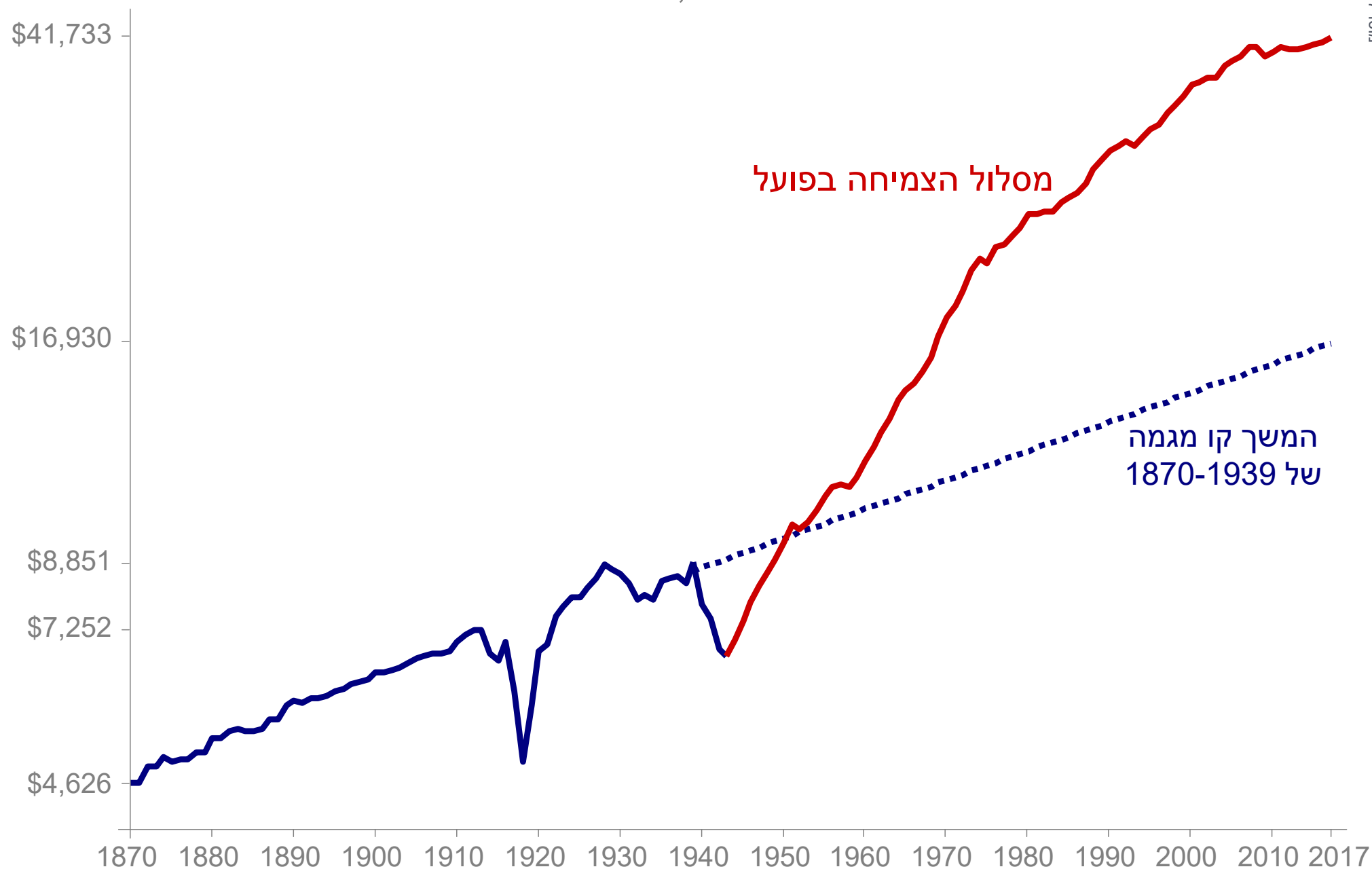
מדינות עניות בעולם ב-1870* – אז והיום

תמ"ג לנפש ב-1870 בדולרים של 2018

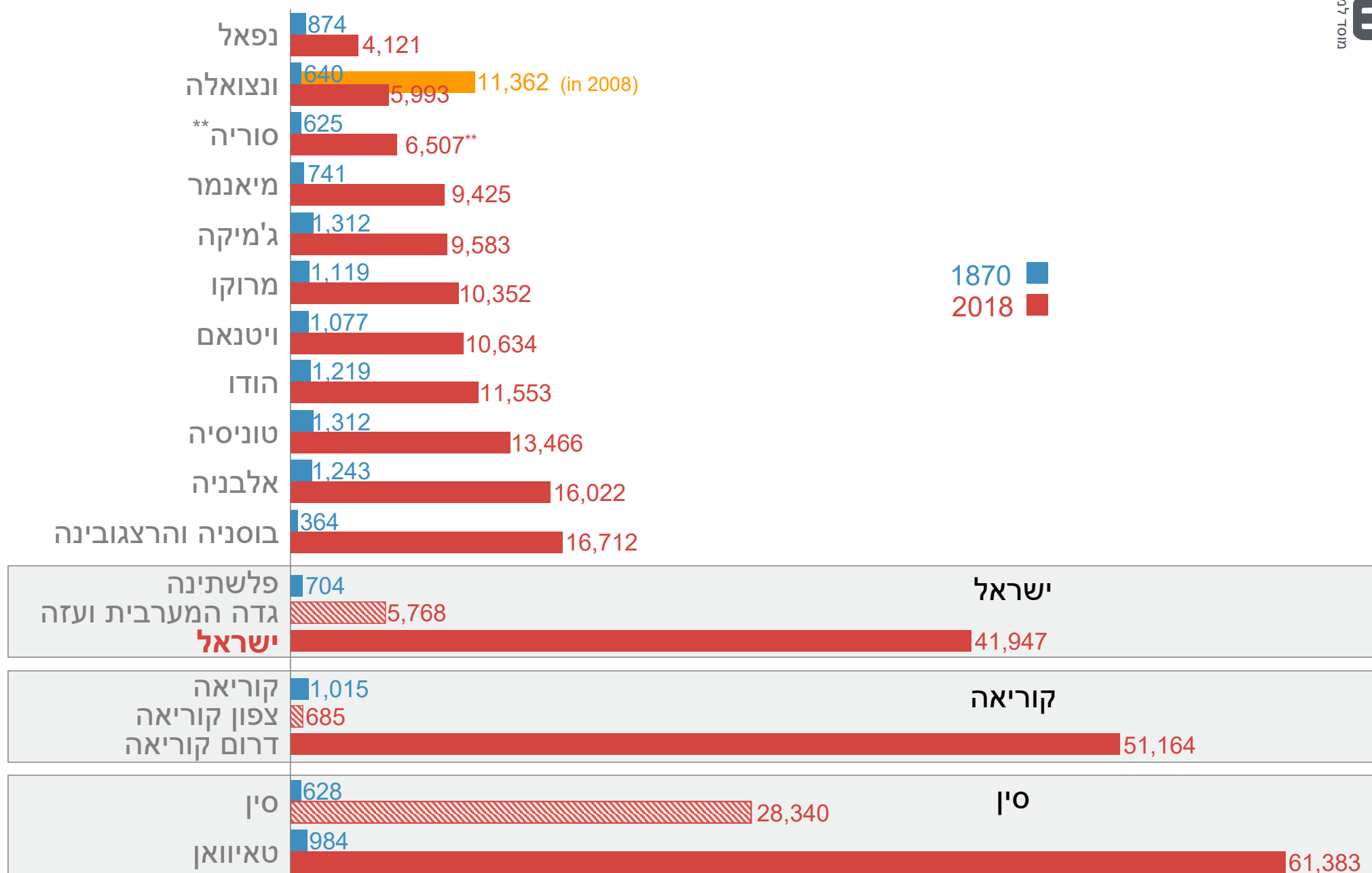
מסלול הצמיחה הכלכלית של בלגיה

תמ"ג לנפש*, 1870-2017

מדינות עניות בעולם ב-1870* – אז והיום

תמ"ג לנפש ב-1870 בדולרים של 2018

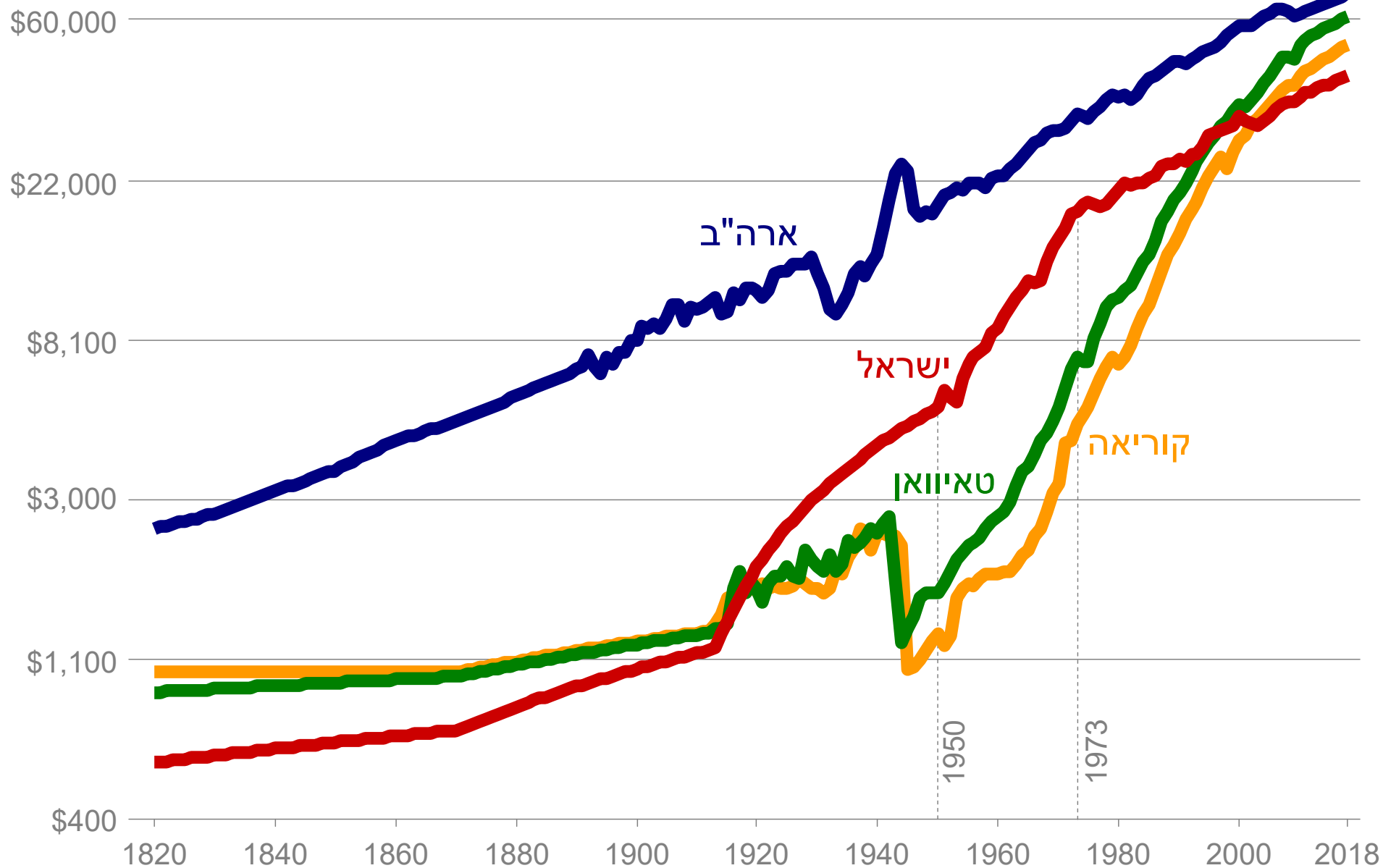
מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: Maddison (2003), קרן המטבע והבנק העולמי

* כל המדינות עם נתוני תמ"ג מ-1870. תרגום לדולרים לפי יחס כח קניה.

2010 **

מסלולי צמיחה כלכלית

תמ"ג לנפש*, 1820-2018

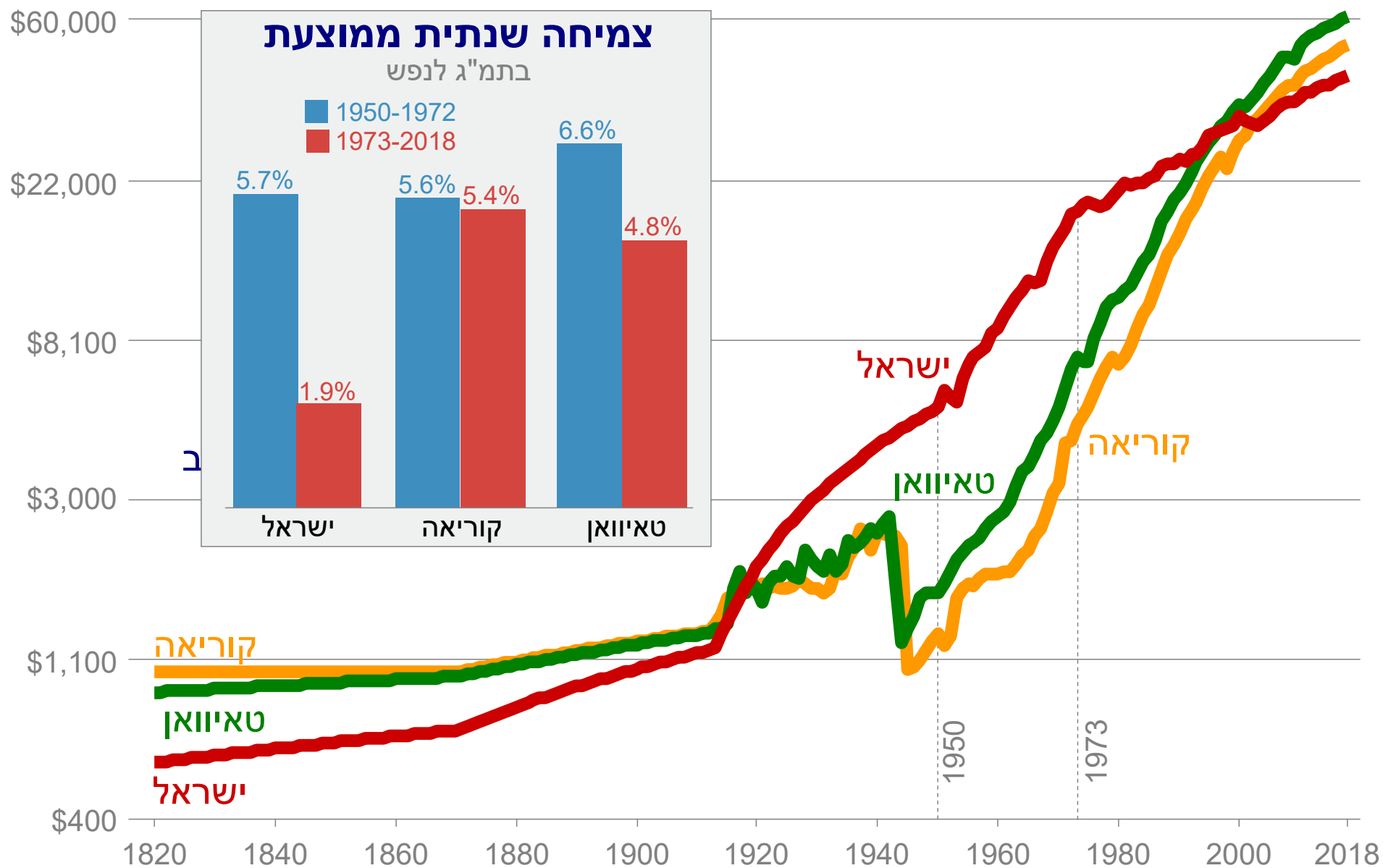

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
 נתונים: Maddison (2003), קרן המטבע והבנק העולמי

* בדולרים לפי יחס כח קניה במחירי 2018, סרגל מידה לוגריתמי.

מסלולי צמיחה כלכלית

תמ"ג לנפש*, 1820-2018

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: Maddison (2003), קרן המטבע והבנק העולמי

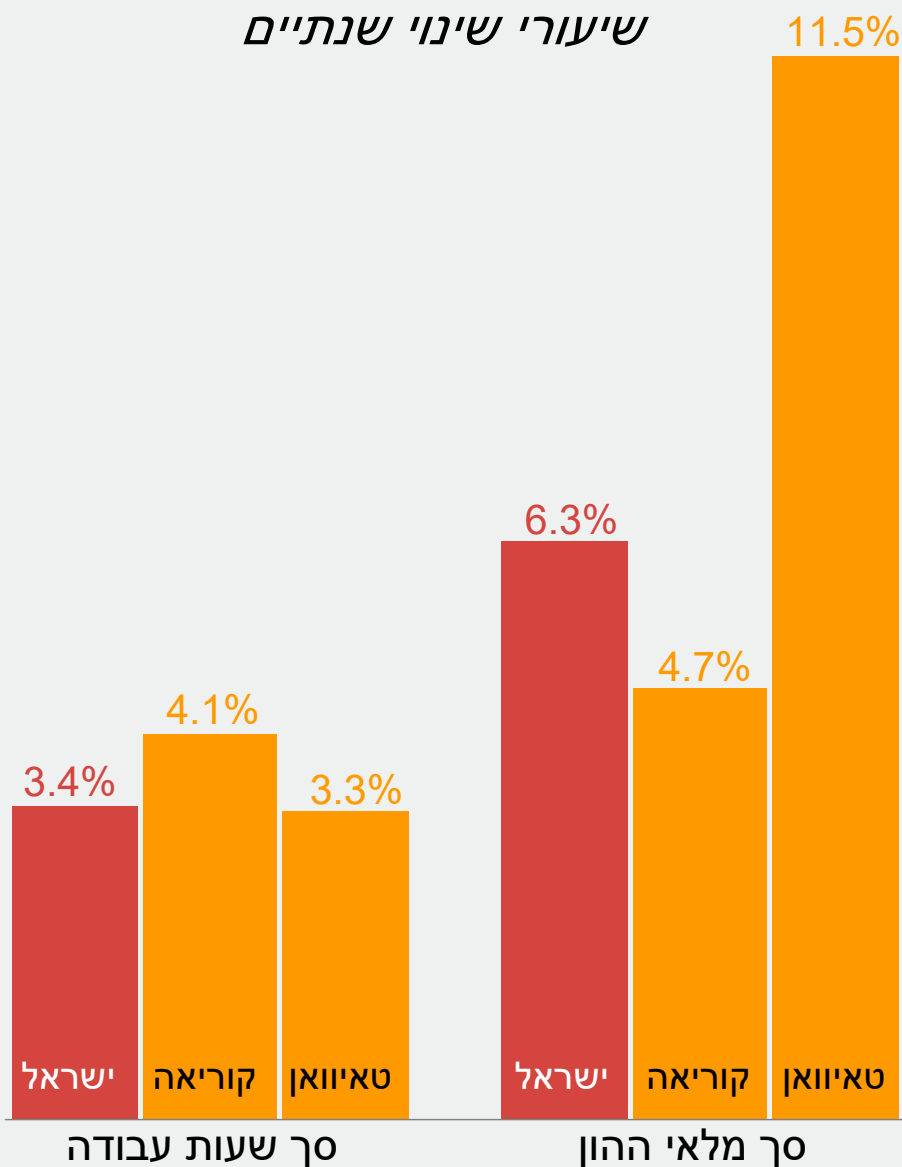
* בדולרים לפי יחס כח קניה במחירי 2018, סרגל מידה לוגריתמי.

המקורות של צמיחה כלכלית

שיעורי שינוי שנתיים בשתי תקופות: 1960-1972 ו-1973-2019

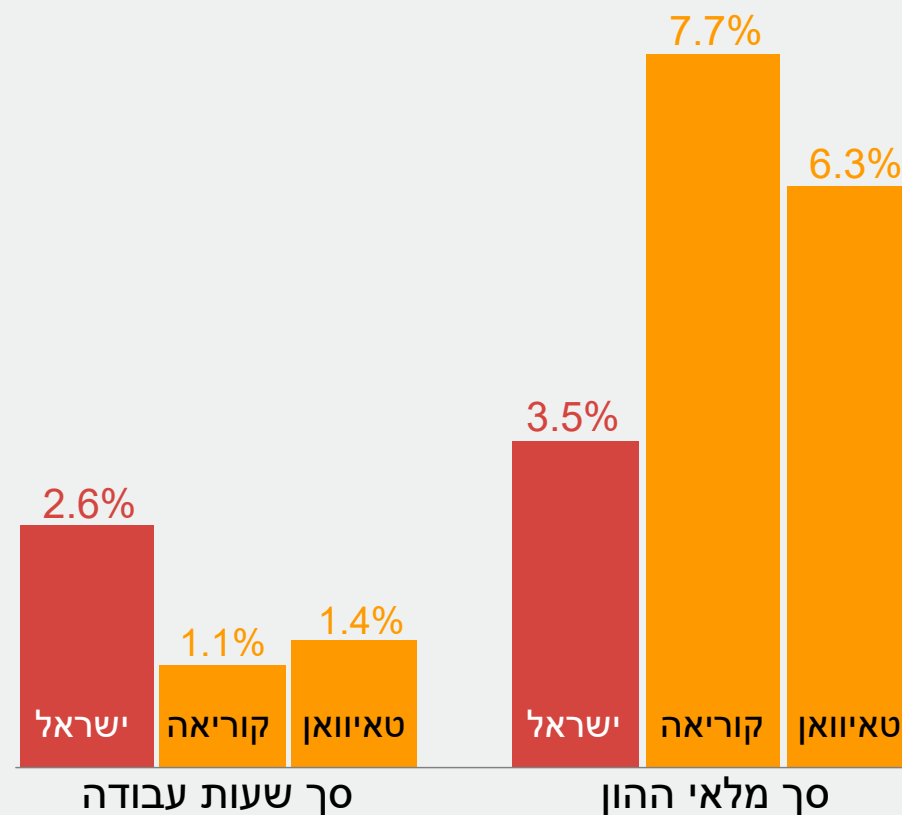
1960-1972

שיעורי שינוי שנתיים

1973-2019

שיעורי שינוי שנתיים

המקורות של צמיחה כלכלית

שיעורי שינוי שנתיים בשתי תקופות: 1960-1972 ו-1973-2019

1960-1972

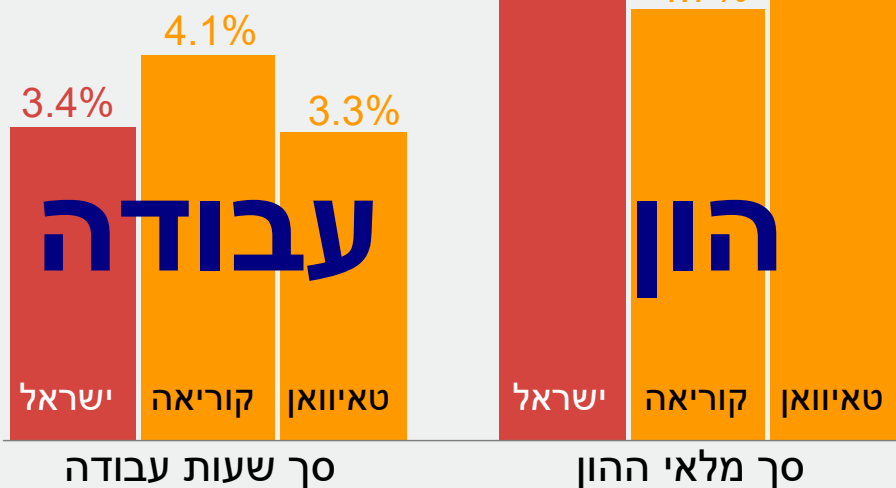
שיעורי שינוי שנתיים

11.5%

המנוע העיקרי של

צמיחה כלכלית בת קיימא

פריון

1973-2019

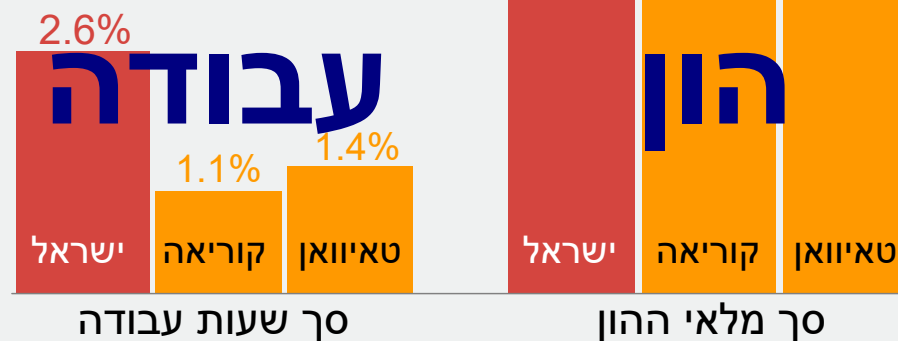
שיעורי שינוי שנתיים

7.7%

6.3%

עבודה

הון

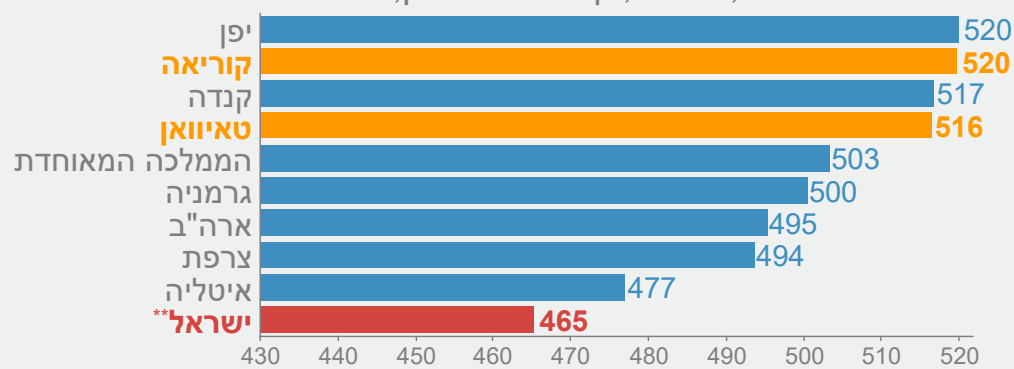
גורמים מרכזיים ברמת המדיניות הלאומית המשפיעים על פריון

תשתיות של הון פיזי
תשתיות של הון אנושי
תשתיות ביורוקרטיות

למשל:

רמה כללית של החינוך

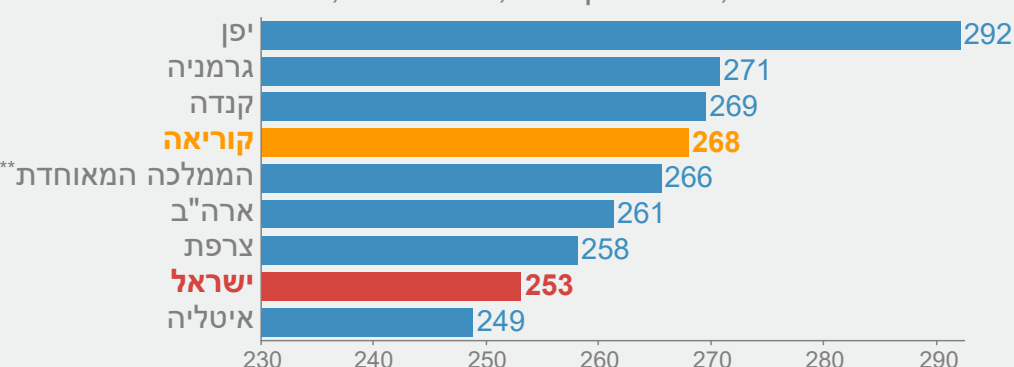
במדינות ה-G7, ישראל, קוריאה וטאיוואן, מבחני PISA 2018*

* ממוצע ארצי במבחנים במתמטיקה, מדע וקריאה
** מרבית החרדים אינם לומדים את החומר – ואינם משתתפים במבחנים
מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: PISA

רמת האורינות וידע מתמטי בקרב מבוגרים

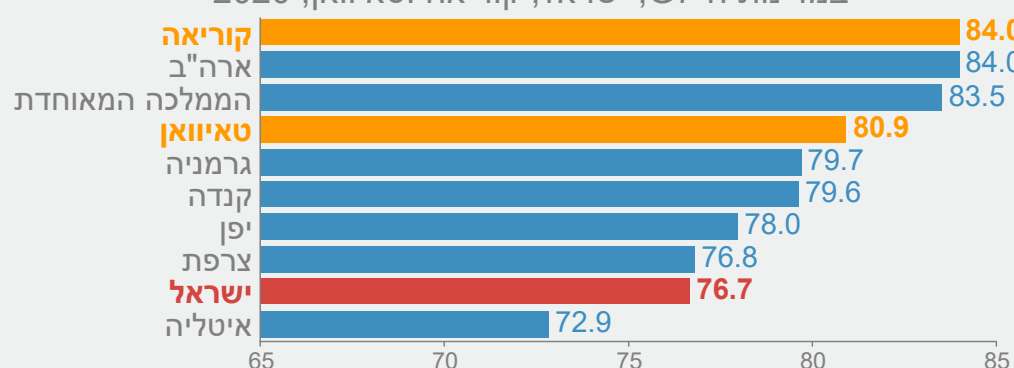
במדינות ה-G7, ישראל וקוריאה, גילי 16-64, מבחני PIAAC

* מבחן PIAAC, 2011-2014
** ממוצע עבור אנגליה וצפון אירלנד
מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: OECD

מדד הבנק העולמי – קלות עשיית עסקים

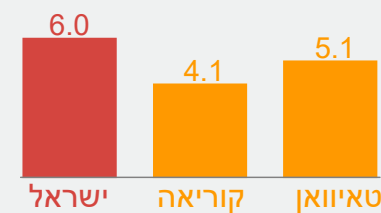
במדינות ה-G7, ישראל, קוריאה וטאיוואן, 2020*

* כלל שהמדד גבוה יותר, קל יותר לעשות עסקים.
מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: הבנק העולמי "Doing Business 2020"

תשתית מסילות הרכבת יחסית לגודל המדינה

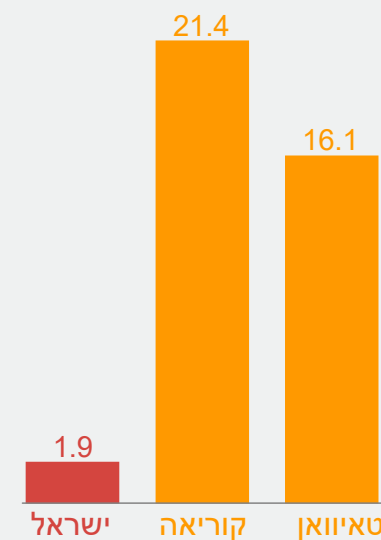
בישראל, קוריאה וטאיוואן, 2018

* מספר ק"מ מסיל למ"ר
ק"מ ריבועים של שטח
מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: OECD, למ"ס ושנתון סטטיסטי של טאיוואן

מספר ק"מ נסיעה לכל ק"מ מסילה

בישראל, קוריאה וטאיוואן, 2018

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: OECD, למ"ס ושנתון סטטיסטי של טאיוואן

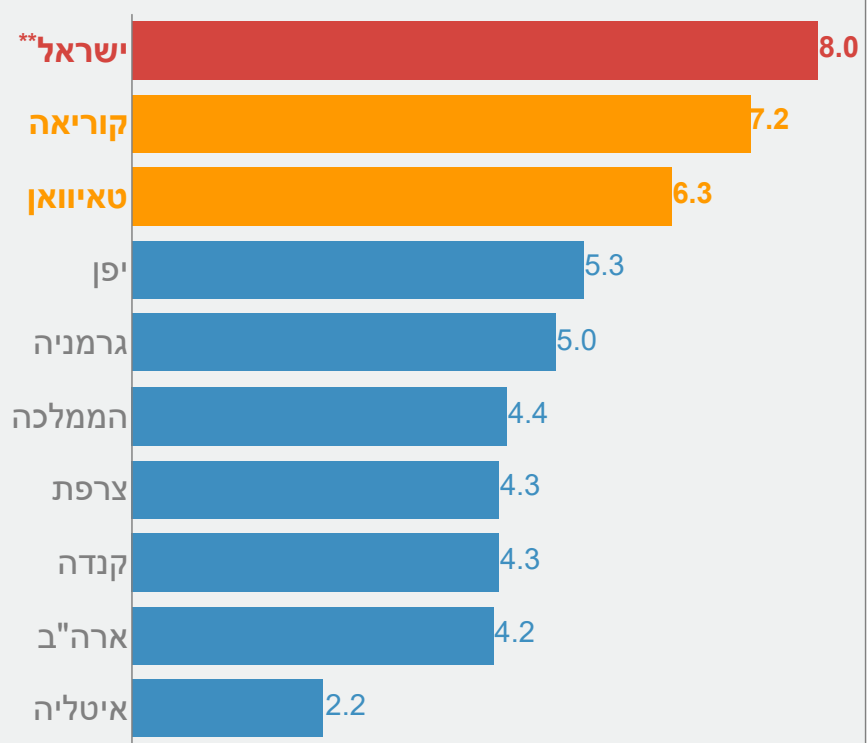
גורמים מרכזיים ברמת המדיניות הלאומית המשפיעים על פריון

תשתיות של הון פיזי
תשתיות של הון אנושי
תשתיות ביורוקרטיות

היתרון הנוכחי של ישראל

מספר חוקרים לכל אלף תושבים*

במדינות ה-G7, ישראל, קוריאה וטאיוואן, ממוצע עבור 2016-2017

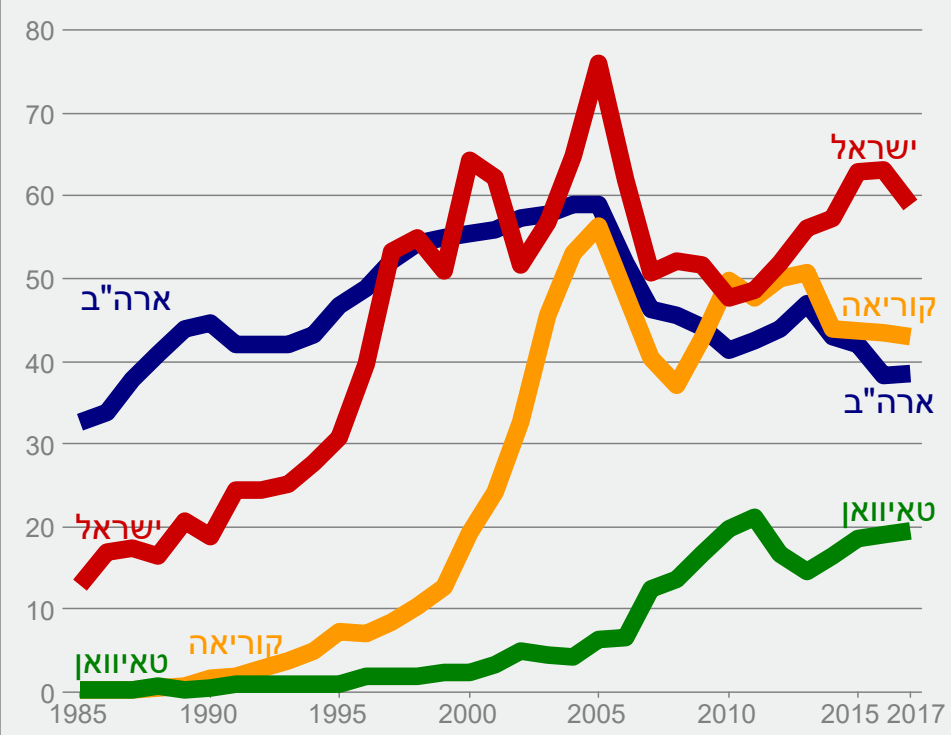

Source: Dan Ben-David, Shores Institute and Tel-Aviv University
Data: OECD.

* שווה ערך משרה מלאה
** 2012

מספר פטנטים יחסית לגודל מדינה

מספר פטנטים* לכל מיליון תושבים, 1985-2017

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
נתונים: OECD

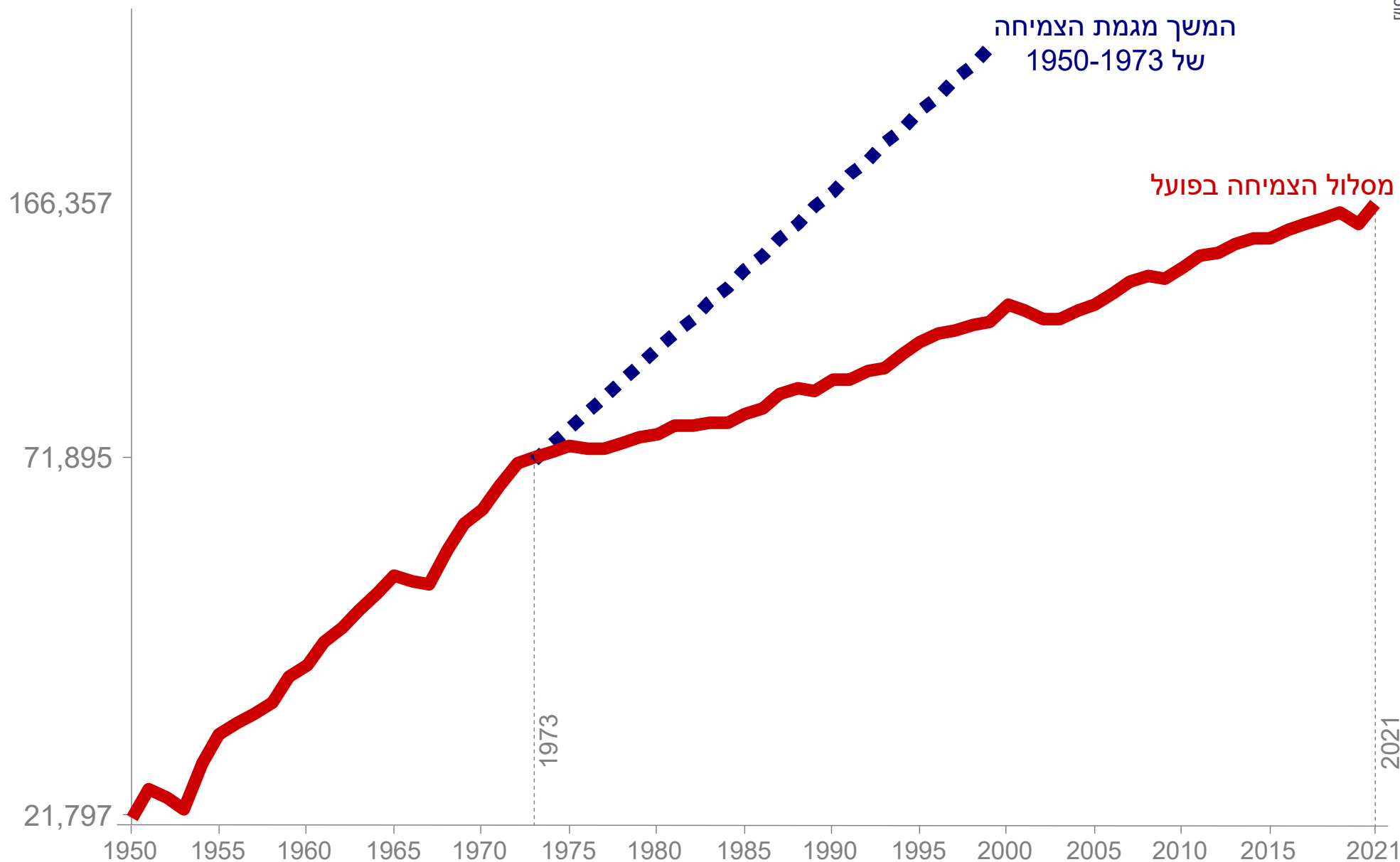
* פטנטים שהוגשו בכל שלושת הגושים העיקריים
(ארה"ב, האיחוד האירופי ויפן) למיליון תושבים

התכנית של ישראל בשנות ה-70

שינוי בעדיפויות הלאומיות

מסלול הצמיחה הכלכלית של ישראל

תמ"ג לנפש*, 1950-2021

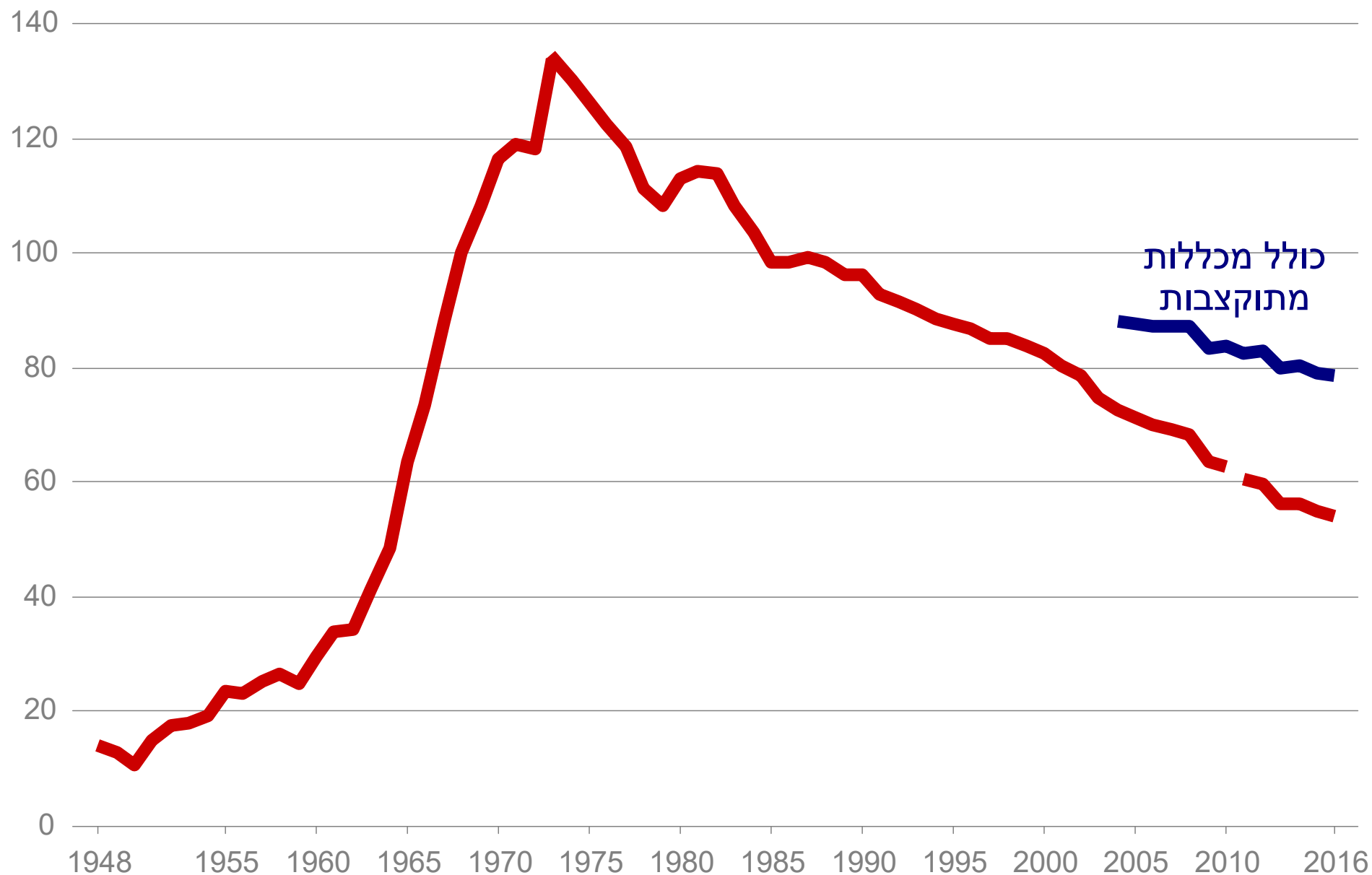
מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: Penn World Tables, ה-OECD והלמ"ס

* שקלים במחירי 2021, סרגל מידה לוגריתמי.
** ארבע המדינות מיד מעל וארבע המדינות מיד מתחת ישראל.

שינוי בתשתית ההשכלה הגבוהה

סגל באוניברסיטאות ישראליות*

סגל בכיר לכל 100,000 נפשות, 1948-2016

כולל מכללות
מתוקצבות

מקור: דן בן-דוד, "ניקוי ראש: בריחת מוחות אקדמאיים מישראל", 2008 (מעודכן)
עיבוד נתונים של הלמ"ס ושל ות"ת.

** סגל בכיר כולל פרופסורים מן המניין,
פרופסורים חבר, מרצים בכירים ומרצים.
בסיס הנתונים השתנה ב-2011.

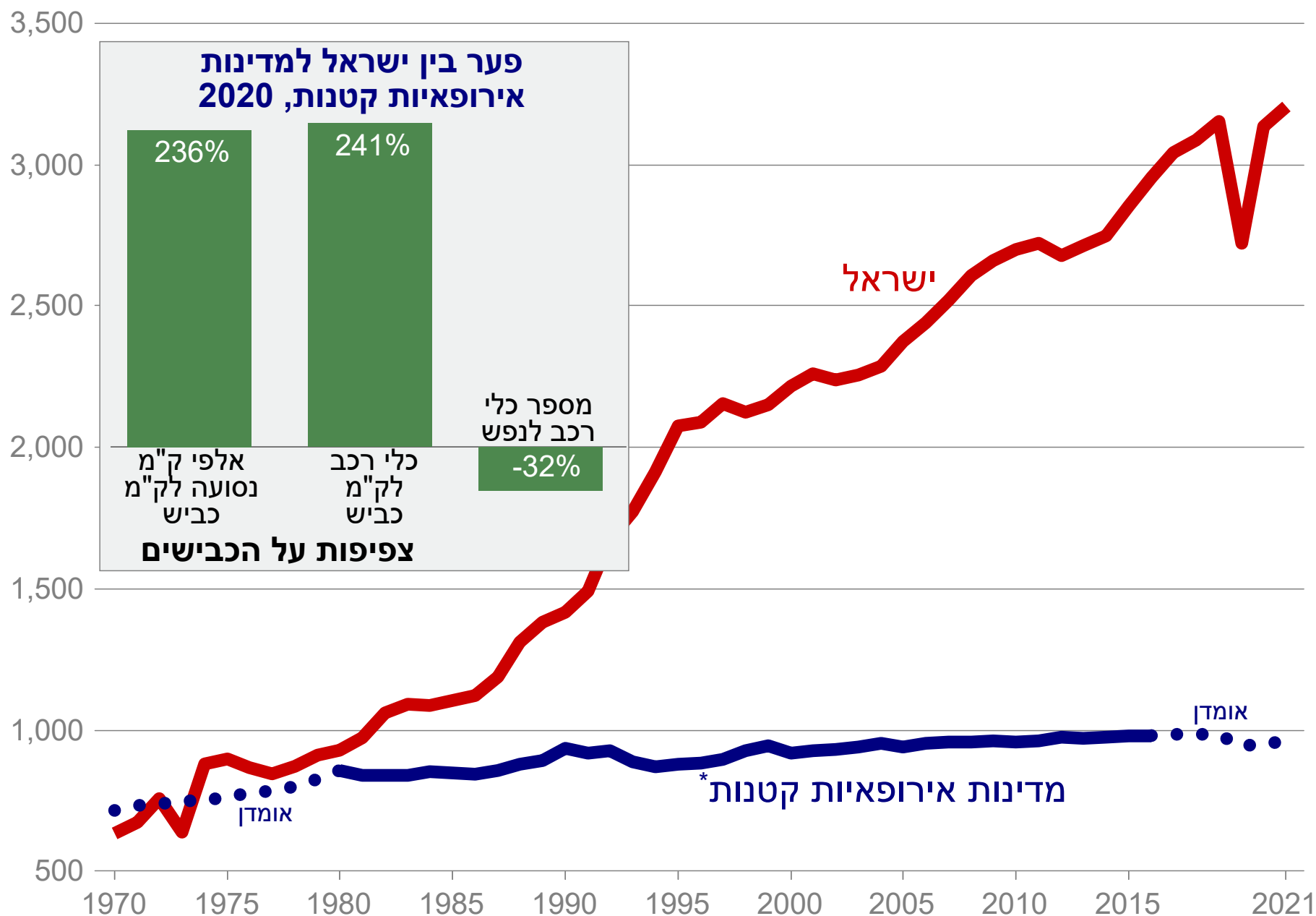
שינוי בתשתית מערכת הברואות

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ומשרד הבריאות

שינוי בתשתית התחבורה

צפיפות על הכבישים

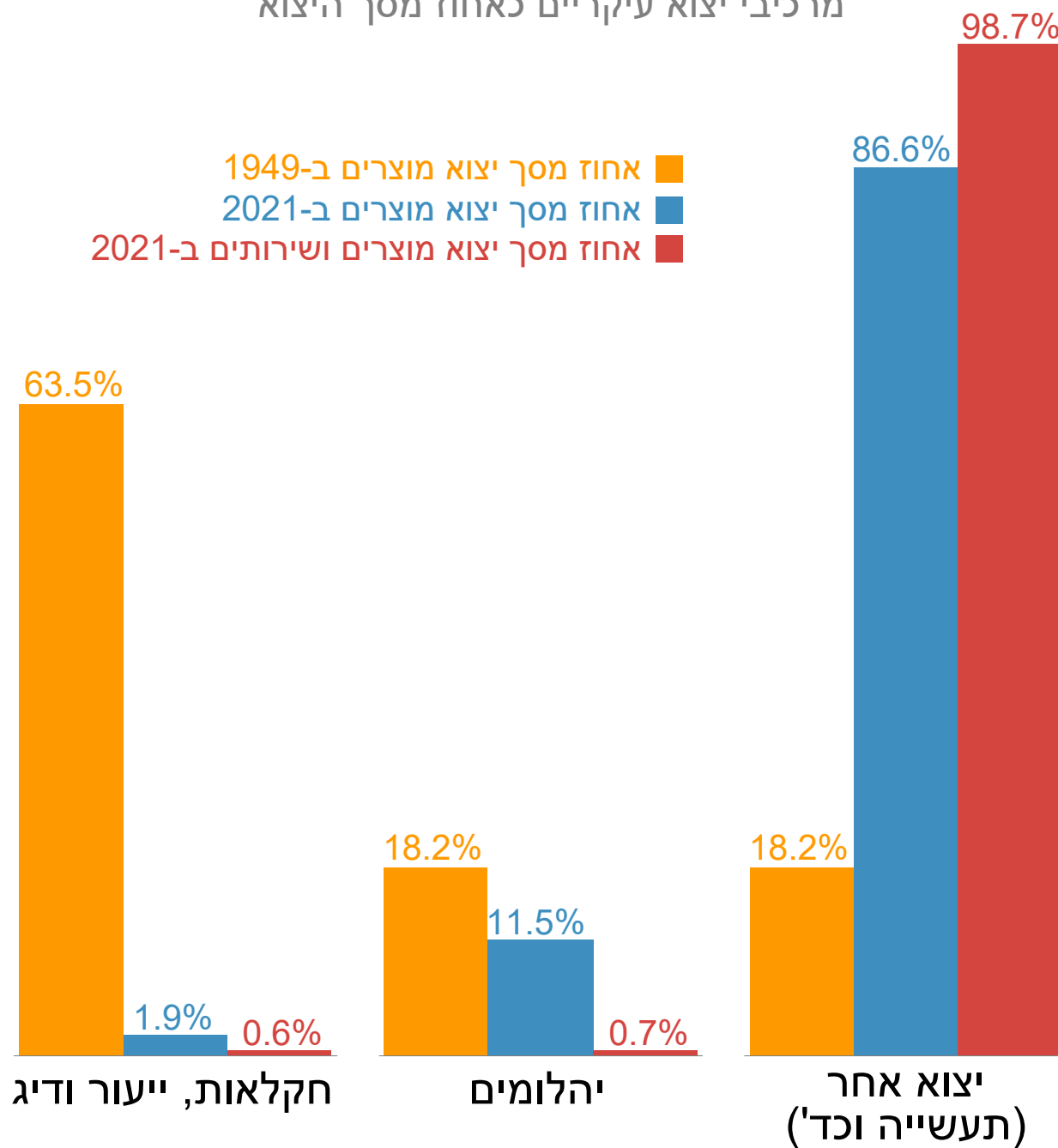
אלפי ק"מ נסועה לקילומטר כביש, 1970-2021

באותן שנים הפכה ישראל לאומת הסטארט אפ

שינוי במבנה היצוא של מדינת ישראל על פני זמן

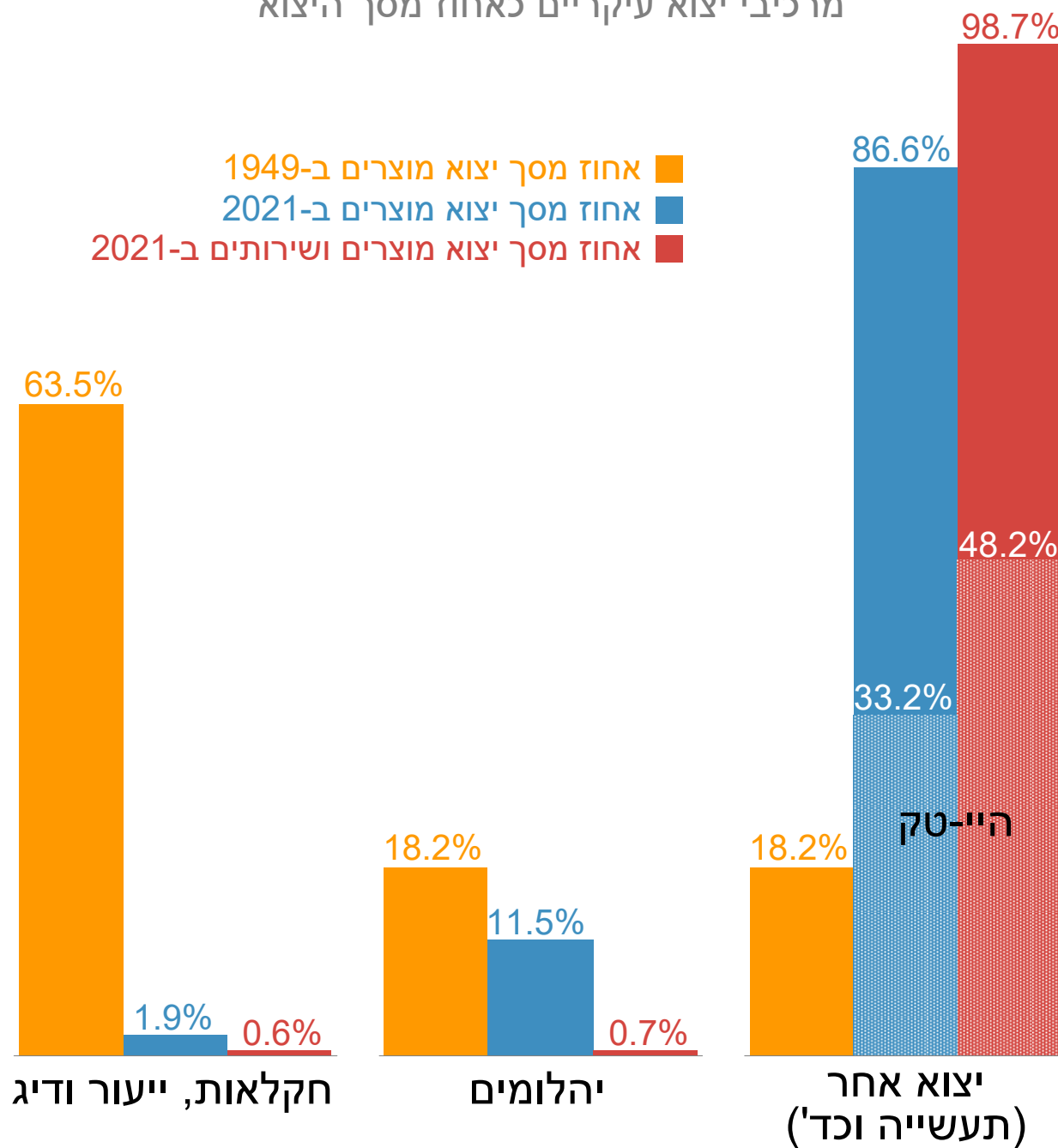
מרכיבי יצוא עיקריים כאחוז מסך היצוא

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

שינוי במבנה היצוא של מדינת ישראל על פני זמן

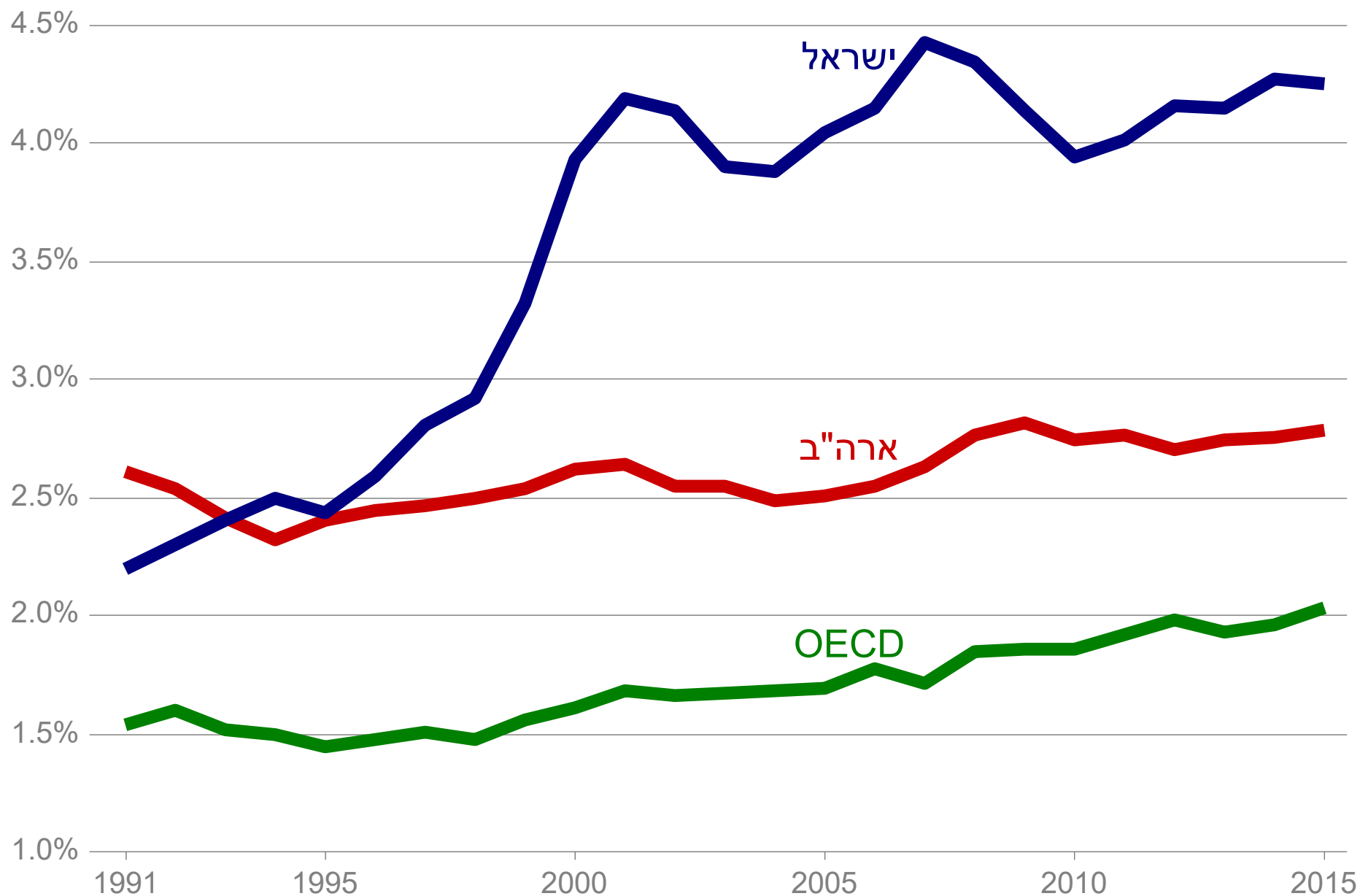
מרכיבי יצוא עיקריים כאחוז מסך היצוא

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

הוצאה מקומית על מו"פ

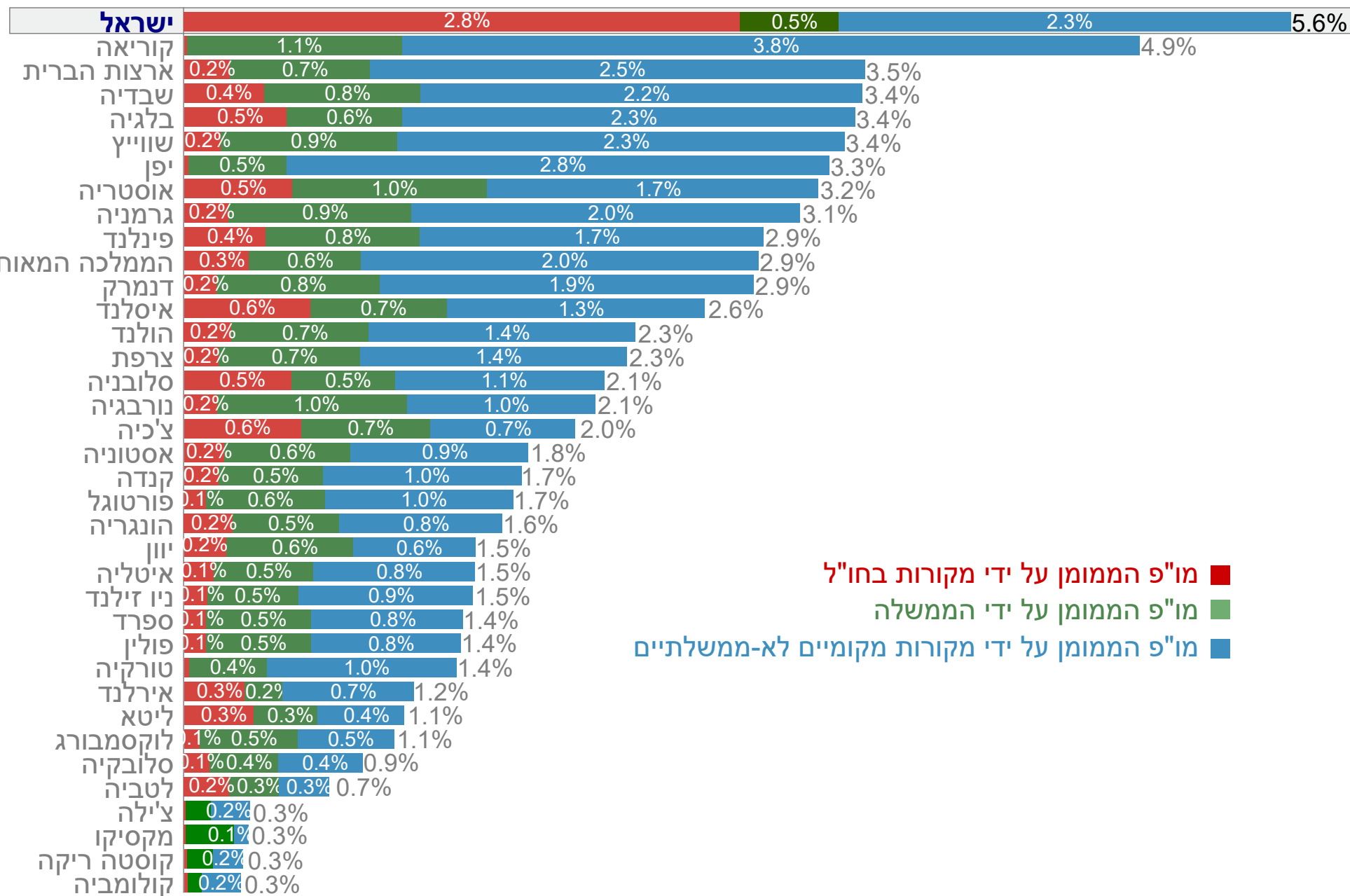
כאחוז מהתמ"ג, 1991-2015

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
נתונים: OECD

הוצאה מקומית על מו"פ

כאחוז מהתמ"ג, מדינות ה-OECD, ממוצע 2020-2022 *

■ מו"פ הממומן על ידי מקורות בחו"ל

■ מו"פ הממומן על ידי הממשלה

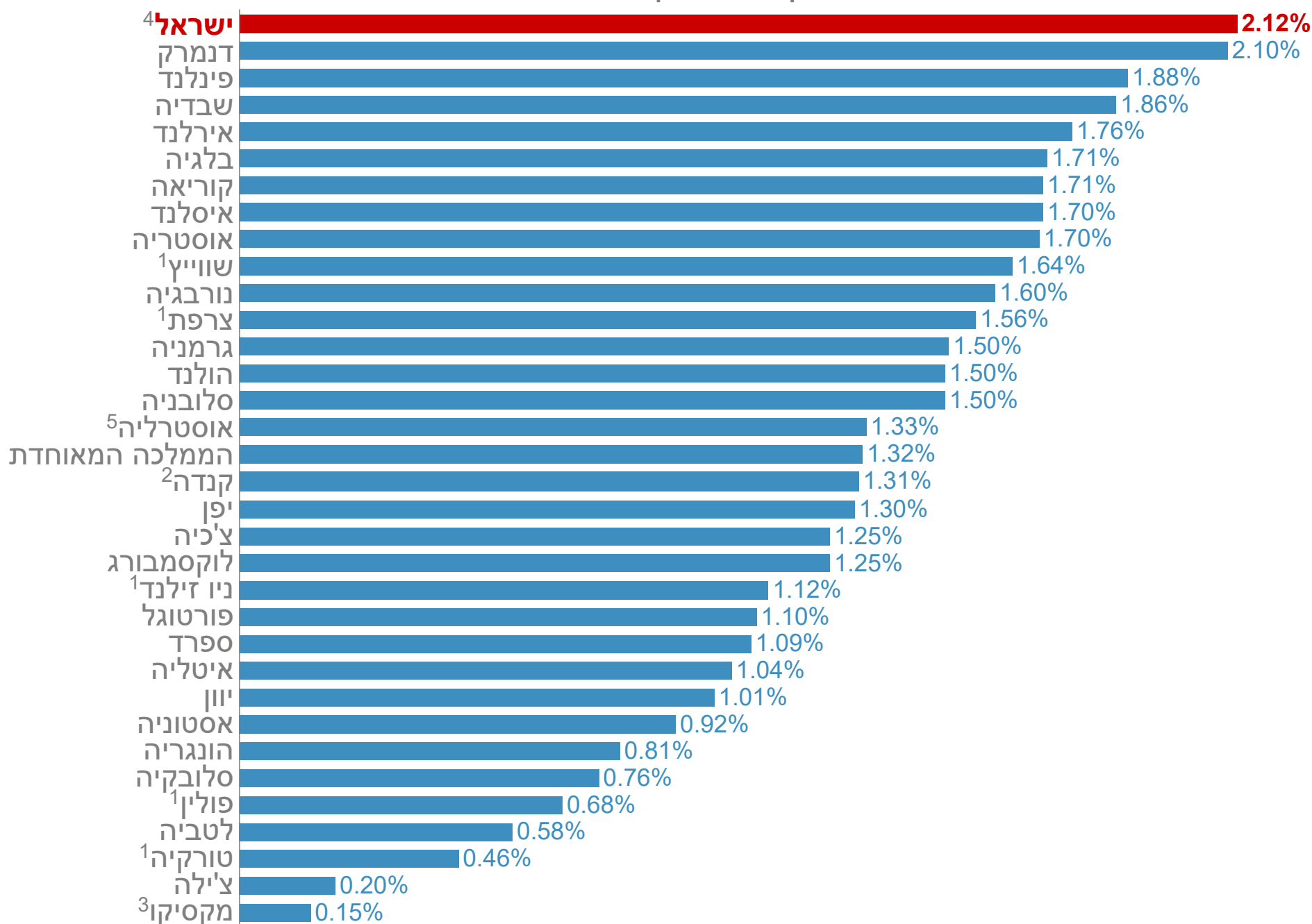
■ מו"פ הממומן על ידי מקורות מקומיים לא-ממשלתיים

מקור: יעל מלצר ואיל קמחי, מוסד שורש למחקר כלכלי-חברתי
נתונים: OECD

* ממוצע עבור כל המדינות מלבד דנמרק (2019) ומקסיקו (2017).

סה"כ כח אדם במו"פ

כאחוז מסך המועסקים, 2016

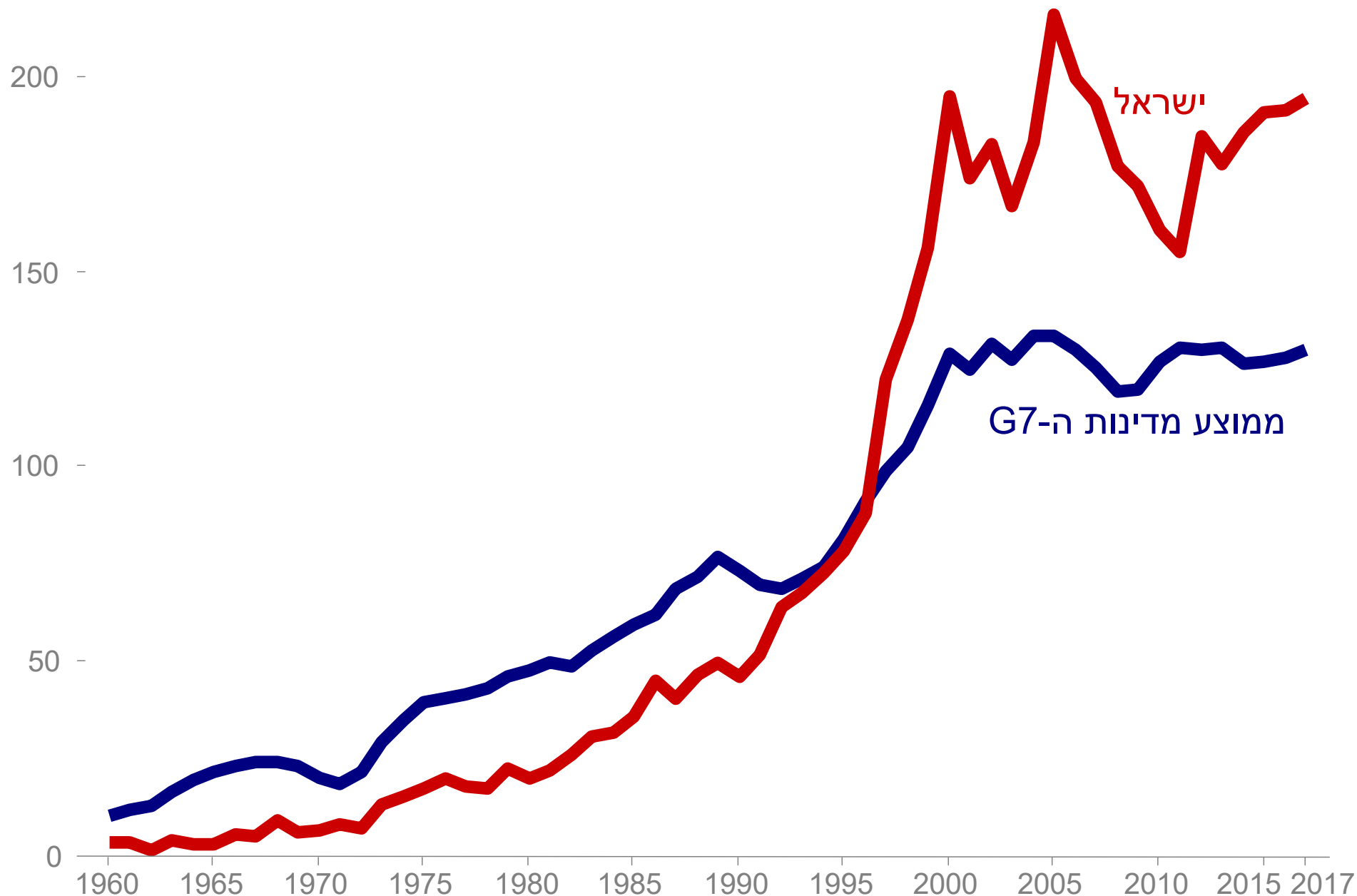

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
נתונים: OECD

2010 ⁵, 2012 ⁴, 2013 ³, 2014 ², 2015 ¹

מספר פטנטים יחסית לגודל מדינה

מספר פטנטים לכל מיליון תושבים*, ממוצע 1960-2017

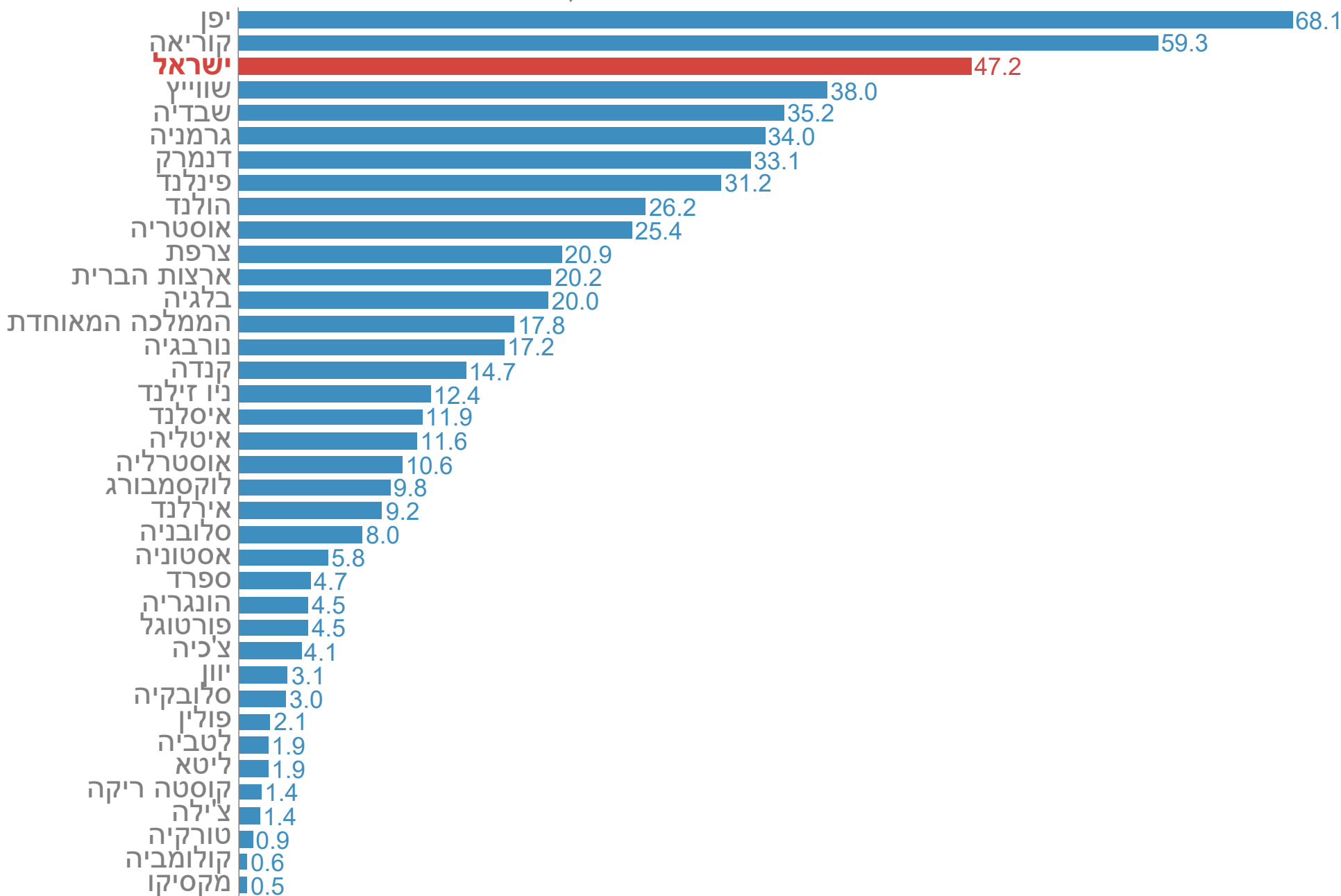

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
נתונים: OECD

* רק פטנטים שהוגשו לפחות בארבעה תחומי שיפוט שונים (כלומר, רק ההמצאות בעלות הערך הגבוה ביותר שביקשו הגנת פטנט).

מספר פטנטים יחסית לגודל מדינה

מספר פטנטים לכל 10 מיליארד דולר תמ"ג*, ממוצע 2016-2018

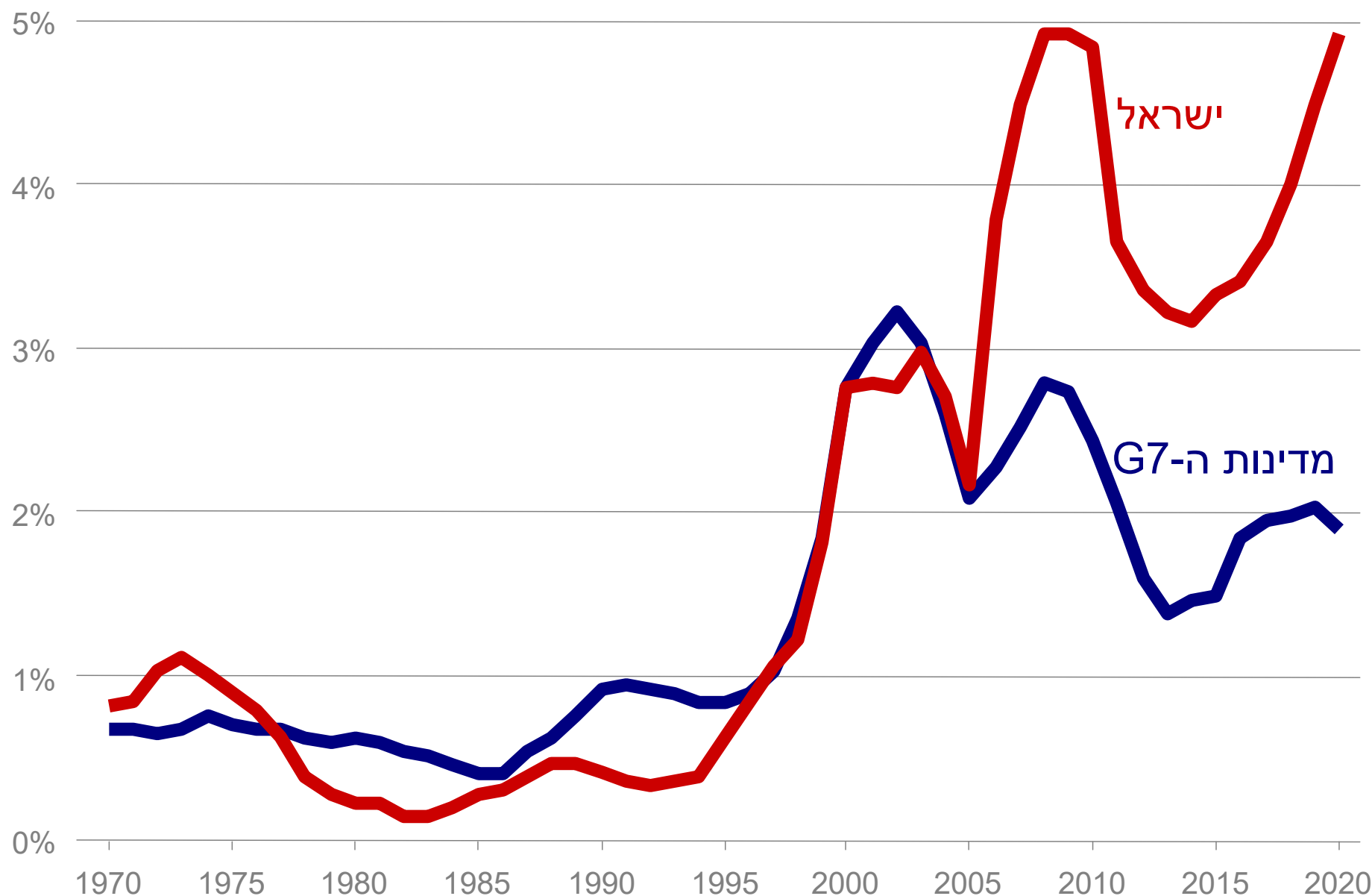

* רק פטנטים שהוגשו לפחות בארבעה תחומי שיפוט שונים (כלומר, רק ההמצאות בעלות הערך הגבוה ביותר שביקשו הגנת פטנט). התמ"ג לפי שווה ערך כח קניה בדולרים של 2015.

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
נתונים: OECD

השקעות זרות בישראל ובמדינות ה-G7

כאחוז מהתמ"ג, ממוצעים נעים של 5 שנים*, 1970-2020

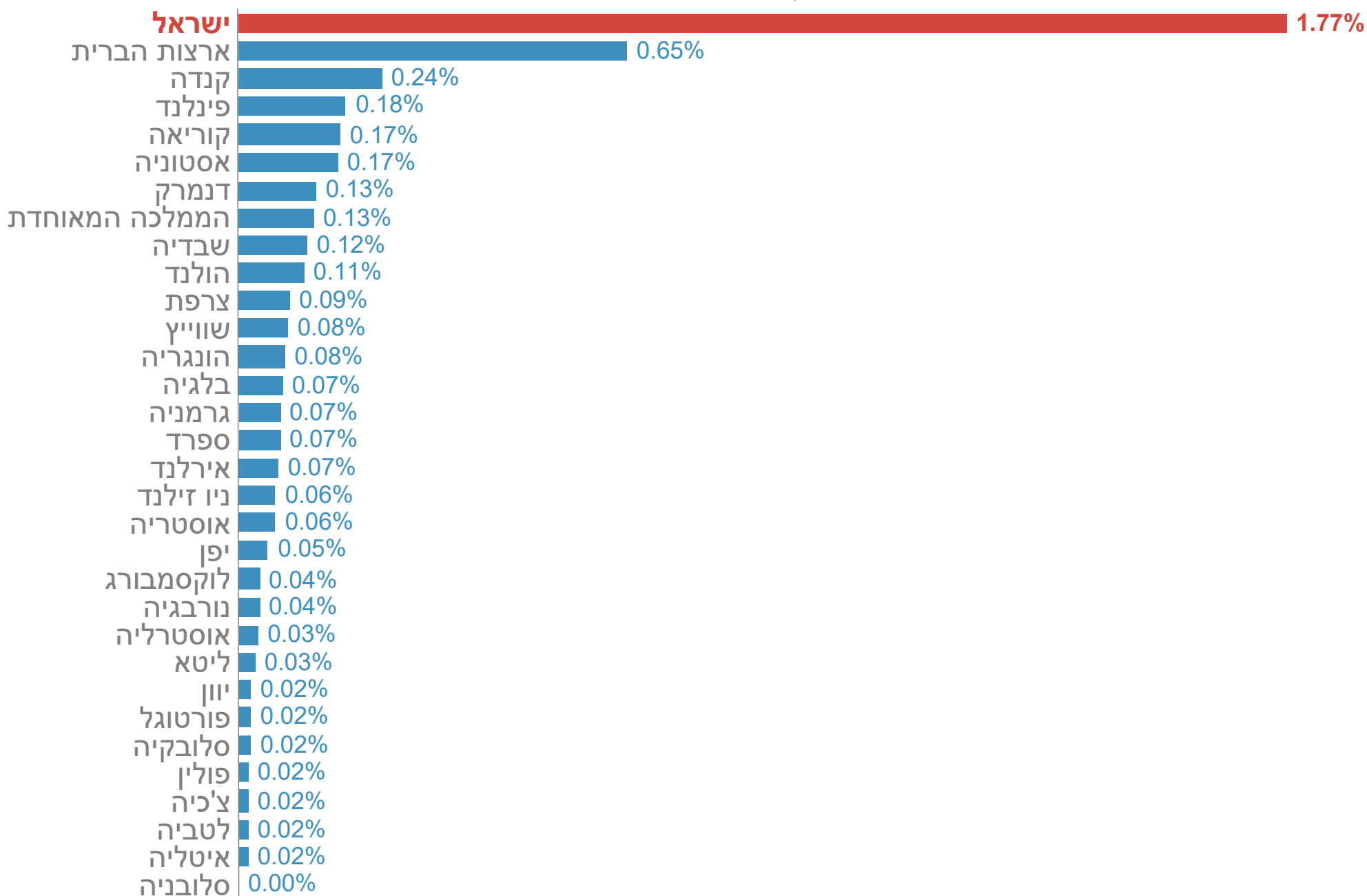

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: הבנק העולמי ו-UNCTAD

* החל מ-1974, כל שנה על ציר האופקי מייצגת ממוצע של אותה שנה עם 4 השנים שקדמו לה.

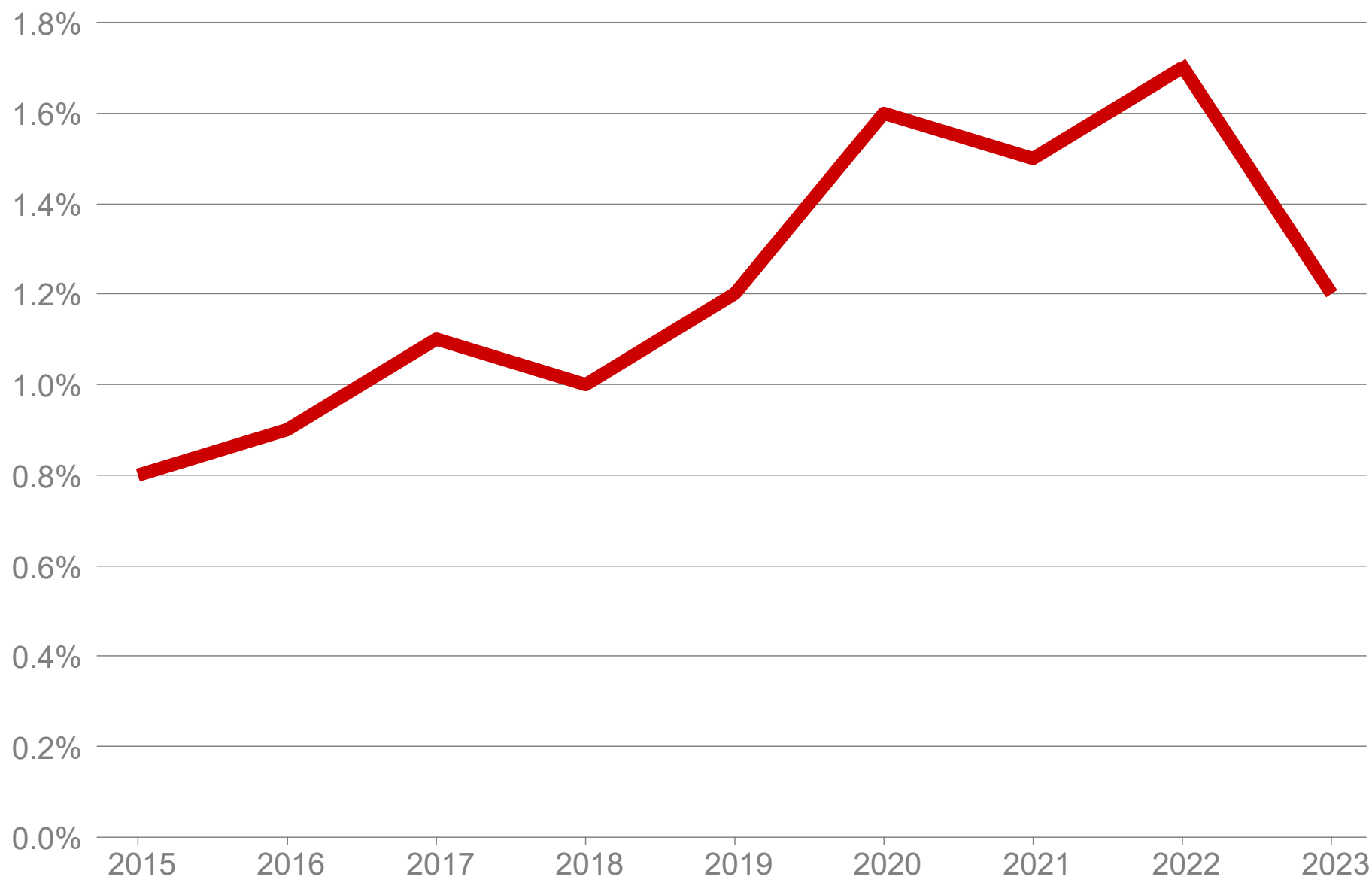
השקעות הון סיכון ב-OECD

כאחוז מהתמ"ג, ממוצע 2018-2021

השקעה בהון סיכון בישראל כאחוז מההשקעה בהון סיכון בעולם

2015-2023

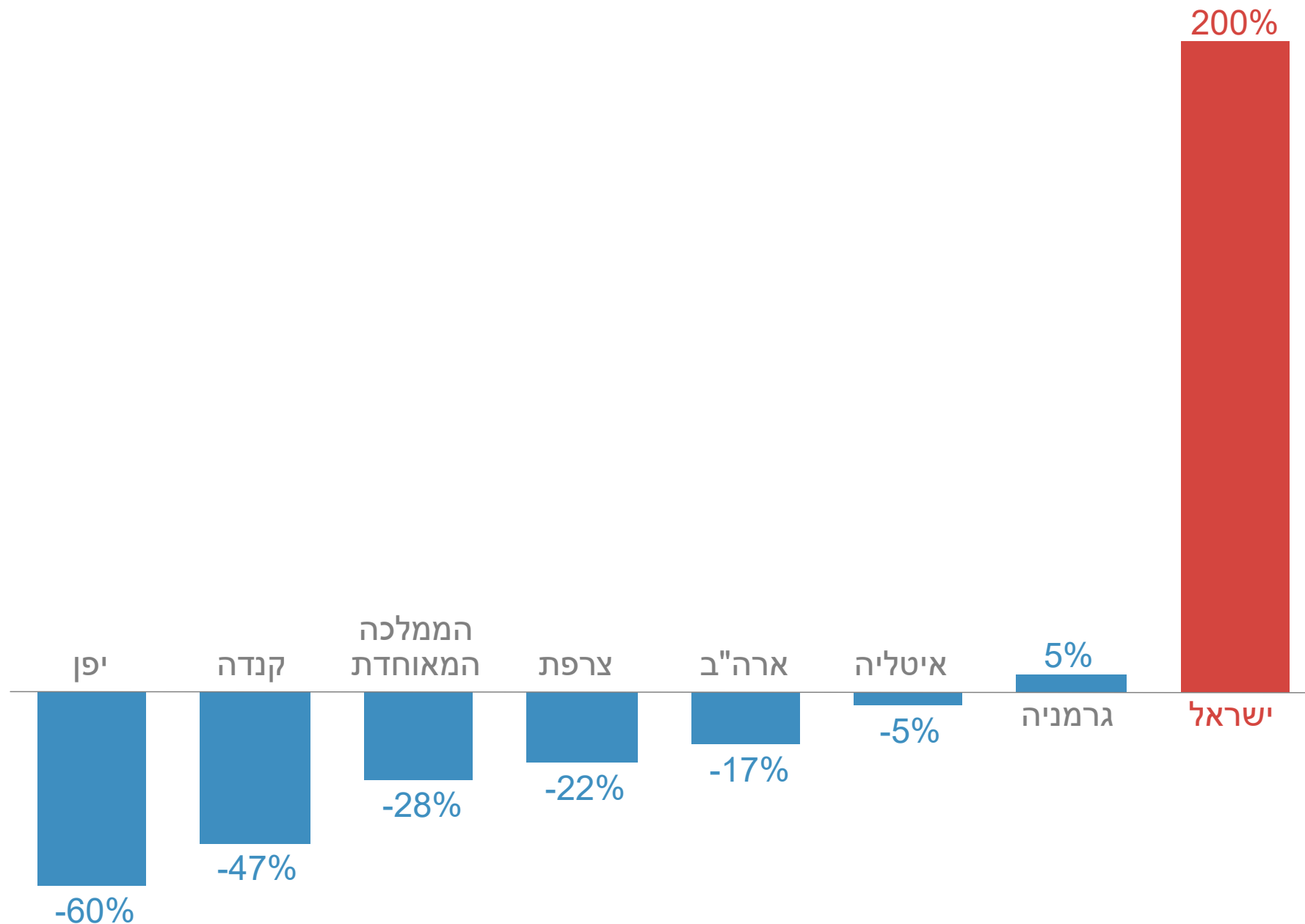

מקור: בנק ישראל

נתונים: רשות החדשנות על בסיס נתוני Pitchbook

שינוי ריאלי ביצוא טכנולוגיות מידע ותקשורת*

מדינות ה-G7 וישראל, 2007-2019

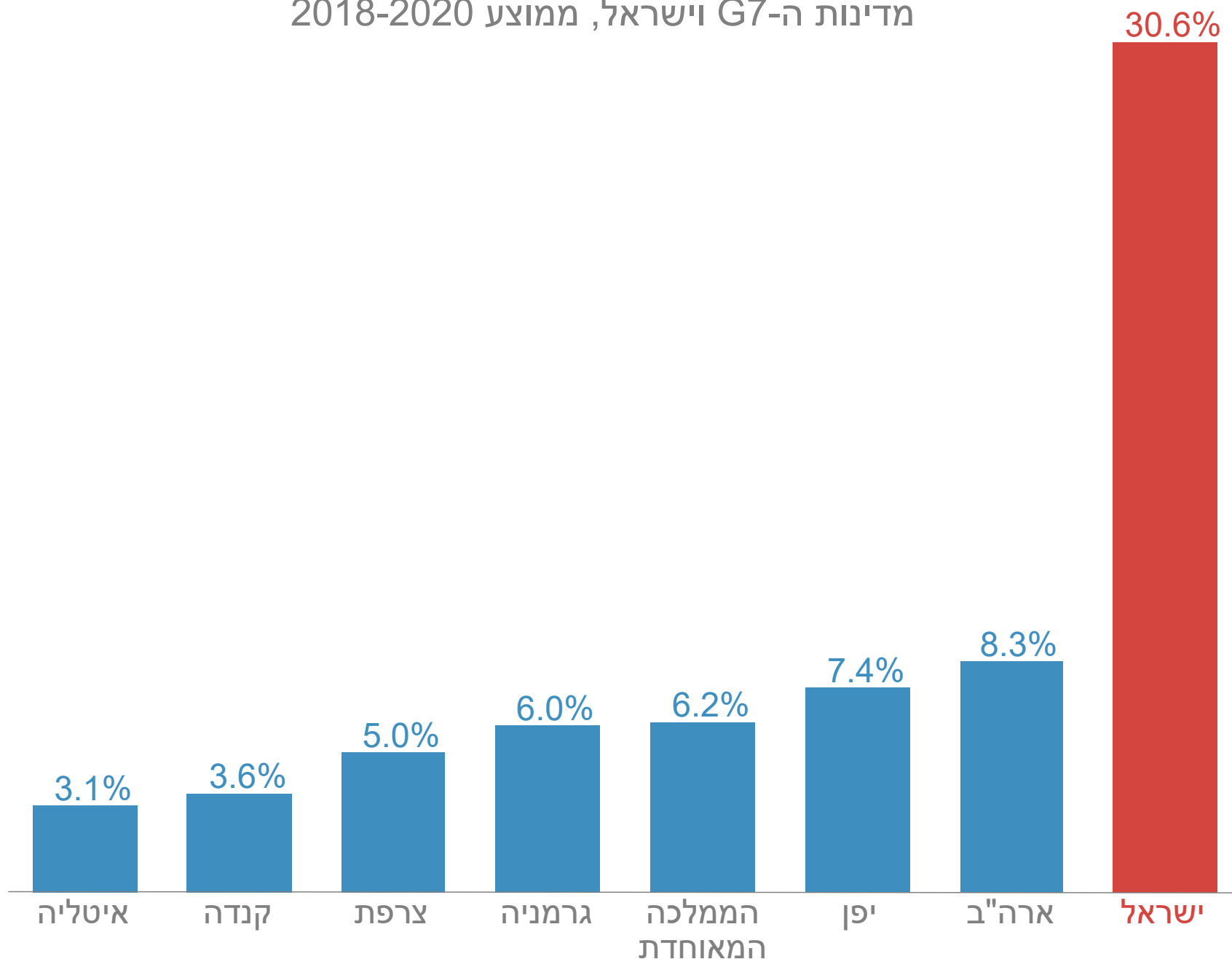

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: הבנק העולמי

* שינוי ביצוא שירותי ומוצרי מידע, תקשורת וטכנולוגיה בניכוי אינפלציה.

טכנולוגיות מידע ותקשורת כאחוז מהיצוא*

מדינות ה-G7 וישראל, ממוצע 2018-2020

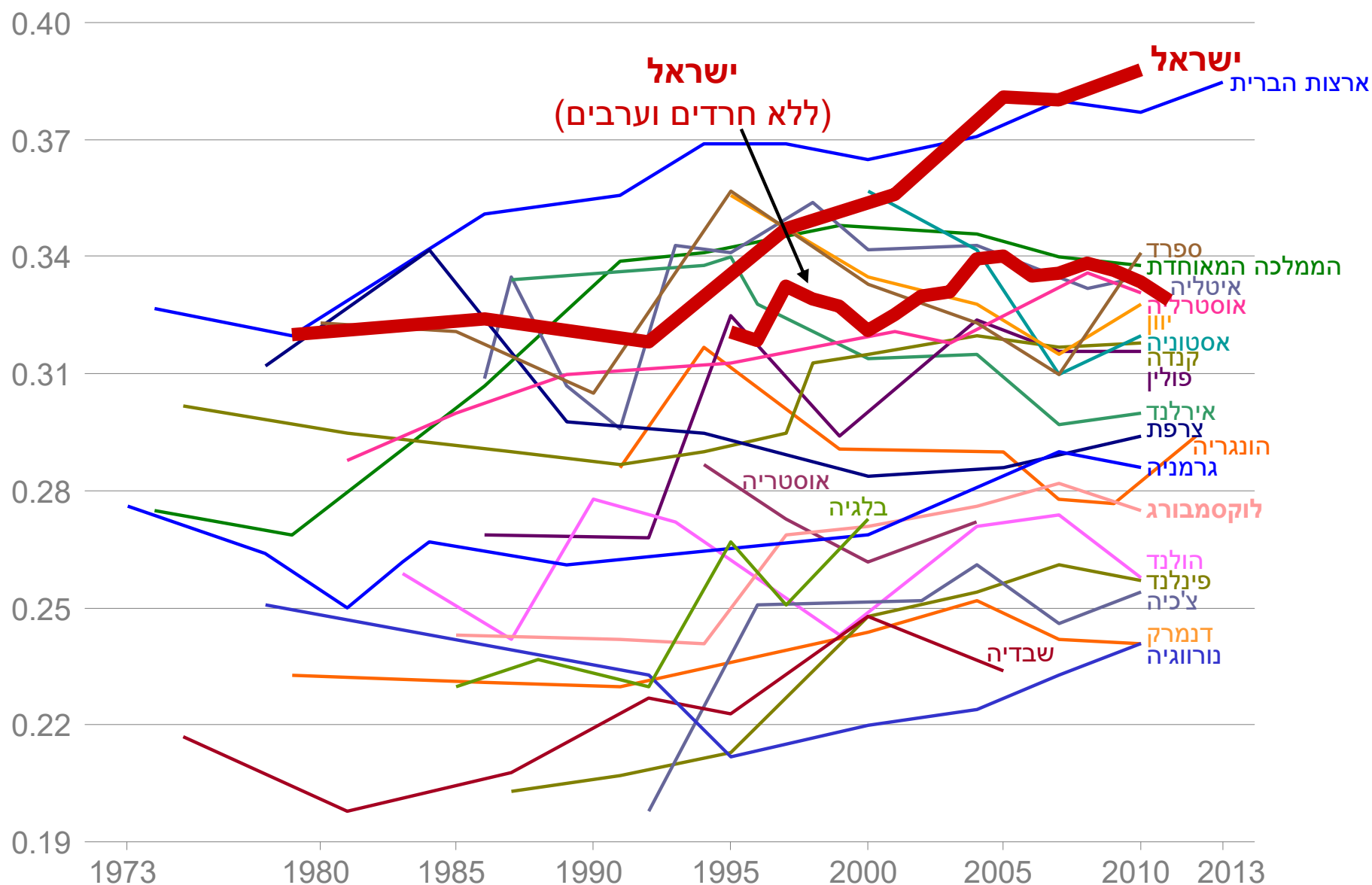
מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: הבנק העולמי

* שירותי ומוצרי מידע, תקשורת וטכנולוגיה כאחוז מיצוא שירותים ומוצרים.

מאחורי הקלעים באומת הסטארט אפ

אי שוויון בהכנסות פנויות*

מדד הג'יני ב-23 מדינות OECD, 1973-2013

מקור: דן בן-דוד ושרית מנחם כרמי, מוסד שורש למחקר כלכלי-חברתי
נתונים: Luxembourg Income Study והלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

* מדד הג'יני מבוסס על משקולות של יחידים

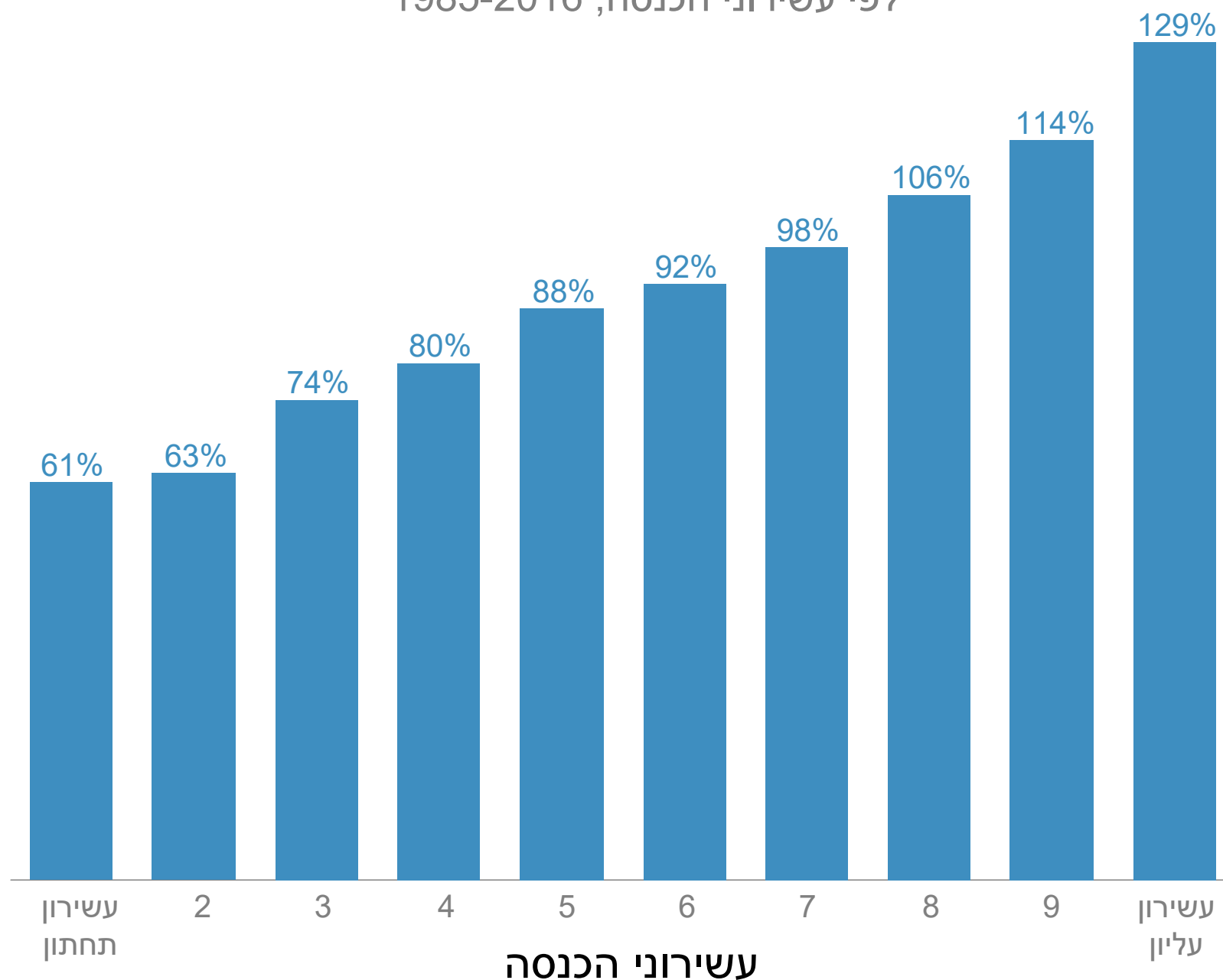
פערים בחינוך

סטיות תקן בתוך 25 מדינות OECD ובישראל

שנה	מבחן*	מספר המדינות המשתתפות (מתוך 25)	דירוג של ישראל
1999	TIMSS	14	מקום ראשון
2000	PISA	23	מקום ראשון
2003	TIMSS	14	מקום ראשון
2006	PISA	25	מקום ראשון
2007	TIMSS	11	מקום ראשון
2009	PISA	25	מקום ראשון
2011	TIMSS	11	מקום ראשון
2012	PISA	25	מקום ראשון
2015	TIMSS	13	מקום ראשון
2015	PISA	25	מקום ראשון

גידול מצטבר בהכנסות נטו של משקי בית*

לפי עשירוני הכנסה, 1985-2016

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

* שינוי מצטבר בהכנסה הכספית החודשית נטו של משקי בית שבראשם שכירים (עירוניים בלבד עד 1998)

הגדרה:

$$\frac{X_{98}}{X_{97}} = \text{שינוי יחסי}$$

לדוגמא:

$$\left. \begin{aligned} \frac{110}{100} - \frac{100}{100} &= \frac{10}{100} \\ = 1.1 - 1 &= 0.1 \end{aligned} \right\} = 10\%$$

מעבר מהכנסה נומינלית (מחירים שוטפים) להכנסה ריאלית (מחירים קבועים)

$$I_{70}^{70} = P_{70} * Q_{70}$$

הכנסה ב-1970 במחירי 1970:
(כלומר, במחירים שוטפים)

שינויים בהכנסה הנומינלית

$$\frac{I_{98}^{98}}{I_{70}^{70}} = \frac{P_{98} * Q_{98}}{P_{70} * Q_{70}} = \left[\frac{P_{98}}{P_{70}} \right] \left[\frac{Q_{98}}{Q_{70}} \right]$$

$$\text{שיעור האינפלציה} = \left[\frac{P_{98}}{P_{70}} \right] \text{ אך}$$

מעבר מהכנסה נומינלית (מחירים שוטפים) להכנסה ריאלית (מחירים קבועים)

$$A = B * C \quad \longrightarrow \quad C = A/B$$

שינויים בהכנסה הנומינלית

$$\frac{I_{98}^{98}}{I_{70}^{70}} = \frac{P_{98} * Q_{98}}{P_{70} * Q_{70}} = \left[\frac{P_{98}}{P_{70}} \right] \left[\frac{Q_{98}}{Q_{70}} \right]$$

$$\text{שיעור האינפלציה} = \left[\frac{P_{98}}{P_{70}} \right] \text{ אך}$$

מעבר מהכנסה נומינלית (מחירים שוטפים) להכנסה ריאלית (מחירים קבועים)

$$A = B * C \quad \longrightarrow \quad C = A/B$$

רוצים:

שינויים בהכנסה ריאלית

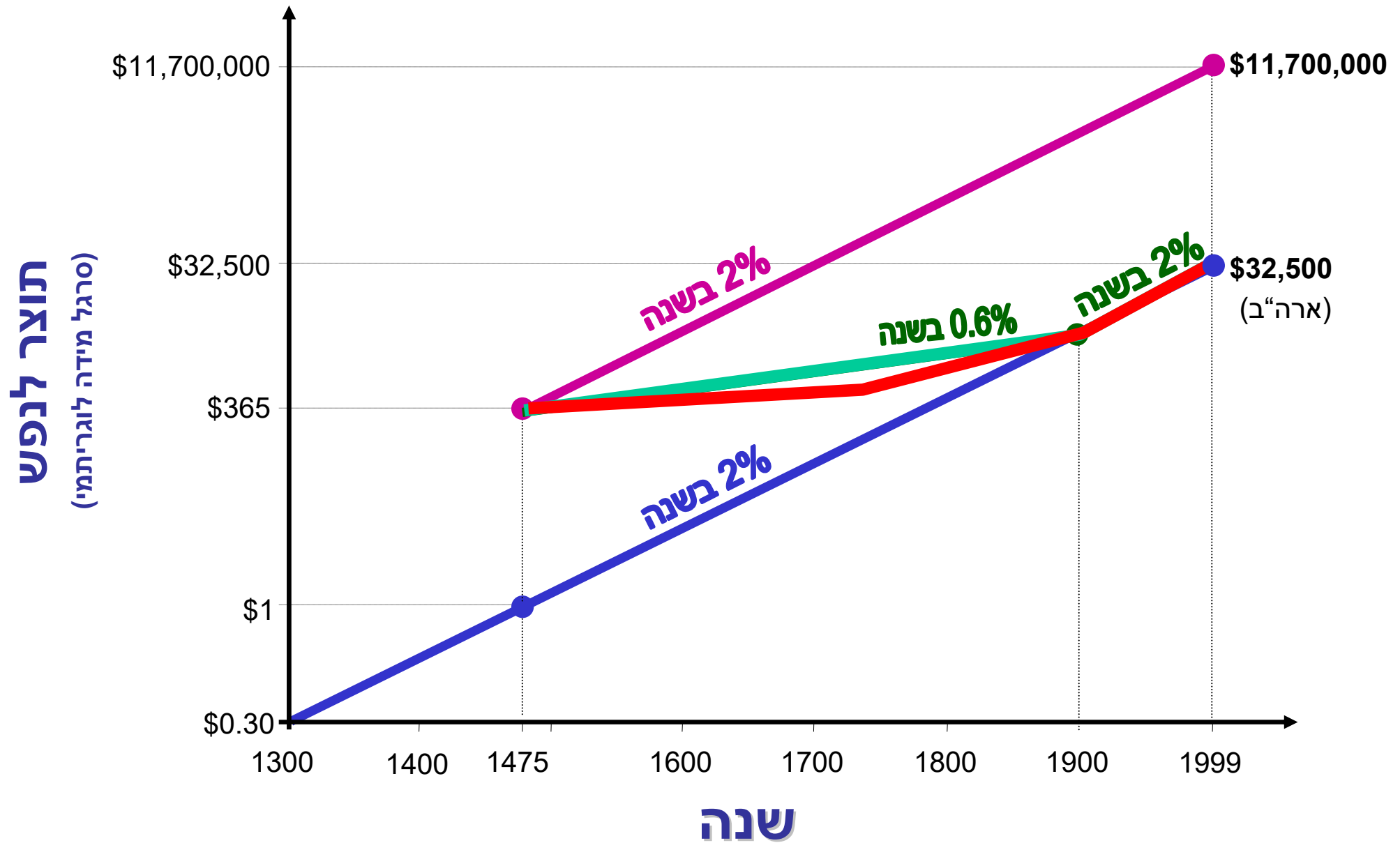
כדי לנטרל את השפעת האינפלציה על השינויים בהכנסה הנומינלית

$$\frac{Q_{98}}{Q_{70}} = \frac{I_{98}^{98}}{I_{70}^{70}} \div \frac{P_{98}}{P_{70}} = \frac{I_{98}^{98}}{I_{70}^{70} \left[\frac{P_{98}}{P_{70}} \right]} = \frac{I_{98}^{98}}{I_{70}^{98}} = \frac{\text{הכנסה ב-1998 במחירי 1998}}{\text{הכנסה ב-1970 במחירי 1998}}$$

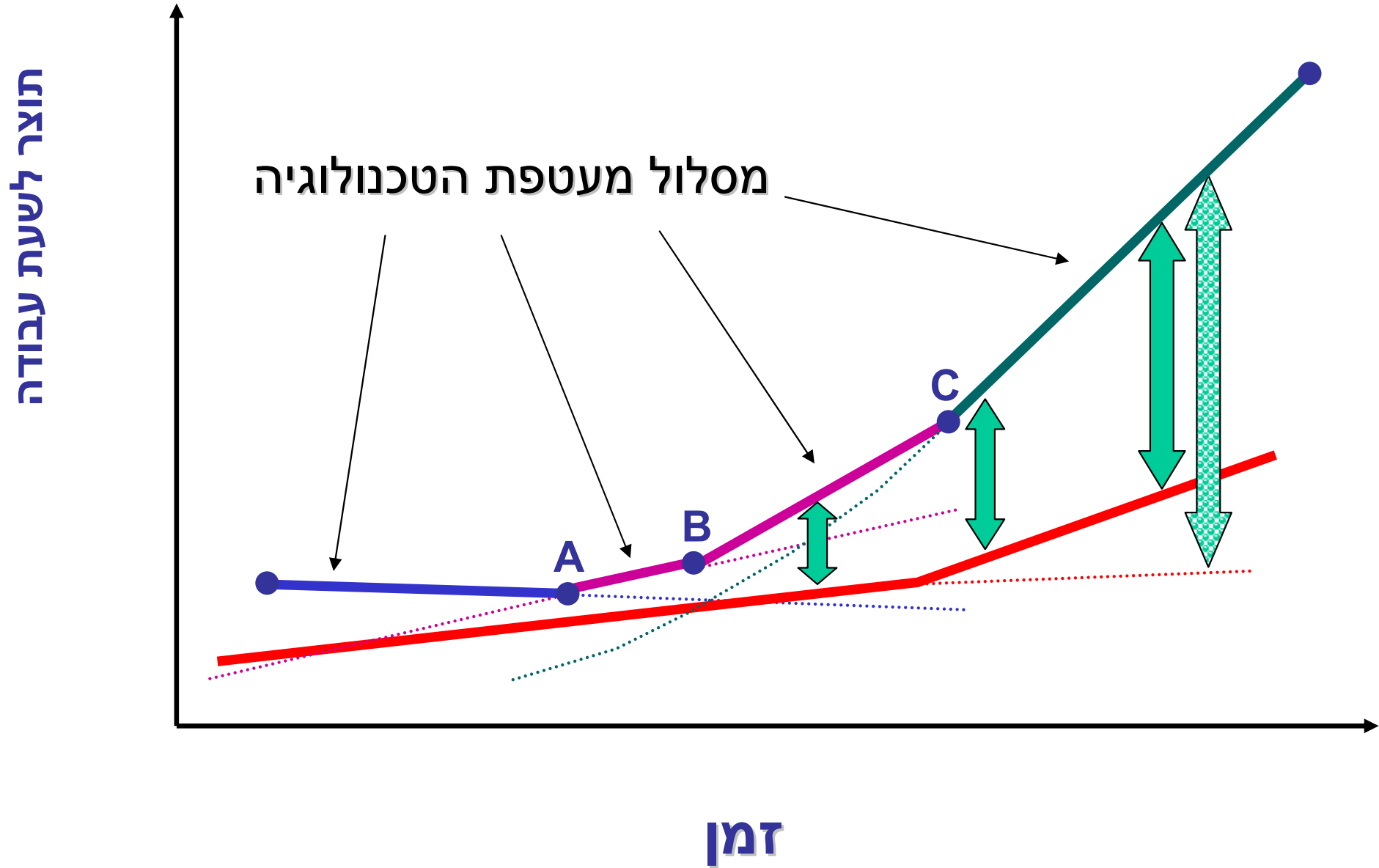
$$I_{70}^{70} \left[\frac{P_{98}}{P_{70}} \right] = \cancel{P_{70}} * Q_{70} \left[\frac{P_{98}}{\cancel{P_{70}}} \right] = P_{98} * Q_{70} = I_{70}^{98}$$

צמיחה כלכלית

קצב צמיחת מעטפת הטכנולוגיה

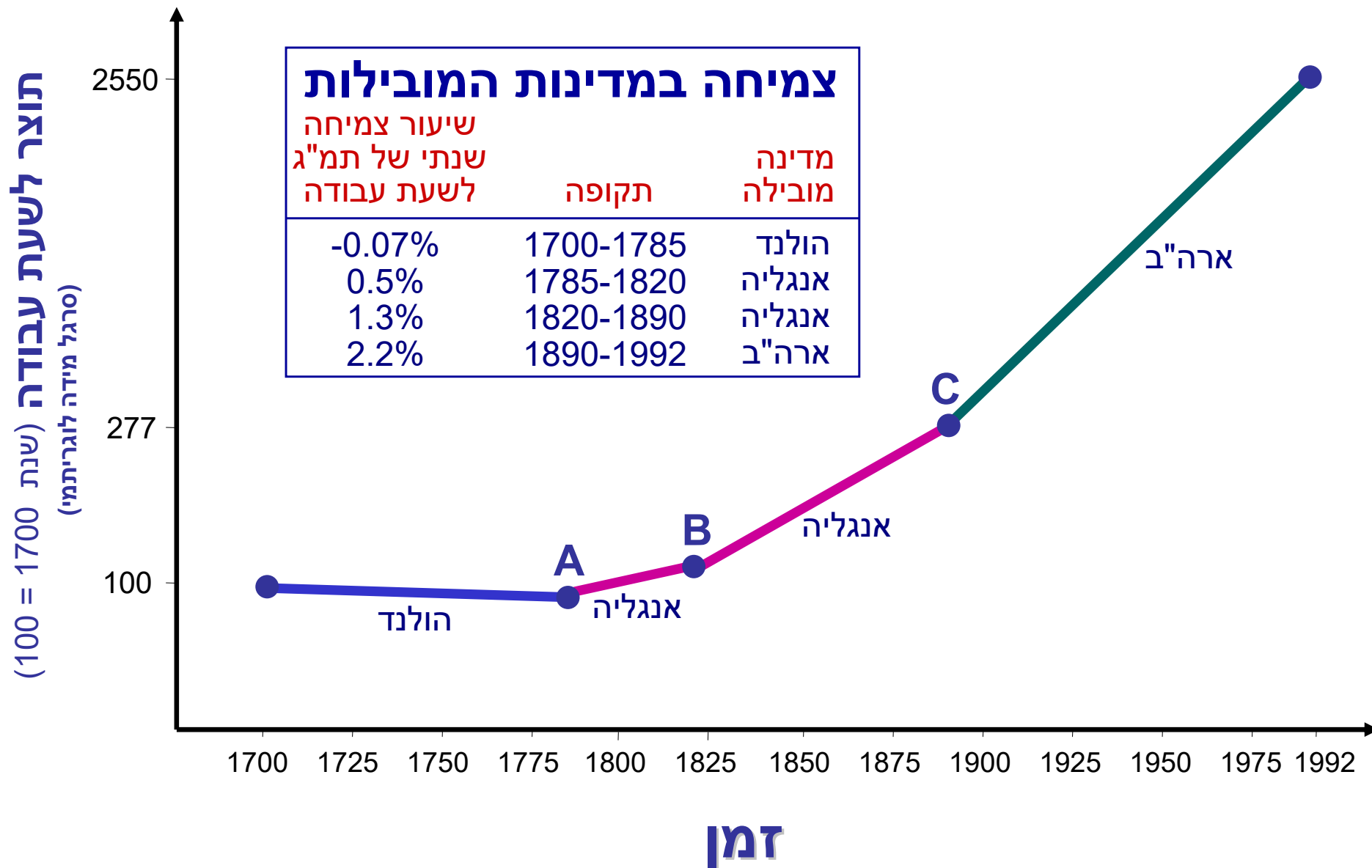
מסלולי צמיחה ובנית המעטפת הטכנולוגית

מקור: דן בן-דוד, אוניברסיטת תל-אביב
עיבוד נתוני (Maddison 1982, 1995)

עקומת המעטפת הטכנולוגית

1700-1992

מקור: דן בן-דוד, אוניברסיטת תל-אביב

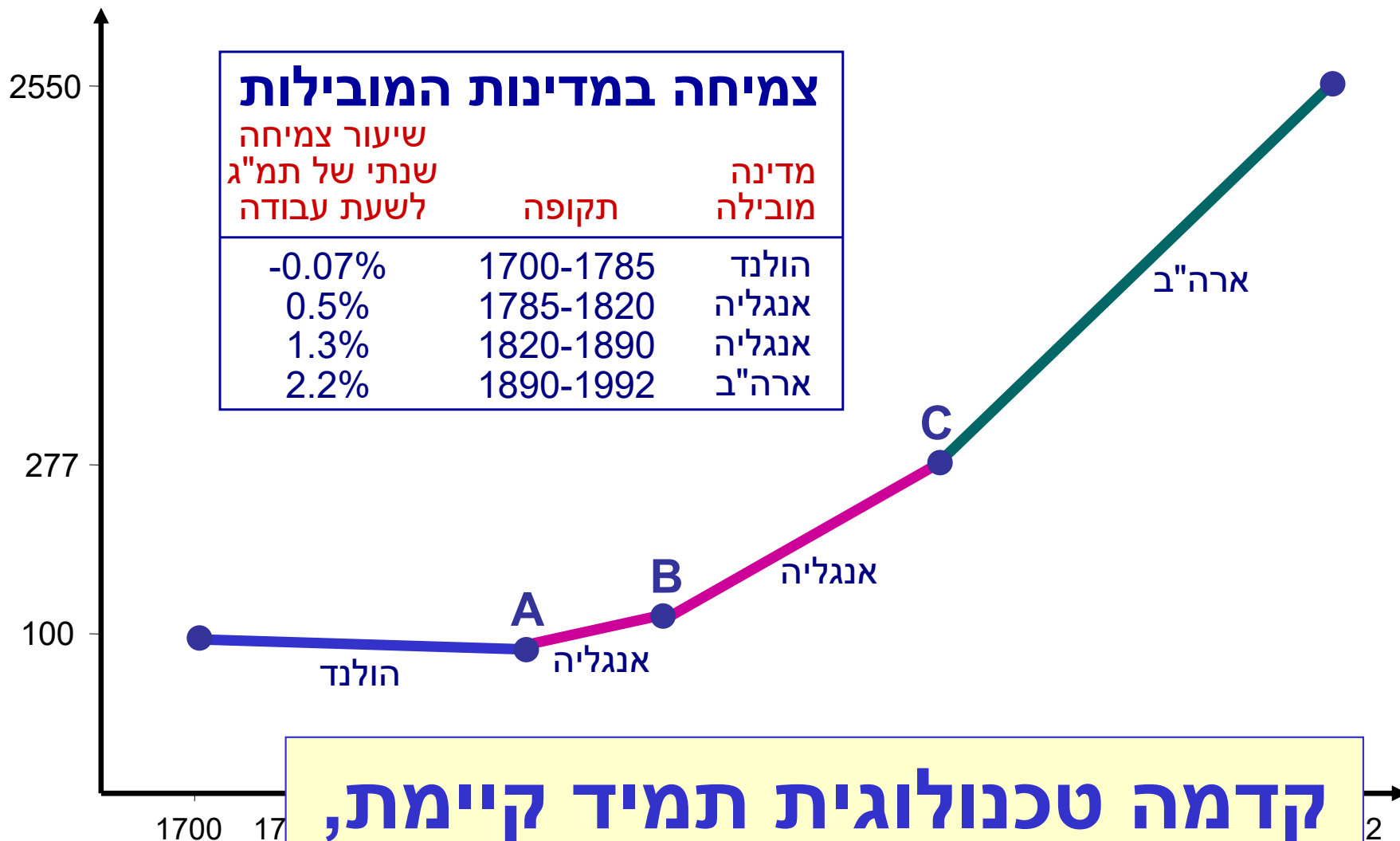
עיבוד נתוני (Maddison 1982, 1995)

עקומת המעטפת הטכנולוגית

1700-1992

תוצר לשעת עבודה (שנת 1700 = 100)

(סרגל מידה לוגריתמי)

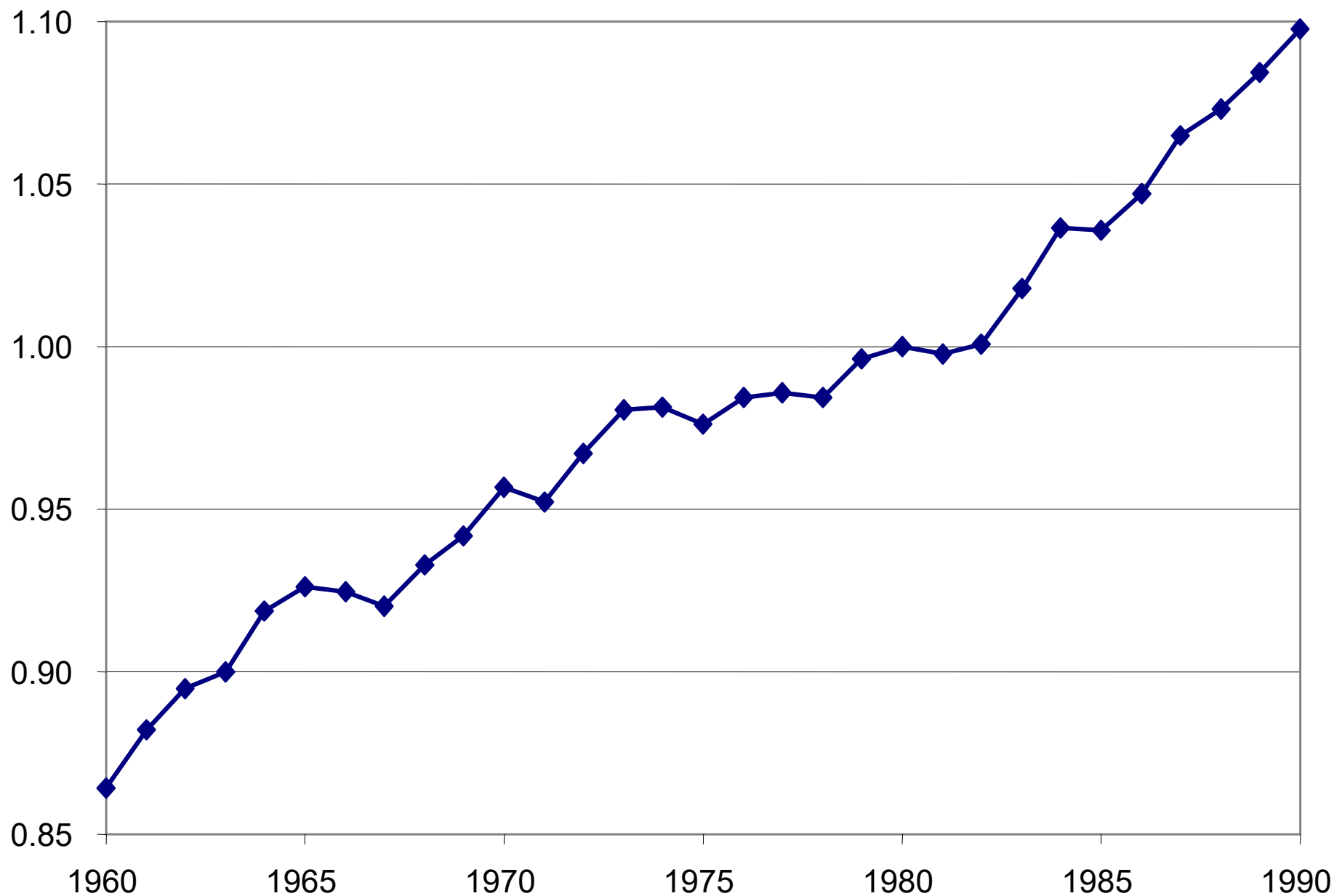

קדמה טכנולוגית תמיד קיימת, אך מדיניות כלכלית בתוך כל מדינה קובעת את מידת ניצול הטכנולוגיה.

פערי הכנסות בעולם, 1960-1990

(104 מדינות)

סטיות תקן של הלוג של התוצר לנפש

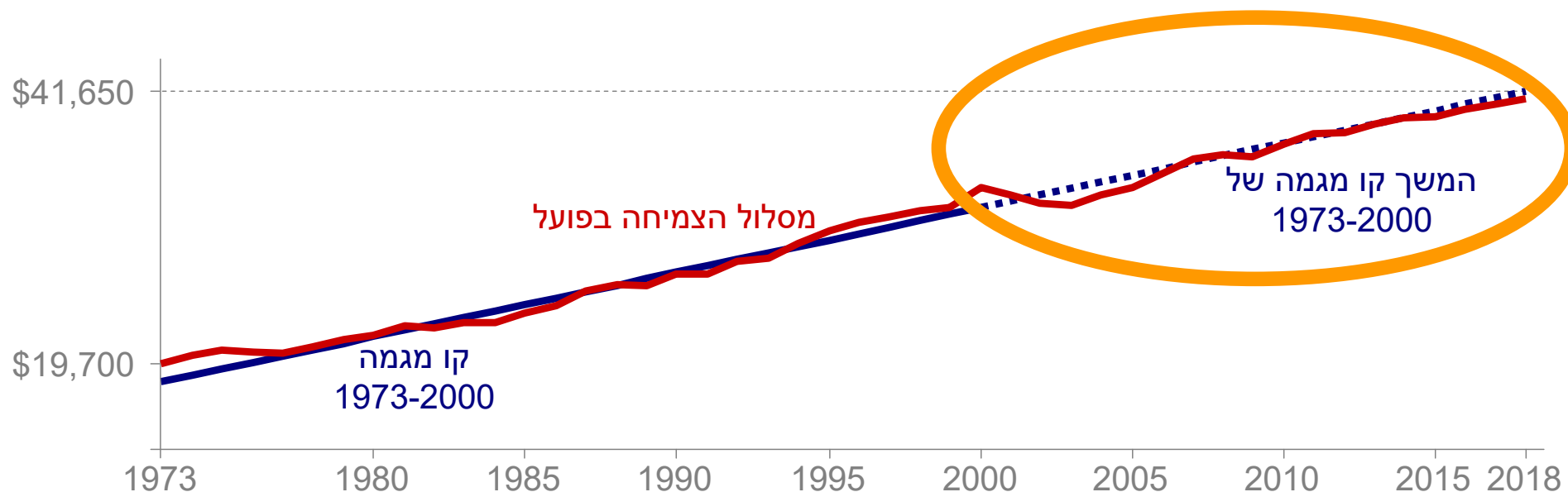
לקחים

מהניסוי הטבעי
הגדול של ישראל

בשנות האלפיים

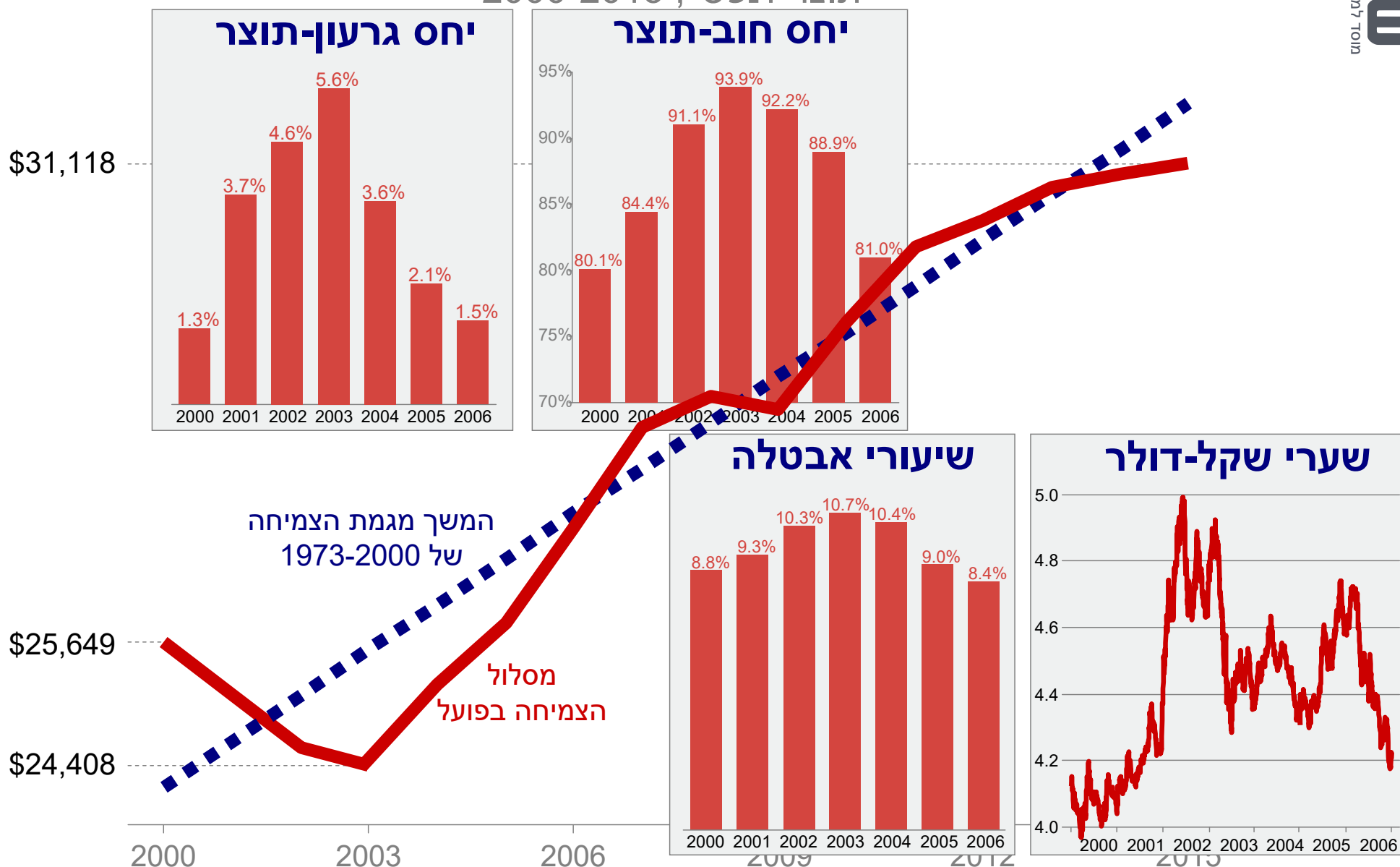
מסלול הצמיחה הכלכלית של ישראל

תמ"ג לנפש*, 1973-2018

מסלול הצמיחה של ישראל

תוצר לנפש*, 2000-2015

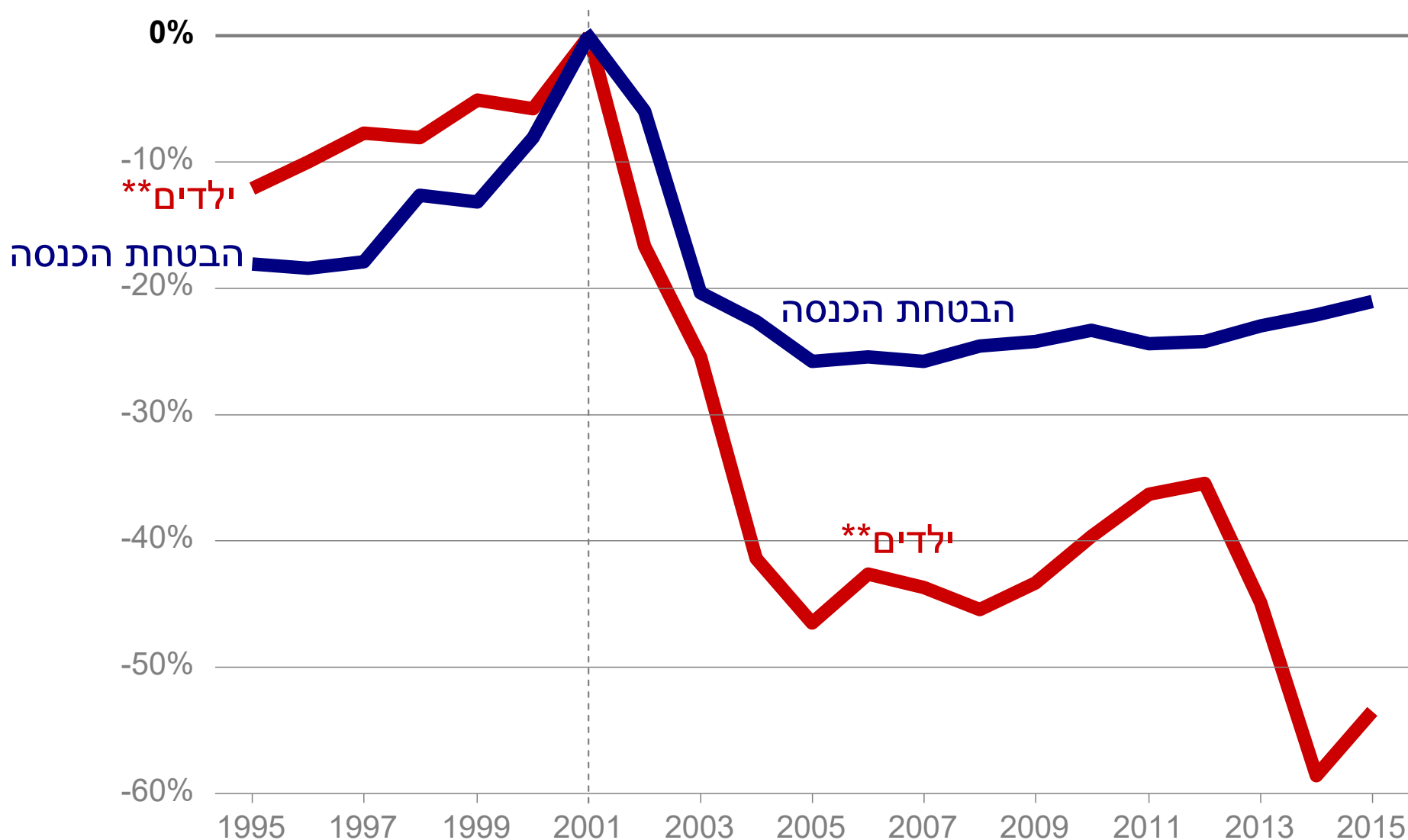

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

* מחירי 2010, מתואמים לפי יחס כוח הקנייה. סרגל מידה לוגריתמי.

גמלאות ממוצעות למקבל*, 1995-2015

פערים שנתיים לעומת 2001

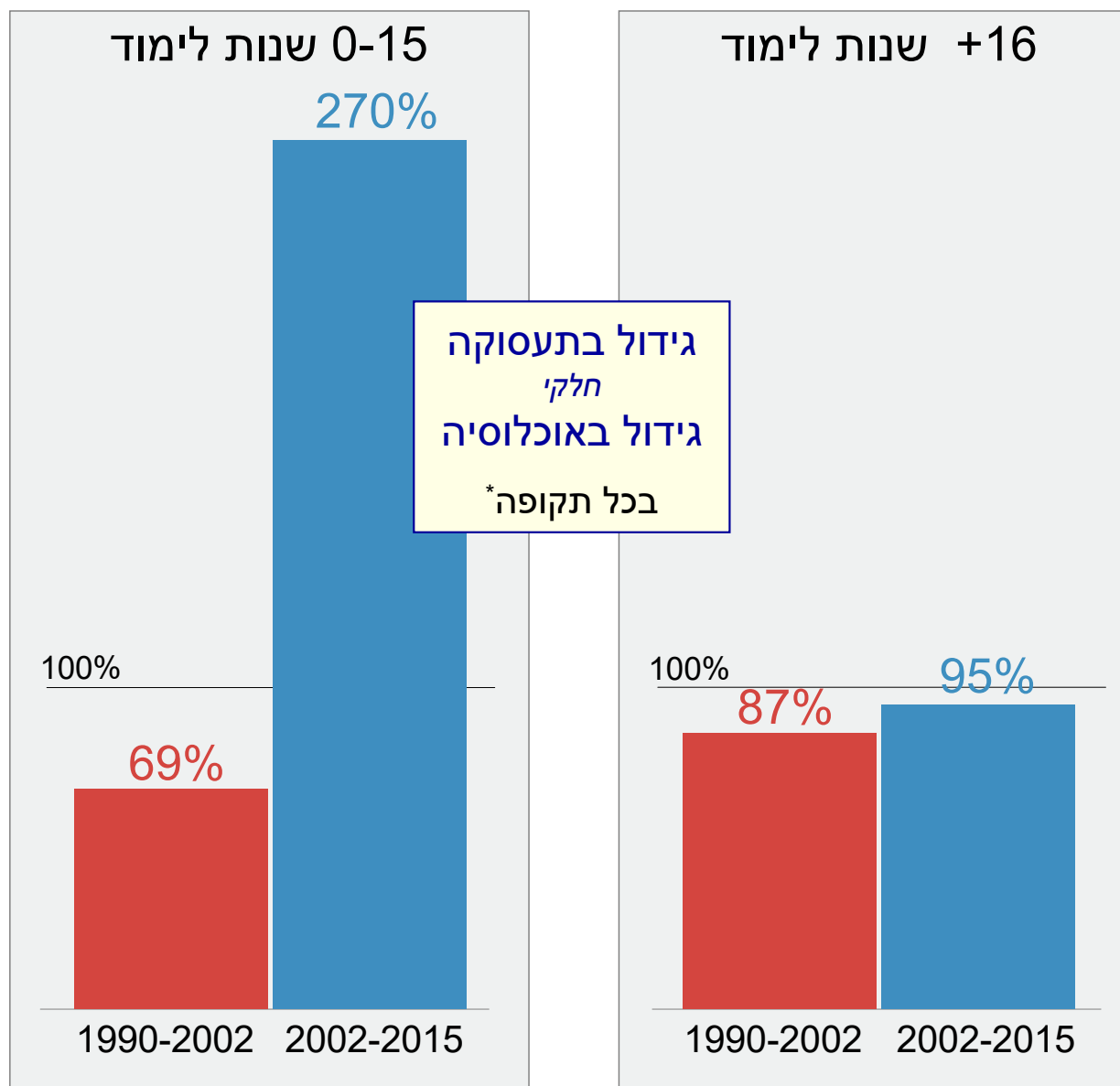

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: המוסד לביטוח לאומי

* שינויים במונחים ריאליים (כלומר, לאחר ניכוי האינפלציה)
** סך קצבאות ילדים למשק בית

גידול יחסי בתעסוקה לפי רמת השכלה

לפני ואחרי המיתון הקשה בישראל מזה עשורים, בני 35-54

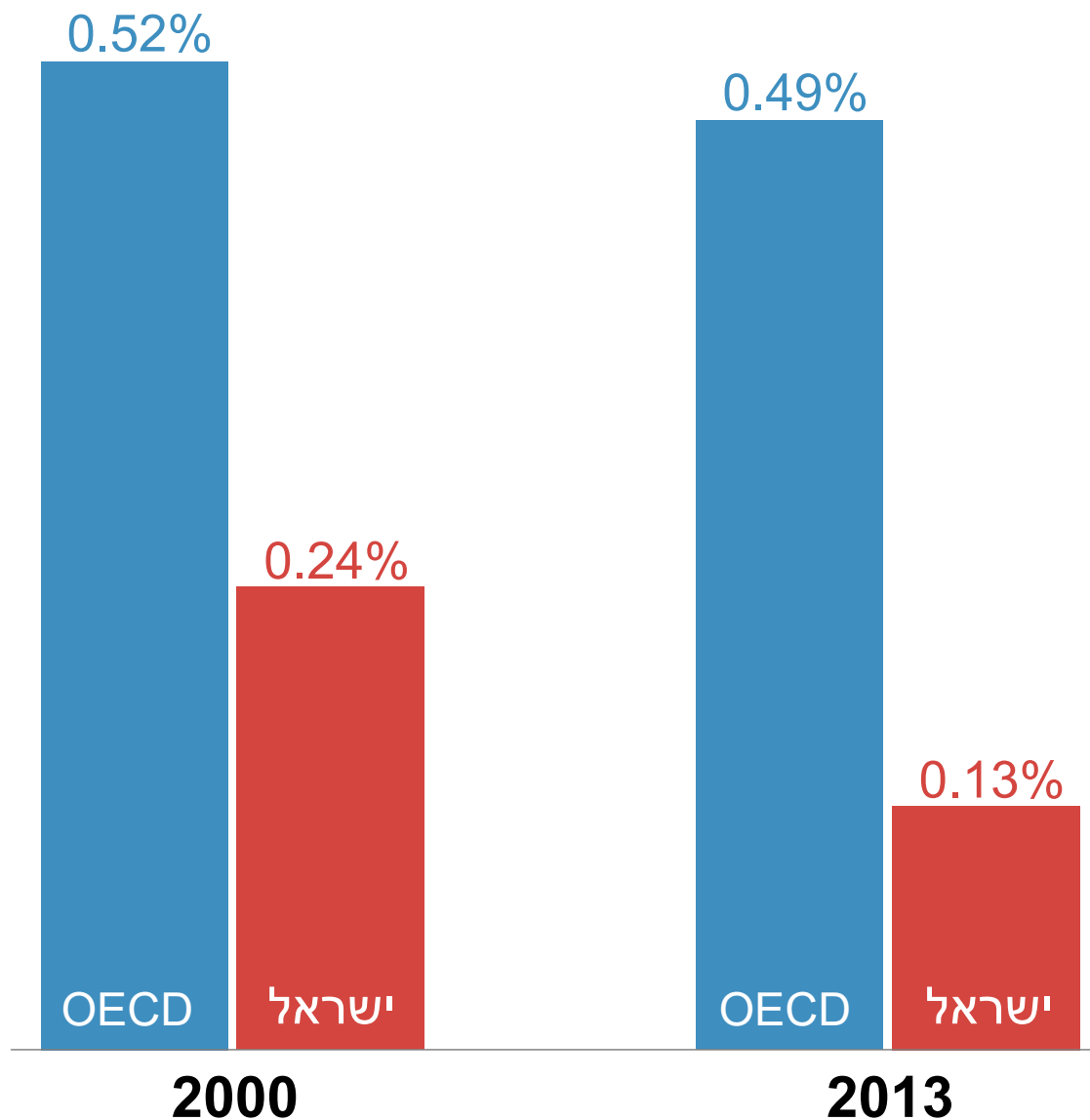

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

* לדוגמא, המשמעות של 69% היא שעבור כל גידול של 100 באוכלוסיה בעלת 0-15 שנות לימוד היה גידול של 69 במספר המועסקים עם 0-15 שנות לימוד.

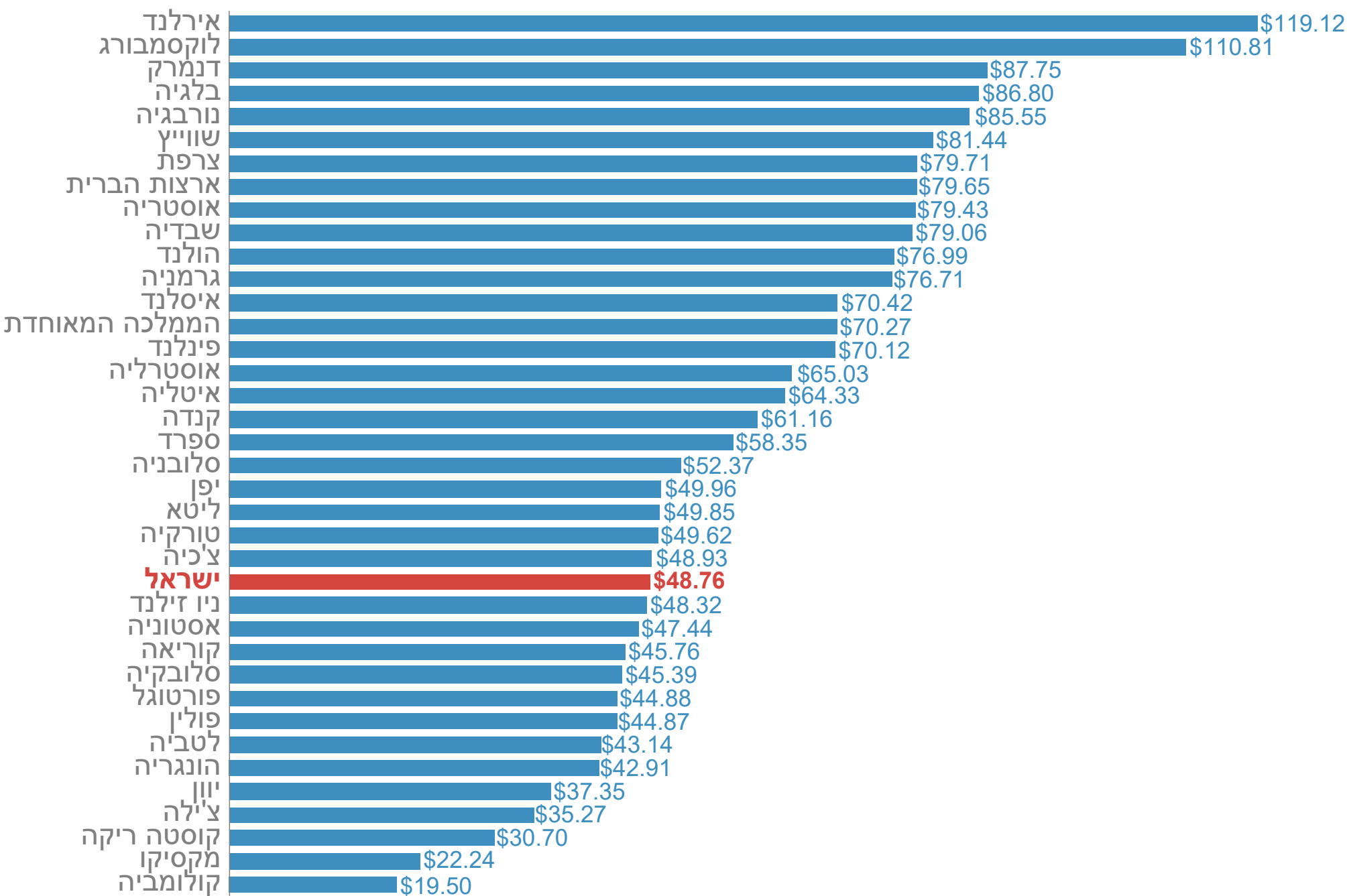
מדיניות פעילה להכשרת עובדים ב-OECD ובישראל

הוצאה ציבורית כאחוז מהתמ"ג ב-2000 וב-2013

פריון עבודה ב-2020

תמ"ג לשעת עבודה ב-38 מדינות OECD

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים מה-OECD

* בדולרים שוטפים לפי יחס כח קניה.

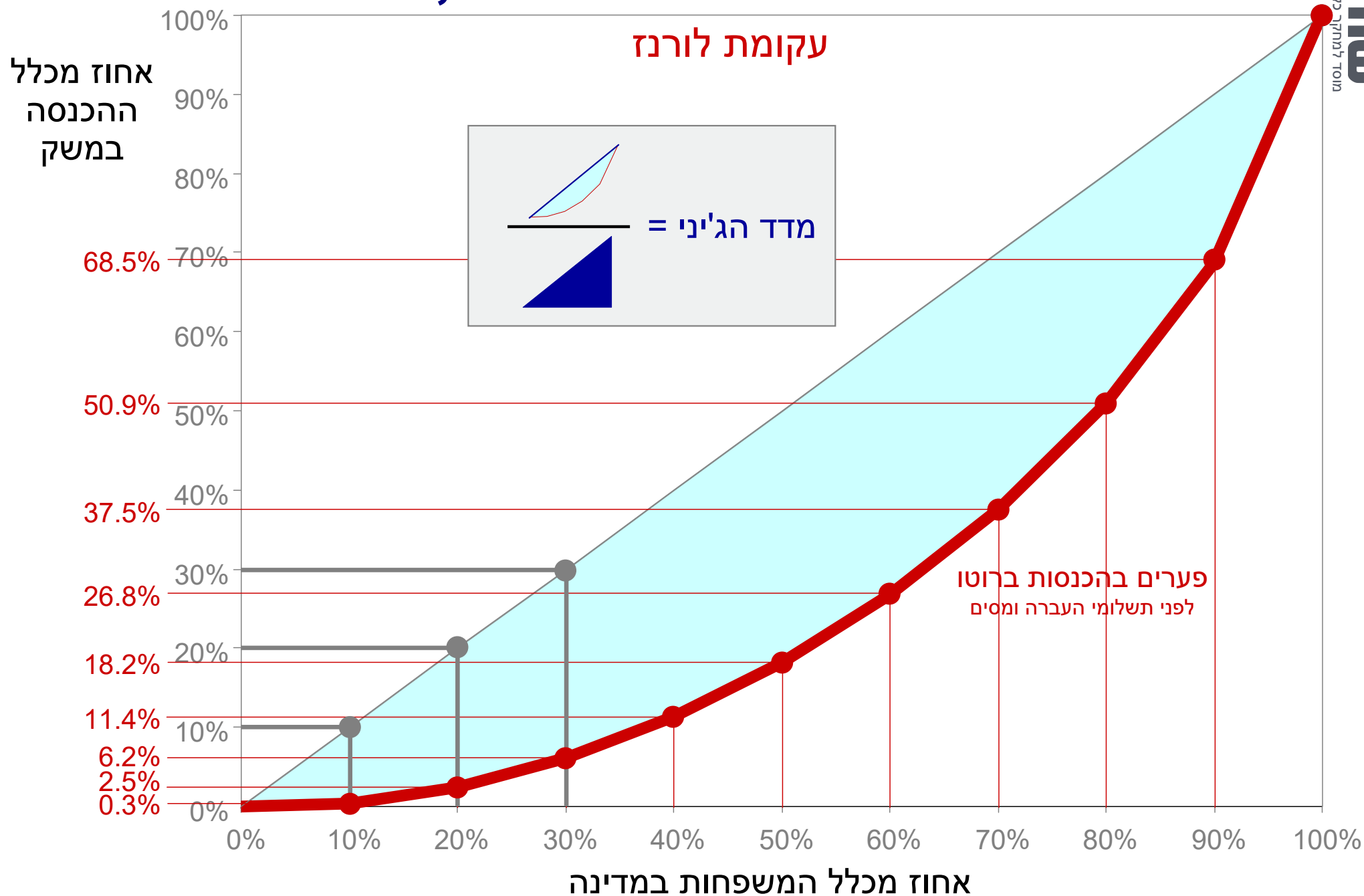
אי-שוויון

“Which country today has the greatest equality?”

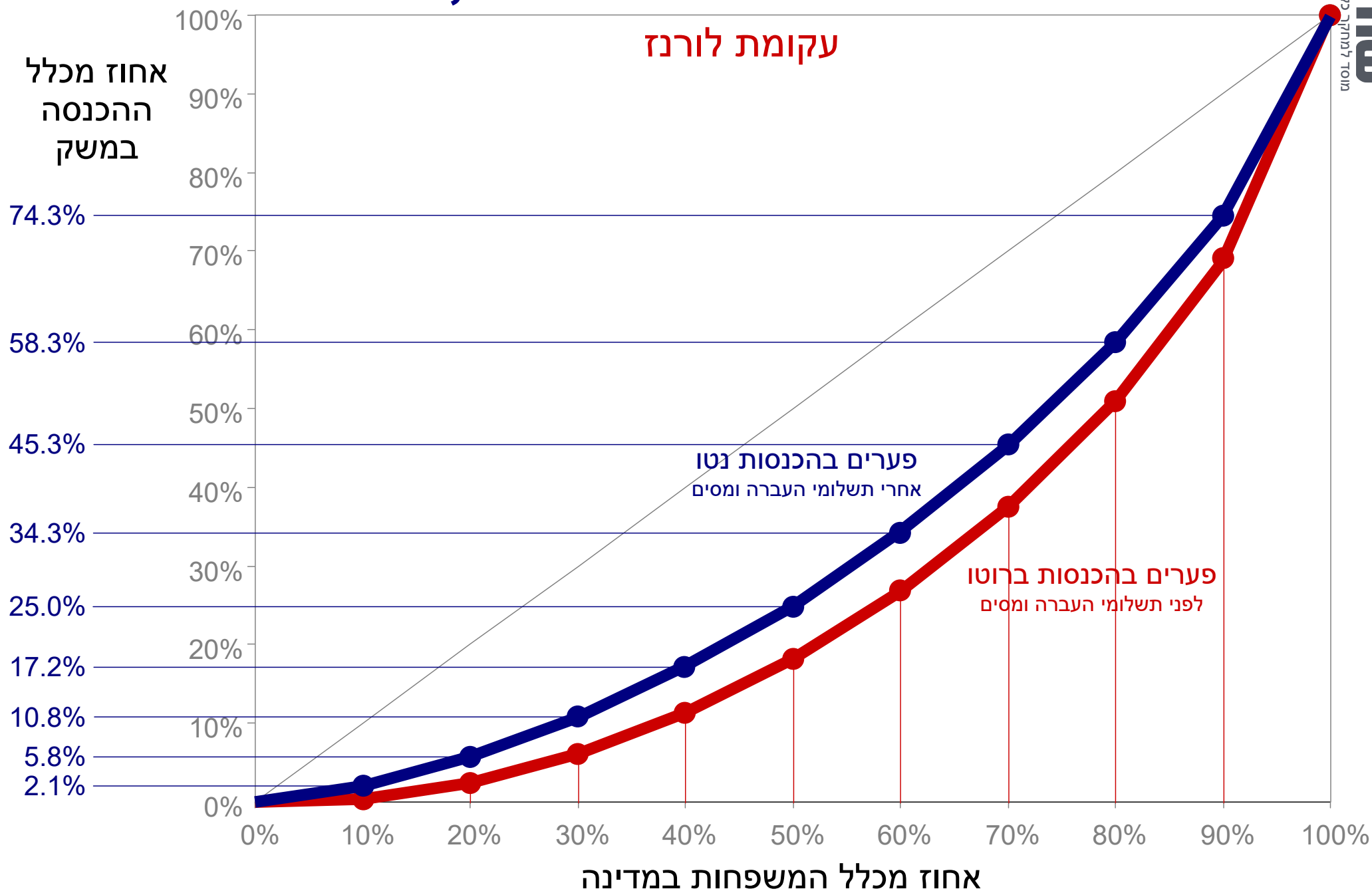
“If we confine ourselves to the non-communist world, it has been suggested that the new state of Israel may lead the list.”

**Paul Samuelson, Nobel Laureate
Economics, 8th ed (page 112), 1970.**

הפערים הכלכליים בישראל, 2016

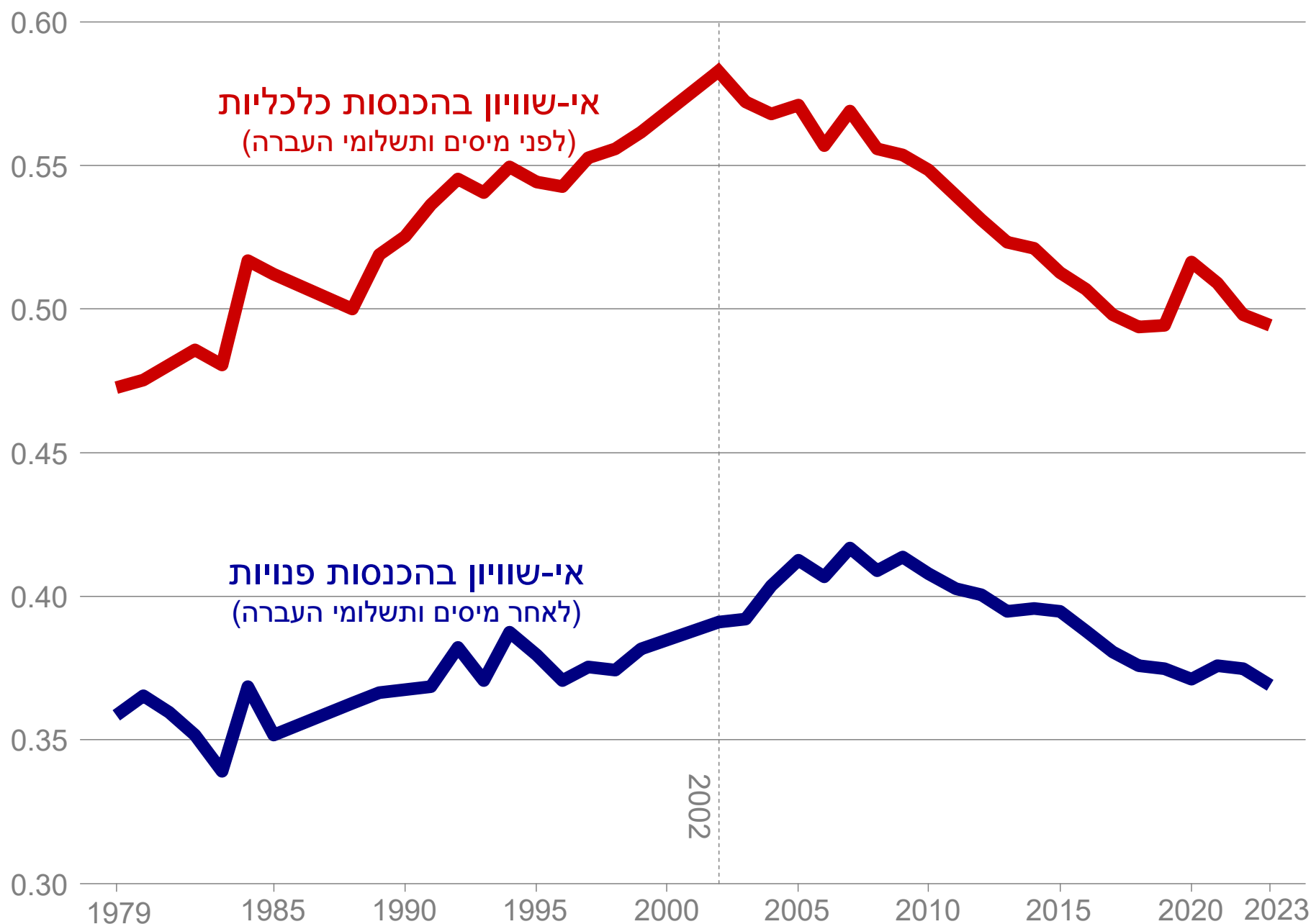

הפערים הכלכליים בישראל, 2016

אי-שוויון בקרב משקי בית*

מדד ג'יני, 1979-2023

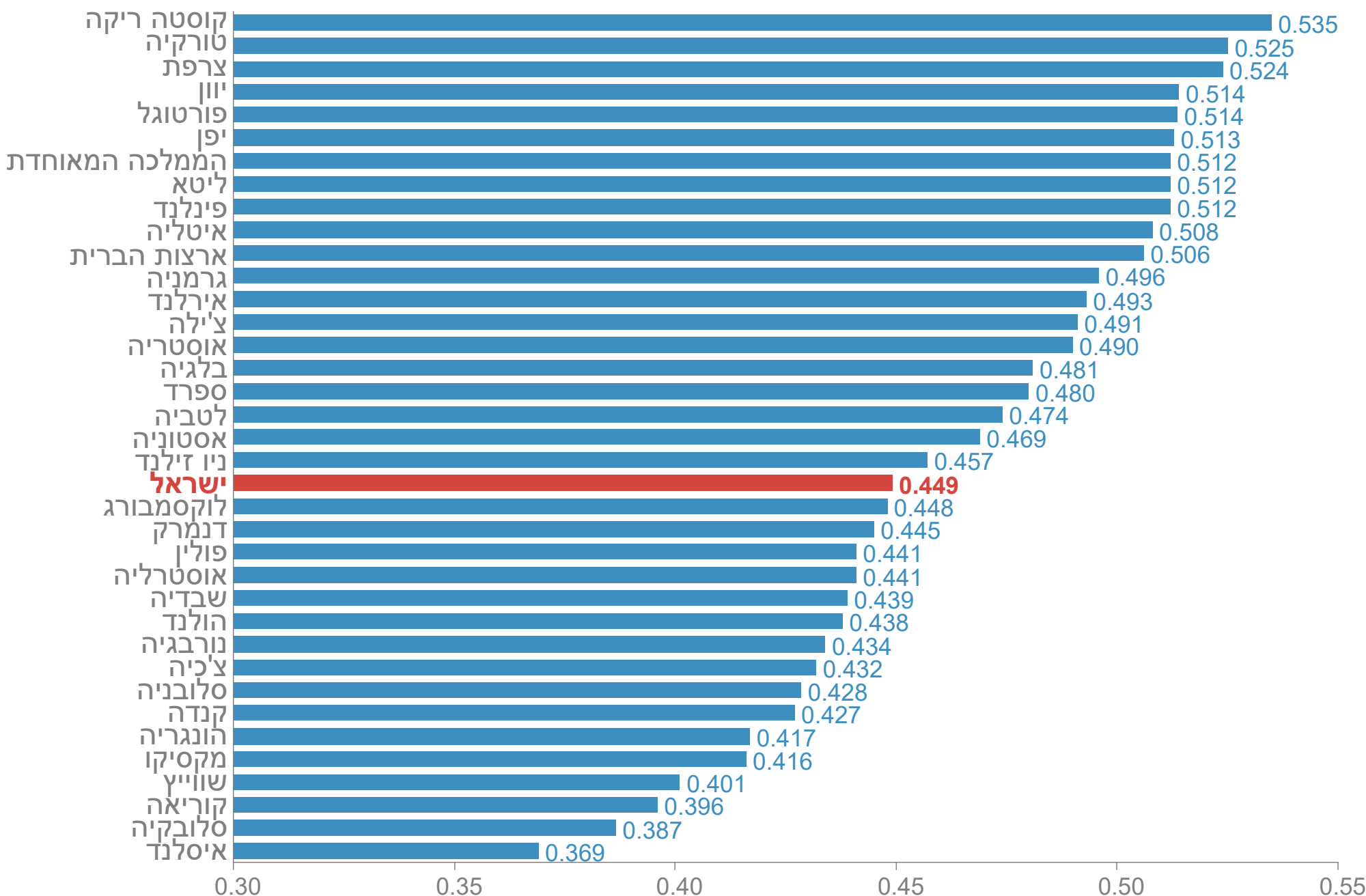

מקור: דן בן-דוד ושגית אזארי-ויזל, מוסד שורש למחקר כלכלי-חברתי
נתונים: המוסד לביטוח לאומי

* מבוסס על נתונים מנהליים מ-2012. השנים שקדמו לכך מותאמים לסדרה החדשה. הנתונים כוללים עצמאים ואת מזרח ירושלים מ-1997.

אי שוויון בהכנסות כלכליות*

מדד הג'יני בקרב משקי בית, שנה אחרונה**

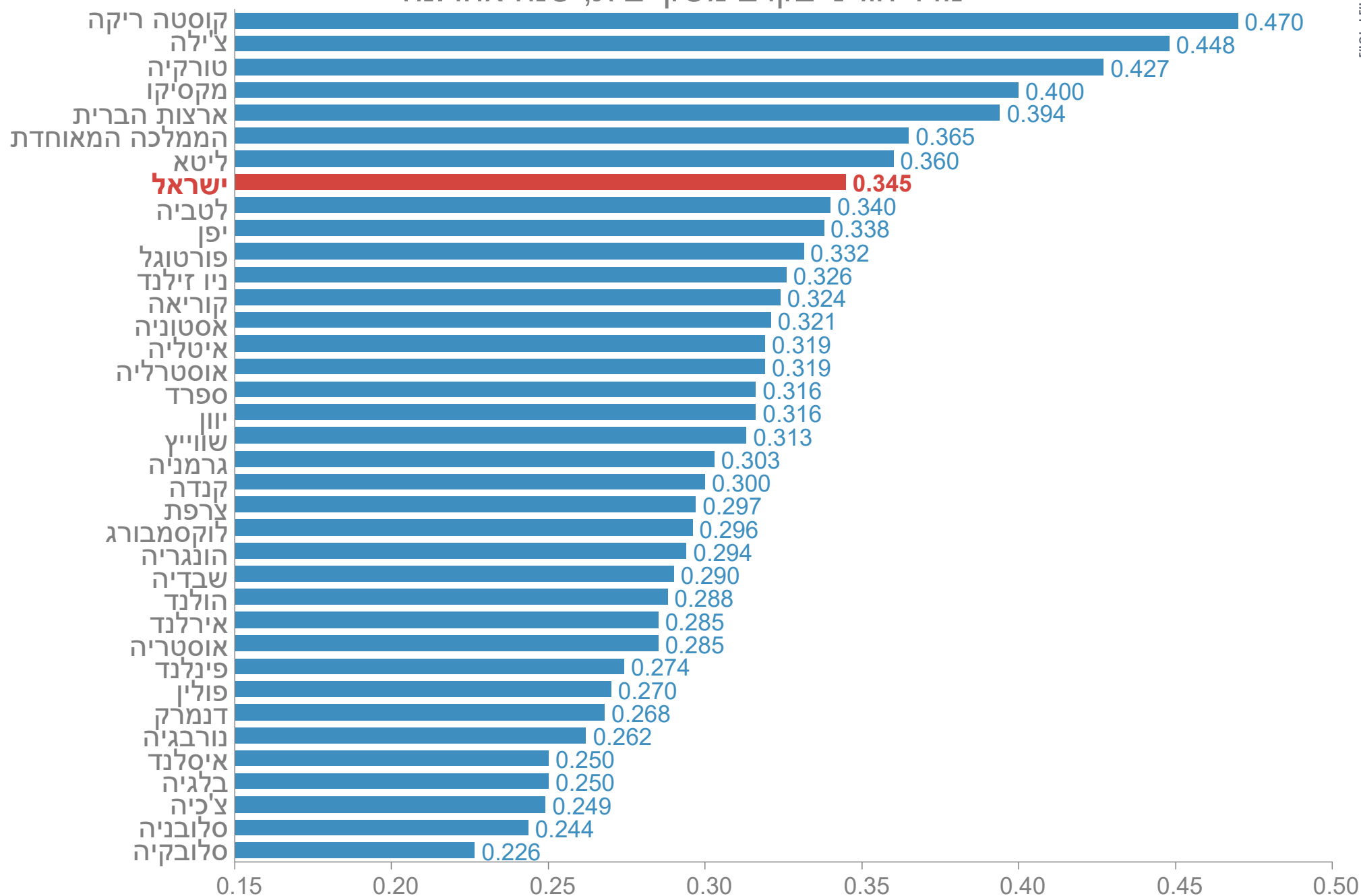

מקור: דן בן-דוד ושגית אזארי-ויזל, מוסד שורש למחקר כלכלי-חברתי
נתונים: OECD

* לפני תשלומי העברה ומסים.
** 2023 ולפני

אי שוויון בהכנסות פנויות*

מדד הג'יני בקרב משקי בית, שנה אחרונה**

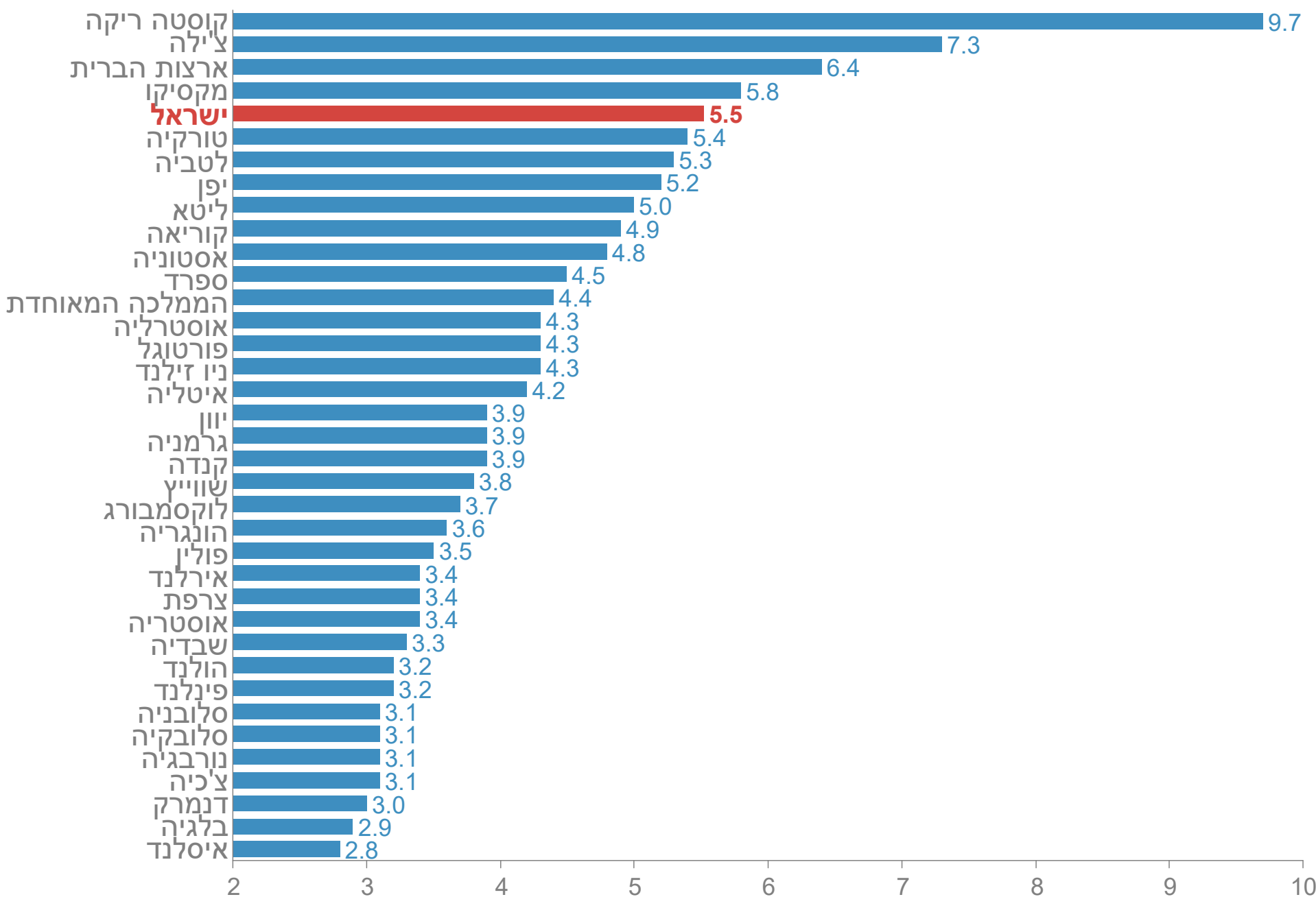

מקור: דן בן-דוד ושגית אזארי-ויזל, מוסד שורש למחקר כלכלי-חברתי
נתונים: OECD

* אחרי תשלומי העברה ומסים.
** 2023 ולפני

יחס האחוזון ה-90 לאחוזון ה-10 בהכנסות פנויות*

שנה אחרונה**

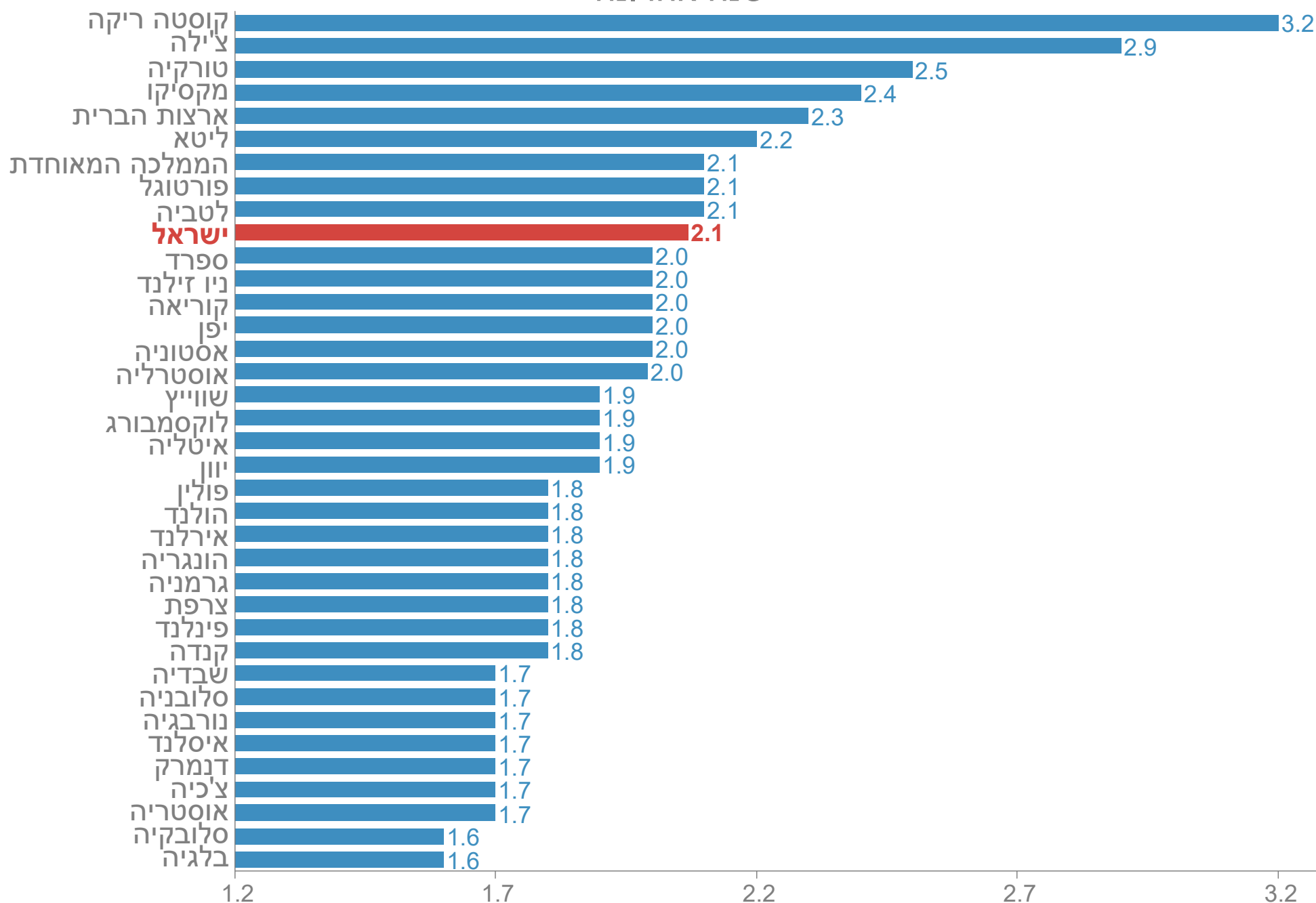

מקור: דן בן-דוד ושגית אזארי-ויזל, מוסד שורש למחקר כלכלי-חברתי
נתונים: OECD

* הכנסות של משקי בית אחרי תשלומי העברה ומסים.
** 2023 ולפני

יחס האחוזון ה-90 לאחוזון ה-50 בהכנסות פנויות*

שנה אחרונה**

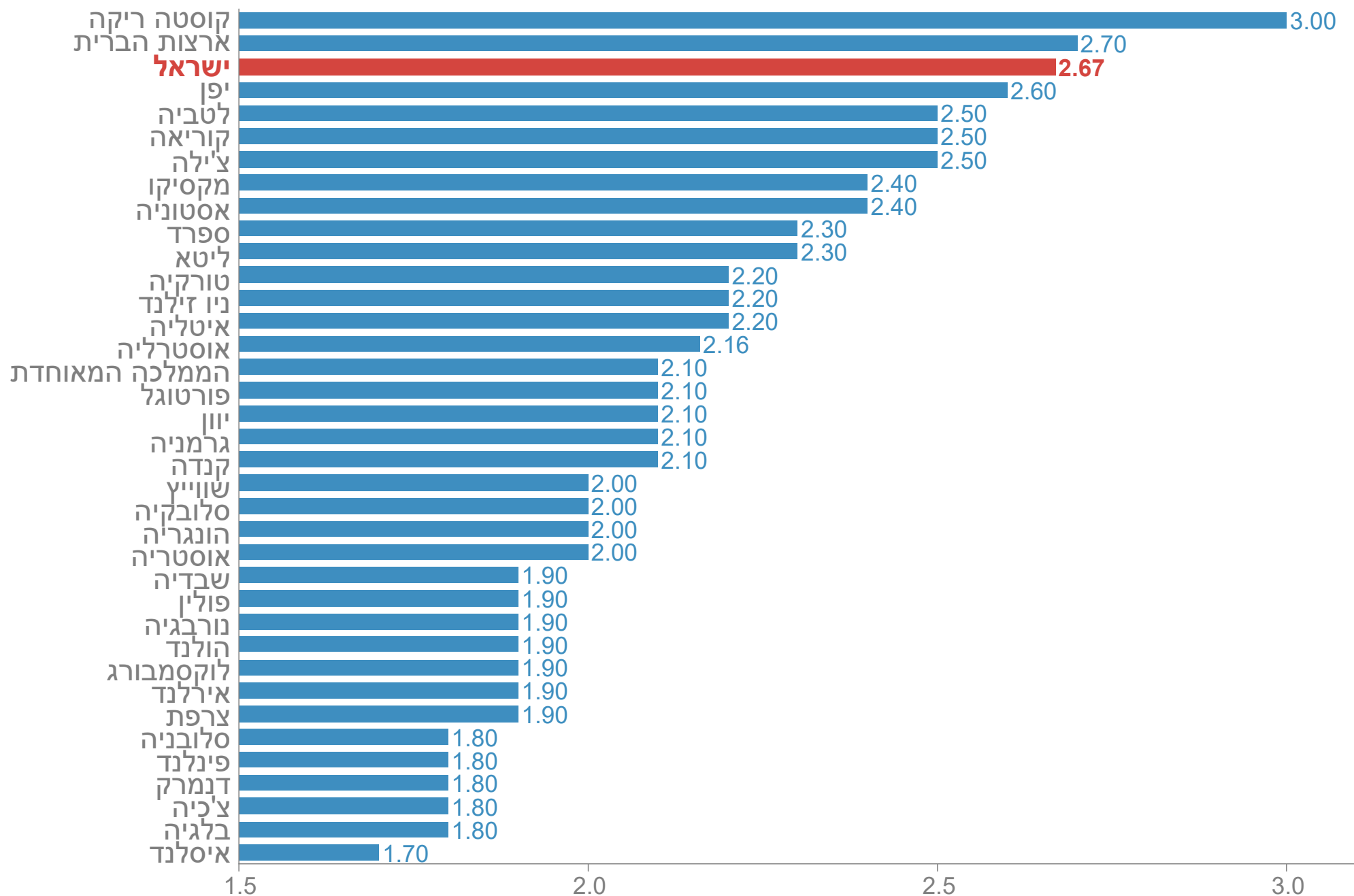

מקור: דן בן-דוד ושגית אזארי-ויזל, מוסד שורש למחקר כלכלי-חברתי
נתונים: OECD

* הכנסות של משקי בית אחרי תשלומי העברה ומסים.
** 2023 ולפני

יחס האחוזון ה-50 לאחוזון ה-10 בהכנסות פנויות*

שנה אחרונה**

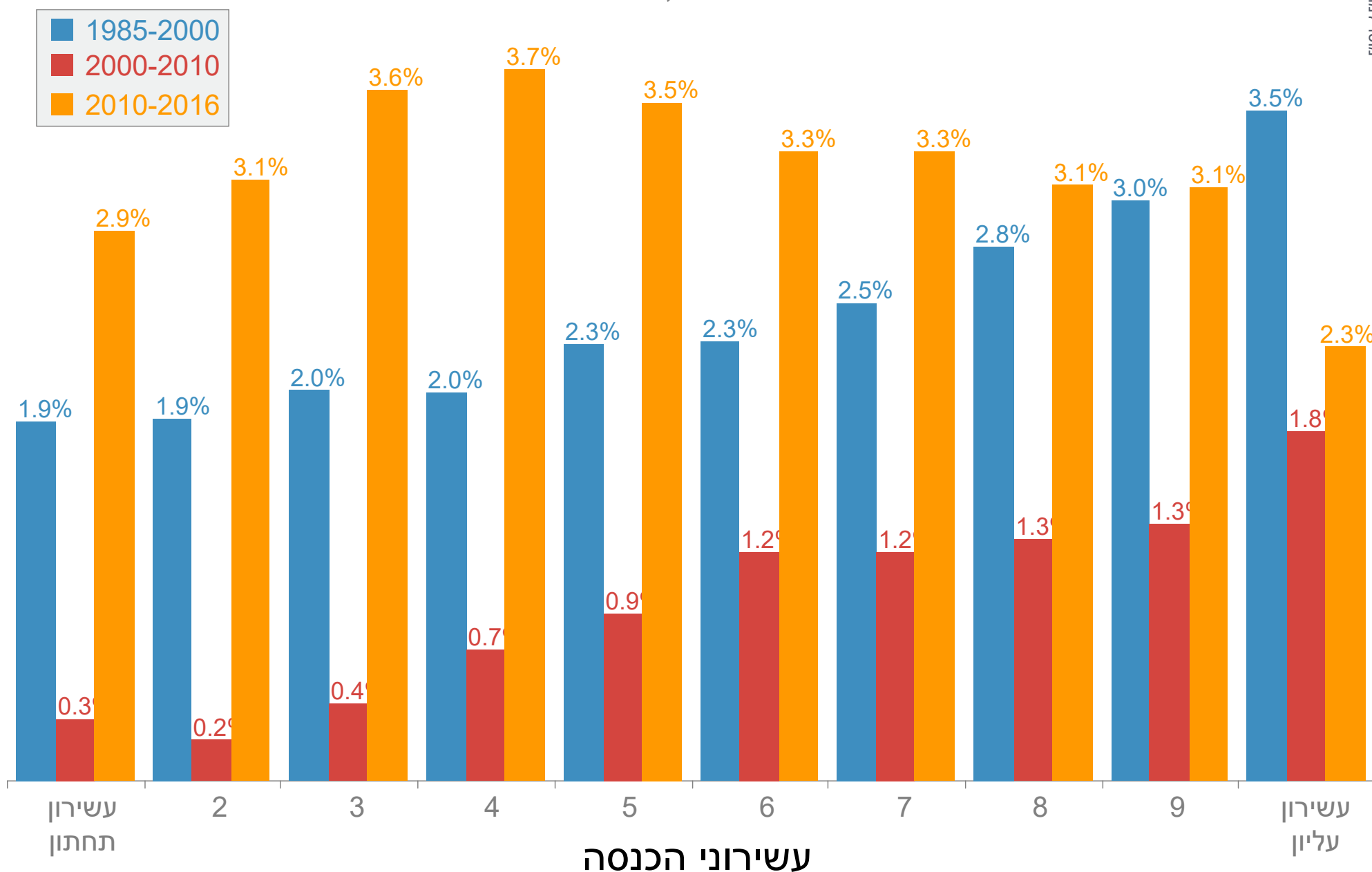

מקור: דן בן-דוד ושגית אזארי-ויזל, מוסד שורש למחקר כלכלי-חברתי
נתונים: OECD

* הכנסות של משקי בית אחרי תשלומי העברה ומסים.
** 2023 ולפני

צמיחה שנתית בהכנסות נטו של משקי בית*

לפי עשירוני הכנסה, 1985-2016

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

* שינוי שנתי ממוצע בהכנסה הכספית החודשית נטו של משקי בית שבראשם שכירים (עירוניים בלבד עד 1998)

עובי

כשמדברים על עוני
חשוב להבין למה מתכוונים

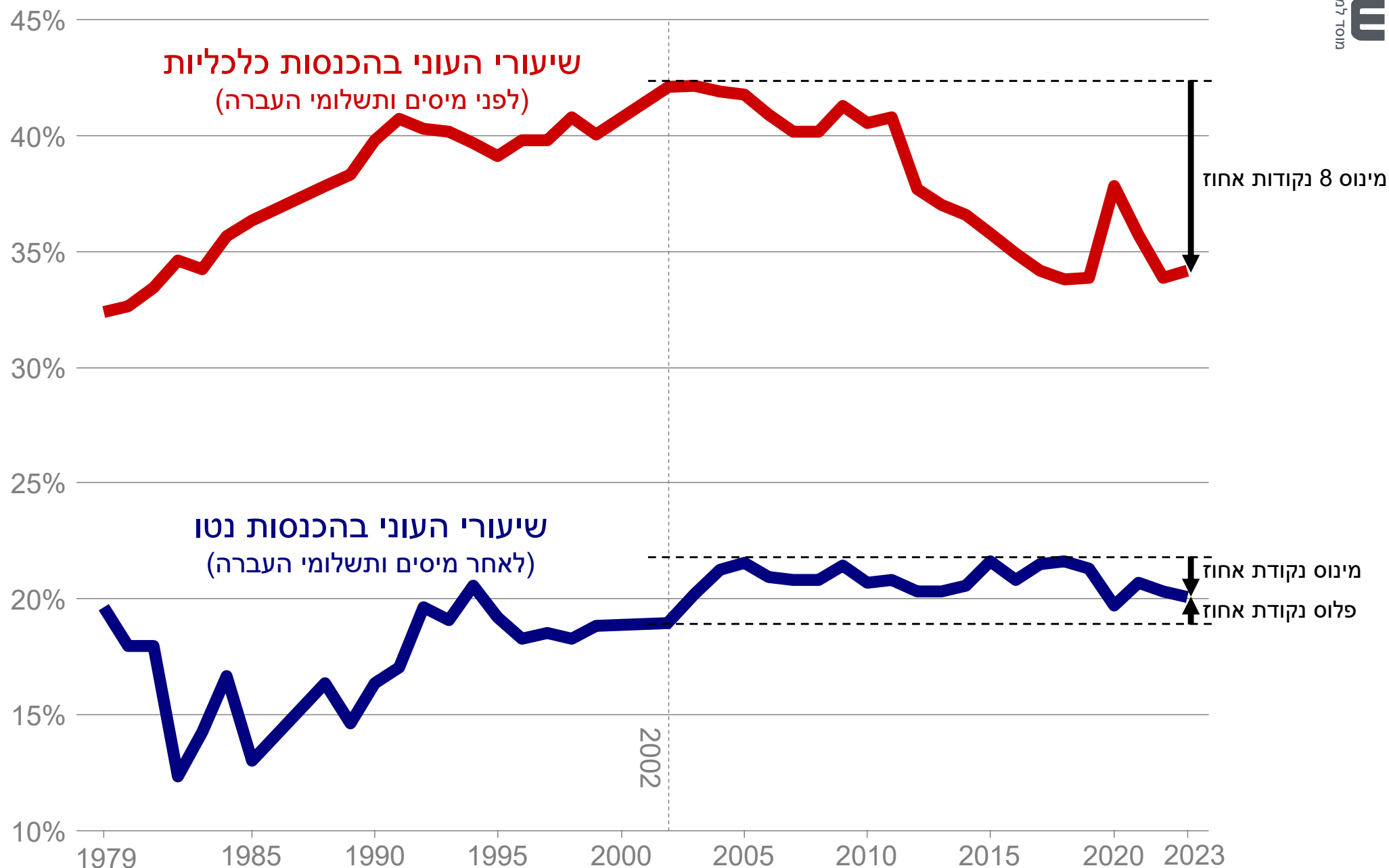
מונחים אבסולוטיים
האם רמת החיים של העניים עלתה או ירדה?

מונחים יחסיים
האם שיעור האנשים עם הכנסה מתחת לקו העוני
(שבעצמו נקבע במונחים יחסיים) גדל או קטן?

הדגש הציבורי הוא בעיקר על עוני במונחים יחסיים

אחוז משקי בית מתחת לקו העוני*

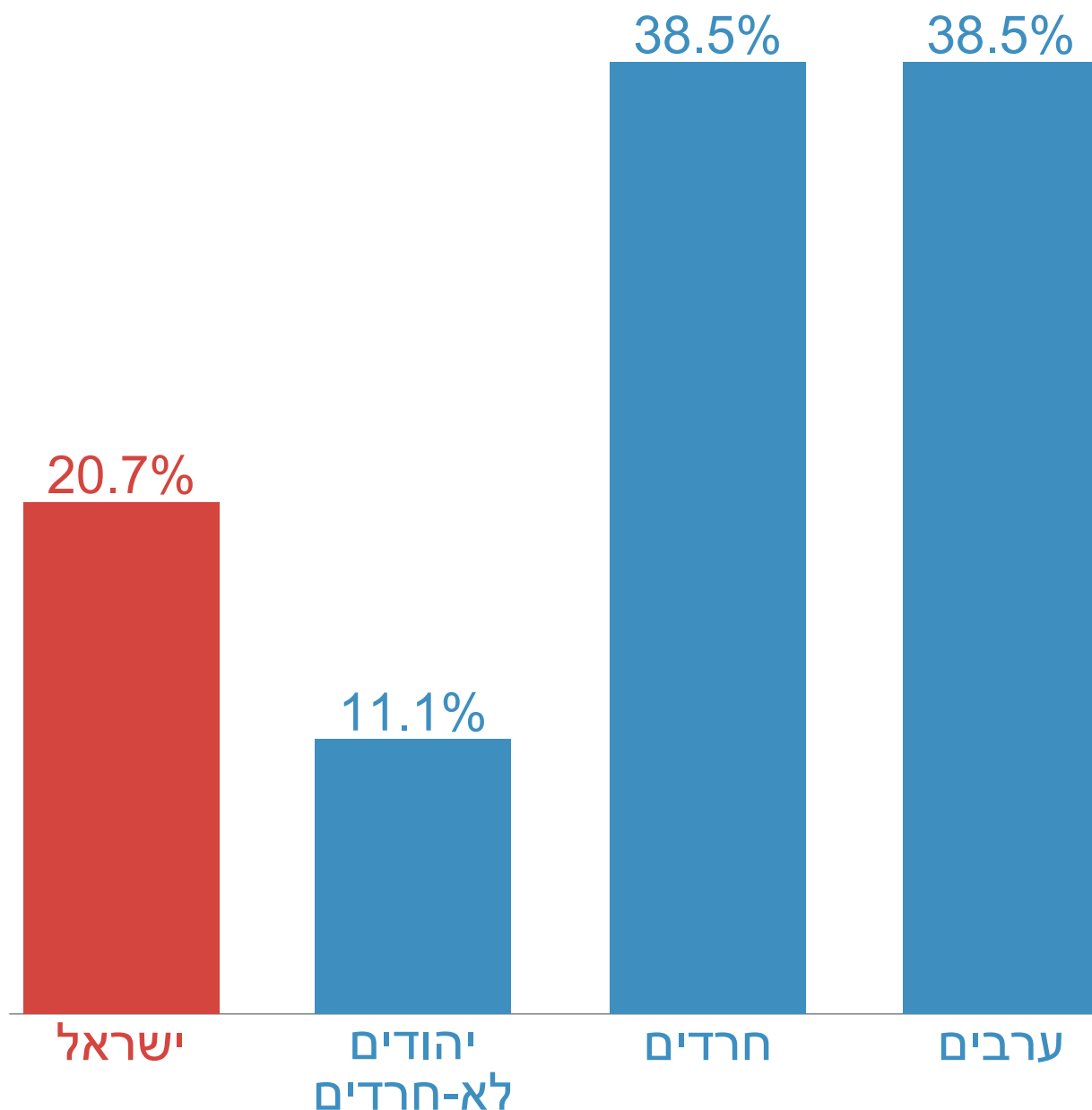
1979-2023

מקור: דן בן-דוד ושגית אזארי-ויזל, מוסד שורש למחקר כלכלי-חברתי
נתונים: המוסד לביטוח לאומי

* מבוסס על נתונים מנהליים מ-2012. השנים שקדמו לכך מותאמים לסדרה החדשה. הנתונים כוללים עצמאים ואת מזרח ירושלים מ-1997.

תחולת העוני בהכנסות פנויות*, 2023

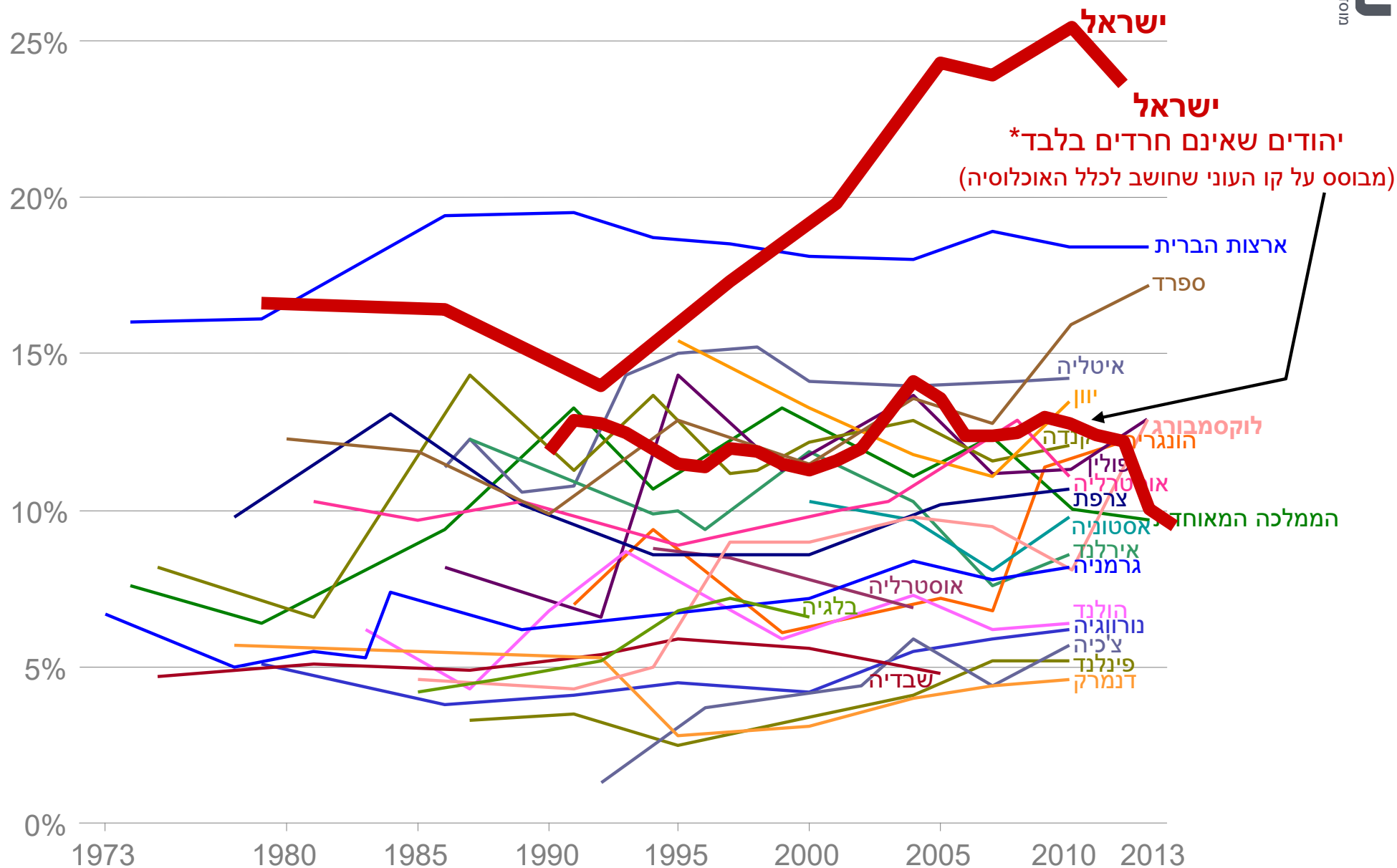

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: המוסד לביטוח לאומי

* לפי הכנסות יחידים אחרי תשלומי העברה ומסים. קו העוני הינו 50% מההכנסה החציונית. כולל מזרח ירושלים.

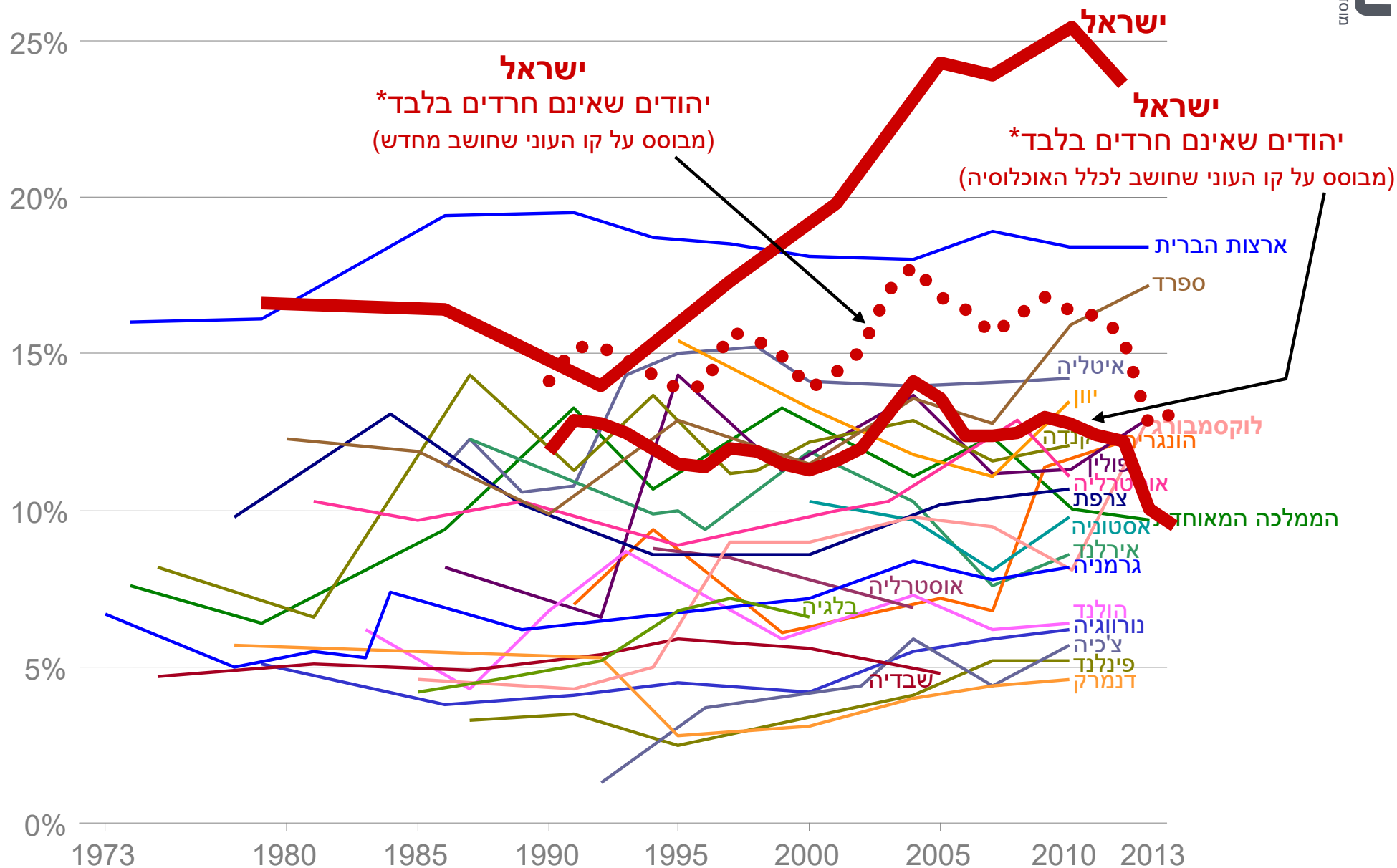
אחוז היחידים מתחת לקו העוני

בהכנסות פנויות, 23 מדינות OECD, 1973-2013

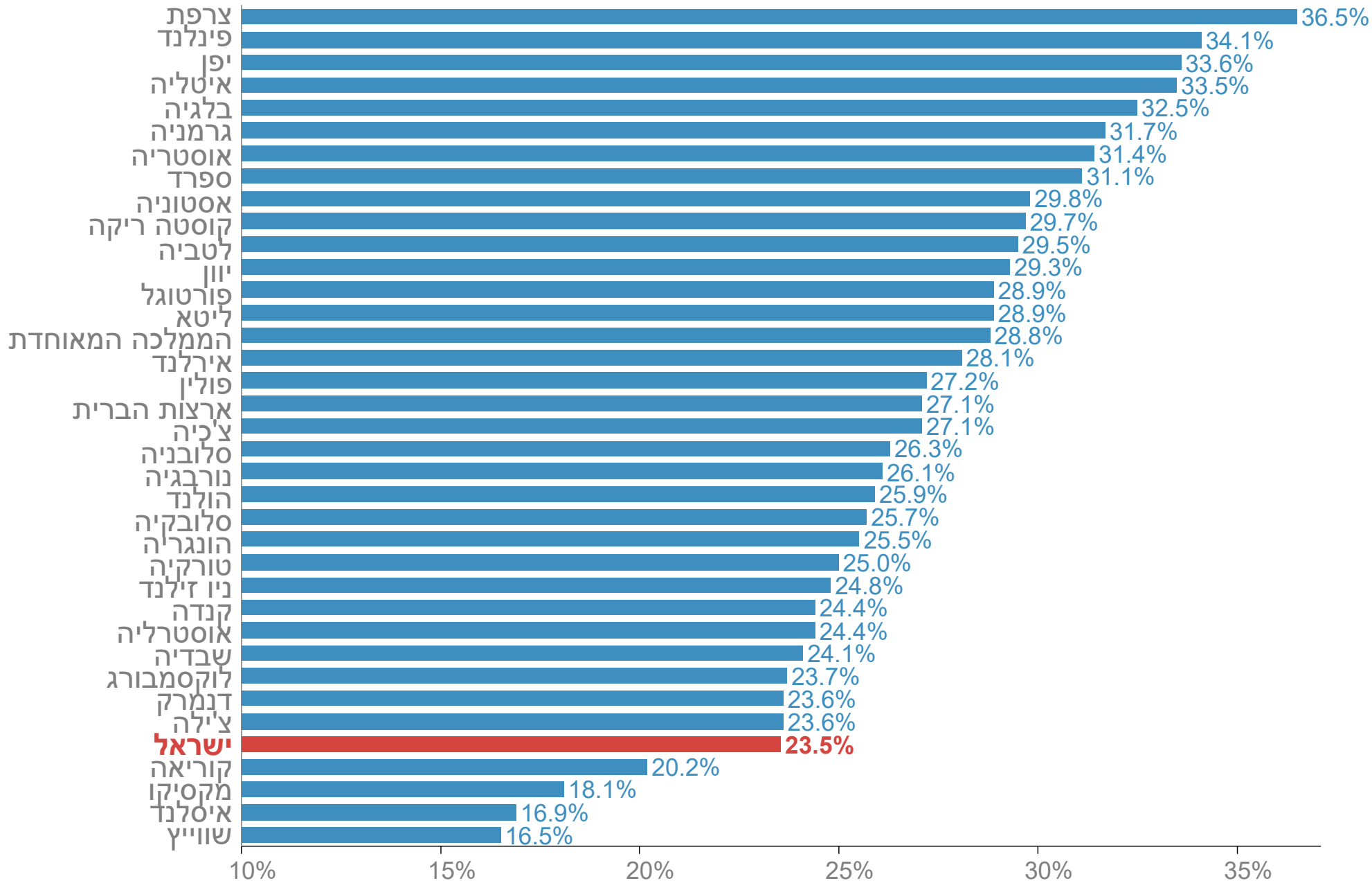
אחוז היחידים מתחת לקו העוני

בהכנסות פנויות, 23 מדינות OECD, 1973-2013

עוני בהכנסות כלכליות*

שיעור משקי בית מתחת לקו העוני, שנה אחרונה**

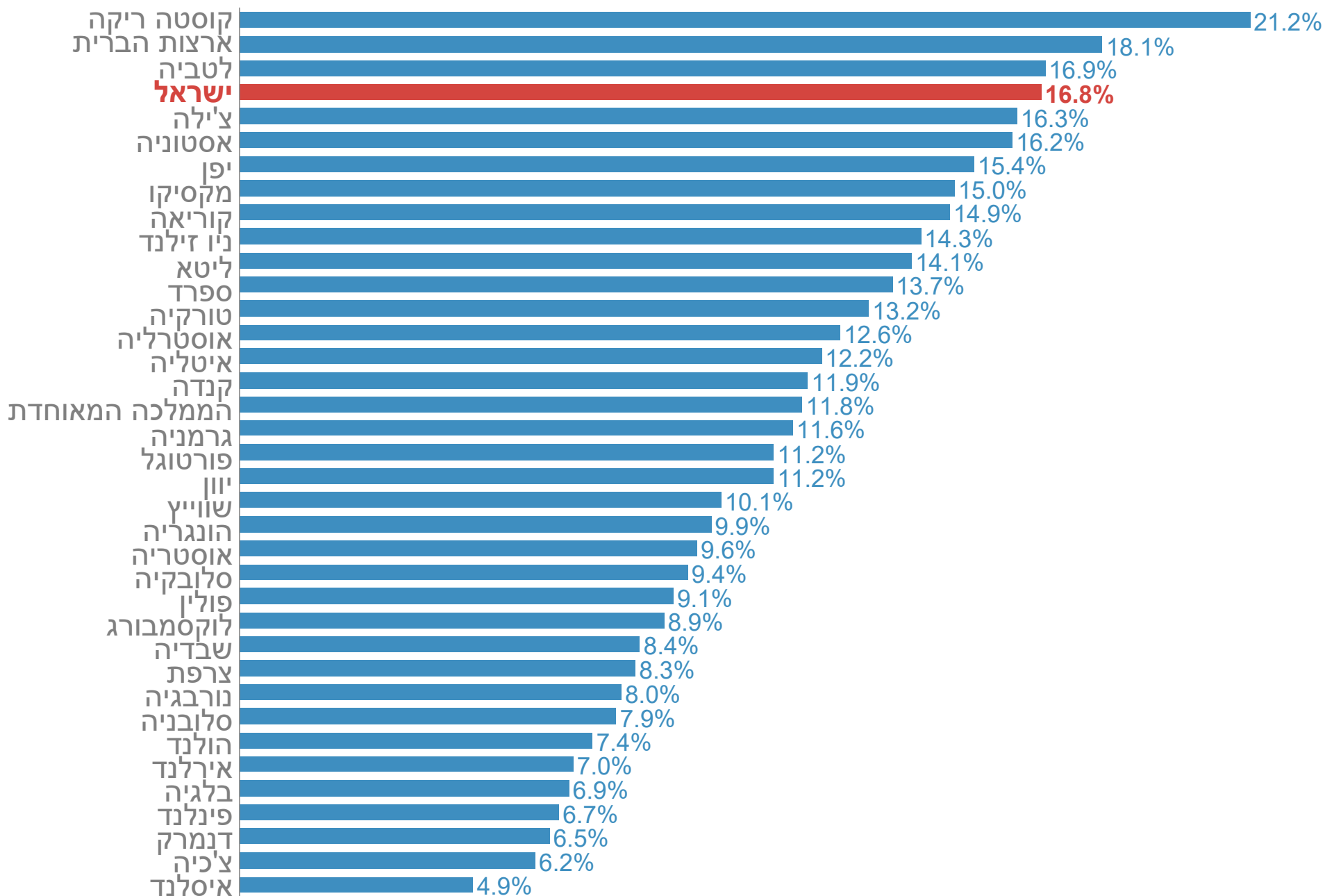

מקור: דן בן-דוד ושגית אזארי-ויזל, מוסד שורש למחקר כלכלי-חברתי
נתונים: OECD

* הכנסות לפני תשלומי העברה ומסים. קו העוני 50% מההכנסה החציונית.
** 2023 ולפני

עוני בהכנסות פנויות*

שיעור משקי בית מתחת לקו העוני, שנה אחרונה**

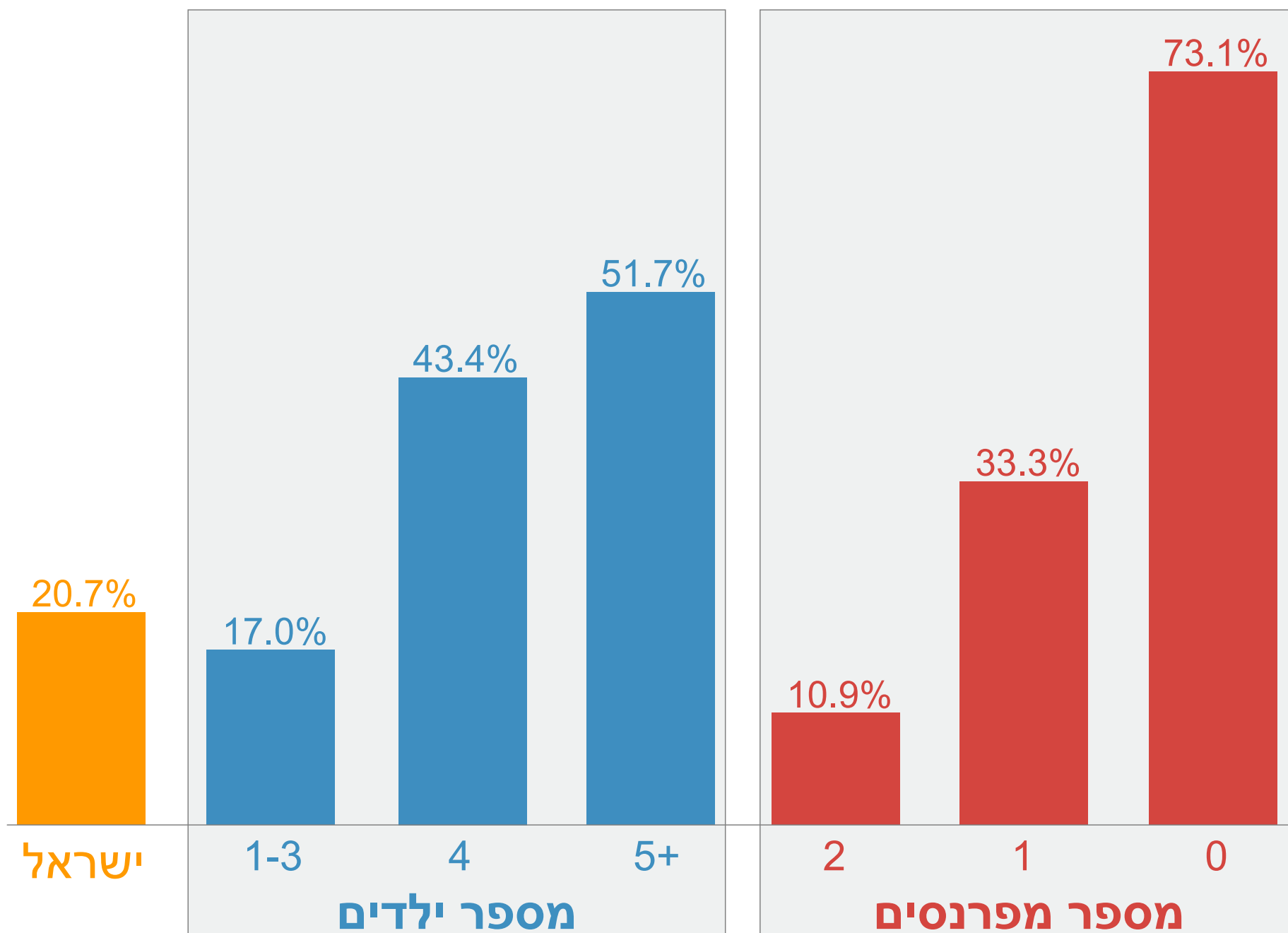

* הכנסות אחרי תשלומי העברה ומסים. קו העוני 50% מההכנסה החציונית.
** 2023 ולפני

מקור: דן בן-דוד ושגית אזארי-ויזל, מוסד שורש למחקר כלכלי-חברתי
נתונים: OECD

תחולת העוני בהכנסות פנויות*

לפי מספר ילדים ומספר מפרנסים, 2023

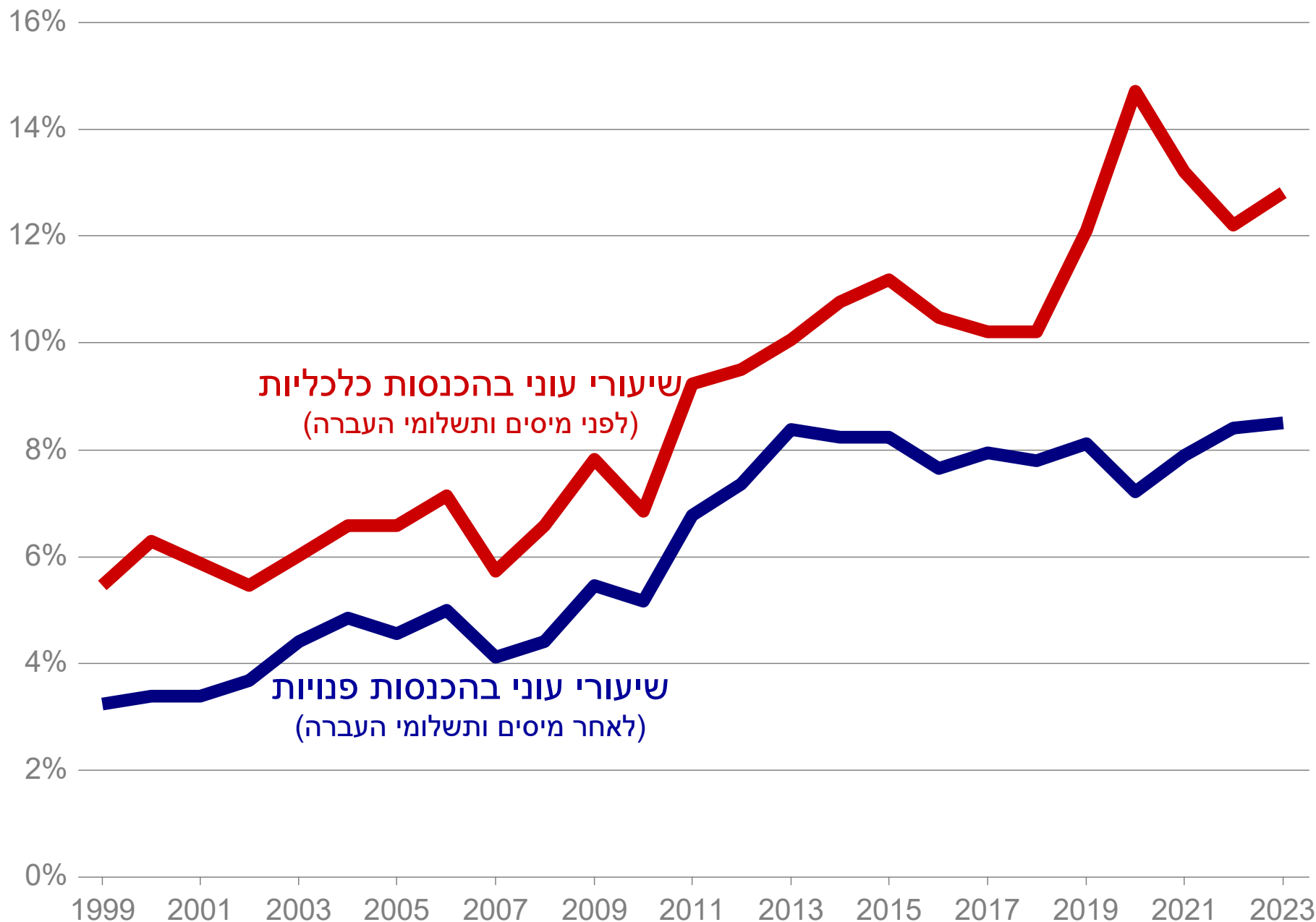

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: המוסד לביטוח לאומי

* לפי הכנסות יחידים אחרי תשלומי העברה ומסים. קו העוני
הינו 50% מההכנסה החציונית. כולל מזרח ירושלים.

שיעורי עוני בקרב משקי בית עם 2+ מפרנסים

1999-2023

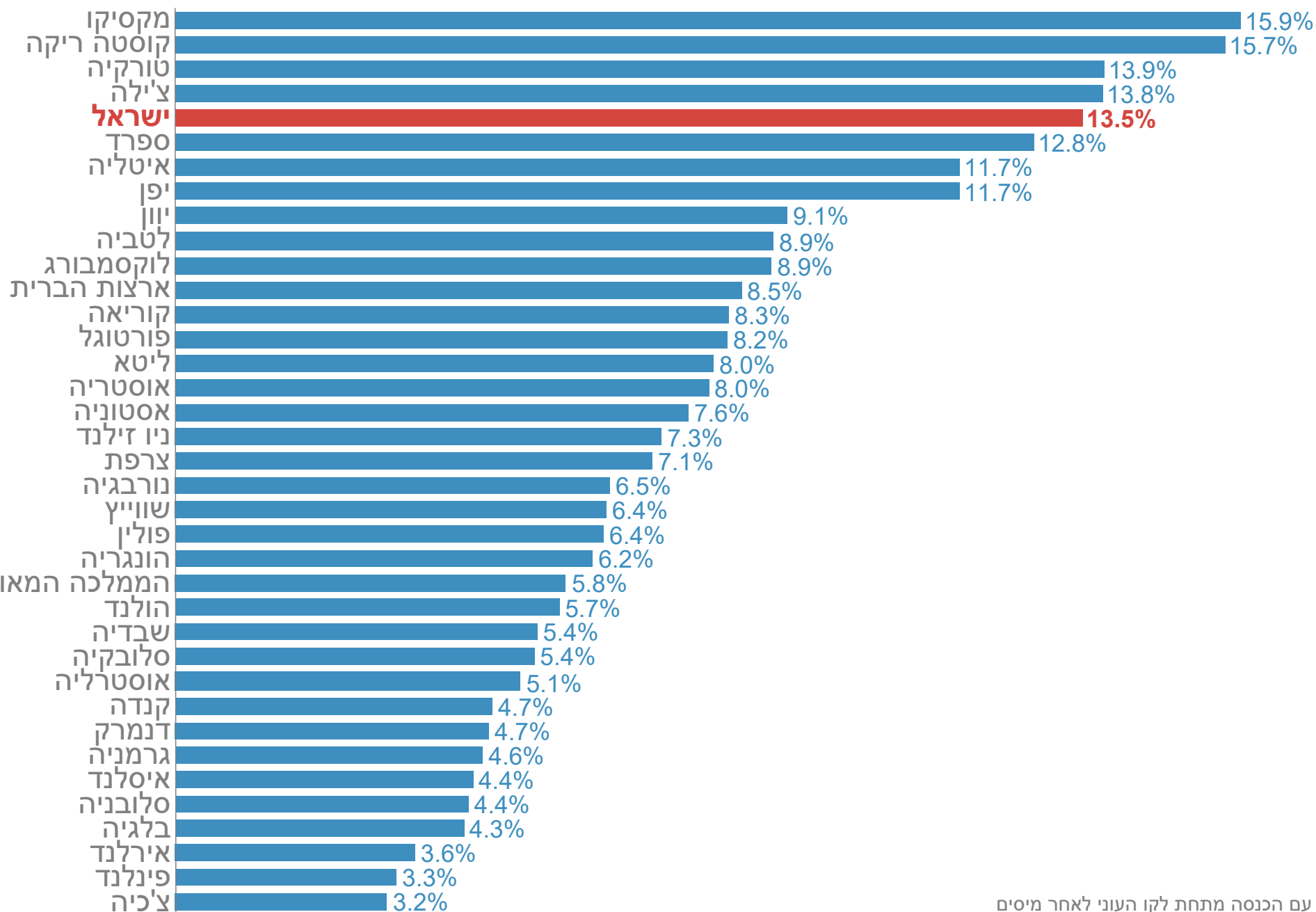

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: המוסד לביטוח לאומי

* מבוסס על נתונים מנהליים מ-2018. השנים שקדמו לכך מותאמים לסדרה החדשה. הנתונים כוללים עצמאים ואת מזרח ירושלים.

שיעור העובדים החיים בעוני*

2020 או שנה אחרונה עם נתונים

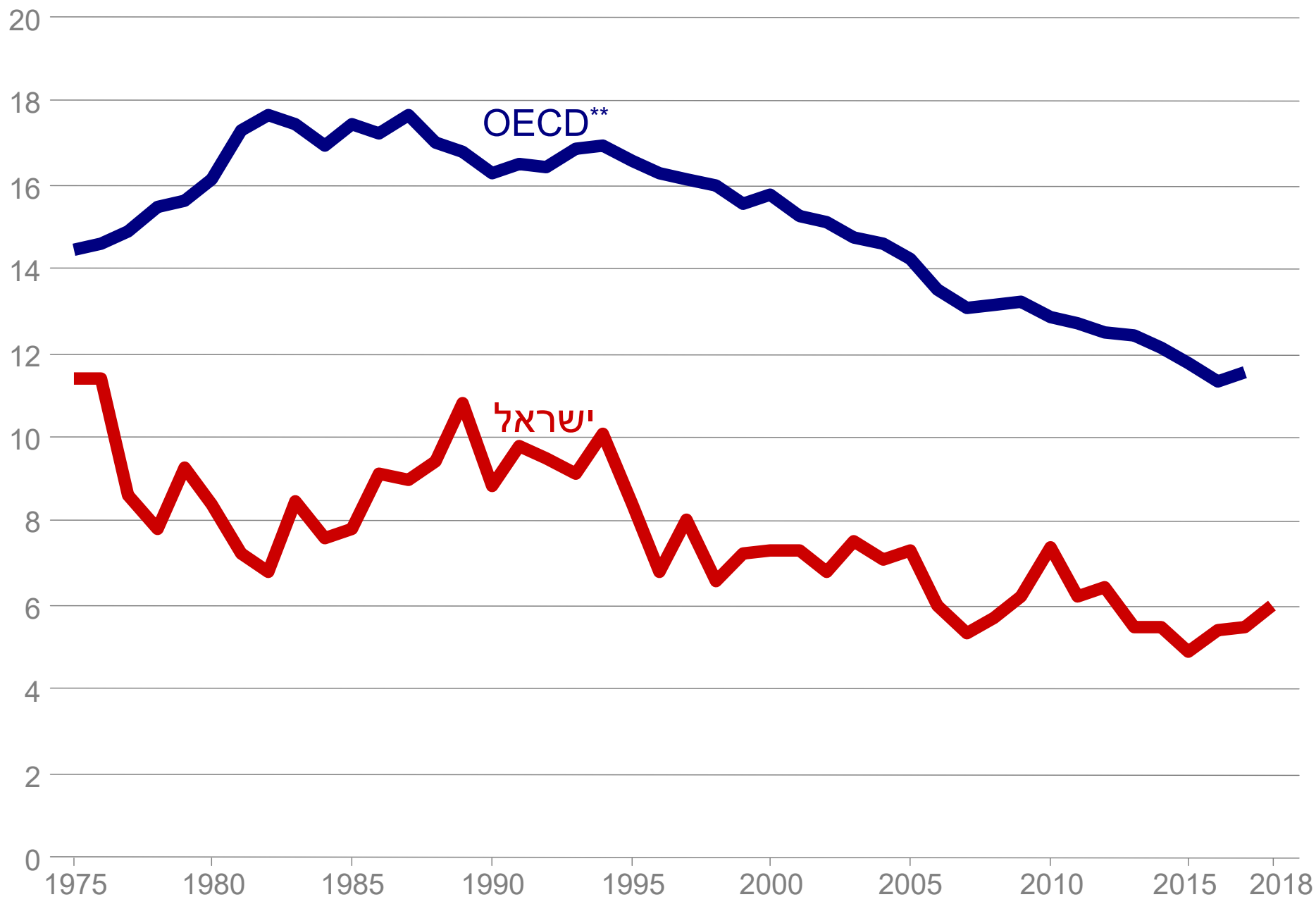

* עובדים עם הכנסה מתחת לקו העוני לאחר מיסים והעברות, החיים במשקי בית עם ראש משק בית בגיל העבודה ועם לפחות עובד אחד. נתון ישראל מ-2019.

מאפיינים חברתיים נוספים

תמותה מהתאבדות

כאחוז מכלל מקרי המוות השנתיים, 1975-2018

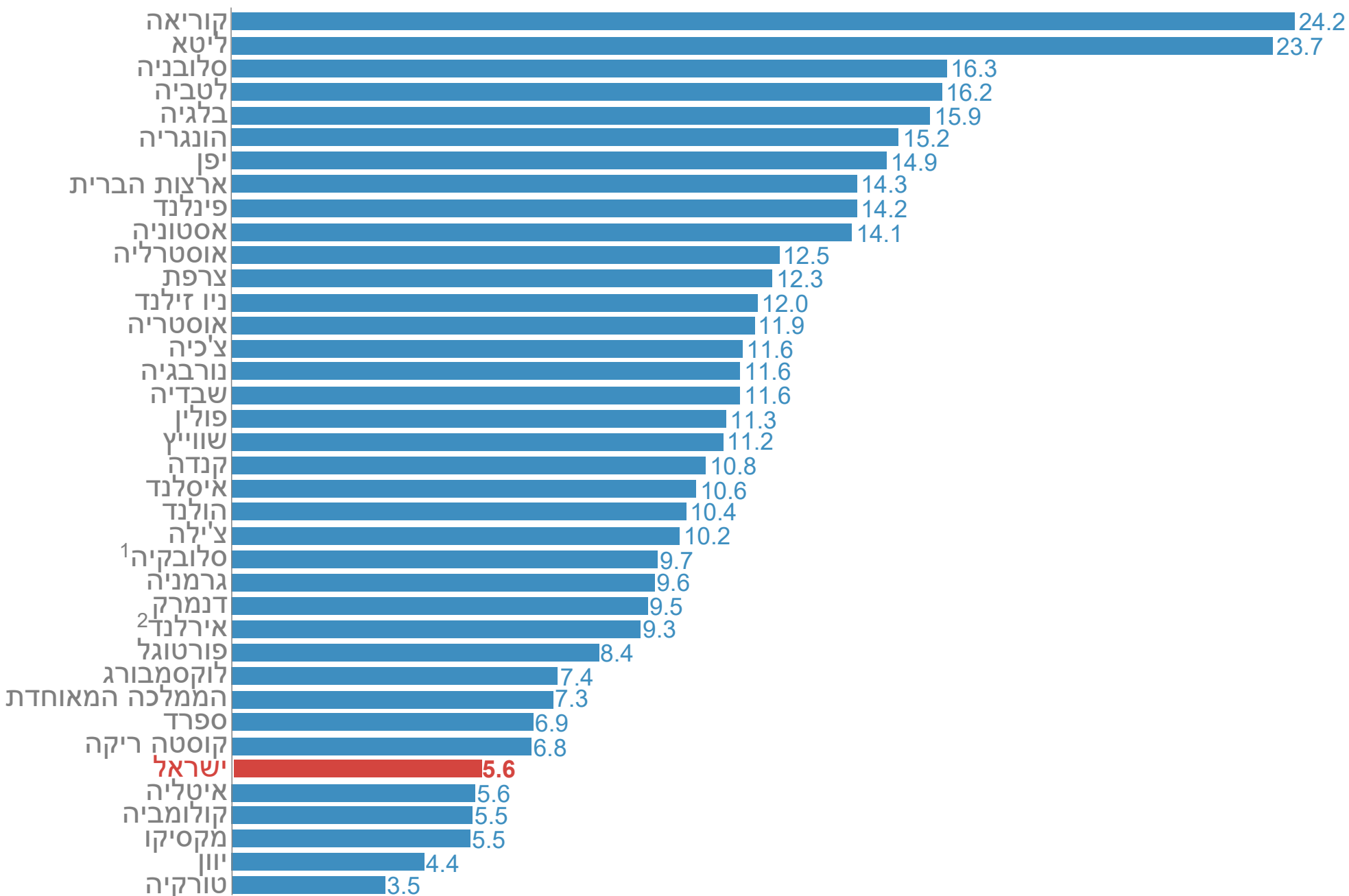

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
נתונים: OECD

** ממוצע ה-OECD אינו כולל את ישראל.

תמותה מהתאבדות

לכל 100,000 תושבים*, ממוצע 2016-2019

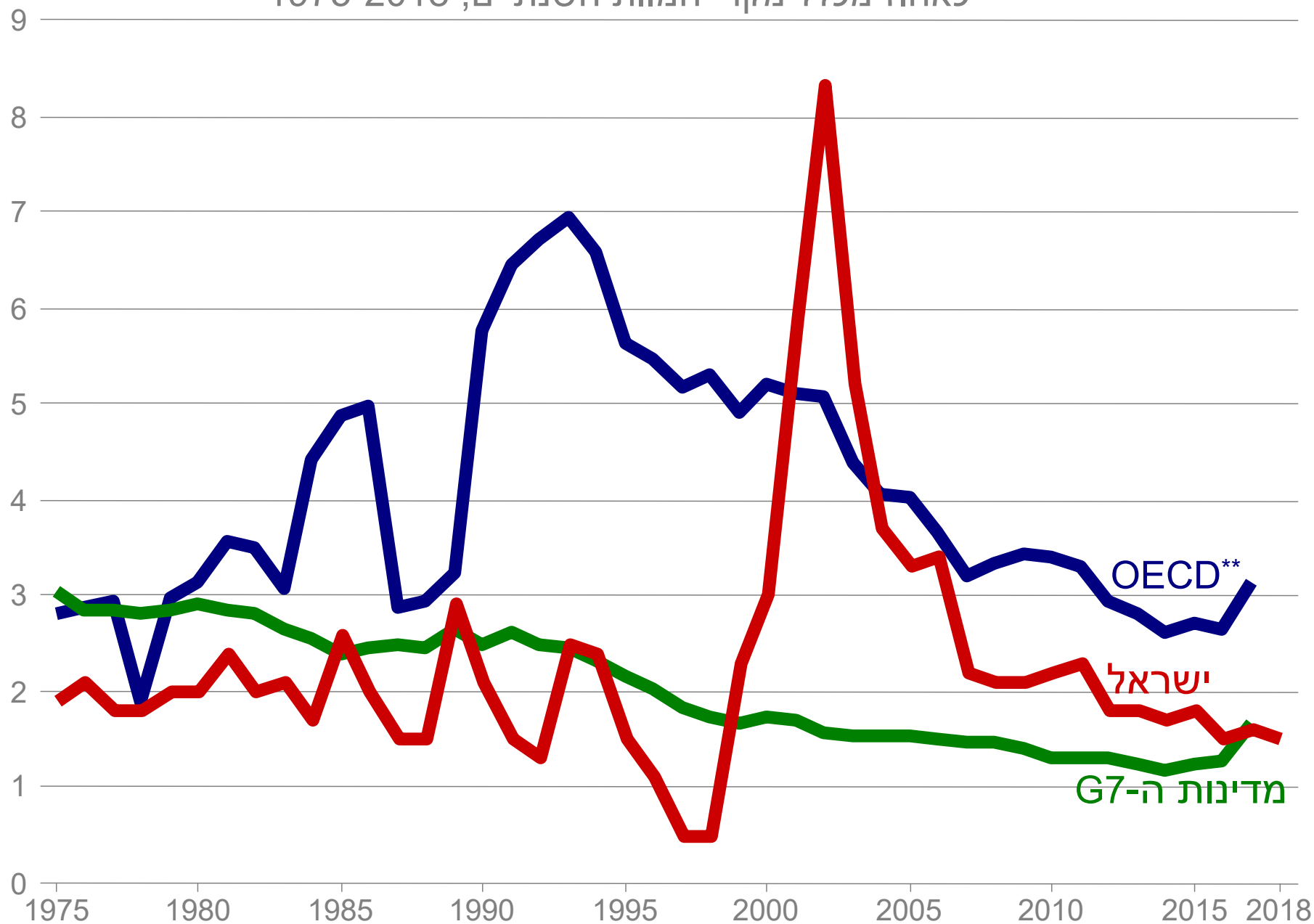

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
נתונים: OECD

* לפי אוכלוסיה מנורמלת
2014¹, 2015²

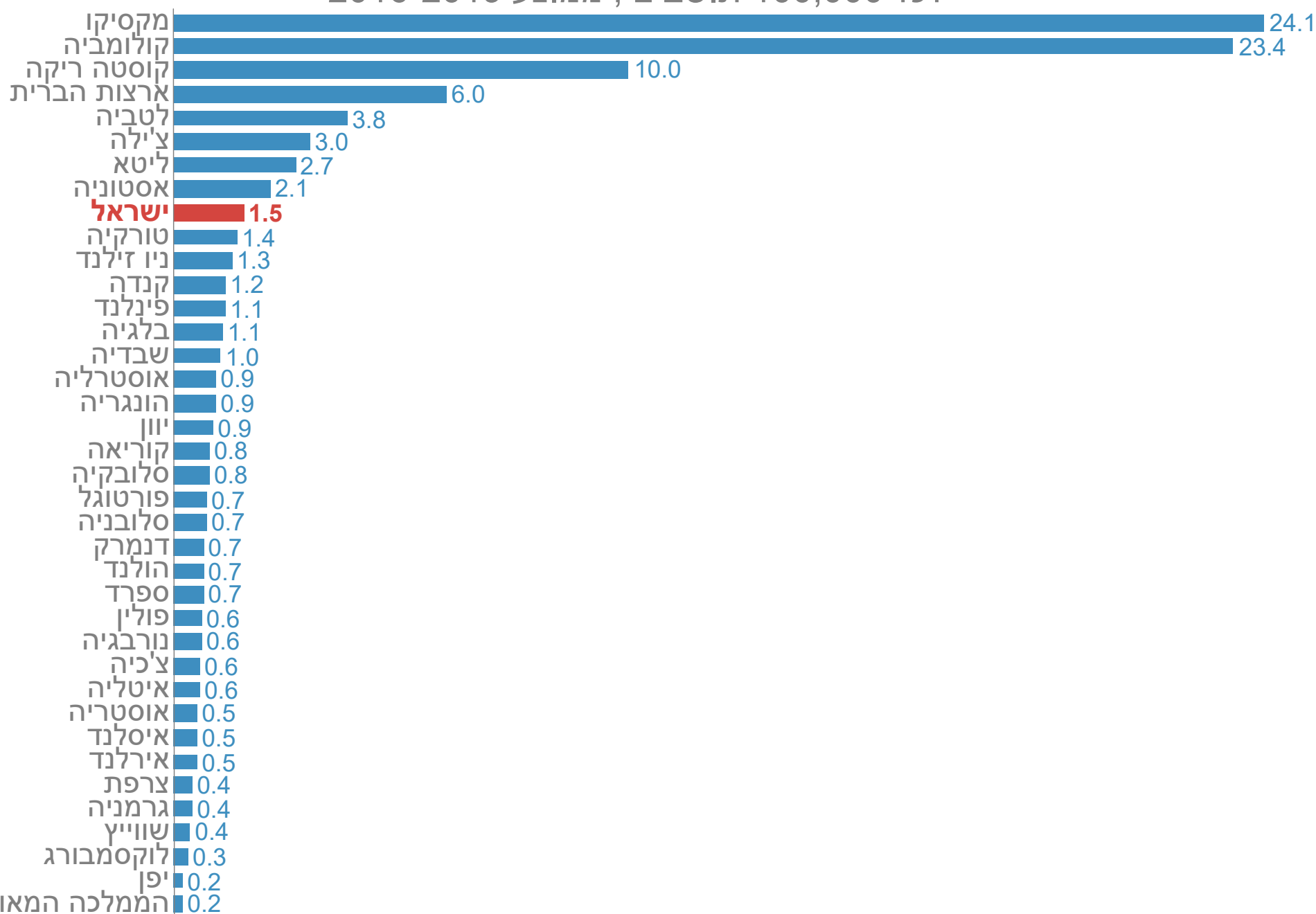
תמותה מרצח

כאחוז מכלל מקרי המוות השנתיים, 1975-2018

תמותה מרצח

לכל 100,000 תושבים*, ממוצע 2016-2019

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
נתונים: OECD

* לפי אוכלוסיה מנורמלת
2014¹, 2015²

תכונות משקי בית לפי עשירוני הכנסה ברוטו, 2012

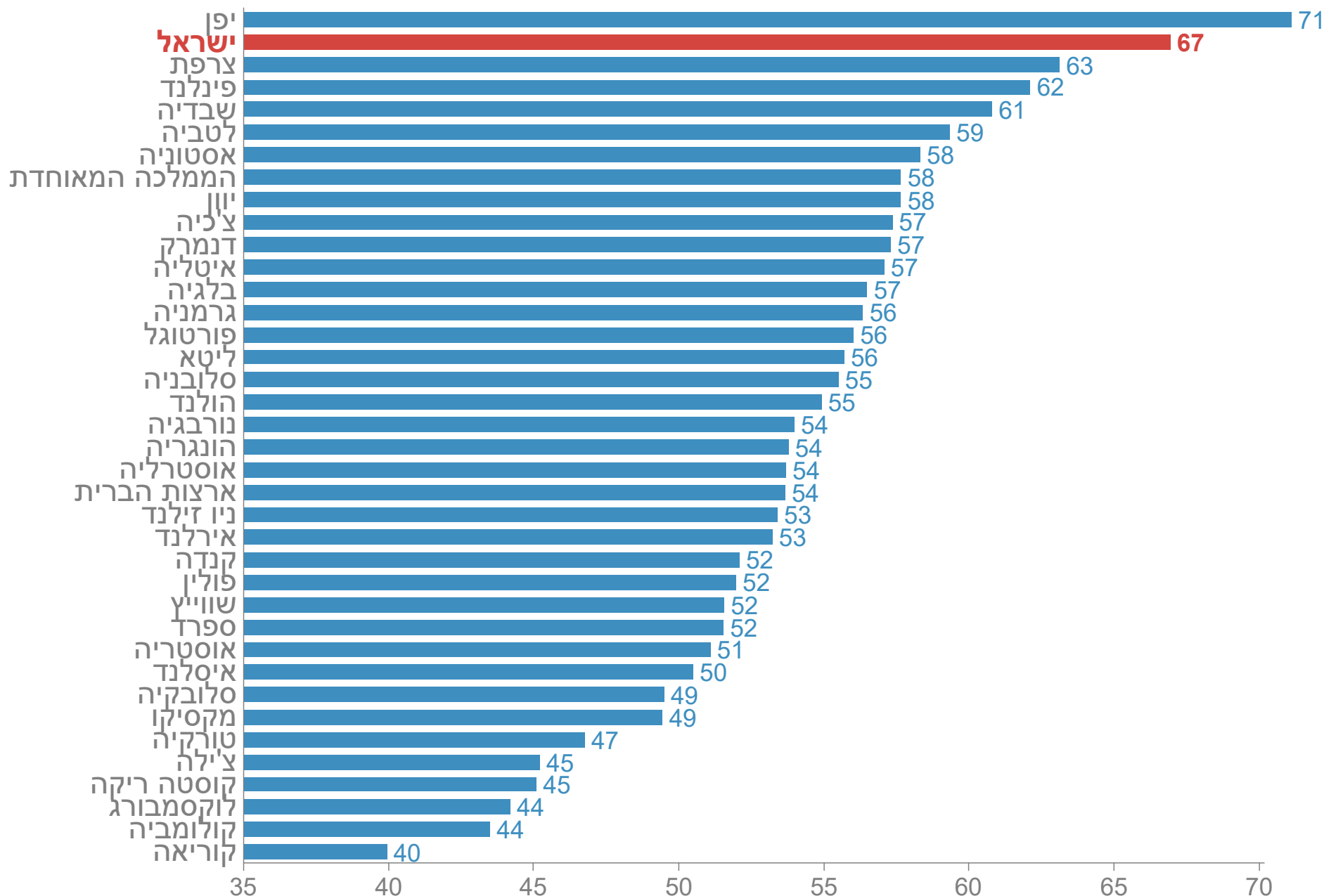
	עשירוני הכנסה											
	Deciles of income										ממוצע	
	תחתון Lower	2	3	4	5	6	7	8	9	עליון Upper	Average	
money income per household (NIS)											הכנסה כספית למשק בית (ש"ח)	
gross income	4,230	6,989	9,094	11,114	13,352	15,976	19,172	23,616	30,743	53,004	18,725	הכנסה ברוטו
net income	4,000	6,564	8,459	10,238	12,110	14,243	16,686	20,016	24,595	38,393	15,527	הכנסה נטו
years of schooling	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	שנות לימוד
Up to 8	8%	9%	8%	7%	4%						4%	עד 8
9-12	47%	50%	47%	46%	48%	44%	39%	32%	22%	13%	39%	9-12
13-15	26%	22%	24%	23%	25%	25%	27%	31%	24%	24%	25%	13-15
16+	19%	19%	21%	24%	23%	29%	33%	36%	53%	63%	32%	16+
age	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	גיל
Up to 34	46%	44%	40%	39%	39%	34%	29%	31%	25%	13%	34%	עד 34
35-54	36%	40%	42%	43%	45%	44%	50%	51%	53%	55%	46%	35-54
55-64	12%	11%	14%	14%	13%	19%	17%	14%	17%	27%	16%	55-64
65+	6%	5%	5%	4%	3%	4%	4%	3%	5%	5%	5%	65+
population group	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	קבוצת אוכלוסיה
Jews	70%	67%	75%	77%	81%	86%	89%	92%	96%	97%	83%	יהודים
Israel	43%	43%	43%	43%	51%	53%	59%	68%	70%	74%	55%	ישראל
Europe-America	7%	7%	10%	11%	9%	10%	8%	5%	7%	6%	8%	אירופה-אמריקה
Asia-Africa	20%	18%	22%	23%	21%	23%	23%	18%	19%	18%	20%	אסיה-אפריקה
Arabs	24%	26%	19%	17%	12%	9%	7%	6%			12%	ערבים
other religions	6%	7%	6%	6%	6%	6%	4%	3%	5%	3%	5%	בני דתות אחרות

מקור: דן בן-דוד, אוניברסיטת תל-אביב
עיבוד נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

*משקי בית שבראשם שכירים, לפי עשירוני הכנסה כספית
חודשית ברוטו למשק בית ולפי תכונות ראש משק הבית

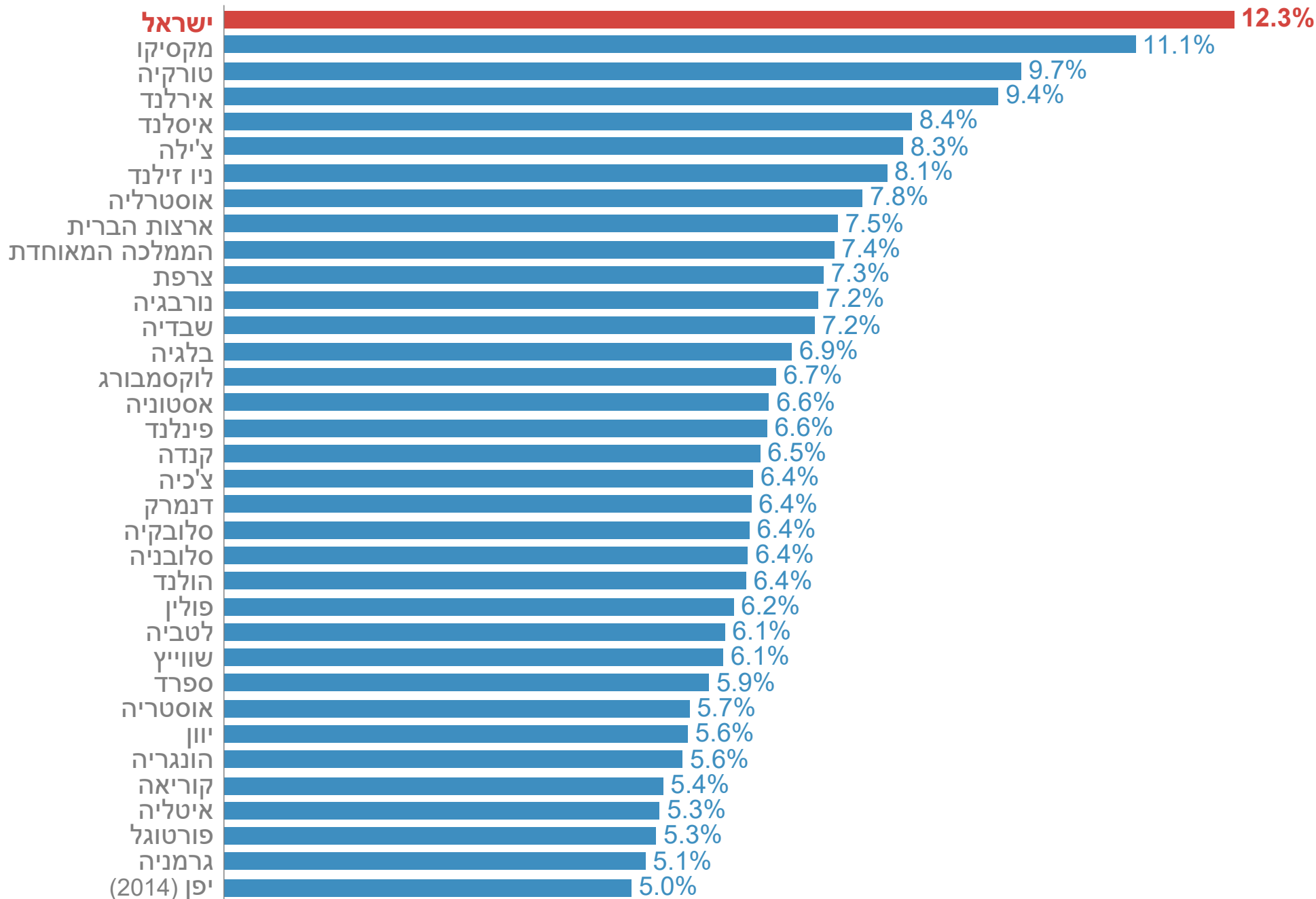
יחס תלות כולל, 2021

יחס בין אוכלוסיה בגילאים 0-14 ו- 65+ לכל 100 בגילאים 15-64

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: א"ם

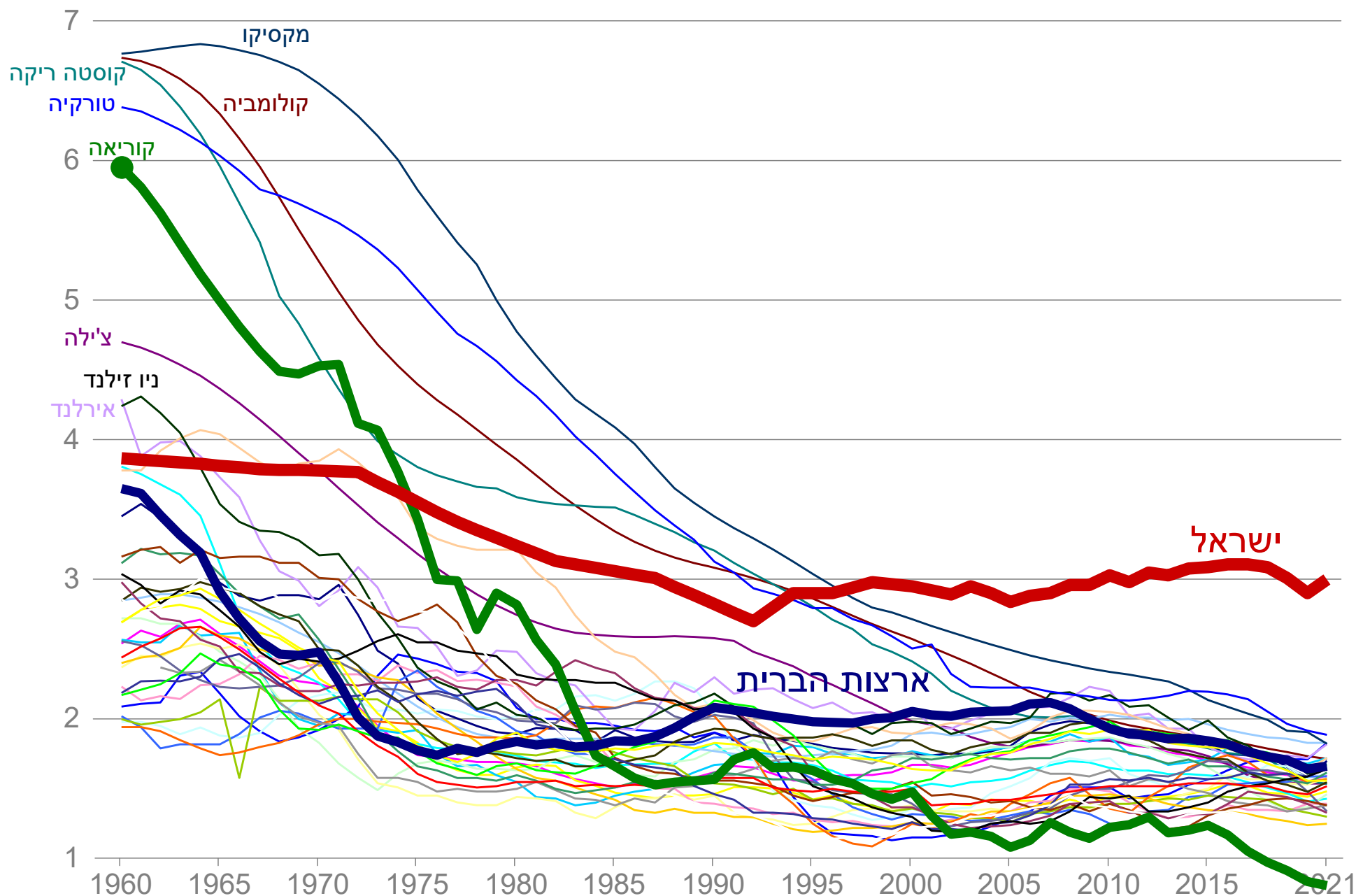
שיעור בני ה- 0-5 באוכלוסיה, 2015

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
נתונים: OECD

פריון ילודה במדינות ה-OECD

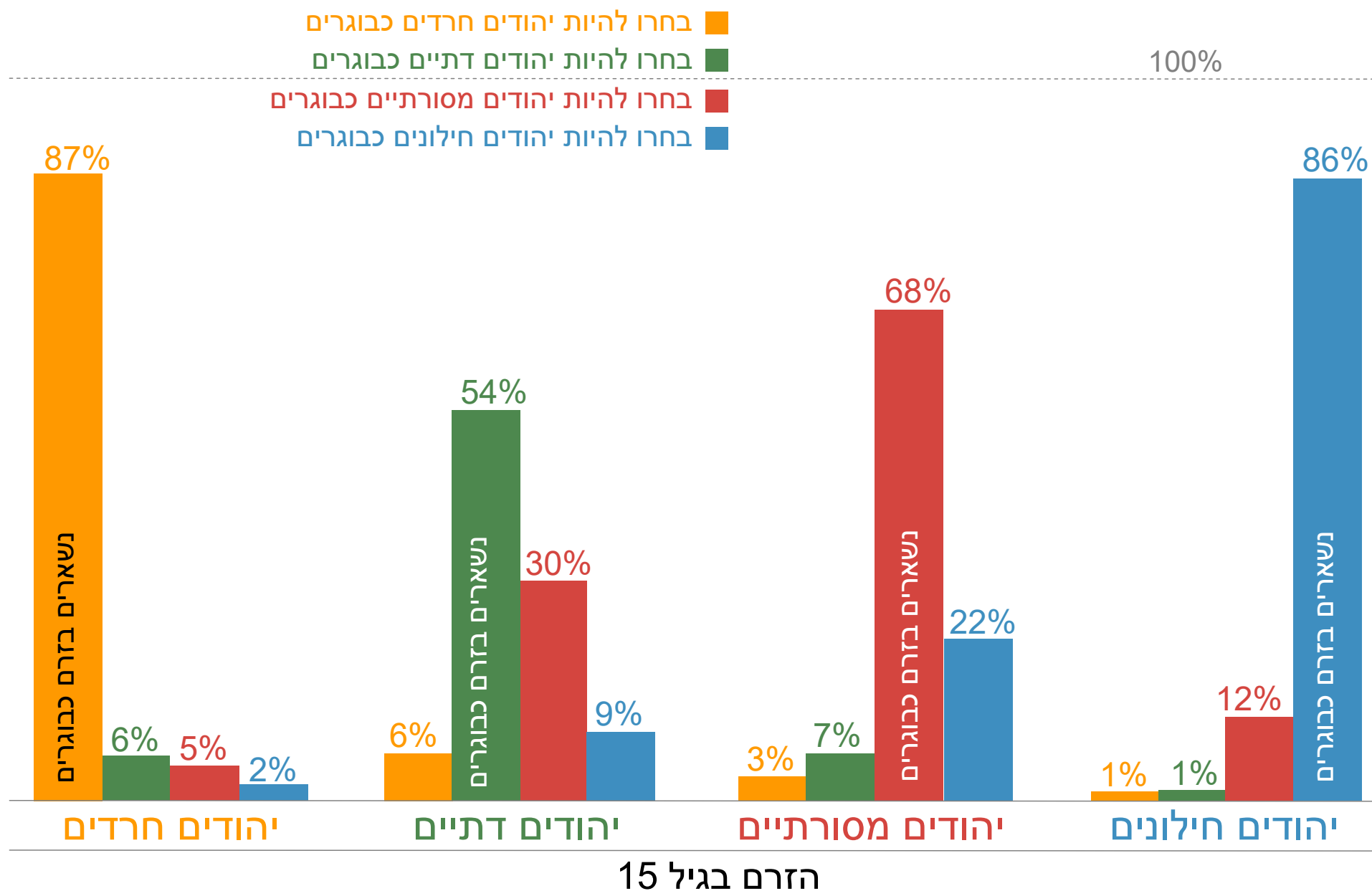
1960-2021

מקור: דן בן-דוד, דורון הדס ואיל קמחי מוסד שורש
נתונים: הבנק העולמי

הישארות מול תזוזה בינדורית בין זרמים יהודים

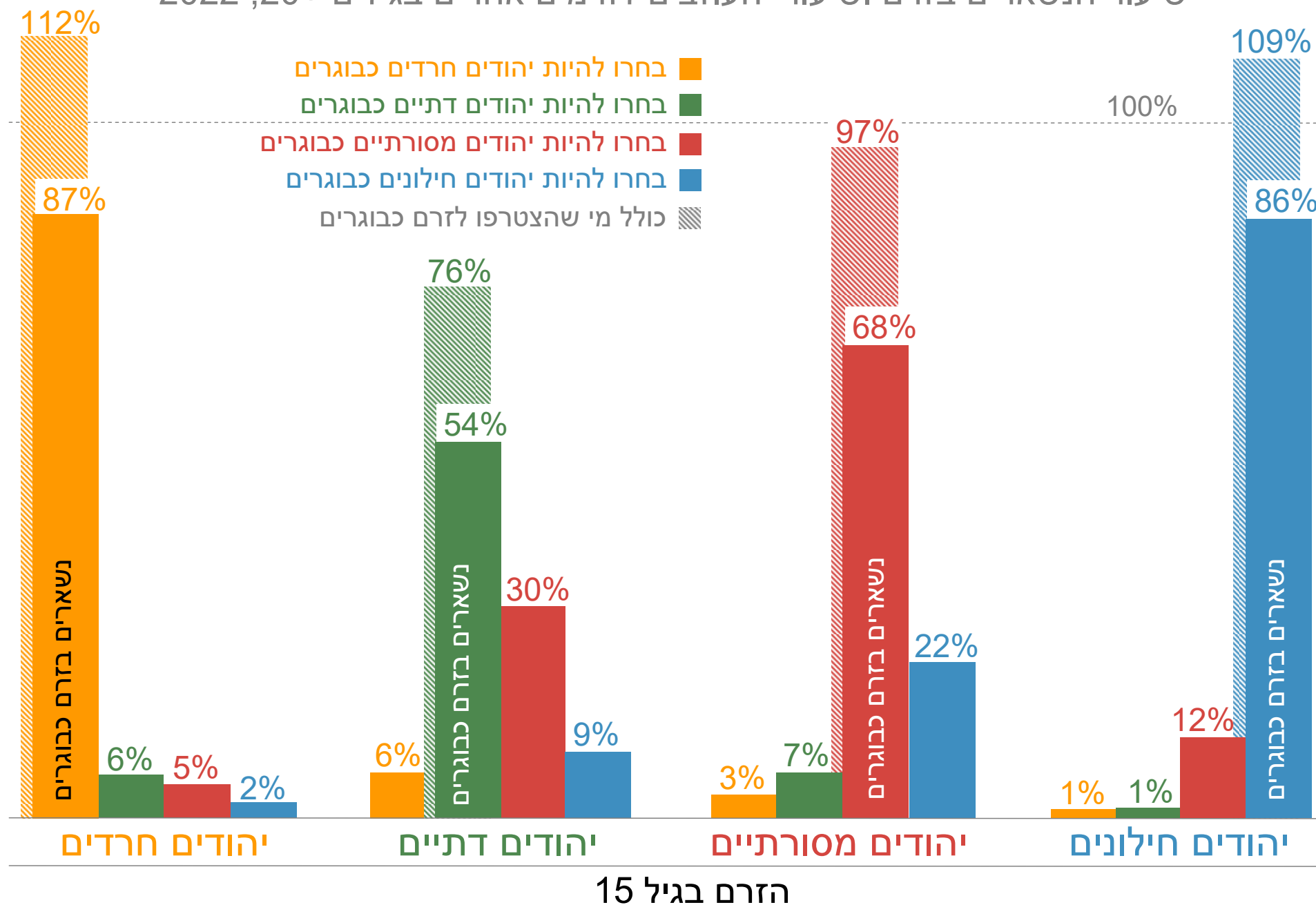
שיעור הנשארים בזרם ושיעורי העוזבים לזרמים אחרים בגילים +20, 2022

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

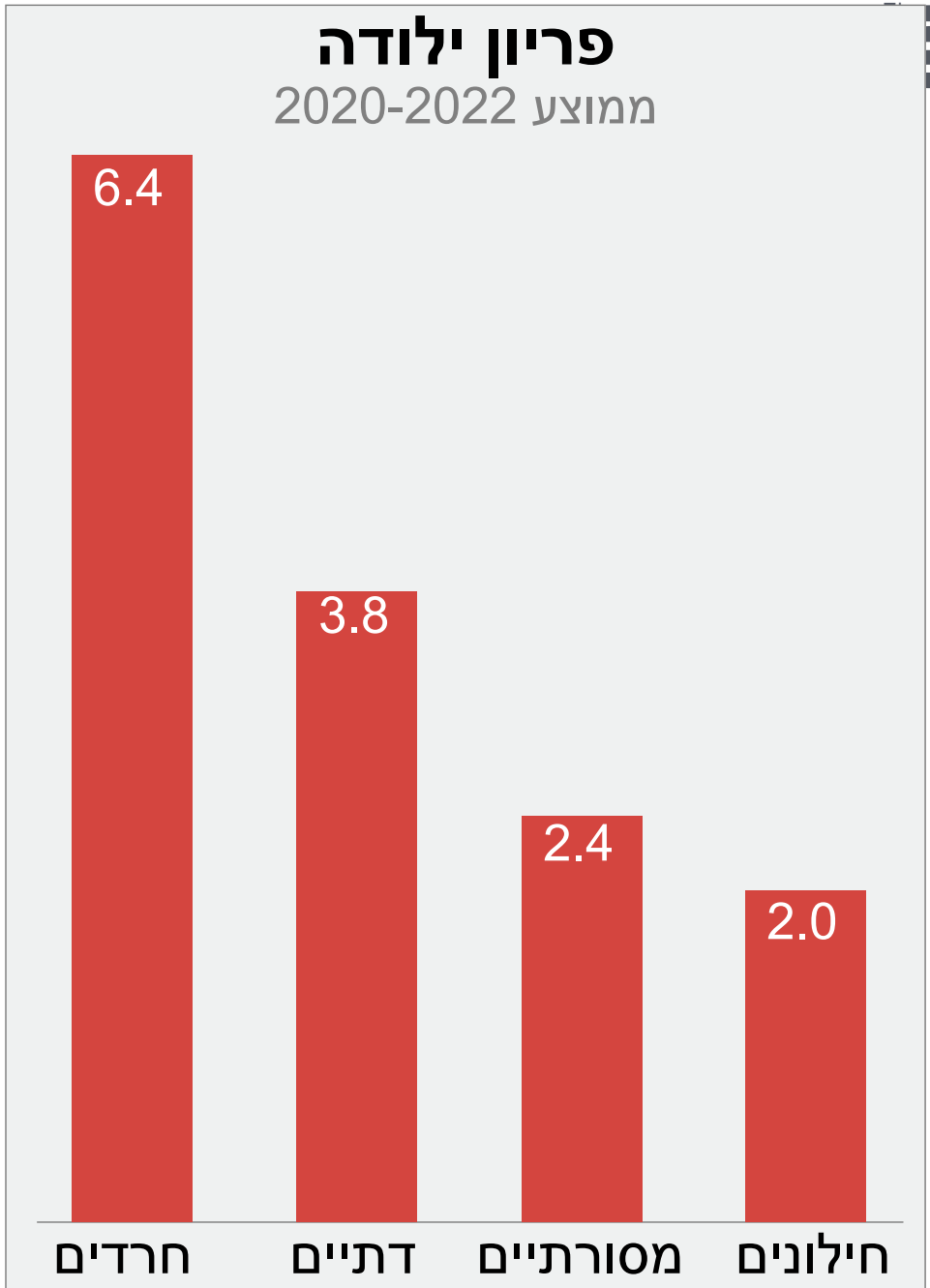
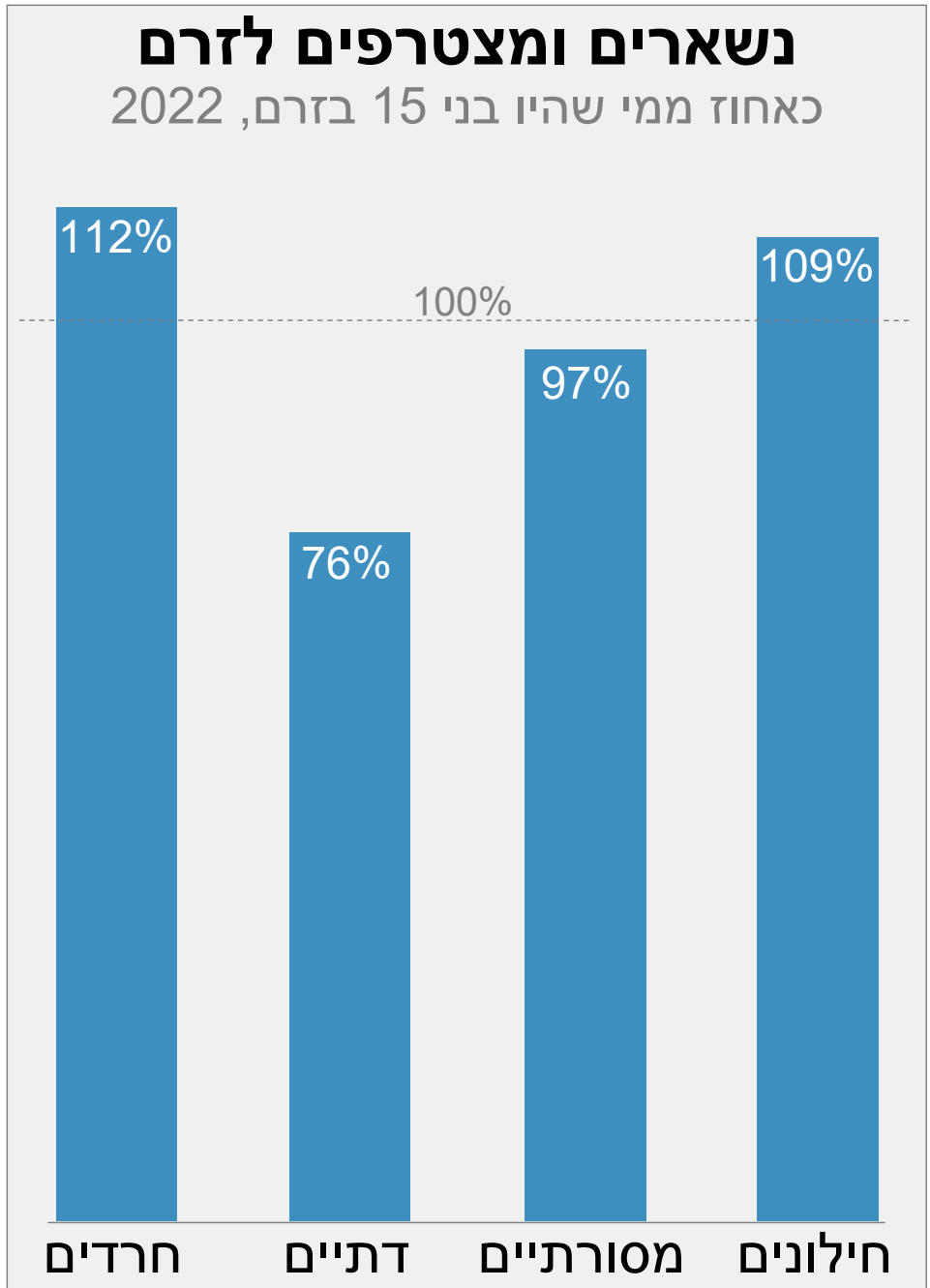
הישארות מול תזוזה בינדורית בין זרמים יהודים

שיעור הנשארים בזרם ושיעורי העוזבים לזרמים אחרים בגילים 20+, 2022

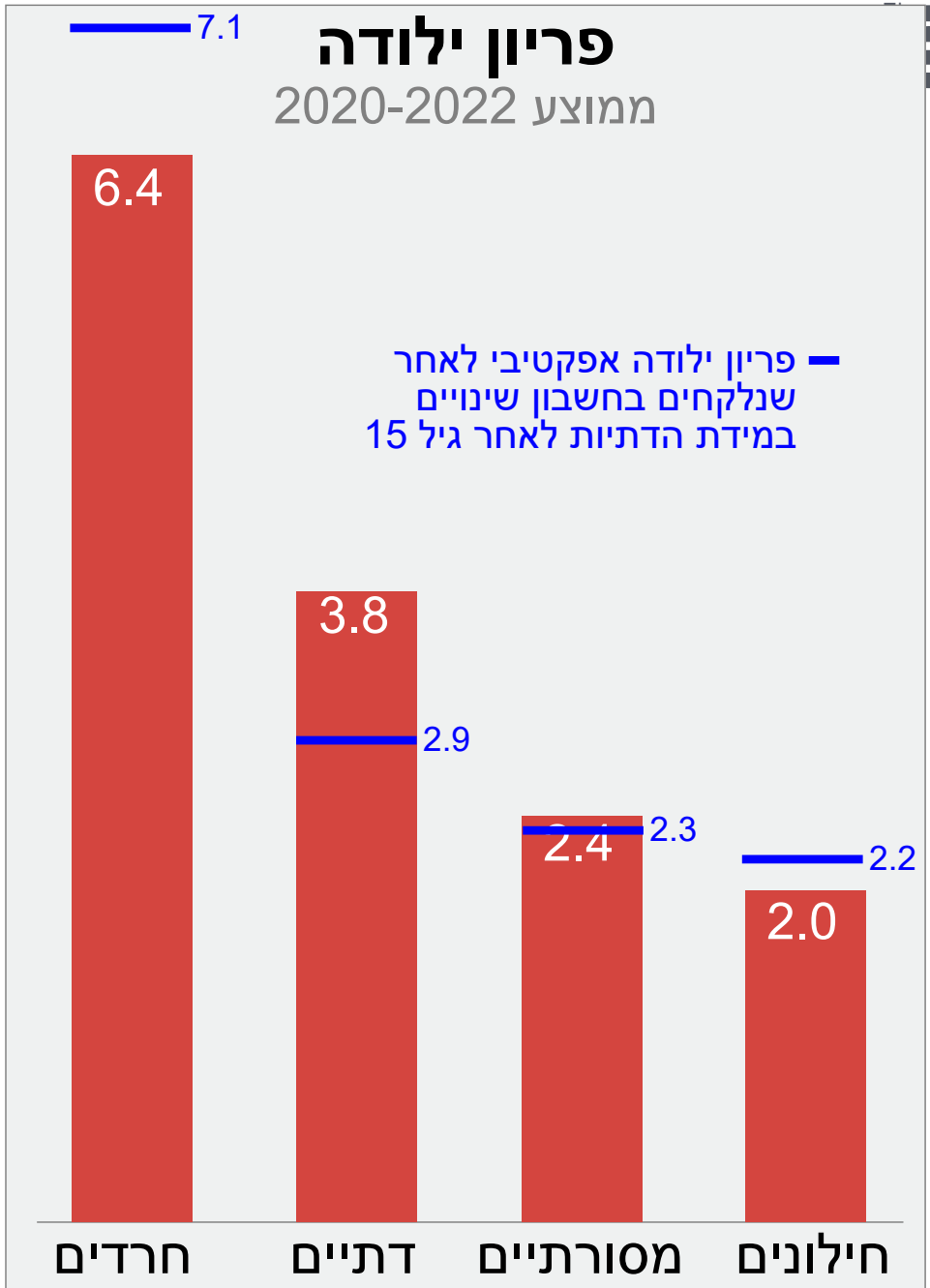
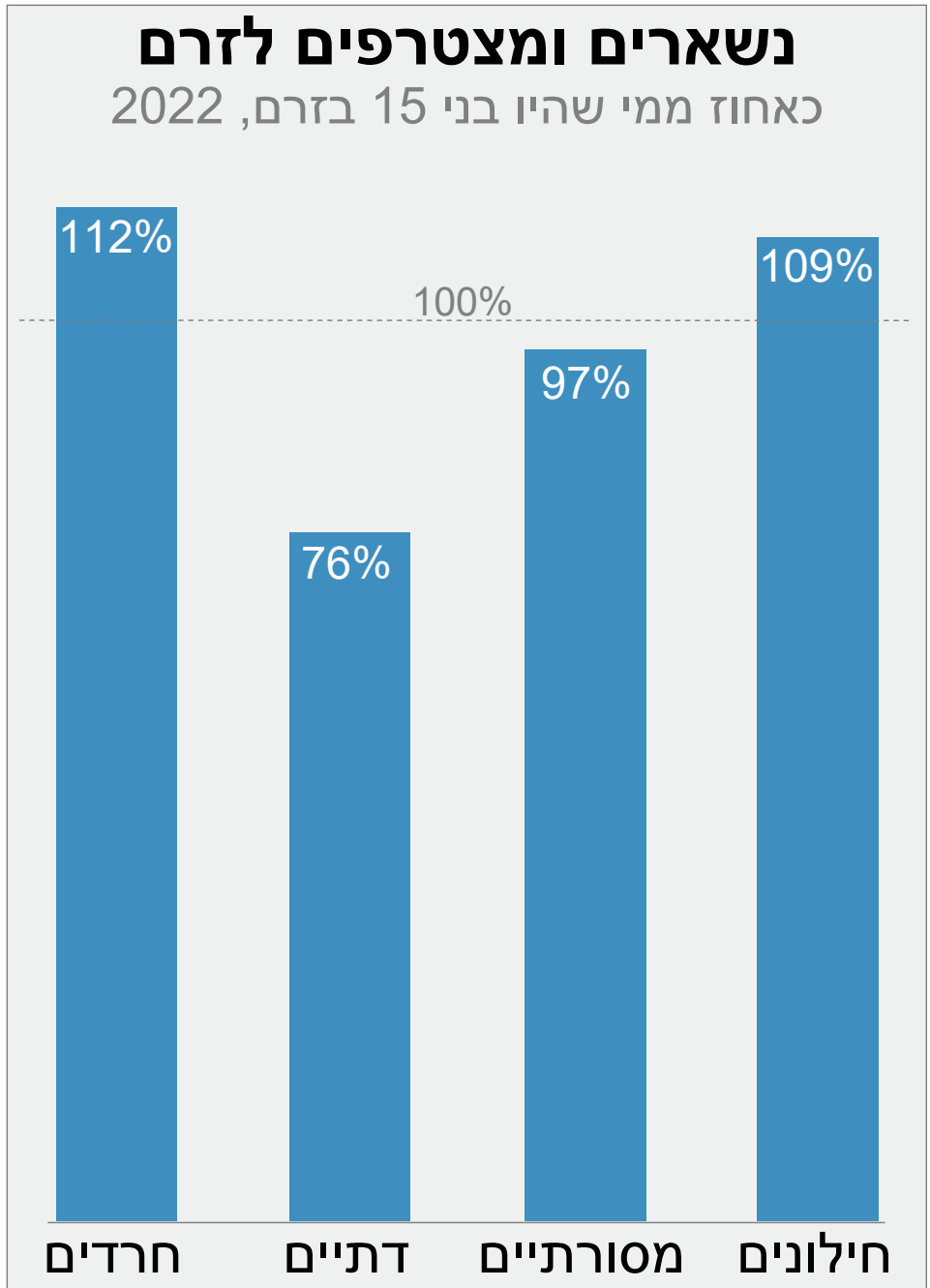
מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

הישארות והצטרפות לזרמים היהודים מול פריון ילודה

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

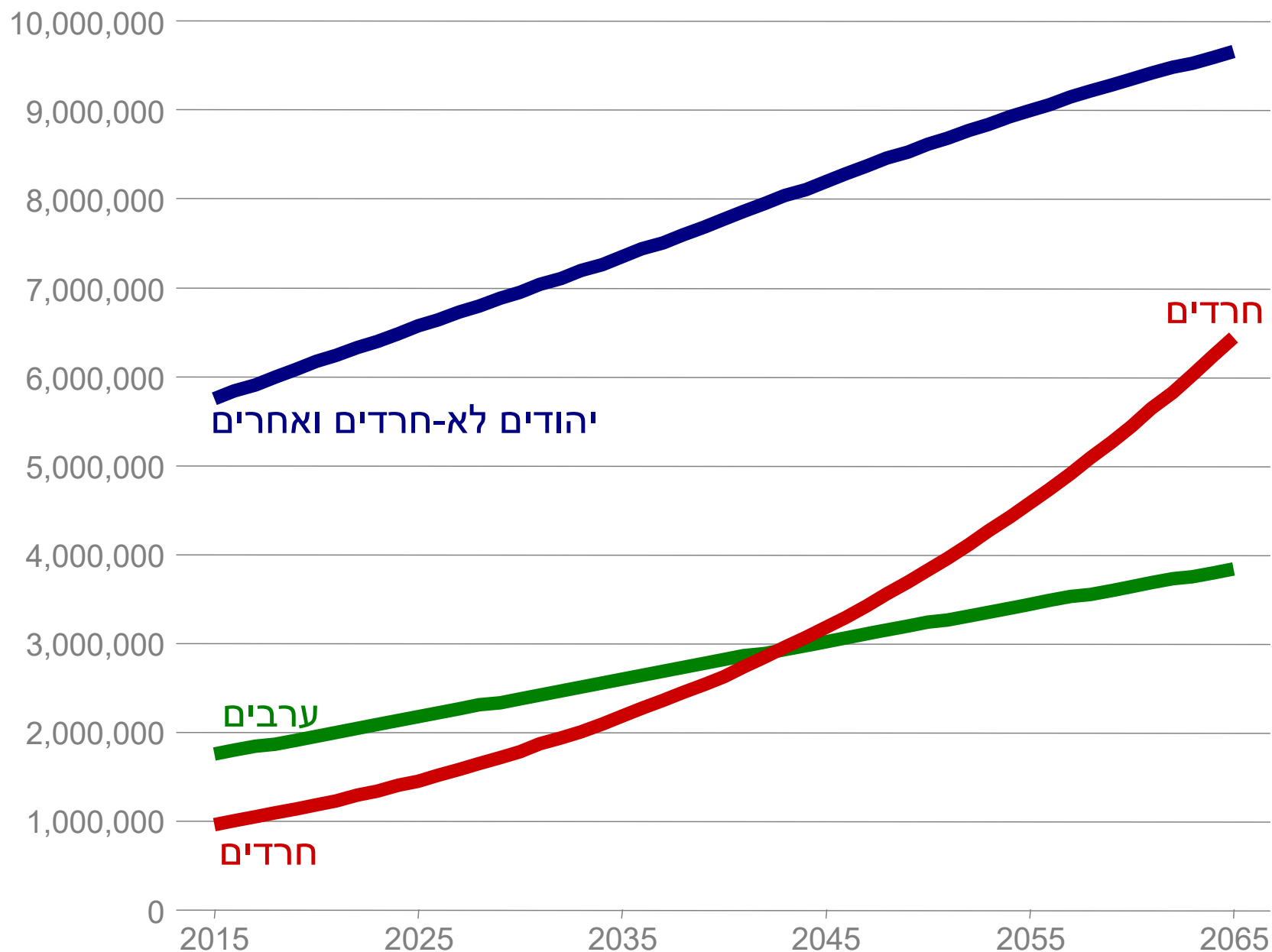
הישארות והצטרפות לזרמים היהודים מול פריון ילודה

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

תחזיות דמוגרפיות – ישראל

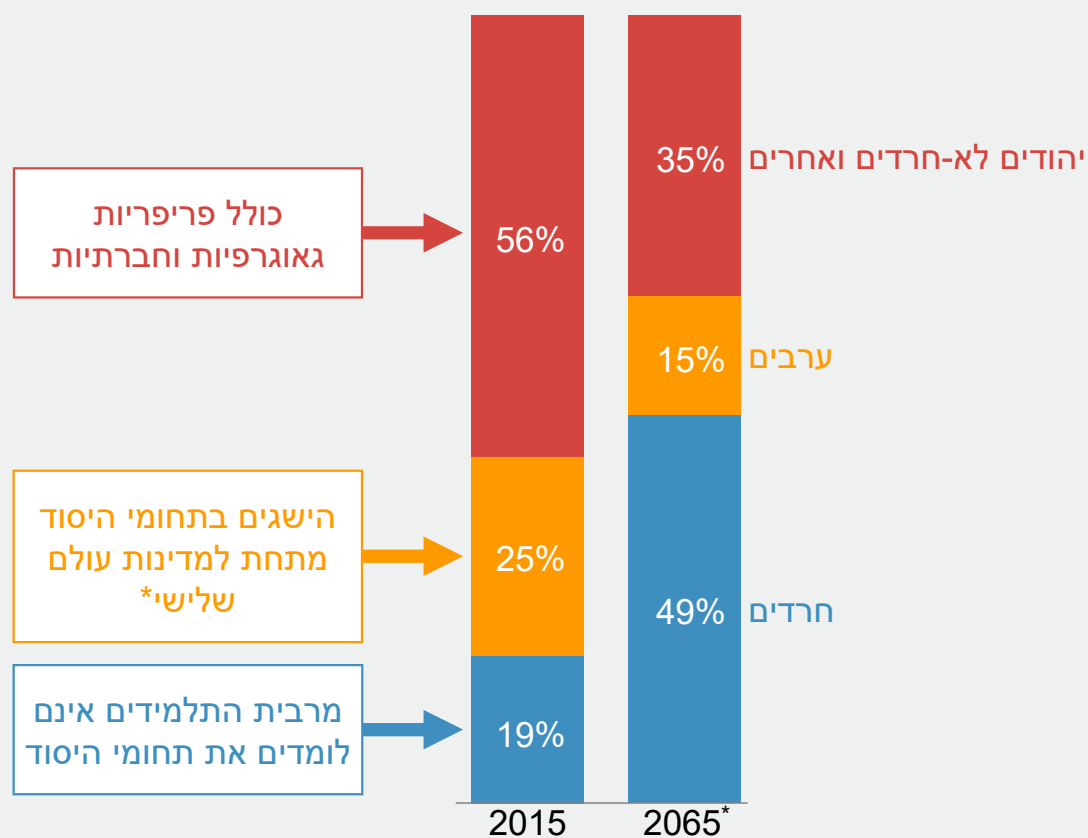
2015-2065

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

ילדי ישראל – מבט אל העתיד

ילדים בגילים 0-14 בכל מגזר כאחוז מהסה"כ

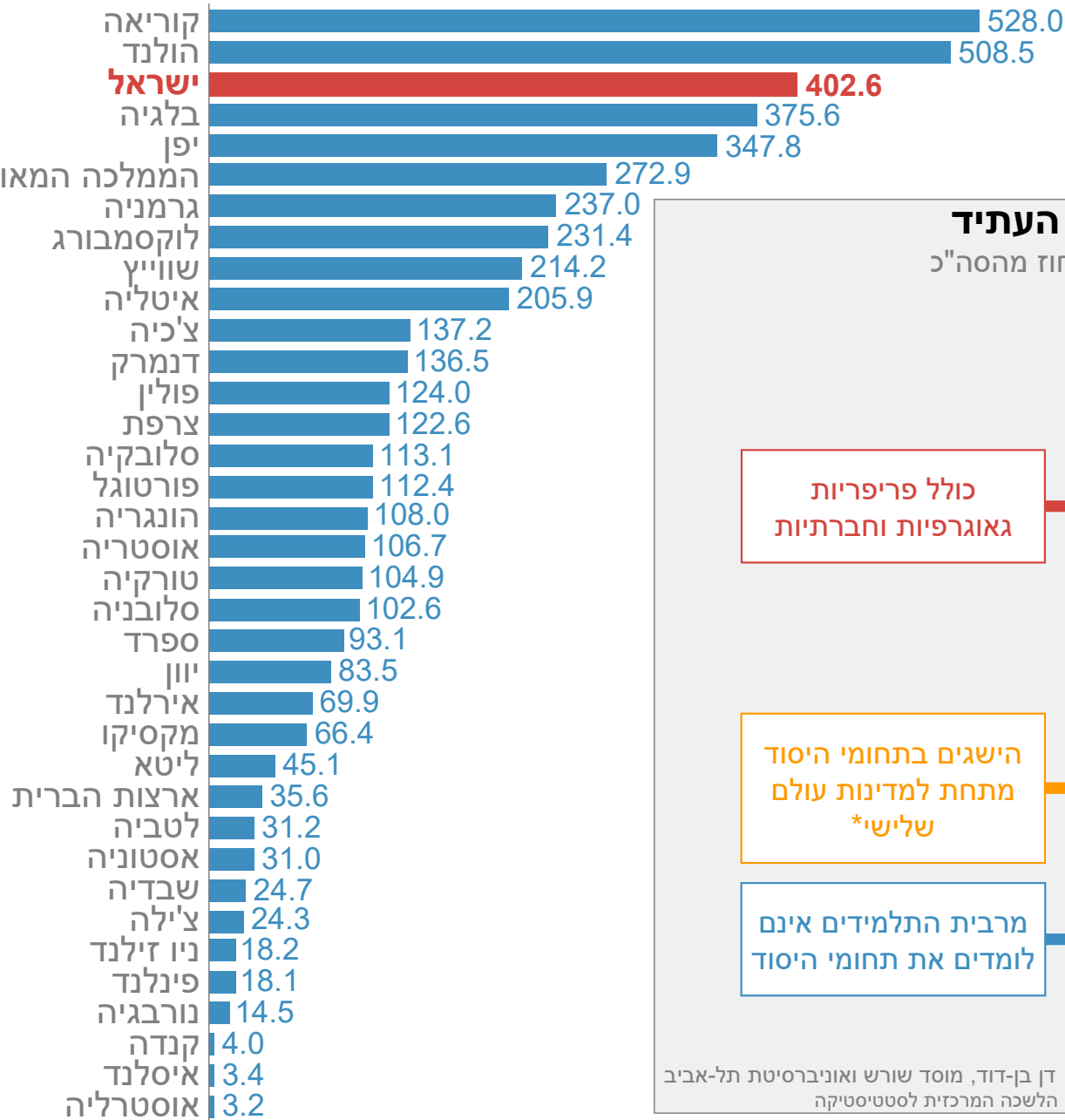

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

* תחזית אמצע

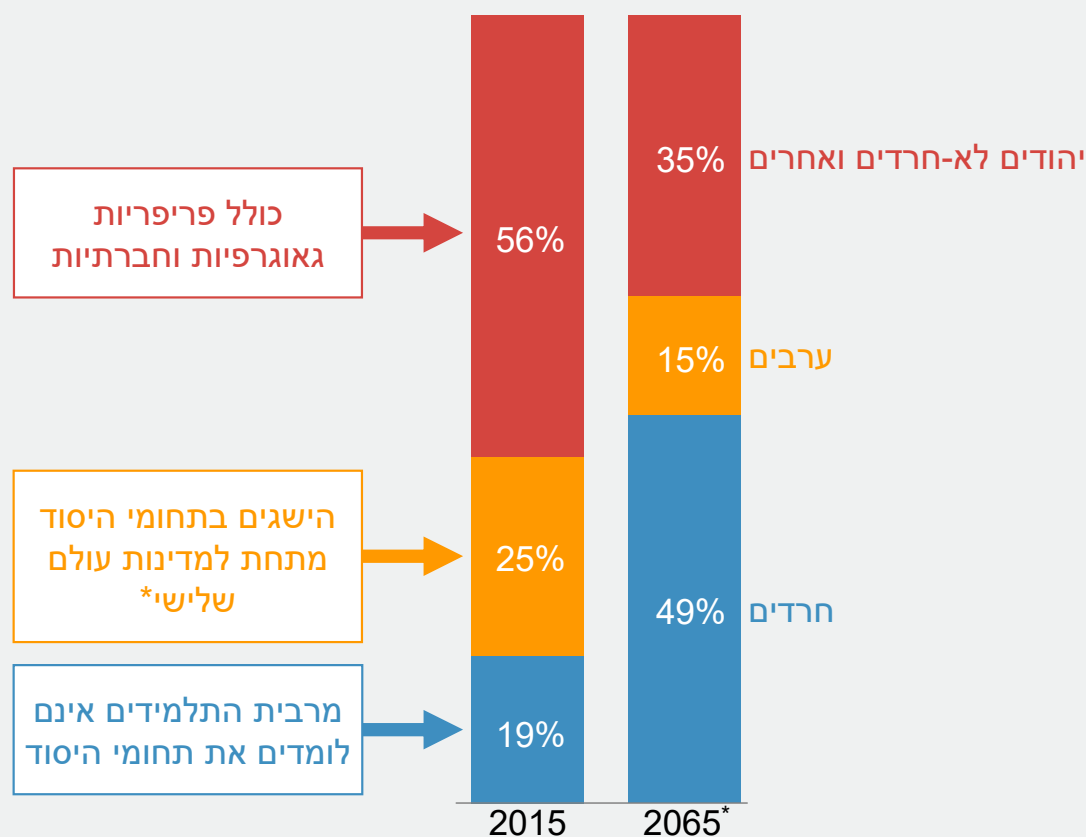
צפיפות אוכלוסין

מספר אנשים לכל ק"מ מרובע, 2017

ילדי ישראל – מבט אל העתיד

ילדים בגילים 0-14 בכל מגזר כאחוז מהסה"כ

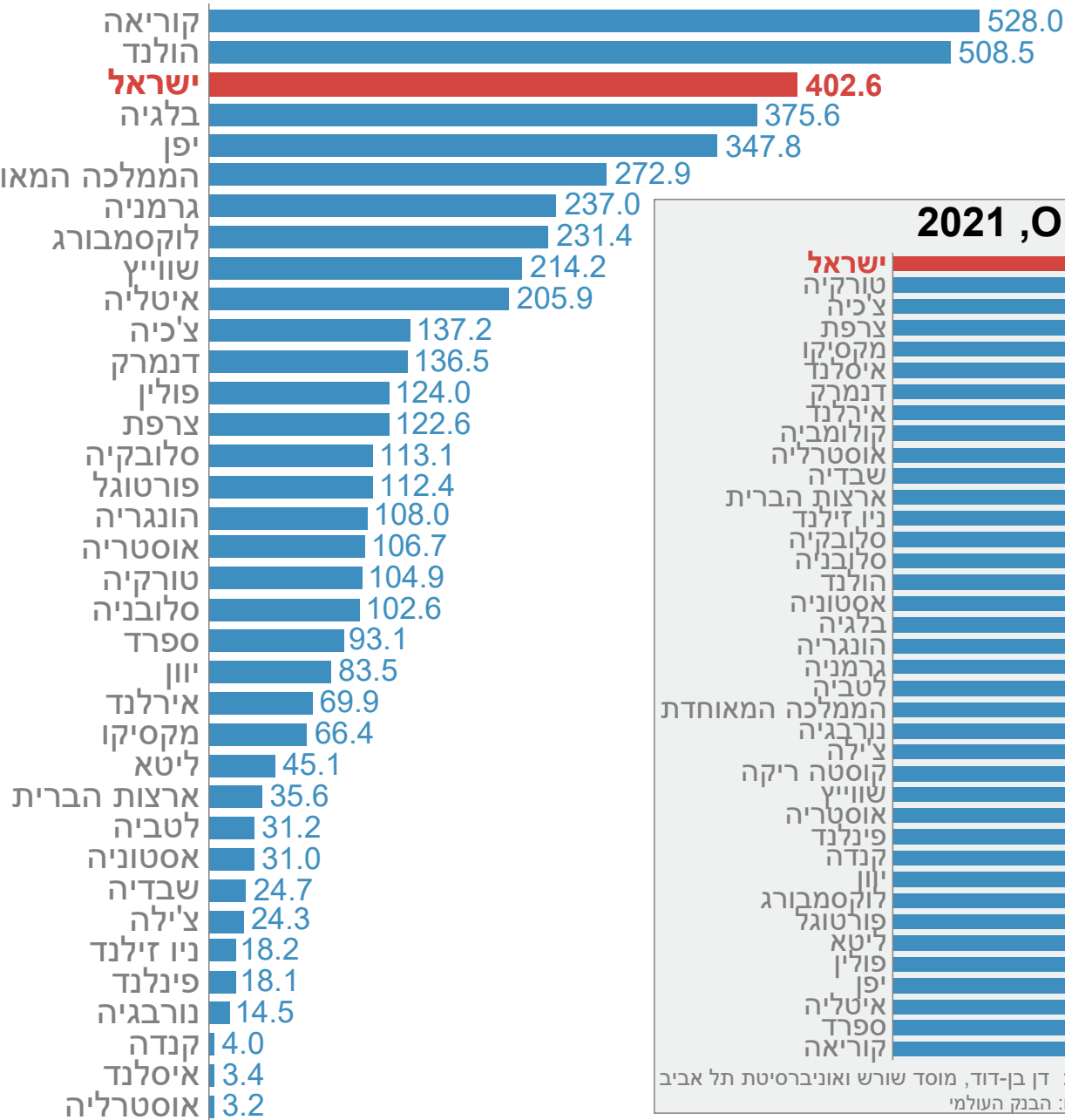
מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

* תחזית אמצע

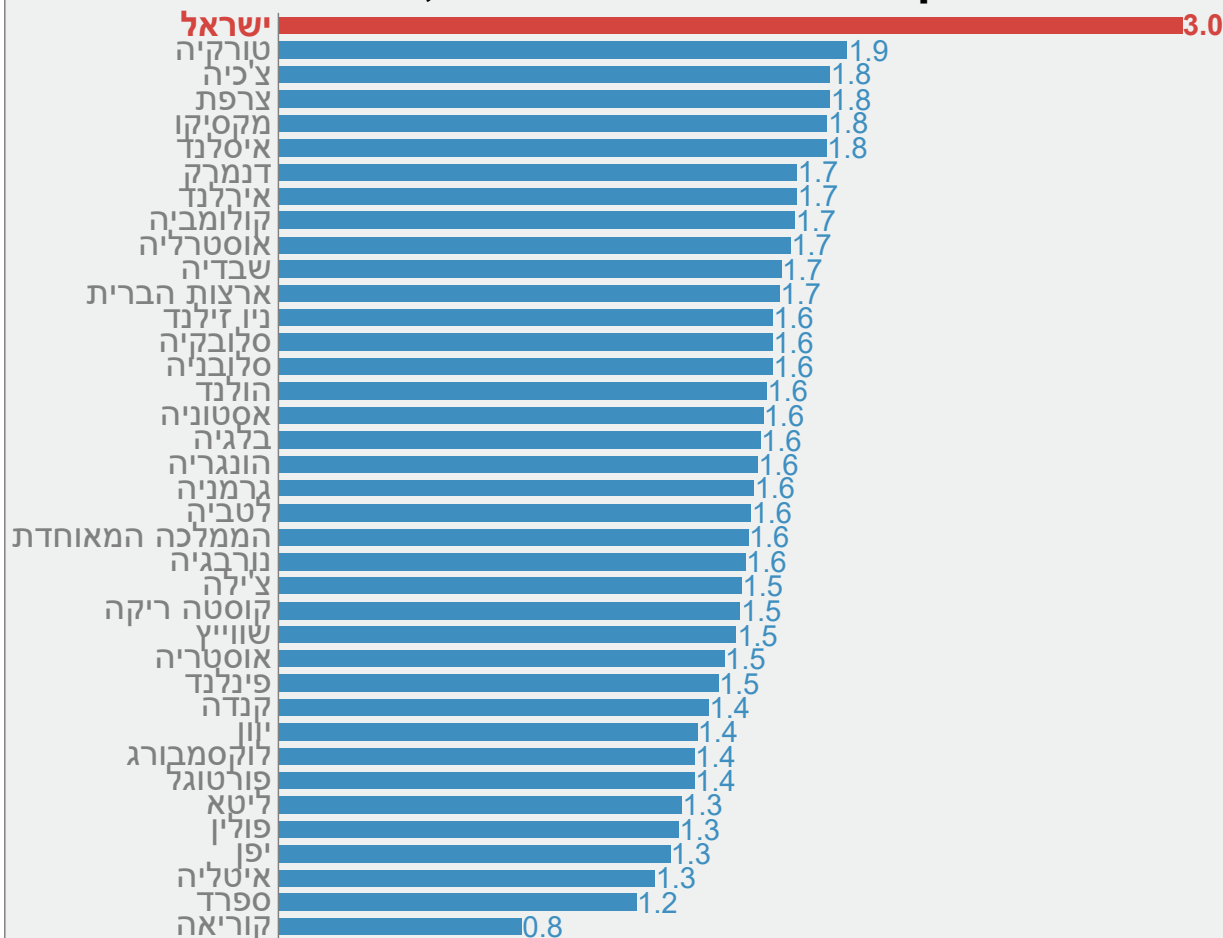
מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: הבנק העולמי והלמ"ס

צפיפות אוכלוסין

מספר אנשים לכל ק"מ מרובע, 2017

פריון ילודה במדינות ה-OECD, 2021

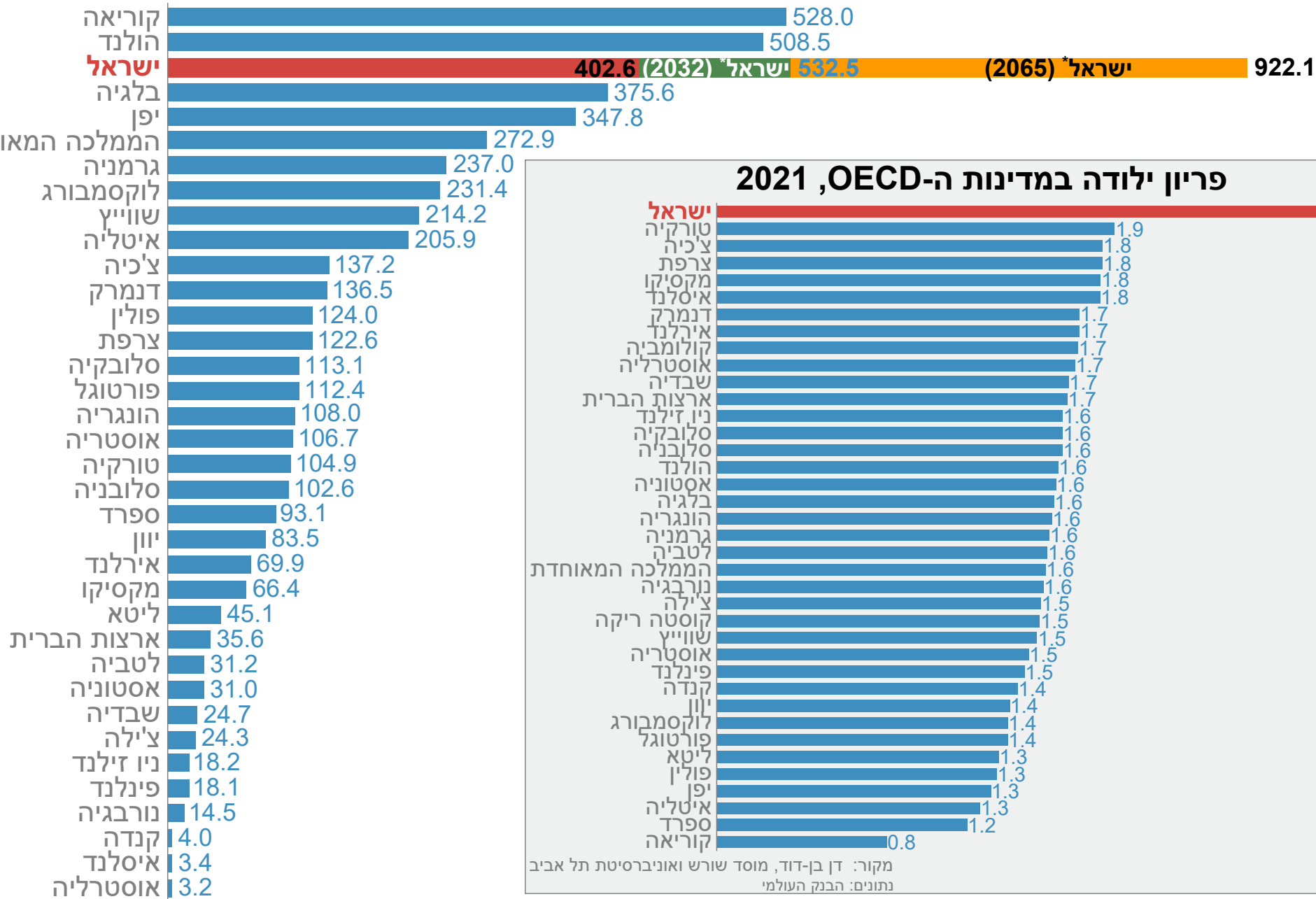
מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
נתונים: הבנק העולמי

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: הבנק העולמי והלמ"ס

* תחזית אמצע של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

צפיפות אוכלוסין

מספר אנשים לכל ק"מ מרובע, 2017

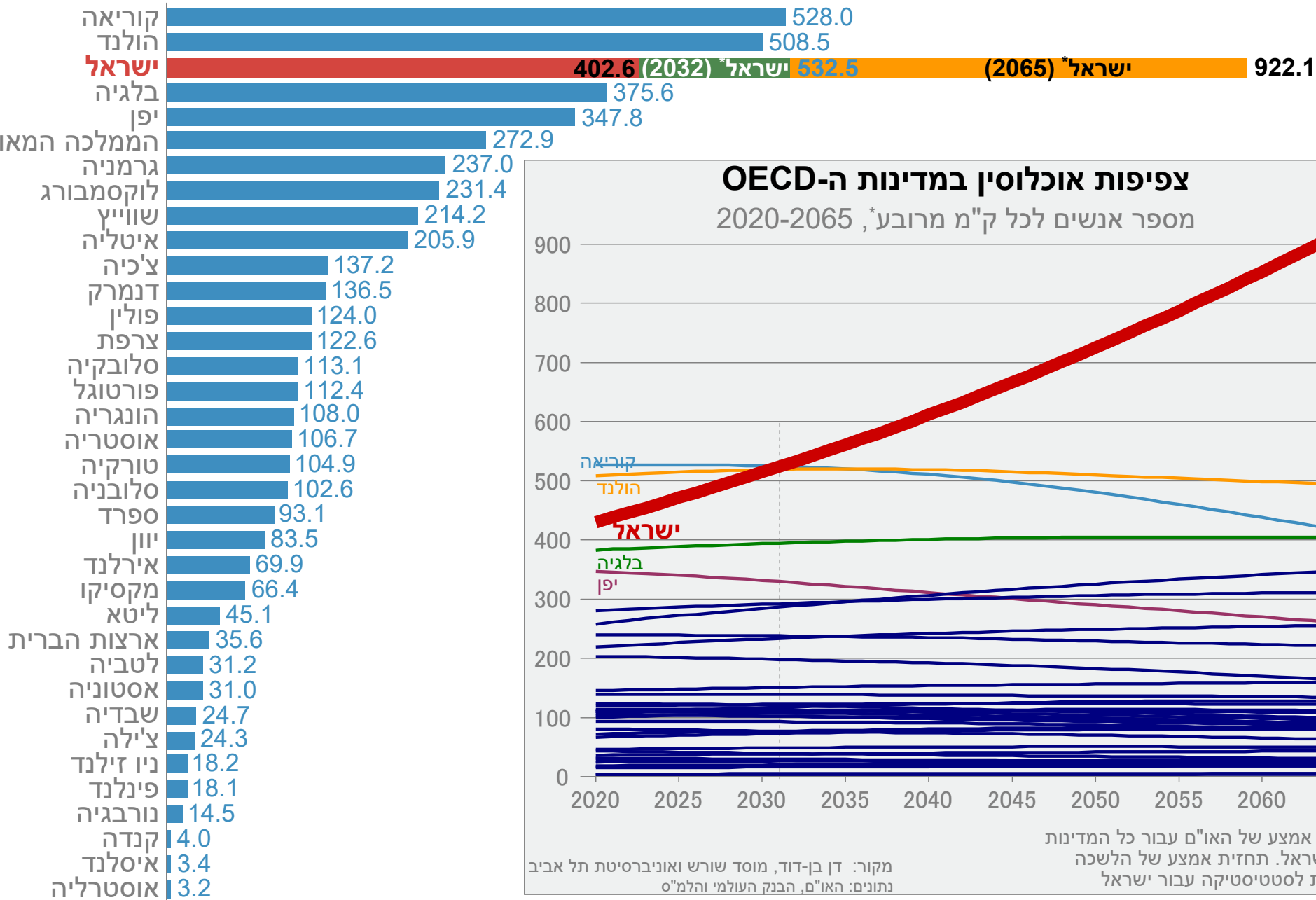
מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
נתונים: הבנק העולמי

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: הבנק העולמי והלמ"ס

* תחזית אמצע של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

צפיפות אוכלוסין

מספר אנשים לכל ק"מ מרובע, 2017

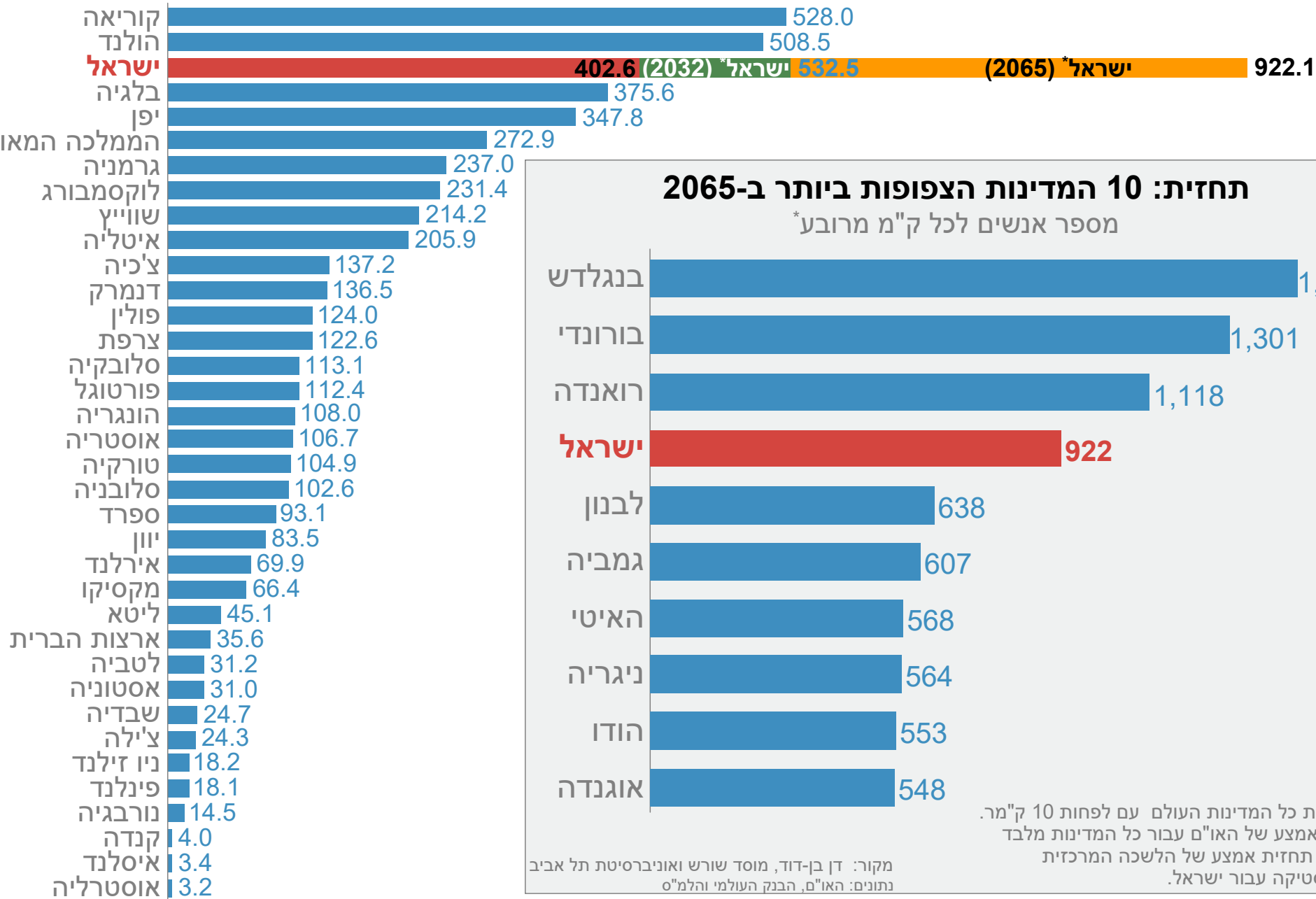

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: הבנק העולמי והלמ"ס

* תחזית אמצע של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

צפיפות אוכלוסין

מספר אנשים לכל ק"מ מרובע, 2017

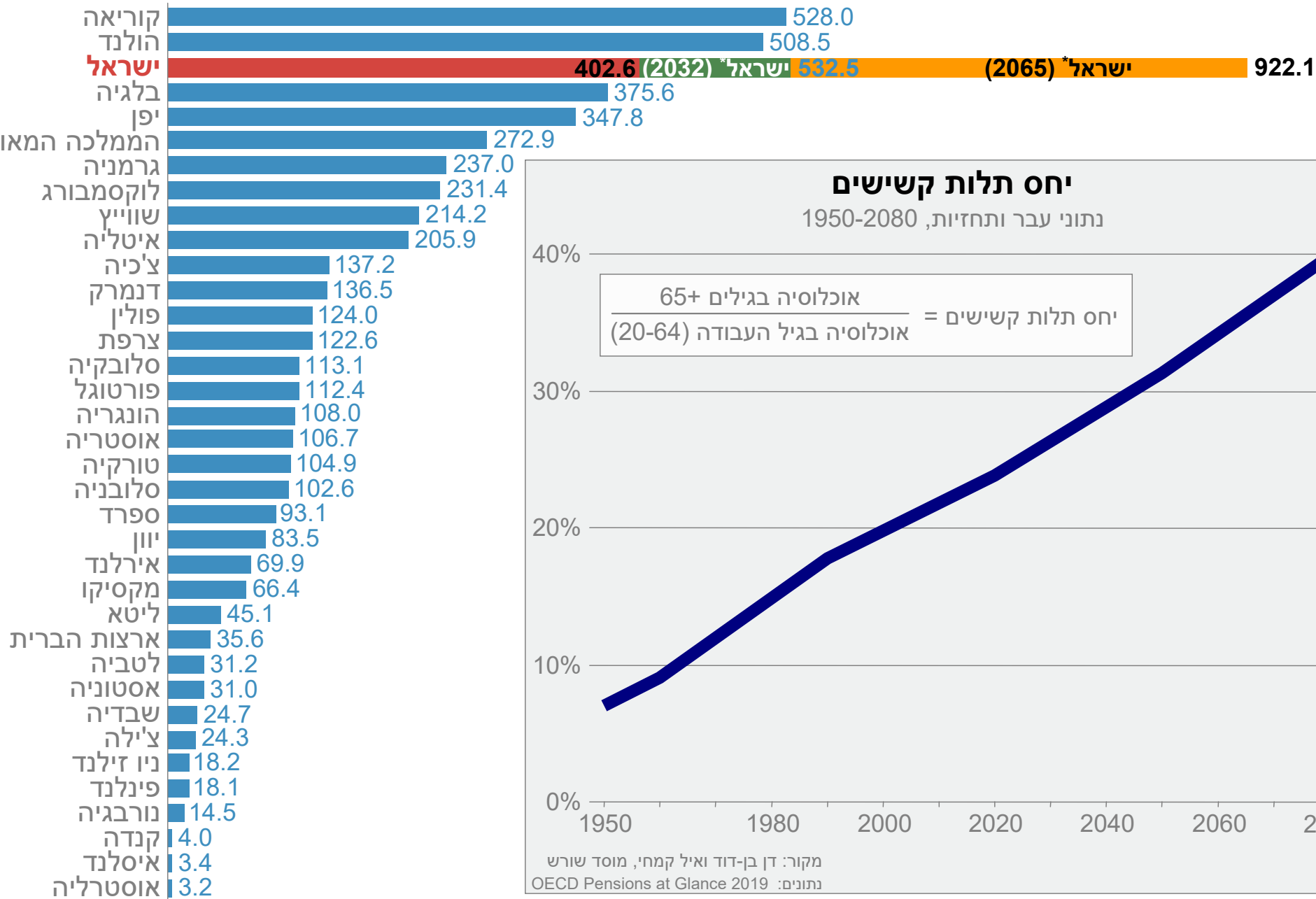

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: הבנק העולמי והלמ"ס

* תחזית אמצע של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

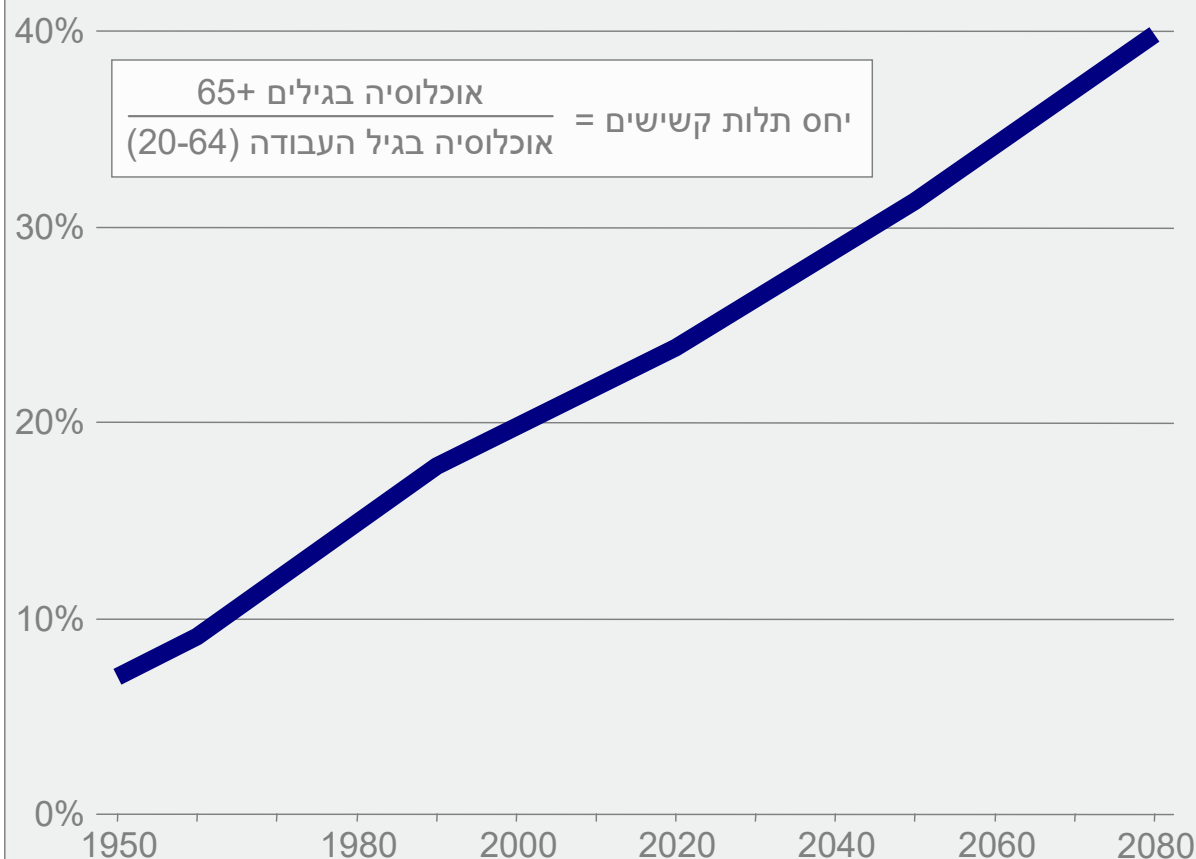
צפיפות אוכלוסין

מספר אנשים לכל ק"מ מרובע, 2017

יחס תלות קשישים

נתוני עבר ותחזיות, 1950-2080

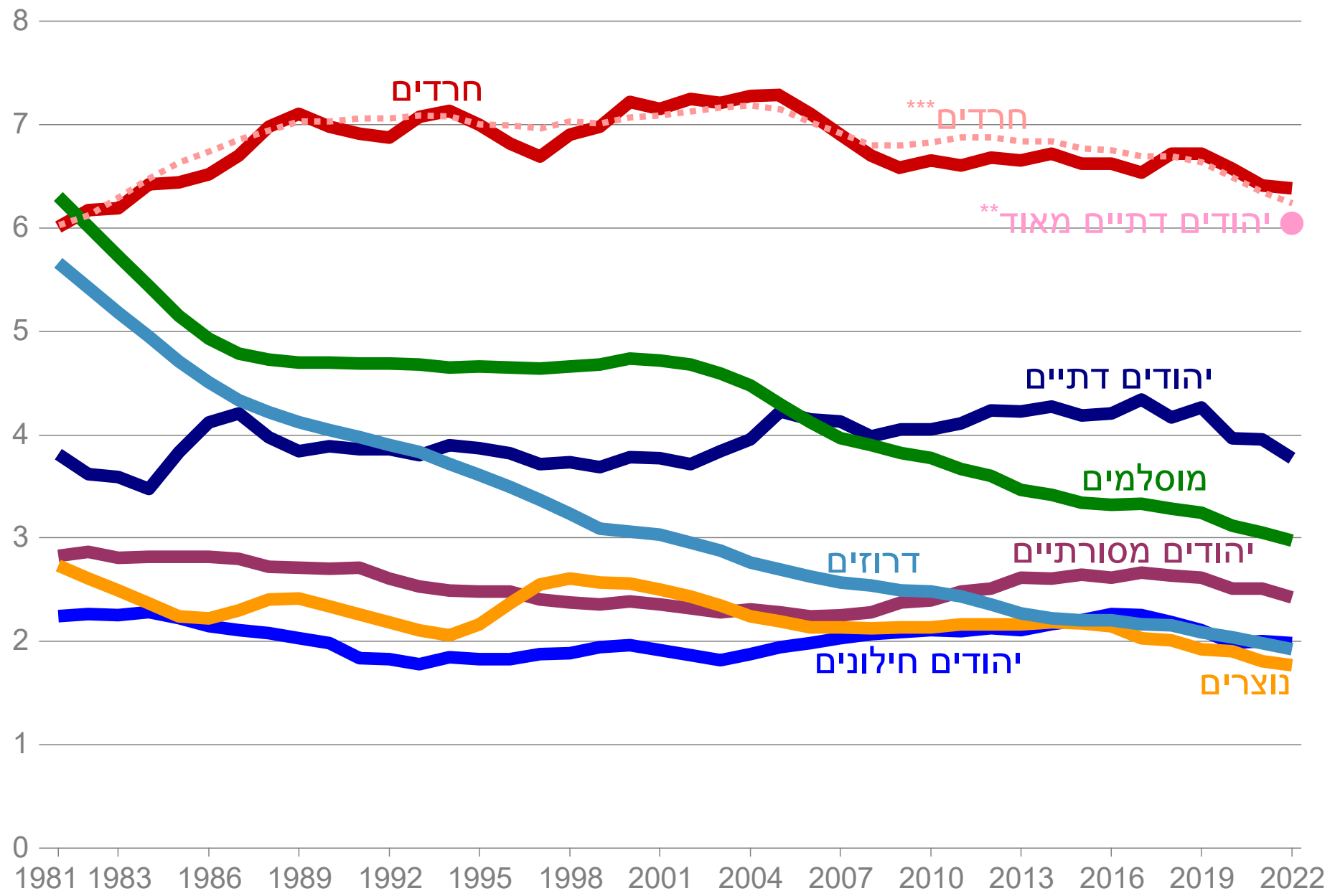
מקור: דן בן-דוד ואיל קמחי, מוסד שורש
נתונים: OECD Pensions at Glance 2019

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: הבנק העולמי והלמ"ס

* תחזית אמצע של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

פריון ילודה בישראל

ממוצע ילדים לאשה*

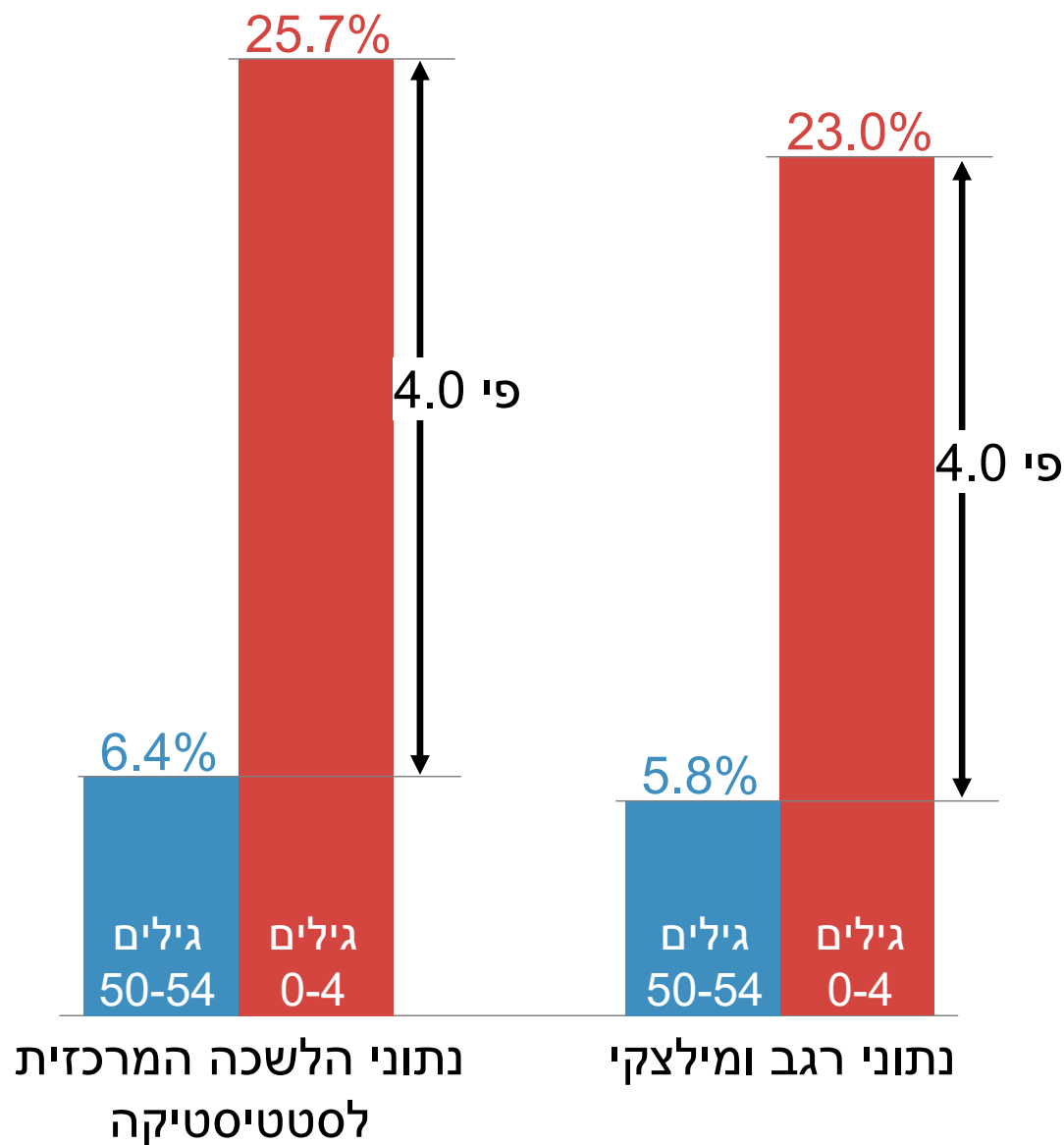

* ממוצע נע של שלוש שנים המסתיים בשנה המופיעה על הציר האופקי
 ** דתיים מאוד (שאינם חרדים) המתגוררים ביהודה ושומרון (מהווים 22% מסך הדתיים שם). הנתונים קיימים רק עבור שנת 2022.
 *** מקור: איתן רגב ויהודית מילצקי (2024)

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
 נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, אחמד חליחל ואיילת ציונוב

שיעור החרדים בדור הסבים ודור הנכדים, 2023

פער של 50 שנה בין הדורות

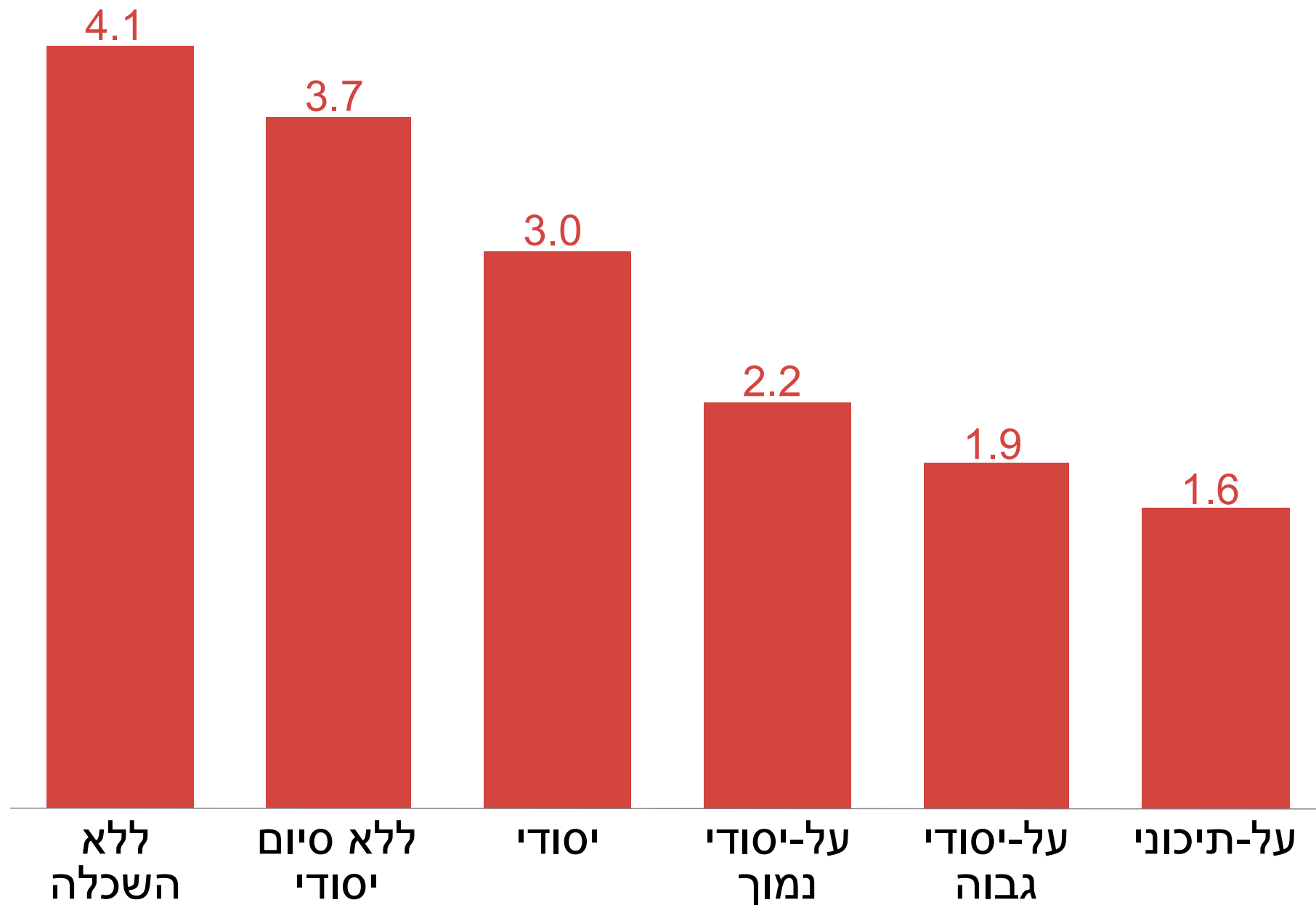

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב

נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, איתן רגב ויהודית מילצקי (2024)

פריון ילודה לפי רמות השכלה

201 מדינות, ממוצעים עבור 2015-2020

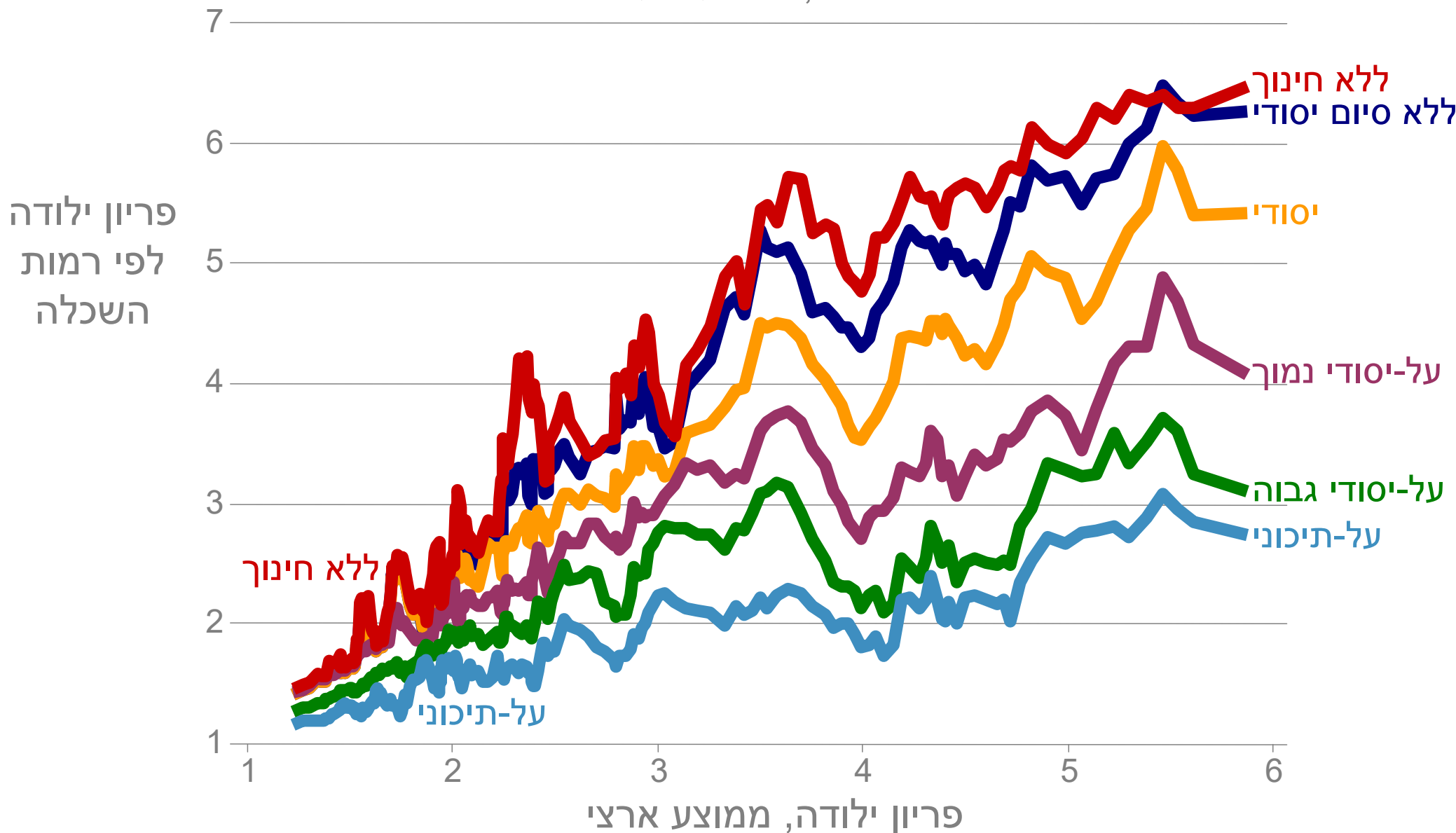

מקור: דן בן-דוד, איל קמחי ודורון הדס, מוסד שורש

נתונים: Lutz, Goujon, KC, Stonawski, and Stilianakis (2018)

הקשר בין פריון ילודה להשכלה במדינות בעלות פריון ילודה שונה

201 מדינות, ממוצעים עבור 2015-2020

מקור: דן בן-דוד, איל קמחי ודורון הדס, מוסד שורש

נתונים: Lutz, Goujon, KC, Stonawski, and Stilianakis (2018)

* ממוצע נע של 5 מדינות

פריון ילודה לפי מספר שנות לימוד בארה"ב*

לאחר פיקוח על השפעת משתנים מסבירים נוספים*

מקור: León, Alexis, "The Effect of Education on Fertility: Evidence From Compulsory Schooling Laws," 2004

* אומדנים לשיעורי פריון ילודה מרגרסיה של מספר הילדים על סט שלם של משתני דמי השכלתיים במודל הכולל את המדינה, השנה ומשתני קוהורטה.